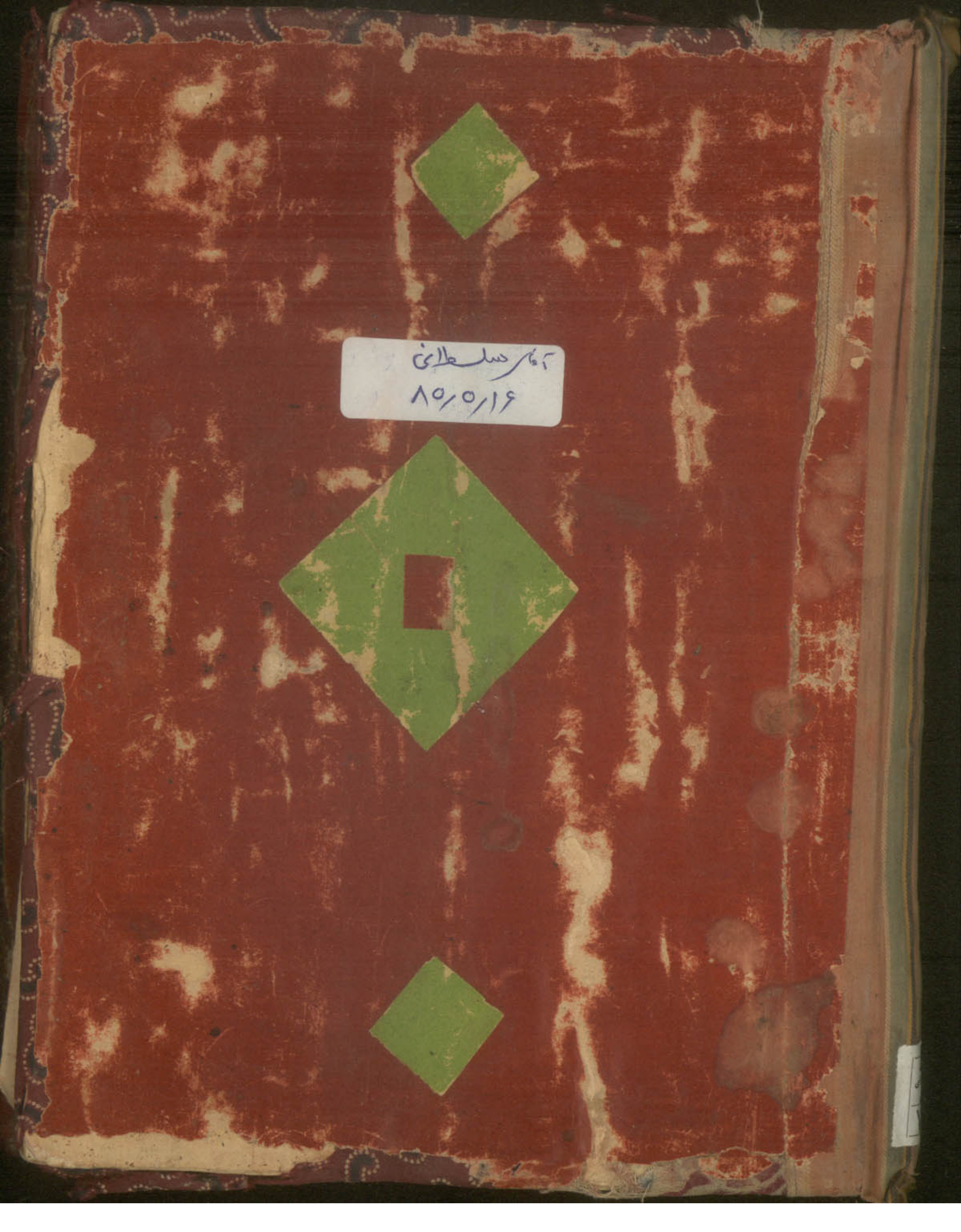

آقای سلطانی
۸۵/۵/۱۶

بسم الله الرحمن الرحیم

یا ذا الفضل علینا بتوفیق محامدک ویا باسط الایدی بالتمنی برسائلک اتمم بدایته علی وجه الکفایه واختم علی الخیر امورنا من البدایة الی النهایه وصلّ علی خلاصة الاصفیا وهو سید الاتقیاء محمد سید الرسل والانبیاء وعلی آله واصحابه الاذکیاء والاولیاء سیما الخلفاء الراشدین الذین نوّروا العالم بضیاء الملة البیضاء وبعد فیقول العبد الفقیر الی الله الهادی محمد بن عبد الله لما وفقت معظم عمری وعنوان شبابی فی ملازمة الفقهاء الماهرین فی بلدة الفاخرة تصویب الوقایع وتحقیق الحوادث سالوانی کثیر من الفضلاء والجم الغفیر من الاذکیاء ان یصرف الهمة الی تصویر الوقایع التی وشحت بتوفیق ذلک العلماء فرکبا بروایات علی وجه لا ریب فیها لا الحق من الادباء وکنت اعرضت عن اسعافهم لفنا آثار و السلمه للتحریر لاعدادی ذا الاوطان حتی کثر الحاح النهم و ... فی حوافق ... الامام ... ونذکره للعارفین من الاقران واسال الله التوفیق علی الاتمام و ... الاعلام وسمیته بالاحسنیة لما فیه من الودائع الحسنه ناظرا اسال الله رحمته علی المصنف واستغفر له وهو مشتمل علی ستة فصول الفصل الاول فی فرائض الوضوء وسننه ومستحباته ونواقضه وفرائض الغسل وموجباته وسننه الثانی فی الحیض والنفاس الثالث فی المیاه والاسآر والآبار والرابع فی التیمم والخامس فی المسح علی الخفین والسادس فی الانجاس والتطهیر عنها الفصل الاول ما قولهم علماء الاسلام جعل الله مثواهم دار السلام درین مسئله که زید اراده وضو کرده وبهر او دست خود را تا رسغین شسته بشرط اعاده غسل بدین تا رسغین نزد غسل بین تمام اعضا برزید لازم باشد بشرائطه بیّن باشد والله اعلم فلو غسل الید الی الرسغ اولا لا یلزم الاعادة ثانیا والاصح عند الحلوانی انها لازم لانه کان سنة فلا ینوب عن الفرض شرح مختصر الوقایه لمولانا شمس الدین محمد ما قولهم در انکه اگر شخصی بی وضو نماز گذارد متعمدا بشرط آن شخص کافر شود

بیان ... والله اعلم ... بغیر وضوء متعمدا یکفر ... ما قولهم در انکه شخصی را در ابتدای وضو جمع کرده میان بسم الله الرحمن الرحیم وبسم الله العلی العظیم والحمد لله علی دین الاسلام شرعا بشرط آن ... باشد والله اعلم وسنة البدایة بالتسمیة ای بقول بسم الله الرحمن الرحیم والمختار ان یقول بسم الله العلی العظیم والحمد لله علی دین الاسلام الآن الاول افضل والجمع بینهما احسن شرح مختصر ما قولهم در انکه شرعا مسح رقبه یا ب جدید مستحب باشد بشرائطه یا نه والله اعلم ومستحب مسح الرقبة بماء جدید شرح مختصر ما قولهم در انکه زید در غسل ... حفظ کرده است بشرع این خدمت ... وضوء زید باشد بر جدا این وضوء در ضمن غسل حاصل شده باشد بشرائطه باشد والله اعلم وفی بعضهم نیة الطهارة الوضوء وطهارة الغسل فقال اذا اغتسل بالغسل لا ینقض طهارة فیستانف الطهارة الصلوة بهذه الطهارة والاوفق بالحدث قول ... محیط ما قولهم در انکه ... بزرگی اعضا زید حنوطی را بکشد و آن خون شده ... ازافتاد ... این خون سیلان میکند بشرع موجب نقض وضو زید باشد بشرائطه والله اعلم فی فتاوی ... القرحة ... عضو انسان ... وما ان کان صغیرا ... و ... الدم ... وان کان کبیرا انتقض وضوءه لان الدم قد سال وما قولهم در بعض صورت اگر کسی یا ... عضو این شخص ... خون ظاهر شد بشرع ناقض وضوء این شخص باشد یا سبب شرعی ... والله اعلم والذباب والبعوض اذا مص ... ظهر الدم لا ینقض وضوءه محیط ما قولهم در انکه چشم زید حنوطی درد میکند وازان آب سیلان میکند این درد بشرع این سیلان ناقض وضوء زید باشد بشرائطه یا نه والله اعلم واگر سبیل دائم باشد ازبرای هر نماز طهارت باید کرد بشرائطه یا بلا یه والله اعلم ... قال منها ماء بسبب الرمد ینقض وضوءه ... والناس غافلون عنها ... وان کان فی ... وسیل الدمع منها امر بالوضوء لکل صلوة ... در انکه ... روایت وآنرا ... است بروجهی که منع کرده است ... سیلان ... بشرع

ما دامی که در ظاهر حشو ظاهر نشود وضوء زید منتقض شود بلا سبب شرعی یا نی والله اعلم ولو ربط الجرح ... ونفذ الرباط من السیلان فان لم ینشف الخرقة فهو کالصحیح وان انشفت الخرقة فهو ... بل ... انه اذا لم یجاوز الی ظاهر الحشو لا ینقض وهو المختار فصول عمادی ما قولهم اگر عضو از اعضای انسان متوضی رشته بیرون می آید بشرع ناقض وضوء باشد یا بلا سبب شرعی یا نی والله اعلم العرق المدنی اذا خرج من عضو انسان ویسمی بالفارسیة رشته لا ینقض وضوءه ... ما قولهم اگر زید متوضی بر بالای خواب رود و پای وی در رکاب نباشد بشرع این خواب ناقض وضوء باشد بلا سبب شرعی یا نی والله اعلم ولو نام علی السرج لا ینقض وضوءه قبل ... الم یکن رجلاه فی الرکاب ... ما قولهم در انکه شخصی وضو ساخت و بر اعضا وضو ... ملتصق یا لیک بوده است و بجانب آن آب نرسیده بشرع وضوء این شخص جائز باشد یا نه والله اعلم ولو کان علی اعضاء وضوءه خرء الذباب والبرغوث فتوضأ ولم یصل الماء تحته جاز لانه لا یمکن الاحتراز عنه بخلاف العجین اذا بقی بین الاظفار ... کبری ما قولهم در انکه شخصی ... میکند وازان زرد آب می آید بشرع ناقض وضوء او باشد بشرائطه یا نه والله اعلم اذا خرج من اذنه قیح او صدید ینظر انه ان خرج بدون الوجع لا ینقض وضوءه وان خرج مع الوجع ینقض فتاوی کبری ما قولهم در انکه زنی را مرد ... مساس کرد و آن زن را لذتی شد چون تری از وی ظاهر شد نمیداند که آن تری منی است یا غیر منی بشرع بر این زن غسل واجب باشد بشرائطه یا نه والله اعلم مسها الرجل فوجدت لذة ورأت بللا ولم تعلم انه منی او غیره فعلیها الغسل قنیه ما قولهم ... میکوید که پری برمن مسخر است وشب نزد من می آید چنانکه از مجامعت شوهر لذت می یابم از وی چنانچه می یابم بشرع بر این زن غسل واجب شود بلا سبب شرعی یا نی والله اعلم فی الخلاصه قالت امرأة معی جنّی یأتینی فی النوم واجد فی نفسی ما اجد اذا جاء زوجی معی لا غسل علیها ... ما قولهم در انکه زید و زینب در یک بستر خواب رفتند چون بیدار شدند در بستر منی یافتند

یافتند ونیزهما اختلاف شده برین وجه که شوهر میکوید که این آب ازان زن است وزن میکوید که این آب ازان مرد است بشرع در این صورت بر هردو غسل واجب شود بشرائطه شوهر والله اعلم فی الظهیریة اذا وجدا فی الفراش منیا ویقول الزوج هو من المرأة وتقول المرأة هو من الزوج ان کان ابیض فمن الرجل وان کان اصفر فمن المرأة وان کان طویلا فمن الرجل وان کان مدورا فمن المرأة والاصح انه یجب الغسل علیهما احتیاطا لامر العبادة واخذا بالثقة کذا فی الخلاصه ... ما قولهم در انکه زید طالب علم غسل جنابت کرد بر ناخن خود سیاهی مرکب دید ومعلوم شد که از جهت غلظت آب سرایت نکرد بشرع زید از جنابت بیرون آمده باشد بلا سبب شرعی یا نی والله اعلم سئل عمن اصاب ظفره حبر وبقی ... فان کان بحال یمنع وصول الماء الی ما تحته ... وان کان غلیظا یمنع وکذلک الدم وعلی هذا فی فتاوی الظهیریه ... وکبری ما قولهم ... احتلام شد ولذت یافت وآب بیرون نیامد بشرع بر این زن غسل واجب شود بشرائطه یا نه والله اعلم امرأة احتلمت ولم یخرج منها ماء وان وجدت شهوة الانزال کان علیها الغسل وان لم تجد لا غسل علیها فتاوی قراخانی ما قولهم مردی را احتلام شده وانزال شده وهیچ اثر احتلام نمی بیند بشرع بروی غسل واجب شود یا نی والله اعلم ولو تیقن بالاحتلام ولم ینزل ولم یر اثر الاحتلام فانه لا غسل علیه بالاجماع ما قولهم در انکه شخصی در ماه رمضان جنابت رسید ودر روز غسل میکند باید که انکشت فرد خود را تر کند ودر بینی کند بشرائطه یا نه والله اعلم واگر غسل کننده روزه دار شود آبی که در بینی کند بر کشد واگر روزه دار بود انکشت فرد خود را تر کند ودر بینی کند چهرة الفقها ما قولهم در انکه شرعا غسل جمعه از برای صلوة سنت باشد برین وجه که بهمان طهارت که در ضمن غسل شد نماز گذارد بشرائطه باشد والله اعلم وسن الغسل لیوم الجمعه عند حسن بن زیاد وعند ابی یوسف للصلوة وهو الصحیح شرح مختصر الوقایه ... الفصل ... فی الحیض والنفاس ما قولهم در انکه مردی زن خود را در حالت حیض وطی کرده بشرع بروی توبه واستغفار واجب باشد ... واز روی استحباب یک دینار وادنی مرتبه نیم دینار تصدق

فتوا

بل یکون مادام

فقال الشیخ

غفران

وقف

الفصل الاول في الاذان والثامن في المسافر والتاسع في الجمعة والعيد والعاشر في المحتضر والشهيد ما قولكم درين كه گذاردن
نماز پیشین بعد از آنكه سایه هر چیزی مثل آن چیز شود سوی فی الزوال شرعاً مكروه باشد بشرائطه باشد
والله اعلم وعن المحيط اذا صار ظل كل شيء مثله سوى ظل الاصلي خرج وقت الظهر لكن لم يدخل العصر حتى
يصير ظل كل شيء مثليه وبينهما وقت مهمل وفي شرح الخصاف والوقت المكروه في الظهر [illegible]
في حد الاختلاف مختصر ما قولكم درين كه بشریعت نماز نفل در نیم روز جمعه جایز باشد بشرائطه
باشد والله اعلم سئل محمد بن سلمة عن الصلوة نصف النهار يوم الجمعة قال كان خلف يقعد
ولا يصلي وكنت انا لا اصلي ثم اخترت ان اصلي لما جاءت فيه الاحاديث في توسعة الصلوة
نصف النهار آداب المقتبس ما قولكم درين كه مسلمی قرآن میخواند بانگ نماز شنید فاضلتر بشریعت
آن باشد كه بانگ نماز بشنود باشد والله اعلم سئل بانگ نماز شنید قرآن میخواند اجاب فاضلتر
آن بود كه بانگ نماز شنود والله اعلم فتاوی دیناری ما قولكم درین كه اذان صبیی كه بالغ نشده است
جایز باشد بشرائطه باشد والله اعلم وعن المحيط يكره اذان كل من لم يحتلم وفي التحفة اذان الصبي
العاقل يجوز من غير كراهة مختصر ما قولكم درین كه بانی مسجد اولی باشد بنصب امام و موذن
بشرائطه باشد والله اعلم تكلموا في نصب الامام والموذن والمختار ان الباني اولى الا اذا كان
يريد القوم من هو اصلح ممن اختاره الباني فهم اولى لان منفعة ذلك يرجع اليهم فتاوى كبرى ومثله في
فتاوى فقيه ابي الليث ما قولكم درین كه اهل شهر ترك بانگ نماز و اقامت كنند بشریعت
رسد پادشاه اسلام را كه بایشان مردم مقاتله كنند بشرائطه رسد والله اعلم لو ان اهل المصر تركوا الاذان
والاقامة [illegible] قاتلهم الامام لانه من معالم الدين وشعائره وشرائعه ما قولكم درین كه اذان
كنی فاسق مكروه باشد شرعاً بشرائطه باشد والله اعلم ويكره اذان الفاسق لانه امارة شرعية
ولا يؤتمن الفاسق عليه كذا في المحيط فتاوى [illegible] والله اعلم ودر بعض صورت بعد از كفی اعاده اذان
لازم باشد [illegible] والله اعلم وفي المحيط ولا يعاد اذان الفاسق لحصول المقصود [illegible]
درین كه بشریعت تكرار جماعت در مسجدی كه اهل معینی ندارد جایز باشد بشرائطه باشد والله اعلم

ولو كان

قراءة الفاتحة ثم السورة واجبة لكن قراءة الفاتحة اوجب حتى لو تركها في الصلوة يؤمر باعادة الصلوة ولو ترك السورة لا يؤمر [illegible]

ولو كان المسجد ليس له اهل معين فلا باس بتكرار الجماعة فيه [illegible] ما قولكم درين كه شخصی در آمد در وقتی كه موذن تكبیر میگوید بشریعت نشستن این شخص اولی باشد از توقف وی ایستاده بشرائطه باشد والله اعلم
في الواقعات الحسامية رجل دخل في المسجد والموذن يقيم ينبغي ان يقعد ولا يمكث قائما لان هذا
ليس اوان الشروع في الصلوة فتاوى قراخانی الفصل [illegible] في شرائط الصلوة واركانها ما قولكم
درين كه وضع قدمين فرض است در سجود شرعاً بشرائطه است والله اعلم ووضع القدمين فرض
في السجود لانه لا يمكن تحقق السجود الا بوضع القدمين كافي ما قولكم درين كه اگر شخصی نماز ترك
كند عمداً نه بروجه انكار ونه بروجه استخفاف شرعاً این شخص كافر شود بلا [illegible]
والله اعلم سئل عن ترك فريضة من فرائض الله تعالى هل يكفر قال التعمد على وجهين ان تعمد على وجه
الجحود يكفر وان لم يكن على وجه الجحود فهو ذنب ولا يكفر وان ترك استخفافاً فيخاف عليه الكفر
فتاوى فقيه ابي الليث ومن ترك الصلوة متعمداً فقد كفر معناه كفران النعمة لا كفران الدين
فتاوى صدر الشهيد ما قول شيخ الاسلام الامام الاجل درين كه مصلی ركوع كرد و آنگه سر از ركوع
بر نداشت بسجده رفت بشریعت این نماز وی جایز باشد بشرائطه باشد والله اعلم رجل ركع ولم يرفع
راسه من الركوع وخر ساجداً قال ابو بكر في قول ابي حنيفة ومحمد رحمهما الله جازت صلوته وفي قول ابي يوسف
لا يجوز فتاوى ابي الليث ما قولكم درين كه اگر شخصی در نماز دل او با صلوة نباشد وبظاهر شرائط و اركان
كما حقه وطريقه شرعاً بجای می آورده باشد بشریعت حكم توان كرد باین كه این نماز او را فیمی نیست
بلا [illegible] والله اعلم في الملتقط قول بعض الزهاد من لم يكن قلبه في الصلوة مع الصلوة لا قيمة
لهذه الصلوة هذا ليس بشيء مختصر ما قولكم درين كه ركوع امام را در ركوع يافت وتكبير گفت اقتدا بامام
كرده است وبعضی تكبير ركوع كرد وبی آنكه از برای ركوع تكبیر گفته باشد اما بعد از تكبیر افتتاح اندك
قیام بجای آورده بعده بركوع رفت بشریعت وی شارع در صلوة ومدرك ركعة اولی نیز باشد بشرائطه
باشد والله اعلم رجل ادرك الامام في الركوع وكبر مقتديا بالامام وركع بتلك التكبيرة ولم يكبر للركوع فانه يصير
شارعاً لكنه لا يكون مدركاً للركعة الاولى الا ان يكون بعد تكبيرة الافتتاح قيام لطيف قبل ان يركع

ولو ركع مع تكبيرة الافتتاح فانه لا يكون مدركاً للركعة جواهر الفتاوى الفصل الثالث ما قولكم درين كه اگر
امام محله زيد فاسق باشد يا در قراءت لحن ميكرده باشد بشریعت رسد عمرو را كه در محله دیگر نماز گذارد
بشرائطه رسد والله اعلم في المنية لو كان الامام لحانا لا باس ان يترك مسجده وكذا لو كان غيره احق
قراءة واحسن وكذا لو كان امامه فاسقا له ان يذهب الى مسجد غيره فتاوى [illegible] ما قولكم درين كه
رسد زيد را كه نماز جماعت در مسجد محله خود ترك كند ودر مسجد محله دیگر نماز گذارد بجهت زیادتی تقوی
وعلم امام مسجد محله دیگر بلا [illegible] والله اعلم لا يترك مسجد محلته لزيادة تقوى غيره وعلمه [illegible]
ما قولكم درين كه بشریعت گل و باران و سرمای سخت و تاریكی شدید عذر باشد از برای ترك جماعت
بشرائطه باشد والله اعلم اذا كان مطرا او بردا شديدا او ظلمة شديدة فذلك كله يمنع لزوم الجماعت الوحل
والسفر [illegible] قنية ما قولكم درين كه امام اگر فاتحه را در صلوة خفي بلند قراءت كرده بعده بیاد او آمد كه
پست بایستی خواند بشریعت باید مابقی آهسته تمام سازد بشرائطه باید والله اعلم الامام لو جهر
ببعض الفاتحة او كلها او المنفرد ثم اقتدى آخر اعادها جهراً كما في الخلاصة وقيل لم يعد وجهر فيما بقي
من بعض الفاتحة او السورة كلها او بعضها كما في المنية والاختلاف انما اذا جهر باكثر الفاتحة يتمها [illegible]
كما في الزاهدي شرح مختصر مولانا شمس الدين محمد ما قولكم درين كه اگر اهل محله خواهند كه مسجد خود را ویران سازند
و از آن محكم تر بنا كنند بشریعت ایشان را ولایت آن باشد بشرائطه باشد والله اعلم لاهل المسجد ان يهدموا
مسجدهم ويبنوا احكم من الاول خلاصه ما قولكم درين كه اگر شخصی در نماز چهار ركعتی یك ركعه را با امام دریافت
ونقضای باقی شروع كرد بشریعت بروی باشد كه یك ركعه را بفاتحه وسوره گذارد و بنشیند وتشهد خواند
ودیگر ركعه تكرار بفاتحه و سوره گذارد ونه نشیند ودر ركعه سیوم مخیر باشد میان قراءت وعدم قراءت
بشرائطه باشد والله اعلم ولو ادرك ركعة مع الامام من صلوة الظهر مثلا وقام الى القضاء فعليه
ان يقضي ركعة ويقرأ فيها بالفاتحة والسورة ويتشهد لانه يقضي آخر الصلوة في حق التشهد
ويقضي ركعة اخرى ويقرأ فيها بالفاتحة والسورة ولا يتشهد وفي الثالثة بالخيار والقراءة افضل
ولو ادرك ركعتين منها يقضي ركعتين ويقرأ فيهما ويتشهد ولو ترك القراءة فيهما او في احديهما

فت

[illegible] صلوته لانه انما يقضي اول صلوته في حق القراءة خلاصه فيما يتصل بالاقتداء ما قولكم درين كه
بشریعت اقتدا بمسبوق در وقتی كه بقضای مسبوقانه برخواسته باشد جایز بلا [illegible]
والله اعلم المسبوق اذا قام الى قضاء ما سبق به فجاء انسان واقتدى به لا يصح اقتداؤه قبل فصل [illegible]
ما قولكم درين كه امام با قوم نماز گذارد بعده بر امام ظاهر شد كه بی طهارت بوده است نماز ایشان
تمام باشد بشرائطه باشد والله اعلم وبعد از آنكه امام این نماز را قضا كند بر امام واجب باشد كه
قوم را اعلام كند باین كه بر غیر طهارت بوده است وبه ترك اعلام امام آثم باشد بلا [illegible]
باشد والله اعلم الامام اذا صلى بالقوم ثم علم انه صلى بغير طهارة فانه تجب عليه الاعادة
بالطهارة ولا تجب على القوم الاعادة اذا لم يعلموا ولا تجب على الامام اعلام القوم بانه صلى
بغير طهارة ولا يأثم بترك الاعلام جواهر الفتاوى ما قولكم درين كه اگر كسی كه اولی است بامامت
در مسجدی در آید بشریعت اولی بامامت امام محله باشد بشرائطه باشد والله اعلم لو دخل المسجد
من هو اولى بالامامة فامام المحلة اولى شرح مختصر مولانا شمس الدين ما قولكم درين كه اگر میان امام و مقتدی
جویی باشد كه در آن جوی كشتی و ذورق جاری تواند شد بشریعت این جوی مانع اقتدا باشد
بلا [illegible] والله اعلم واختلفوا في مقدار النهر العظيم الذي يمنع صحة الاقتداء قال بعضهم النهر
العظيم ما يجري فيه السفن والزوارق وهكذا ذكر الحاكم الشهيد في المنتقى عن ابي حنيفة وهو الصحيح
محيط ما قولكم درين كه امرد مراهق كه صاحب حسن وبها باشد [illegible] مرد در كور نمازی كه مشترك باشد
بينهما تحريمة واداء واقع شود بشریعت مجرد این محاذات مفسد نماز این مرد باشد بلا [illegible]
[illegible] والله اعلم ولا تفسد محاذاة المراهق للرجل وعن محمد رحمه الله انه يفسد كما في النهاية و [illegible]
صباحة الوجه شرح مولانا شمس الدين محمد الفصل الرابع في المفسدات والمكروهات ما قولكم درين كه
اگر مصلی قراءت كرد در صلوة بخطاء فاحش وبعد از آن رجوع كرد و بر كشت وبر وجه صحت
قراءت كرد بشریعت نماز او جایز باشد بشرائطه باشد والله اعلم ذكر في الفوائد انه قرأ في الصلوة
بخطاء فاحش ثم رجع وقرأ صحيحا قال عندي صلوته جائزة حضرات ما قولكم درين كه اگر مصلی در اعراب غلط كرد

خنا لحه بجای رفع نصب خواند یا برعکس یا بجای رفع نصب جر خواند بشریعت بگردد نکرد
نماز این کس فاسد شود بلا شبه شرعی والله اعلم فکذلک الاعراب لو قرأ بالنصب مکان الرفع
والرفع مکان النصب والخفض مکان الرفع والنصب لا تفسد صلوته وببعض حضرات الخطأ
فی الاعراب لا تفسد صلوته وببعض ظهیری الخطأ فی الاعراب لا تفسد الصلوة وان کان
علی وجه لو تعمد بذلک یکفر بان قرأ وعصی آدم ربه آداب الملف مالفظه در الحجه اگر شخصی در رکعت
اول سوره قرأت کرد ودر رکعت دوم سوره که بالای سوره اول است قرأت کرد بشریعت در فرض
مکروه ودر نوافل غیر مکروه باشد بشرائطه باشد والله اعلم ولو قرأ سورة ثم قرأ فی الرکعة الثانیة
فوق تلک السورة یکره فی الفرائض اما فی النوافل لا کذا فیه مالفظه در الحجه اگر شخصی اگر قرأت رکعت
ثانیه بر قرأت رکعت اولی در فرائض سه آیت زیاده ساخت مکروه باشد ودر نوافل غیر مکروه
باشد بشرائطه باشد والله اعلم اطالة القراءة فی الرکعة الثانیة علی الاولی مکروهة مالفظه اجماعا
قال العبد الضعیف رأیت فی مبسوط شمس الائمة السرخسی انما یکره اذا زاد فی قراءة الثانیة علی الاولی
ثلث آیات اما اذا کان اقل من ذلک لا یکره وفی ثلاث آیات اختلاف ولا یکره فی النوافل
وان کثر مختصر خوانه مالفظه در الحجه اگر شخصی در رکعت اولی سوره طویل خواند ودر رکعت دوم سه آیت
زیاده بخواند بشریعت مکروه باشد بلا شبه شرعی والله اعلم قرأ فی الاولی سورة طویلة
وفی الثانیة ثلث آیات فلا باس به مختصر خوانه مالفظه در الحجه اگر شخصی شراب خورده باشد
ودهنش را ناشسته نماز گذارده بشریعت این نماز وی جایز باشد بلا شبه شرعی
والله اعلم فی الواقعات الحسامیة من شرب الخمر وصلی ولا یغسل فاه فانه لا یجوز لانه تحقق اکثر
من قدر الدرهم الا ان یکون ما اصابه اقل من قدر الدرهم بانه مضی علیه ساعات یجب ان یکون المسئلة
عن الاختلاف عند ابی یوسف ومحمد رحمهما الله لا یجوز سیاقی مالفظه در الحجه نماز گذاردن در گورستان
مکروه باشد شرعا باشد والله اعلم عشرة مواضع یکره الصلوة فیها وجه الحمام والمقبرة
وقارعة الطریق وبطن الوادی ومعاطن الابل ومرابض الغنم وسطح المزبلة والمجزرة والاصطبل
والاجابة بالفعل اکرم الاجابة بالقول الا یری ان من امرانا بفعل فلم یجبه بالقول لکن قام باجابة والطاحونة
ذلک الفعل فان ذلک یکون اکرم حالا واشد اجابة من الاجابة فلم یلزمه الاجابة بالفعل اذا سمع
فی ان مجلسه فلان یلزمه الاجابة بالقول احق واولی ولیس اذا سمع اذان غیر مجلسه المصلی

فغوی م

خلاف

والطاحونة کذا فی الهدایة فتاوی نسفیا مالفظه در الحجه اگر شخصی نماز را در غیر قبله گذارد بشریعت
این شخص کافر شود بشرائطه شود والله اعلم مالفظه در الحجه اگر شخصی قصدا بی طهارت نماز گذارد
شرعا این شخص کافر شود بشرائطه شود والله اعلم فی الواقعات الحسامیة رجل صلی الی غیر القبلة
متعمدا فوافق الکعبة قال ابو حنیفة ومحمد رحمهما الله هو کافر لانه کالمستخف وبه اخذ ابو اللیث فقیه
قالوا وکذلک لو صلی بغیر طهارة او مع الثوب النجس قال القاضی الامام ابو علی ابن الحسن السغدی
صلی علی غیر القبلة متعمدا او مع الثوب النجس لا یکفر لان ذلک یأتی فی حالة الاختیار رجال
ولو صلی بغیر الوضوء متعمدا یکفر فتاوی نسفیا الفصل الخامس مالفظه در الحجه اگر شخصی دعای قنوت را
نیک نمی‌تواند خواند بشریعت اگر این دعا را فرو گذارد اللهم اغفر لنا بجای دعای سه بار جایز باشد
بشرائطه باشد والله اعلم سئل محمد بن مقاتل عمن لا یحسن الدعاء فی الوتر بالعربیة قال یتعلم ما یتعلم
اللهم اغفر لنا قال الفقیه ینبغی ان یقول هذا الحرف ثلاث مرات او اکثر فتاوی ابی اللیث مالفظه
در الحجه اگر شخصی فرض نماز خمس را با این امام گذارده باشد شرعا نماز وتر را با این امام اقتدا کرده
تواند گذارد بلا شبه شرعی والله اعلم ویجوز ان یصلی الوتر بالجماعة وان لم یصل شیئا من الفرض
مع الامام او صلی مع غیره هو الصحیح ولکن اذا لم یصل الفرض معه لا یتبعه فی الوتر کذا فی المنیة
شرح ملا شمس الدین محمد مالفظه در الحجه اگر شخصی در میان سنت وفرض نماز با مرادی سخن دنیا کند
واگر گفته شود باز باید گذارد ودر سنت پیش محمد کل التقولی والتقولی در سنتها وفی فوائد الفتاوی
لو تکلم بعد السنة قبل الفریضة قیل یسقط وقیل لا شرح وقایه مالفظه در الحجه قوی ترین سنتها
دو رکعت سنت نماز بامداد است بشرائطه است والله اعلم ثم اقوی السنن رکعتا الفجر ورکعتا المغرب
قال النبی علیه السلام لا تدعوهما فی سفر ولا حضر ثم سنة التی بعد الظهر فانها متفق علیه واما التی قبلها
فقد قیل انها للفصل بین الاذان والاقامة ثم التی بعد العشاء ثم التی قبل العصر ثم التی قبل العشاء
ومنهم من قال قویها بعد سنة الفجر هی التی قبل الظهر شرح مختصر ملا فخر الدین الیاس مالفظه در الحجه
عالم را که مرجع فتوی است شرعا جایز باشد که ترک سنن غیر سنة نماز بامداد بجهت مطالعه واشتغال تعلم کند

ذکر

فی الوتر والسنن والنوافل

قنوت

اگر فرض را با امام نگذارد نه در تراویح متابعت وی کند ونه در وتر
اگر در تراویح متابعت وی نکرد در وتر نیز متابعت وی نکند

وصلی السنن دار

بشریعت این سنت را اعاده کند باعد شرائط

قبل الظهر

بشرائطه باشد والله اعلم وفی النظم یجوز للعالم ان لا یشتغل بغیر رکعتی الفجر ویشتغل بالعلم اذا کان
ممن یرجع الیه الفتوی مختصر خوانه مالفظه در الحجه نماز تهجد هشت رکعت بیک سلام یا بدو
یا بدو سلام شرعا مستحب باشد بشرائطه باشد والله اعلم وحسب ثمان رکعات بتسلیمة
او بتسلیمتین للتهجد وقیل رکعتان سنة وقیل فرض کما فی المحیط شرح مختصر مولانا الیاس الرومی
مالفظه در الحجه اول وقت نماز چاشت آنست که آفتاب دو قد نیزه بالا آید وآخر وقت او
تا زوال باشد باشد والله اعلم بدانکه نماز چاشت از دو رکعت است تا دوازده رکعت اگر خواهد دو دو رکعت
بیک سلام گذارد فاضلتر للاجرة الفقها مالفظه در الحجه بشریعت بعد از نماز شام شش رکعت
نماز که ادا نماز اوابین گویند بی آنکه در میان آن سخن گویند مستحب باشد بشرائطه باشد
والله اعلم وحسب شش رکعات بعد المغرب یسمی بصلوة الاوابین قال صلعم من صلی بعد المغرب
ست رکعات لم یتکلم بینهن بشیء عدلن له بعبادة ثنتی عشرة سنة کما فی الاخبار شرح مختصر مولانا الیاس الرومی
وما لفظه در الحجه اگر شخصی در سفر باشد وقافله در سیر است اگر فرود آید از برای نماز فریضه بر نفس خود
یا بر اسباب خود می‌ترسد بشریعت بر بالای دابه نماز جایز باشد بشرائطه باشد والله اعلم
ویجوز ان یصلی المکتوبة علی الدابة بعذر ولا یجوز بلا عذر ومن الاعذار الخوف من اللص والسبع
وطین المکان ونزول المطر وکون الدابة جموحا ولا یمکن الرکوب بلا معین وکون الراکب
شیخا لا یمکن ان یرکب ولیس هناک من یرکبه وکون الشخص فی البادیة والقافلة یسیر
ویخاف علی النفس او ثیابه ان نزل شرح مختصر ملا فخر الدین مالفظه در الحجه اگر شخصی مسجد درآید بنیت
فرض گذاردن یا از برای اقتدای با امام بشریعت ترک تحیت مسجد از وی ترک سنت باشد
بلا شبه شرعی والله اعلم دخول المسجد بنیة الفرض او الاقتداء ینوب عن تحیة المسجد وانما یؤمر
بتحیة المسجد اذا دخله لغیر الصلوة قنیه مالفظه در الحجه گذاردن تحیة مسجد هر روز درآمدن
بنشیند اولی باشد بشرائطه باشد والله اعلم تحیة المسجد سنة عندنا وعند الشافعی واجبة ویکفی
لتحیة المسجد لکل یوم رکعتان ثم اختلفوا انه یجلس ثم یقوم او یصلی قبل ان یجلس وعامة العلماء قالوا یصلی کما دخل

از دو رکعت تا دوازده رکعت بشریعت وقت باشد که افتاب مقدار رمح

قراءة القرآن خلف الامام فی الصلوة لا یجوز فرضا یا نه اختلف المشایخ فیه عند ابی حنیفه ره بشریعت مستحسن وعندهما مکروه
من القراءة کافی

آمین بالاتفاق از فاتحه نیست بر مذهب مالک وحنفی آمین گویند وامام نگویند ومذهب امام شافعی ومادی ظاهر
آنست که هر دو بلند گویند بمذهب ما آهسته گویند در کوانشی گفته الذکه هر کسی که آمین از فاتحه
اعتقاد کند کافر گردد وبر وی حرام گردد وسیله

در ایجه در میان جمع مصلوبین غیر زید اعمی افضل در امور امامت کسی نبوده است شرعا
در این صورت اگر این جمع زید را امام ساخته نماز گذارند درست باشد بشرائطه باشد
شود تو جبر و مکند والله اعلم انما یکره تقدیم الاعمی اذا کان غیره افضل منه اما اذا کان الاعمی افضل من غیره فهو اولی
فتاوی ظهیری مالفظه در الحجه نماز نفل در چهار رکعت بیک سلام گذارده شود بر سر دو رکعت اخر
سبحانک اللهم باید خواند بشرائطه باید خواند والله اعلم کل شفع من النفل صلوة علی حدة فیستفتح
علی رأس الشفع الاخیر الثناء فی الرباعی شرح مجمع البحرین مالفظه در الحجه بشریعت سنت نماز
ونماز خفتن را در مسجد گذاردن احوط باشد باشد والله اعلم رجل صلی سنة الظهر فی بیته او یؤدی الفرض
فی المسجد او صلی العشاء فی المسجد والسنة فی بیته فانه لا ینال ثواب السنة یعنی لا یفوت سنة ولکن
نقع نافلة جواهر الفتاوی بنا بر آن گفتیم که احوط باشد در هدایه واقع الافضل فی عامة السنن
والنوافل اداؤها فی المنزل هو المروی عن النبی صلعم مالفظه در الحجه نماز نفل گذاردن در مسجد در وقتی
مردم نماز فریضه بجماعت میگذارند شرعا مکروه باشد باشد والله اعلم ویکره التطوع
فی المسجد والناس فی صلوة المکتوبة فتاوی نسفیا الفصل السادس مالفظه در الحجه حکم
سهو در نماز نفل و فرض برابر باشد شرعا باشد والله اعلم حکم السهو فی صلوة الفرض والنفل سواء
لان الفرض والنفل مفترقان فی وصف الفرضیة والنفلیة دون الارکان والشرائط محیط مالفظه
در الحجه امام را در نماز عید یا در نماز جمعه سهو واقع شد شرعا جایز باشد که سجده سهو نکند
یا باشد والله اعلم لا یسجد الامام للسهو فی الجمعة والعیدین عند بعض المشایخ خزانة الفتاوی
وما لفظه در الحجه امام در رکعت اولی فرض سوره خواند ودر رکعت دوم سوره که بالای آن سوره
خواند بطریق سهو شرعا بروی سجده سهو واجب باشد بلا شبه شرعی والله اعلم
ولو قرأ فی الفرض فی الرکعة الاولی سورة وقرأ فی الثانیة سورة قبلها ساهیا لا یجب علیه
سجدة السهو جواهر الفتاوی الفصل السابع مالفظه در الحجه اگر شخصی آیة سجده را خواند
وجماعت شنیدند وسجده کردند وشخص دیگر دید که این جماعت سجده کردند وآیت سجده را نشنید
بشریعت بر این شخص سجده واجب شود بلا شبه شرعی والله اعلم واذا قرأ آیة السجدة
فسمعها جماعة فسجدوا فرآهم رجل ولم یسمع آیة السجدة لا یجب علیه سجدة لان السبب
هو القراءة او السماع ولم یوجد احدهما حضرات مالفظه در الحجه اگر شخصی از طوطی آیت سجده را

سجدة فی السهو

اگر سهو در نماز فرض

فی السجدة التلاوة

سشنید نماز گزارد سجدهٔ تلاوه واجب شود بلا سبب شرعی والله اعلم ولا یجب السجدة علی
من سمعها من طیر وقیل یجب مختصر خوانه تمام قولهم در اکه مردی از شخص آیت سجده را شنید و در همین مجلس
از دیگری نیز شنید و خود نیز در این مجلس قرأت کرد لازم شود یک سجده و بس بشرایطه باشد
والله اعلم اذا سمع آیة السجدة عن رجل وسمعها فی ذلک المجلس عن آخر ثم قراها فیه اجزیه سجدة واحدة
شرح مختصر مولانا عبد العلی تمام قولهم در اکه اگر شخصی در مجلسی آیت سجده خواند و در همین مجلس
آیت دیگر غیر اول خواند بشریعت برین شخص دو آیه سجده واجب شود باشد بشرایطه باشد
والله اعلم وان کرر آیة فی مجلس یکفیه سجدة واشار بلفظ التکرار الی انه لو اختلف الآیة فی مجلس
لا یکفی واحدة شرح مختصر مولانا شمس الدین محمد تمام قولهم در اکه مریض چنین شود که نماز ایستاده گزارد
مرض او زیاده میشود بشریعت اگر نشسته گزارد جایز باشد بشرایطه باشد والله اعلم التعذر
قد یکون حقیقیا بحیث لو قام یسقط وقد یکون حکمیا بان خاف زیادة المرض او بطاء البرء
او یجد وجعا لذلک فالکل سواء علی الاصح شرح مختصر مولانا فخر الدین الیاس تمام قولهم در اکه اگر مرد بحر
مریض شود بر وجهی که عاجز شود و بیهوش باشد وعقل او زایل شده باشد بشریعت نماز از وی
ساقط شود هر چند عجز وی از یک شبانه روز زیاده باشد بلا سبب شرعی والله اعلم قوله آخرت عنه
اشارة الی انه لا یسقط الصلوة وان کان العجز اکثر من یوم ولیلة اذا کان مفیقا هو الصحیح هدایه
وفی الکافی وقیل الاصح ان عجزه ان زاد علی یوم ولیلة لا یلزم القضاء وان کان اقل من ذلک یلزمه
بدانکه هر گاه که در مسئله در یکجا هو الصحیح واقع شود و در جای دیگر در همین مسئله هو الاصح واقع
هو الصحیح اقوی است از هو الاصح الصحیح فی موضع الخلاف اقوی من الاصح آداب المفتی
الفصل الثامن تمام قولهم در اکه پادشاه وقتی که در اطراف ولایت خود سیر میکند بمقدار سیر سفر
قصر میکند بشریعت او را قصر صلوة و افطار صوم جایز باشد بشرایطه باشد والله اعلم وفی
ان شرح السلطان لو طاف فی اطراف مملکته بقصد مقدار السفر کان له الرخص فی القصر والافطار
کذا العتابی وفی التتمة الخلیفة اذا سافر یصلی صلوة المسافرین لانه مسافر کغیره کذا فی النوادر
وقیل

وقیل الخلیفة اذا طاف فی ولایته لا یصیر مسافرا شرح مجمع البحرین تمام قولهم در اکه مردم که تابع
پادشاه باشند که علوفه پادشاه میگرفته باشند در نیت سفر و اقامت تابع پادشاه باشند
بشرایطه باشد والله اعلم الجندی اذا خرج مع الامام فالنیة الی الامام ان کان یرزق منه والا
تتمه الاصل ان من کان تبعا لانسان یلزمه اطاعته حتی یصیر مقیما باقامته کالمرأة مع زوجها
والجیش مع الامیر سراجیه تمام قولهم در اکه اگر مردمی که در بادیه ساکن باشند انتقال کنند از موضع
زمستانی خود بموضع تابستانی جا باشد سفر باشد این جمع در راه مسافر شوند بشرایطه باشد
شوند والله اعلم فاما الاعراب والاتراک والترکمان الذین یسکنون فی المفازة فی بیوت الشعر
والصوف فهم مقیمون لان موضع مقامهم المفازة عادة فاذا ارتحلوا من موضع اقامتهم
فی الصیف وقصدوا موضعا آخر للاقامة فی الشتاء وبین الموضعین مدة سفر فانهم یصیرون
مسافرین فی الطریق تحفه تمام قولهم در اکه اگر مسافری از دزد یا قطاع طریق می ترسیده باشد
نماز وقتی غیر جایز باشد بشرایطه باشد والله اعلم فی الواقعات الحسامیة وکذا المسافر
اذا خاف من اللصوص وقطاع الطریق جاز له ان یؤخر الوقتیة لانه معذور فتاوی شیبانی
الفصل التاسع تمام قولهم در اکه بران مردمی که منازل ایشان یک فرسخ باشد تا شهر بشریعت
حاضر شدن ایشان بنماز جمعه واجب باشد تا باشد والله اعلم وفی الذخیرة والمختار للفتوی
ان من کان علی قدر فرسخ من المصر یجب علیه حضور الجمعة تاتارخانیه کتاب الصلوة تمام قولهم
در اکه در نماز جمعه اگر امام غیر خطیب باشد جایز باشد بلا سبب شرعی والله اعلم ذکر الطحاوی
فی شرح الآثار ولا ینبغی ان یکون الامام فی صلوة الجمعة غیر الخطیب لان صلوة الجمعة
مع الخطبة کشیء واحد من حیث المعنی لان صلوة الجمعة انما قصرت لاجل الخطبة فلا ینبغی
ان یقیمها اثنان محیط تمام قولهم در اکه چهار رکعت نماز احتیاط که بعد از نماز جمعه میگزارند
به شبهه عدم مصریت بشریعت در این چهار رکعت قراءت باید کرد بشرایطه باید والله اعلم
رجل صلی بعد الجمعة بشبهة عدم المصر فانه یقرأ فی جمیع الرکعات جواهر الفتاوی تمام قولهم در اکه اگر والی بالایش شهر
الجامع

فی فتاوی العتابی اذا کفن الوارث المیت من مال نفسه یرجع والاجنبی لا یرجع وفی جنایز المنبع اذا کفن المیت غیر الوارث من ماله کان له مع وجود الامر
ان یرجع فی ترکة المیت بغیر امر الوارث فلا رجوع اشهد علی الرجوع ام لا ولو کفن الاجنبی او الوارث من مال نفسه یرجع کان له ان یرجع ولو امر الوارث
ما لا یکفن المیت فکفن ان امره ان یرجع علیه یرجع وان لم ینص علی الرجوع لا یرجع وهو اختیار شیخ الاسلام وذکر السرخسی له ان یرجع لان امره
از برای حاجتی بیرون آمده باشند نماز جمعه گزارد روا نبود تا احاطت بود والله اعلم جوز بانه از مکان
بجاست یا دو میل بیرون آمده باشند فنا مصر بود بامنزله فنا مصر بود تمام قولهم در اکه اگر عید روز جمعه
واقع شود بشریعت گزاردن یکی از این دو بر مردم واجب شود اجابت مسعود لو اجتمع
العید والجمعة لم یلزم الا صلوة احدیهما وقیل الاولی صلوة الجمعة وقیل صلوة العید کما فی التمرتاشی
شرح مختصر ملا شمس الدین محمد تمام قولهم در اکه بشریعت اختصار در خطبهٔ جمعه مستحب باشد
بشرایطه تا باشد قصر الخطب فی الجمعة مندوب وقال عمر رضی الله عنه قصر الخطبة من فقه الرجل
مختصر خوانه تمام قولهم در اکه اگر نماز عید را در شهر در دو موضع گزارند جایز باشد ولکن اگر
در سه موضع نیز جایز باشد والله اعلم ویجوز اقامة صلوة العید فی الموضعین نص علی هذا
فی الاصل واما اقامتها فی ثلث مواضع فعلی قول محمد رحمه الله یجوز وعلی قول ابو یوسف رحمه الله لا یجوز
محیط تمام قولهم در اکه اگر شخصی تکبیر گفت از برای نماز عید پیش از آنکه امام تکبیر گوید و بعد
باقی تکبیرات را با مکبرین گفته تا نماز را تمام کرده است شرعا نماز وی از نماز عید محسوب شود
بلا سبب شرعی و بر وی قضای رکعتین لازم باشد بشرایطه باشد والله اعلم
رجل کبر لصلوة العید قبل تکبیر الامام وهو یظن ان الله کبر الامام ثم کبر سایر التکبیرات مع تکبیر المکبرین
جیم ان الصلوة لا تجوز صلوته ویلزمه قضاء رکعتین جواهر الفصل العاشر تمام قولهم در اکه زنی
فوت شده و او را در شکم حمل است ومعلوم میشود که بچه زنده است بشریعت باید که شکم او را شق
کرده بچه را بیرون آرند بشرایطه باید والله اعلم امراة ماتت وبها حبل یعلم انه حی یشق بطنها من
الجانب الایسر خلاصه فی کتاب الکراهیة تمام قولهم در اکه زنی در سفر مرده است و از زنان کسی
نیست که او را غسل دهد باید که بشریعت مردی که ذی رحم محرم او باشد او را تیمم دهد
و اگر ذی رحم محرم او نباشد اجنبی خرقه در دست پیچیده او را تیمم دهد بشرایطه باید والله اعلم
فلو ماتت امرأة فی السفر مع ذی رحم محرم منها و هو تیممها وان لم یوجد الا اجنبی فخرقة
علی یده ثم تیممها وکذا لو مات رجل بین النساء شرح مختصر ملا شمس الدین محمد تمام قولهم در اکه اگر شخصی
در آب

الصبی والصبیة اذا لم یبلغا حد الشهوة یغسلهما الرجال والنساء وان بلغا لا یکره ویکره التزاری الآلاف والمحارم ولا یجوز الاستیجار علی الغسل وقیل یجوز ولا یحل للزوج ان یغسل زوجته عندنا ویحل للزوجة ان تغسل زوجها والجازة

در آب بمیرد و مردم قادر نباشند بر نماز گزاردن بر وی شرعا باید که بر وی چهار تکبیر گویند بشرایطه باید
والله اعلم ولو مات فی الماء ولم یقدروا علی الصلوة کبروا علیه اربعا مختصر خوانه در اکه اگر شخصی
میت خود را در زمین غیر بی اذن وی دفن کند شرعا مر صاحب زمین را که این میت را بیرون
آورده این زمین را هموار ساخته زراعت کند بشرایطه رسید والله اعلم لو دفن المیت فی ارض الغیر
بغیر اذنه فهو بالخیار ان شاء امر باخراج المیت ان شاء سوی الارض وزرع فوقها مختصر
تمام قولهم در اکه اگر شخصی در کشتی در دریا بمیرد بشریعت باید که او را غسل دهند و کفن کنند و در دریا
اندازند بشرایطه باید والله اعلم اذا مات فی السفینة یغسل ویکفن ویصلی ویرمی فی البحر لتعذر الدفن
شرح ملا شمس الدین محمد تمام قولهم در اکه بشریعت اگر زنان را تکفین کنند بجامه ابریشمی و زعفرانی
والمعصفر ولکن جایز باشد و مردان را مکروه باشد بشرایطه باشد والله اعلم ویجوز للمرأة الحریر والمزعفر
ویکره ذلک للرجال کما فی الحیوة مختصر خوانه تمام قولهم در اکه تاخیر نماز جنازه بی عذر مکروه باشد بشرایطه
باشد والله اعلم نوادر الفتاوی تمام قولهم در اکه زید در نماز جنازه کفش خود را از پای بیرون آرد
و بر بالای آن ایستاده نماز گزارد بشریعت نماز زید برین وجه جایز باشد بشرایطه باشد
والله اعلم ولو فرش نعلیه او جوربیه وقام علیهما جازت صلوته لانه اذا کان لابسا کبعض جسده
لهذا جرت العادة بین الناس فی صلوة الجنازة انهم یفرشون المکاعب لیقوموا علی المکاعب
کذا فی الواقعات الجامع فتاوی شیبانی تمام قولهم در اکه اگر بعد از تولد فرزند فریاد کرد بشریعت او را
باید نام نهاد و غسل داد و بر وی نماز گزارد بشرایطه باید والله اعلم ومن استهل بعد الولادة سمی
وغسل وکفن وصلی علیه وان لم یستهل ادرج فی الخرقة ولم یصل علیه قدوری تمام قولهم در اکه
بعد از ویران قبر بشریعت مرمت آن جایز باشد بشرایطه باشد والله اعلم واذا خربت القبور
فلا باس بتطیینها لما روی ان النبی علیه السلام مر بقبر ابراهیم علیه السلام فرأی فیه حجرا سقط منه فسده واصلحه
ثم قال من عمل عملا فلیتقنه تاتارخانیه تمام قولهم در اکه اگر جنایز جمع شوند بشریعت بر همه یک نماز
جایز است و آنکه افضل است نزدیک با امام باید گذاشت بشرایطه باشد و باید والله اعلم وان اجتمعت الجنایز

جاز ان يصلى عليهم صلوة واحدة ويجعلهم واحدا خلف واحد ويلي الامام الرجال من كان افضل واعلم
وسوى الحر والعبد ثم الصبيان ثم النساء مختصر الوقاية ثم الفقهاء در الجنة درته ميت در قبر جامه يا بالشت
انداختن شرعا جايز باشد يا نه شرايطه باشد والله اعلم لا باس بان يلقى تحت الميت في القبر مثل الثوب
والمضربة وهو كزيادة الكفن فتاوى ابى الليث ثم الفقهاء در الجنة اگر اهل محله با اهل محله جنگ كنند
ودر حالت جنگ كشته شوند بشريعت ايشان را غسل بايد داد يا نه شرايطه بايد وبر ايشان نماز بايد
گزارد بلا سبب شرعي بيان كنند والله اعلم ودر همين صورت اگر در حالت جنگ كارد در سر يا سنگ
وبعد از افتراق يكى از اين دو فريق بميرد بروى غسل و نماز بايد يا نه شرايطه بايد والله اعلم ثم الفقهاء حكم
حكم ان مردم كه تفرج و نظاره ميكنند اگر ايشان را سنگ و كارد برسد حكم ايشان نيز همين باشد يا نه شرايطه
باشد والله اعلم اهل محلة قاتلوا اهل محلة اخرى كما في البخارى فقتلوا يغسلون ولا يصلى عليهم وحكم
المقتولين بالعصبية كاهل الدروازه كى واهل كلاباد اذا تراموا بالاحجار فقتل واحد منهم كحكم
قطاع الطريق حتى لا يغسل في رواية ولا يصلى عليه وان مات بعده يصلى عليه مختصر الوقاية وذكر في
ومشايخنا رحمهم الله جعلوا حكم المقتولين بالعصبية بين الدروازه كى والكلاباذى حكم اهل البغي في
هذه الاحكام وكذلك حكم الواقفين الناظرين اليهم اذا اصابهم حجر او سكين وان ماتوا بعد تفرقهم يصلى
عليهم وحكى شمس الائمة السرخسي انه سئل عمن قتل بالمحاربة بحكم العصبية فاجاب انه يصلى على اهل
كلاباد ولا يصلى على اهل دروازه لان في عهدة السلطان يمكن من اهل دروازه وكان يامر اهل كلاباد بالتحنن
معهم فكانوا مظلومين فيصلى عليهم كما في المغني القسم الثالث في باب من يصلى عليه ومن لا يصلى عليه
فتاوى شيبانى ثم الفقهاء در الجنة قطاع طريق اگر در حالت حرب كشته شوند بشريعت بر ايشان نماز باشد
بلا سبب شرعي بيان كنند والله اعلم واگر پادشاه ايشان را گرفت وبعد ازان ايشان را كشت شرعا بر ايشان نماز باشد
بشرايطه باشد والله اعلم اهل البغي اذا قتلوا في الحرب لا يصلى عليهم وان قتلوا بعد ما وضع الحرب اوزارها
صلى عليهم وكذا قطاع الطريق اذا قتلوا في حال حربهم لا يصلى عليهم ولو اخذهم الامام وقتلهم صلى عليهم لانهم
ما داموا في الحرب كانوا من جملة اهل البغي واذا وضع الحرب اوزارها تركوا البغي فتاوى شيبانى ثم الفقهاء
در الجنة اگر

وقف

در الجنة اگر شخصى از براى دفع ظلم ... يا از اهل يا از مال خود مقاتله كند ودرين حالت كشته شود آيا
شرعا اين شخص شهيد شده باشد شرايطه باشد والله اعلم ومن قتل وهو مقاتل الكفار او البغاة او قطاع
الطريق او مدافع عن نفسه او عن رجل من المسلمين او اهل الذمة او وجد قتيل في غير المعركة بحديدة
فهو شهيد كذا في الزاهدي كتاب الزكوة وهو مشتمل على ثمانية فصول الاول فيمن تجب عليه وفي اي
مال وجب الزكوة الثاني المصرف الثالث في العشر والخراج وصدقة الفطر الفصل الاول ثم الفقهاء
در الجنة شخصى را اموال حرام جمع شده باشد خواه مالك آن معلوم باشد خواه نباشد بشريعت بروى
زكوة باشد بلا سبب شرعي بيان والله اعلم من اسباب وجوب الزكوة الذي هو في المال ان يكون
المال حلالا لانه اذا كان حراما فلا يجب على وجهين اما ان يكون له خصم حاضر فيرده عليه واما ان لا يكون
خصم حاضر فيتصدق الى الفقراء كله ولا يحل منه فلس ولا كثير فالزكوة انما يكون في المال الحلال
ثم الفقهاء در الجنة زوجه زيد را در ذمه زيد مبلغ كذا مهر معجل است وزيد را مبلغ كذا است كه ازين مهر معجل زياده
نرآيد بشريعت بر زيد زكوة واجب باشد بلا سبب شرعي بيان والله اعلم المهر يمنع الزكوة معجلا كان
او مؤجلا وقيل يمنع المعجل دون المؤجل اختيار شرح مختار وفي الخلاصة على رجل مهر مؤجل لامراته
وهو لا يريد الاداء لا يجعل مانعا من الزكوة مختصر الوقاية ثم الفقهاء در الجنة شخصى آن مقدار فلوس دارد كه قيمت
آن بدويست درهم ميرسد وسال برين گذشته بشريعت برين شخص زكوة اين فلوس كه بيست
درهم است واجب شود بشرايطه شود والله اعلم وفي الاقتصاب الخامسة الفلوس ان بلغت
قيمتها مائتي درهم وحال عليها الحول زكى خمسة دراهم شيباني ثم الفقهاء در الجنة بر ادوات عطارى وبقالى وصباغى
از براى استعمال باشد بشريعت زكوة باشد بلا سبب شرعي بيان والله اعلم في الكبرى در ادوات بقال
زكوة بود يا نه اجابت وفي التجريد والآلات من الصبغ الذي يعمل بها وظروف الامتعة لا يجب
فيها الزكوة شيباني ثم الفقهاء در الجنة در انبار هيزم كه نانوا از براى نان پختن خريده زكوة واجب شود
بلا سبب شرعي بيان ودر انبار حمام نيز زكوة واجب شود والله اعلم فتاوى كبرى وفي النوازل اذا اشترى
بشريه والخبز للاستهلاك ولا يبقى اثره ولا يبيعه لا زكوة فيه كالخباز يشترى الحطب شيباني ثم الفقهاء

در الجنة شخصى بيع نفيرا در خانه خود نگاه داشته ويرنان وآتش كه بدست خود بوى ميدهد ويا حامد كه
ميپوشاند از زكوة مال خود حساب ميكند بشريعت از زكوة مال او محسوب باشد يا نه شرايطه
باشد والله اعلم رجل يعول يتيما فجعل يكسوه ويطعمه وجعل ما يكسوه ومائد كل من زكوة ماله اما الكسوة
يجوز واما الطعام ان دفع اليه بيده يجوز وان لم يدفع بيده ويأكل اليتيم لم يجز والعاب حسامى الفصل
الثاني شيباني ثم الفقهاء در الجنة درين زمان داد ن زكوة بهاشمي جايز باشد شرعا يا نه باشد والله اعلم وروى
ابو عصمة عن ابي حنيفة رحمه الله يجوز دفع الزكوة في زماننا الى الهاشمي وانما لا يجوز في ذلك الزمان لعوض الخمس
اليهم مختصر الوقاية شيباني ثم الفقهاء در الجنة طالب علمي كتب دارد كه قيمت آن بدويست درهم كه نصاب
است ميرسد وباين كتب احتياج دارد جهت قرائة ودرس بشريعت او را گرفتن
زكوة جائز باشد بشرايطه باشد والله اعلم رجل له كتب العلم يساوي مائتي درهم هل يحل
ان ياخذ الزكوة ان كانت الكتب مما يحتاج اليها للحفظ والدراسة والتصحيح لا يكون
نصابا ويحل له ان ياخذ الصدقة فقيها كان او حديثيا او اديبا لانه مشغول بحاجته وصار كثياب
اللبس والمصحف على هذا ان كان زايدا على قدر الحاجة لا يحل له اخذ الصدقة وان كان له
نسختان من كتاب النكاح او الطلاق وان كان كلاهما من تصنيف مصنف واحد فيكون
احديهما نصابا هو المختار وان كان كل واحد منهما من تصنيف مصنف لا يكون نصابا لا زكوة
فيهما كذا في الخلاصة شيباني ثم الفقهاء در الجنة پادشاه را ولايت بيع زمين مملكه باشد بشرايطه
باشد والله اعلم الامام اذا دفع اراضي المملكة الى قوم ويقسمها اراضي لا مالك لها دفعها الى قوم
ليعطوا الخراج جاز وطريق ذلك ان يقوم الامام مقام الملاك في الزراعة ولو باع هذه الارض
وان آجرها جاز وقيل جواز البيع قول ابي يوسف ومحمد رحمهما الله وقيل قول الكل هو الصحيح
مقدمة الفتاوى ثم الفقهاء در الجنة امام اگر خواهد زمين مملكت را از براى خود بخرد شرعا
طريق آن باشد كه آنرا به ديگرى فروشد بعد از انكه مشترى آن را قبض كند از وى بخرد بشرايطه
باشد والله اعلم قرية فيها اراضي مات اربابها او غاب عنها وعجز اهل القرية عن خراجها
فارادوا

فارادوا التسليم الى السلطان فان السلطان يفعل ما قلنا من البيع والاجارة فان اراد ان يأخذها لنفسه
يبيعها من غيره ليشترى من المشترى قاضيخان ومثله في خزانة الواقعات ومثله في الخلاصة كتاب
البيع في الفصل الخامس شيباني ثم الفقهاء در الجنة با وجود آنكه اگر شخصى را مسكن وخادم در كدخدائى احتياج با
از امتعه وديگ وطشت وقلم ودوات وسلاح وغير آن اين اشيا بحد مالك نصاب نباشد
نباشد او را بشريعت باين شخص زكوة دادن جايز باشد بشرايطه باشد والله اعلم فلا باس بصرف الزكوة
الى من له مسكن وخادم وما يحتاج اليه في الكدخدائية من الاثاث والامتعة وثياب البذلة والسلاح
ونحو ذلك ما لم يملك سوى ذلك نصابا او ما يساوي نصابا سواء كان للتجارة او لم يكن مختصر الوقاية شيباني ثم الفقهاء
در الجنة شخصى زكوة را بمعتوه دهد شرعا جايز باشد وبمجنون دهد غير جايز باشد بشرايطه باشد والله اعلم
ويجوز دفع الزكوة الى معتوه لا الى مجنون مختصر الوقاية شيباني ثم الفقهاء در الجنة اگر شخصى را در ذمه ديگرى مبلغ كذا
دين است كه بنصاب ميرسد بميعاد كذا وچيز ديگرى ندارد شرعا اين داين را گرفتن زكوة بقدر
كفايت تا حلول اجل جايز باشد بشرايطه باشد والله اعلم لرجل على رجل دين مؤجل واحتاج جاز له
اخذ الصدقة مقدار الكفاية الى وقت حلول الاجل مختصر الوقاية الفصل الثالث در الجنة اگر
پادشاه زمان خراج زمين شخصى را بوى دهد ويا واگذارد واين شخص مصرف خراج باشد
شرعا جايز باشد بشرايطه باشد والله اعلم السلطان اذا جعل الخراج لصاحب الارض وترك عليه جاز
عند ابي يوسف ره وعليه الفتوى اذا كان صاحب الارض من اهل الخراج خلاصة اشترى ارضا
خراجية وبنى فيها دارا فعليه الخراج وان لم يبق متمكنا من الزراعة لان التمكن انما فات بصنعه محيط
قبيل الفصل السادس من كتاب الخراج شيباني ثم الفقهاء در الجنة زيد مالك زمين ملك خراجى هو را مقبره
يا كاروانسراى يا مسكن ساخته بشريعت خراج اين زمين از زيد ساقط شود يا نه بشرايطه
باشد والله اعلم رجل جعل ارضه مقبرة او خانا او مسكنا سقط عنه الخراج ان كانت
خراجية وقيل لا يسقط والصحيح هو الاول مغني قبيل كتاب الهبة ومثله في فتاوى في باب الاجارة
شيباني ثم الفقهاء در الجنة اگر زمين خراجى را باب عشرى آب دهد اگر آب دادن باب خراجى ممكن باشد بشريعت زمين

و اگر ممکن نباشد و اگر ممکن نباشند پس آب عشر آب دهد عشر باشد بشرائطه تا شد والله اعلم کل ارض
واجبة ممکن سقیها بماء الخراج اذا سقیت بماء العشر فخراجیة وکل ارض یعد سقیها بماء الخراج
اذا سقیت بماء العشر فعشریة محیط مسئله در اینکه خراج چند ساله زمین خراج بر مسلم جمع شد
بالفعل بشریعت این خراج چند ساله ازوی باید گرفت بشرائطه باید والله اعلم اذا توالی علی المسلم
خراج الاراضی فی سنین فعند ابو یوسف و محمد رحمهما الله یؤخذ بجمیع ما مضی وعند ابی حنیفة رحمه الله لا یؤخذ
الا بخراج السنة التی هو فیها والاختلاف فی هذا نظیر الاختلاف فی الجزیة هکذا ذکر شیخ الاسلام
خواهرزاده فی شرح سیر الصغیر وذکر صدر الاسلام فی کتاب العشر والخراج ان فیه روایتین
عن ابی حنیفة قال صدر الاسلام الصحیح انه یأخذ کذا فی فصل السادس من کتاب الخراج من المغنی
مسئله در انکه خصم در خراج نائب پادشاه باشد یا نه باشد والله اعلم الخصم فی الخراج نائب السلطان
محیط فی الفصل السادس من کتاب البیوع مسئله در اینکه بشریعت خراج را با سادات
دادن جایز باشد بشرائطه باشد والله اعلم یجوز دفع الخراج الی العلویة ولا یجوز دفع العشر جواهر الفتاوی
مسئله در اینکه شخصی بر زمین خراجی که خراج آن زمین خراج مقاسمه است از برای زراعت کرده
بشریعت پیش از آنکه خراج این زمین برآید خوردن غله آن او را مباح باشد بشرائطه یا نه
فی والله اعلم فی المحیط اذا کان للرجل ارض خراج لا ینبغی ان یأکل عنها حتی یؤدی خراجها قال الفقیه
مشایخنا رحمهم الله هذا اذا کان الخراج خراج مقاسمة لانه بمعنی العشر فاداتنا و البعض الی رب
بضیر کالمشترکة واما اذا کان خراج وظیفة و هو یجب فی الذمة لا یتعلق فی الحل
لکان الخارج حق صاحب الارض علی الخصوص فیحل له التناول فتاوی قراخانی مسئله
در اینکه اگر بنده شخصی را کافران اسیر کرده بردند یا پس بنده گریخته است بشریعت برین شخص
صدقهٔ فطر باشد از برای این غلام یا نه بشرائطه فی والله اعلم فی الینابیع اما لو کان
العبد آبقا او مأسورا او مغصوبا لا یجب علیه صدقة الفطر فتاوی قراخانی مسئله در اینکه
بر فقیر بزرگی روزه ماه رمضان از شیخوخیت به جهت پیری ساقط شده باشد بشریعت
برین شخص

برین شخص صدقهٔ فطر واجب شود یا نه بشرائطه باشد والله اعلم من سقط عنه صوم الشهر لکبر او
فصدقة الفطر لازمة له لانه لا تعلق لها بالصوم الا تری انها تجب علی الصبی ولا صوم علیه شرعا
مسئله در اینکه صدقهٔ فطر بنده گروی بر راهن باشد بشرائطه باشد والله اعلم یخرج عن عبده
المواجر والمرهون والعاریة والودیعة ولا یخرج عن عبده الآبق ولا المغصوب والمجحود
کذا فی الکبیری والایضاح فتاوی شما کتاب الصوم وهو مشتمل علی ثلثة فصول الاول فی
رؤیة الهلال والنیة والثانی فی المفسدات والثالث فی الاعتکاف الفصل الاول مسئله
در اینکه جمعی از اهل شهر در روز بیست نهم رمضان گواهی میدهند که ما ماه رمضان را پیش از آنکه
روزه دارند یک روز پیشتر دیده ایم و این جمع درین مدت تاخیر کرده اند و گواهی نداده اند بی عذر
بشریعت گواهی این جمع مسموع باشد بشرائطه یا نی والله اعلم واذا شهد الشهود علی هلال رمضان
فی الیوم التاسع والعشرین انهم رأوا هلال رمضان قبل صوم بیوم ان کانوا فی هذا المصر حتی ان
شهادتهم لانهم ترکوا الحسبة وان جاؤا من مکان بعید جازت شهادتهم لانتفاء التهم خلاصة وقاضیخان
مسئله در اینکه اهل بلده کذا ماه رمضان را دیدند و بیست نه روز روزه داشتند بعده در روز سی ام
دو کس گواهی میدهند نزد قاضی این بلده که پیش از آنکه شما روزه داشتید یک روز در بلده دیگر
نزد قاضی آن بلده ثابت شد که ماه رمضان است امروز روز سی ام آن حساب و آن قاضی بلده دیگر
بعد از آنکه دو گواه گواهی دادند حکم کرد بر رمضانیت بشریعت پس قاضی این بلده را که بگواهی
این دو گواه حکم کند بشرائطه رسد والله اعلم اذا شهد شاهدان عند قاضی لم یر اهل بلده علی ان
قاضی بلد کذا شهد عنده شاهدان برؤیة الهلال لیلة کذا وقضی القاضی بشهادتهما جاز لهذا القاضی
ان یقضی بشهادتهما خلاصه مسئله در اینکه در ماه شوال مردم شهر ماه را نه بینند و یک جماعتی از بیرون
آمده گواهی میدهند که ماه را دیدیم شرعا این جماعت اگر از اطراف متعدده آمده باشند گواهی ایشان
مقبول باشد بشرائطه باشد والله اعلم فی زاد الفقهاء وتکلموا فی تقدیر هذه الجماعة والصحیح ان یکون
من اطراف شتی واذا جاؤا من ناحیة یتوهم تواطؤهم علی الکذب فتاوی قراخانی مسئله در اینکه

از سر ماه رمضان در وقتی که در هوا غیم بوده است قاضی اسلام بگواهی یک مرد عدل حکم بر رمضانیت کرده
و مردم سی روز روزه داشته اند و هوا صاف بوده است و ماه شوال را ندیده اند بشریعت در عید
مردم یک روز دیگر روزه دارند بشرائطه باید والله اعلم قال فی العیون واذا شهد واحد علی هلال رمضان
فصاموا ثلثین یوما ولم یروا هلال شوال قال ابو حنیفة رحمه الله لا یفطروا حتی یصوموا یوما آخر وروی
نصر بن یحیی عن اسماعیل بن حماد عن محمد بن حسن رحمه الله انه اذا اتموا ثلثین یوما افطروا فقیل
لنصر اتأخذ بهذا القول قال لا ینبغی ان القول ما قال ابو حنیفة فتاوی قراخانی مسئله در اینکه والی
اسلام هلال شوال را تنها دیده است بشریعت رسد این والی را که مردم را فرماید که بنماز گاه روند
و نماز گزارند یا نه بشرع یا نی والله اعلم فی الفتاوی الظهیریة رأی عیسی الامام اذا رأی هلال شوال
لیس له ان یخرج الی المصلی ولا ان یأمر الناس بالخروج لانه یمکن الشبهة فتاوی خانی مسئله در اینکه
اگر شخصی روزهٔ فردا را پیش از آنکه آفتاب غروب کند نیت کند شرعا جایز باشد بلا شک شرعا یا نی
والله اعلم رجل لو نوی صوم الغد قبل ان تغیب الشمس لم یجز و لو نوی بعد الغروب جاز محیط و این
مسئله در اینکه اگر شخصی بدل حفظ نیت روزه کند بشریعت شرط نیت روز بجای آمده است بشرائطه
باشد والله اعلم ان النیة شرط فی الصوم وهو یعلم بقلبه انه یصوم ولا یخلو مسلم عن هذا فی شهر رمضان
احیاء شرح مختار الفصل الثانی مسئله در اینکه اگر شخصی پیش از طلوع صبح در ماه رمضان
بجماع مشغول شده و در آن مشغولی صبح طلوع کند بشریعت بروی کفارت لازم شود بلا شک
یا نی والله اعلم اذا جامع باللیل فطلع الفجر فدام علی ذلک الفعل فعلیه القضاء ولا کفارة علیه فلو قلع
ثم عاد فعلیه القضاء والکفارة فتاوی قفیه ابی اللیث مسئله در اینکه روزه دار بعد از طلوع صبح یا پیش
از غروب چیزی خورد و نداند که صبح طلوع کرده است یا غروب شده است بشریعت بروی
کفاره باشد بلا شک شرعا یا نی والله اعلم ولو اکل بعد الفجر او قبل الغروب وهو لا یعلم ثم اکل متعمدا
فعلیه القضاء دون الکفارة محیط مسئله در اینکه اگر شخصی در یک ماه رمضان در روز جماع کند پس آنکه
کفاره بدهد بشریعت یک کفاره از برای مجموع کافی باشد و اگر کفارت دهد بعد از آن مرتبهٔ دیگر جماع کند
کفاره دیگر

در اینکه اگر روزه داری در حالت استنجا قوت کرد که سقطه اندام نهانی او بیرون آمد آن را باب شست و سقطه تر بود برخواست و سقطه باز درجای خویش رفت
روزه او تباه شود یا نه اجاب شود والله اعلم الرجل اذا بالغ فی الاستنجاء حتی بلغ موضع الحقنة فسد صومه ...

کفاره دیگر باشد بروی و اگر دو ماه رمضان جماع کند بروی دو کفاره باشد بشرائطه باشد والله اعلم
وذکر الناطفی عند محمد لو جامع ایاما قبل ان یکفر کفته کفارة واحدة ولو جامع فی رمضان واحد
مرارا فعلیه کفارة واحدة ثم ان کفر ثم افطر فعلیه کفارة اخری وان افطر فی رمضانین فعلیه کفارتان
والوالجی مسئله در اینکه اگر مردم در روز آخر رمضان ماه را ببینند شرعا باید که افطار نکنند تا فرو رفتن
آفتاب باید والله اعلم ولا یفطروا اذا راوا الهلال بالنهار حتی یغرب الشمس جواهر الفتاوی مسئله در اینکه
اگر مخاطه فرود آمده تا سر بینی ولکن لم یظهر ثم جذبه فوصل الی جوفه لم یفسد فیه وان کان متعمدا
فتاوی فقیه ابی اللیث مسئله در اینکه اگر شخصی روزهٔ ماه رمضان را بر علانیه خورد عمدا بشریعت امر
بقتل این شخص باید کرد بشرطه باید والله اعلم من اکل فی نهار رمضان مشهرة متعمدا یؤمر بقتله
قنیه مسئله در اینکه اگر روزه دار سرمه در چشم کشد یا دارو روزهٔ او تباه شود یا نی والله اعلم
جز توالفقها مسئله در اینکه چشم شخصی درد میکند یا مرض است می ترسد که اگر افطار نکند درد چشم
یا تب او زیاده میشود بشریعت این شخص را افطار حلال باشد یا نه باشد والله اعلم ولو خاف المریض
انه ان لم یفطر یزداد وجعا او عینه وجعا او حماه شدة حل له ان یفطر تا تار خانی مسئله در اینکه زیادتی درد چشم
و زیادتی مرض باجتهاد خود یا بقول طبیب حاذق باشد شرعا بشرائطه باشد والله اعلم وانه یعرف ذلک
باجتهاده او بقول طبیب حاذق نموده تا تار خانی مسئله در اینکه اگر صایم در حوض غوطه خورد و آب در گوش او
در آید شرعا روزهٔ او فاسد شود بلا شک شرعا یا نی والله اعلم ولو خاض الماء فدخل الماء اذنه لا یفسد صومه
خاض فیه فرو رفت در تبتی فتاوی ظهیریه مسئله در اینکه اگر شخصی روزه دار انگشت خود را در دبر خود
اندازد شرعا روزه او تباه شود یا نی والله اعلم فی الواقعات الحسامیة رجل ادخل اصبعه فی دبره تکلموا
فی وجوب الغسل والقضاء والمختار انه لا یجب الغسل والقضاء لان الاصبع لیس بآلة الجماع فصار بمنزلة الخشبة
فتاوی قراخانی الفصل الثالث مسئله در اینکه بشریعت معتکف را جایز باشد که از جهت
اجابت پادشاه و از برای امری که چاره نباشد او را از آن از مسجد بیرون رود بشرائطه باشد والله اعلم
وللمعتکف ان یخرج لاجابة السلطان ولامر لا بد له منه ثم یرجع اذا فرغ سریعا ویجوز له ان یخرج الی ثلثة اشیاء
اذا اشترط فی عقد الاعتکاف

و قف

احدها عيادة المريض والثاني اتباع الجنازة والثالث حضور مجلس العالم وروي عن علي رضي الله عنه
انه يعود المريض ويتبع الجنازة ويأمر اهله بالحاجة وهو قائم كشف الفتاوى مما قلتم در انكه اگر شخص
در روزه معتكف دين بوده باشد بشريعت رسول آن شخص را كه معتكف را از مسجد بيرون آرد بشرائط
رسول والله اعلم وكذلك ان يخرج المعتكف من المسجد مختصر وايه ما قولكم در انكه معتكف را جائز باشد كه از براي
اداي شهادت از مسجد بيرون آيد بشرائط باشد والله اعلم في الخلاصة ان المعتكف يخرج لاداء الشهادة
فتاوى قراخاني ما قولكم در انكه معتكف جماع كند شب يا روز بغير اموري يا عمدا بشرعا اعتكاف او فاسد
بشرائط شود والله اعلم في الخلاصة ولو جامع المعتكف امرأته ليلا او نهارا عمدا او ناسيا فسد اعتكافه
فتاوى قراخاني ما قولكم در انكه معتكف يك شبانه روز در مسجد جامع ماند شرعا اعتكاف او باطل شود
يا نه والله اعلم في الفتاوى الظهيرية فان اقام في المسجد الجامع يوما وليلة لم ينتقض اعتكافه لان الجامع
يصلح لابتداء الاعتكاف فيه فيصلح للبقاء فتاوى قراخاني ما قولكم در انكه اگر كسي معتكف است
باعتكاف واجب بعذر مرض از مسجد بيرون آيد بشريعت اعتكاف او باطل باشد بشرائط باشد — شود
والله اعلم في الفتاوى الظهيرية الغياثية اذا خرج بعذر المرض لم يصر مستثنى لانه لا يغلب وقوعه فتاوى قراخاني
وما قولكم در انكه اگر شخص اعتكاف ايام عيد وايام تشريق را بر خود لازم سازد بشريعت بايد كه در اين
ايام معتكف نشود ودر ايام ديگر قضا كند از اين شرائط بايد والله اعلم في الفتاوى السراجية اذا اوجب
على نفسه الاعتكاف ايام العيد وايام التشريق قضاه في ايام اخر كتاب الحج ما قولكم در انكه اگر شخصي را
پدر و مادر پير باشد واحتياج دارد اين اين را اراده حج شده است وپدر اورا رخصت نمي دهد
بشريعت خدمت پدر كردن اولى باشد بشرائط باشد والله اعلم وعن عطاء ان رجلا سأله عن الحج
فقال احرمت وان ابي كره ذلك قال اطع اباك فالفقيه وقال اصحابنا لا بأس به اذا كان مستغنيا
عن خدمته وان لم يكن مستغنيا الا بسعة الزوج فتاوى فقيه ابي الليث ما قولكم در انكه وقتي كه زيد عرضه
گفته است كه از بيماري صحت يابم خدا را كه من حج بيارم و از اين بيماري صحت يافته وحج بجاي آورده
بشريعت اين حج از حج اسلام محسوب باشد بشرائط باشد والله اعلم في السراجية المريض اذا قال
ان برأت

ان براءات من مرضي فلله علي حج ان اجح جاز عن حجة الاسلام كتاب النكاح وهو مشتمل
على ثلثة فصول الاول في الانعقاد والثاني في المهر والثالث في نكاح القن والمدبر والمكاتب الفصل الاول
ما قولكم در انكه زني آمده ميگويد كه شوهر مرا طلاق كرده است وعدت من از وي گذشته است
وشوهر وي غايب است بشريعت نكاح كردن وي را جائز باشد بشرائط باشد والله اعلم اذا قالت
طلقني زوجي او مات عني وانقضت عدتي حل لخاطبها ان ينكحها اذا لم يكن الزوج حاضرا يكذبها منايع
الشرايع ما قولكم در انكه زني گويد كه ميان من و شوهر اول نكاح فاسد واقع شده بود بشريعت اين زن را
نكاح كردن حلال باشد بلا سبب شرعي يا نه والله اعلم ولو قالت ان نكاح الاول وقع فاسدا لا يحل له ان يتزوجها
خلاصه ما قولكم در انكه زيد زينب حاضره متنقبه را بزني خواست و زينب نفس خود را بزني بزيد داد
بحضور شهود عدول بشريعت بينهما عقد نكاح منعقد شده باشد بشرائط باشد والله اعلم ولو كان
المرأة حاضرة الا انها متنقبة لا يعرفها الشهود فقال الزوج تزوجت هذه فقالت المرأة زوجت
جاز هو المختار محيط في تعريف المرأة في الفصل الخامس ما قولكم در انكه زيد گويد كه دختر خود را كه
غايبه بزني بعمرو دادم وحال آنكه دختر زيد فاطمه نام دارد ميان عمرو و فاطمه شرعا نكاح منعقد شود
بلا سبب شرعي يا نه والله اعلم ولو قال الآخر زوجت بنتي عايشة منك واسمها فاطمة لا ينعقد النكاح
اذا لم يسمها مختصر وقاية ما قولكم در انكه اگر زينب زيد را وكيل سازد كه نفس مرا بهر كه خواهي بده
و زيد نفس زينب را بزني بخود داد بشريعت اين نكاح بينهما منعقد شده باشد بلا سبب شرعي يا نه
والله اعلم ولو قالت زوجني ممن شئت لا يملك ان يزوجها من نفسه وفي شرح بكر رحمه الله اذا زوجها من نفسه
يجوز قال صدر الشهيد الفتوى على الاول مختصر وقاية ما قولكم در انكه قاضي را بشريعت در نكاح صغاير
اجره گرفتن حلال باشد بلا سبب شرعي يا نه والله اعلم ولو اخذ القاضي الاجر في مباشرة نكاح الصغاير
ليس له ذلك لانه واجب عليه مباشرته وما لا يجب عليه مباشرته جاز اخذ الاجرة عليه خلاصه في العصابات ما قولكم
در انكه اگر مردي سوگند خورده باشد كه زنا نكند وبعد از آن زني خواست بي شهود بشريعت اين مرد حانث شود
يا نه والله اعلم رجل حلف لا يزني فتزوج امرأة بغير شهود ودخل بها لا يحنث وهو الصحيح لان النكاح بغير شهود
مع انه فاسد ليس بحرام مطلقا

اذا طرحت المرأة الدية بموت زوجها وطلاقه ايايا
ثم جاء غايب جاز لها ان تتزوج بها
السراجية باب تزويج العبد والامة

لاختلاف العلماء في ذلك جواهر الفتاوى وذكر في النظم انه ينعقد بلا شهود عند محمد رحمه الله لانه لا يطلب شرح الحوالي
مختصر مولانا شمس الدين محمد ما قولكم در انكه زيد اراده كرده است كه زينب را بزني خواهد و زينب ميگويد كه
شوهر دارم و دو كس گواهي دادند نزد زيد يا نزد قاضي كه زينب را شوهر نيست وبا وجود اين
زيد زينب را بزني خواست بشريعت بجرد مذكور ميان زيد و زينب تفريق توان كرد بلا سبب شرعي
في والله اعلم لو اراد ان يتزوج امرأة فشهد عنده او عند القاضي شاهدان ان لها زوجا فتزوجها بعد
لا يفرق بينهما وشيئا في تمامها في باب الكراهية خلاصه ما قولكم در انكه زيد زوجه پسر خود را شهوت
يا دست در كردن او كرد بگمان آن كه زوجه اوست يا ملك اوست بشريعت اين زن بر پسر زيد
حرام شود بشرائط شود والله اعلم لو فعل شيئا من المباشرة والمس والمعانقة بامرأة ابنه على شبهة
نكاح او شبهة ملك فان امرأة الابن يحرم عليه وليس بطلاق كشف الفتاوى ما قولكم در انكه اقرار كرده
گفته است كه زينب خواهر من است وبعده اراده نكاح كرده است وميگويد كه در آن گفتن خطا
وكاذب بودم و زينب نيز زيد را تصديق ميكند وميگويد كه درين اقرار او كاذب بود بشريعت
نكاح ميان زيد و زينب جائز باشد بشرائط باشد والله اعلم لو اقر ان هذه اخته ثم اراد
ان يتزوجها وقال اخطأت وصدقته فهما متصادقان على ذلك وله ان يتزوجها كافي ما قولكم
در انكه اگر زيد مادر زوجه خود يا دختر زوجه خود را بشهوت مساس كرد وبينهما حرمت مصاهرت
بمجرد مذكور بينهما نكاح مرتفع شود و پسر اين زوجه زيد را كه قبل از انكه بينهما متاركه واقع شود
بشوهر ديگر رسد واگر پسر اين زن را وطي كند اين وطي زنا باشد بلا سبب شرعي والله اعلم
وبحرمة المصاهرة لا يرتفع النكاح حتى لا يحل لها التزوج بزوج آخر الا بعد المتاركة والوطي فيها لا يكون زنا
قنية ما قولكم در انكه زيد به پسر زينب لواطه كرده باشد بشريعت بمجرد مذكور حرمت مصاهرت
ميان زيد و زينب واقع شود و زينب بر زيد حرام شود بلا سبب شرعي والله اعلم وليس
في اللواطة بالرجل التحريم ولا يحرم شيئا كشف الفتاوى ما قولكم در انكه زيد در دبر زينب
وطي كرد بشريعت حرمت مصاهرت ثابت شده باشد اگرچه اين فعل حرام است بلا سبب شرعي
والله اعلم شرح

والله اعلم اسرع مختصر مولانا شمس الدين محمد رحمه الله فصل الرجعة ما قولكم در انكه زن شخصي مرد بشريعت اين شخص
خواهر زن متوفاة را بعد از يك روز مثلا بزني خواهد اين نكاح جائز باشد واگر اين زن را طلاق كند
مادام كه عدت اين زن مطلقه از زيد نگذرد نكاح خواهر اين زن نادرست باشد بشرائط باشد
والله اعلم واذا ماتت امرأة الرجل فتزوج باختها بعد يوم جاز وكذلك لو كان له اربع نسوة فماتت احدهن
فتزوج بالخامسة بعد يوم جاز وفي المنتقى خلاف ذلك اما رواية الخلاصة محمول عنه ورواية الطلاق في حكم الوفاة
وما قولكم در انكه زيد شده مملوكه خود را بزني خواست بشرائط بعد از آن حره را بزني خواست
بشريعت بمجرد نكاح حره نكاح امه باطل شود بلا سبب شرعي يا نه والله اعلم واذا تزوج امة ثم حرة فان نكاح
لا يبطل زمانه ما قولكم در انكه نكاح امه بر بالاي نكاح حره جائز باشد بلا سبب شرعي يا نه والله اعلم ولا يصح
نكاح امة على حرة شرح مختصر ما قولكم در انكه زيد اقرار كرده كه كنيزك كه اين خود را وطي كرده ام وبعد از آن
پدر زيد اين كنيزك را خريده بشريعت پدر زيد را وطي كردن اين كنيزك حلال باشد بلا سبب شرعي
في والله اعلم وفي المنتقى رجل له امة اقر انه وطيها فاشتريها الاب او الابن لا يصدق قياسا ويصدق
استحسانا ان كان مأمونا عليه خلاصه في كتاب الاقرار في الفصل الثاني والاخلاف ما قولكم در انكه دختر
بكر بالغه نكاح زيد غير كفو خود در آمده بشريعت اين نكاح باطل باشد بشرائط باشد والله اعلم
وروي بطلانه وبه اخذ كثير من مشايخنا رحمهم الله كما في المحيط وعليه الفتوى كما في قاضيخان شرح
مختصر مولانا شمس الدين محمد وذكر شمس الائمة السرخسي في المختار في النكاح لغير الولي قول ابي يوسف
ان الزوج ان كان كفوا صح النكاح وان لم يكن كفوا لا يجوز اصلا مختصر وايه ما قولكم در انكه زينب
نكاح زيد غير كفو خود در آمد وولي زينب بعد از علم باين نكاح مدت گذا سكوت كرده
بشريعت اين سكوت ولي رضا باشد باين نكاح ومانع مطالبه تفريق باشد مادام كه زينب را
از زيد فرزند نشده باشد بلا سبب شرعي يا نه والله اعلم واذا تزوج المرأة غير كفو فسكوت
الولي عن المطالبة بالتفريق ليس برضا وان كان ذلك ما لم تلد فصول عمادي ما قولكم در انكه زينب
بالغه بعد از انكه عالمه شود باين كه وكيل پدر او وي را بزني بزيد داد وسكوت كند بشريعت

اين سكوت رضا باشد چنانچه اگر عالمه شود با آنكه اورا زيد تزويج كرده بشرايط باشد والله اعلم
سكوت البكر بعد العلم بالنكاح وكيل الاب كسكوت عند نكاح الاب قنيه ما قولكم در اينكه شوهر
فوت شده شرعا پسر زيد برادر شوهر زينب را كه زينب را بعقد نكاح خود درارد
بنكاح اين است كويان بلا شبهه شرعا والله اعلم النكاح لا يورث بلا خلاف سمة العمادي ما قولكم
در اينكه برتقديركه زيد پدر زينب صغيره زينب بعمرو غير كفو نسب دهد شرعا اين نكاح
جايز باشد بلا شبهه شرعا والله اعلم الاب لو زوج صغيره من غير كفو لم يجز فتاوى ابي الليث
ما قولكم در اينكه برتقدير آنكه نكاح زينب را از براى پسر صغير خود قبول كرده باشد بى آنكه تعيين
كرده باشد اين پسر او يا نام او را كه ما را شرعا اين نكاح درست باشد بلا شبهه شرعا
في والله اعلم الصغير اذا قبل عن ابنه الصغير ولم يعين الاسم بان قال قبلت النكاح لابني لم يجز
اذا لم يبين ولم يعين جواهر الفتاوى ما قولكم در اينكه اگر صغيره نفس خود را بزنى زيد بدهد و اين صغيره
ولى نباشد وقاضى نيز نكاح نكرده باشد شرعا اين نكاح منعقد شده باشد و بعد از بلوغ
اين صغيره را ولايت فسخ اين نكاح باشد بشرايط شده باشد والله اعلم صبية زوجت نفسها
ولبس لها ولى وقاضى ينعقد ويتوقف على اجازتها بعد البلوغ قنيه ما قولكم در اينكه زيد در وقت
زينب چه را ميخواسته گفته كه من آزادم و بعده ظاهر شده كه بنده بوده است زينب اوليا
زينب را خيار فسخ اين نكاح باشد بشرايط ثابت باشد والله اعلم ولو ذكر الزوج انه حر فزوجوا له ثم
ظهر انه عبد كان لهم الخيار قنيه اما اذا شرطوا واخبرهم بالكفاءة فزوجوا له ثم انه غير كفو كان
لهم الخيار خلاصه ما قولكم در اينكه زينب عاقله بالغه ميخواهد كه بنكاح زيد كفو خاطب درايد
وولى زينب منع ميكند او را واز وى حق طمع ميكند شرعا زينب را كه بنكاح زيد درآيد
بى رضاى اين ولى حلال بشرايط شرعا باشد والله اعلم روى ان امراة جاءت الى محمد ره قبل موته
بثلاثة ايام وقالت ان لى وليا لا يزوجنى الا ان ياخذ مالا كثيرا فقال لها محمد ره اذهبى وزوجى نفسك
تاتارخانيه ما قولكم در اينكه زيد عالم متقى شرعا كفو زينب كه از بنات اشراف باشد هر چند كه
نسب نيست

نسب زيد در خور نسب زينب نباشد بشرايط باشد والله اعلم قالوا الحسيب يكون كفوا للنسيب
حتى ان الفقيه يكون كفوا للعلوى لان شرف العلم فوق شرف النسب كفايه در اينكه ولى اقرب
زينب بالغه عاقله وباز دارنده باشد زينب را از نكاح او ولايت نكاح منتقل شود بولى ابعد زينب
بشرايط شود والله اعلم والاقرب اذا عضل ينتقل الولاية الى الابعد بالاجماع خلاصه وجواهر
ما قولكم در اينكه زينب بنكاح زيد غير كفو خود درآمده است وعمرو پدر زينب غائب غيبت منقطعه
وخاله برادر زينب ميخواهد كه اين نكاح را بسبب عدم كفاءت فسخ كند وزيد دفعه ميكويد كه زينب را
عمرو پدر زينب كه ولى اقرب است برمن تزويج كرده است و بر طبق مقال خود اقامت بينه
ميكند بشريعت اين بينه زيد بر عمرو مقبول باشد بشرايط باشد والله اعلم للولى الابعد
ولاية التزويج اذا كان الاقرب غائبا غيبة منقطعة وقد تزوجت غير كفو الا اذا اقام الزوج
البينة ان الاقرب زوجه وانتصب الولى الابعد خصما عن الاقرب في اقامة البينة لانه خصم
فصول عمادى ما قولكم در اينكه بشريعت غيبت منقطعه مسافت چه قدر سه شبانه روز است شرعا
است والله اعلم الغيبة ان يكون في موضع لا يصل القوافل في السنة الا مرة وهو اختيار محمد
والقدورى وقيل ادنى مدة السفر لانه ليس لاقصى مدة السفر نهاية واليه اشار في الكتاب
وعليه الفتوى كما في المختار للفتوى في الغيبة المنقطعة ان يكون على مسيرة ثلاثة ايام هداية المفتى
والصحيح ثلثة ايام وهو مسيرة سفر وبه يفتى مختصر وقايه ما قولكم در اينكه زينب زيد را وكيل كرد
نفس زينب را بزنى بخود دهد بشريعت ما دام كه زيد نزد شهود ذكر زينب را كه نمى شناسند
اسم ونسب زينب را تا هر بيان نكند ونكويد كه فلانه بنت فلان بن فلان را بزنى بخود دادم نكاح بينهما
منعقد شود بلا شبهه شرعا والله اعلم امراة وكلت رجلا بان تزوجها من نفسه فقال الوكيل
اشهدوا انى قد تزوجت فلانة من نفسى ان لم يعرف الشهود فلانة لا يجوز النكاح ما لم يذكر اسمها
واسم ابيها وجدها مختصر وقايه ما قولكم در اينكه زيد زينب را بى اذن زينب بعمرو بزنى داده وعمرو او را قبول
كرده بعد از آن خبر بزينب رسيده و زينب گفته كه باكى نيست يا گفته اختيار با تو است

بعد اذن اين مرد و بعد از آنكه اين مرد را آن علم شده گفته كه بارك الله يا گفته كه خوب كردى شرعا
بشريعت اين گفتن زينب واين گفتن اين مرد اجازت باشد بشرايط باشد والله اعلم تزوجها
بغير امرها فبلغها الخبر فقالت باك سنت فهو اجازة واختاره ابو الليث زوجه امراة ابو حنيفة
بغير امره فقال نعم ما صنع او بارك الله لنا فيها او احسنت او اصبت فهو اجازة وهو المختار
الا اذا علم بقينا انه استهزاء لانه لا يكون اجازة وكذا لو كان هذا في بيع وطلاق وتهنيته وقبولها
فهو اجازة علم الفتاوى ما قولكم در اينكه زينب بى اذن ولى خود بنكاح زيد غير كفو خود درآمده
وقبل از آنكه ميان زيد و زينب دخول يا خلوة صحيحه واقع شده باشد ولى زينب مرافعه كرده بنزد
قاضى اسلام وقاضى بطلب اين ولى اين نكاح را فسخ كرده باشد بشريعت بمجرد مذكور از مهر
بر زيد چيزى لازم شده باشد چون فسخ طلاق نيست بلا شبهه شرعا والله اعلم المراة تزوجت
من غير كفو فللاولياء ان يرفعوا الامر الى القاضى حتى يفسخ اما بدون فسخه لا ينفسخ ويكون الفسخ
فرقة بغير طلاق حتى لا يجب شيء من المهر ان لم يدخل بها وان دخل بها فلها المسمى مختصر وقايه ما قولكم
در اينكه زيد وكيل زينب بالغه نفس زينب را بزنى بعمرو داده وعمرو نشسته بوده است بربان خود
گفته كه قبول كردم بشريعت بمجرد مذكور ميان عمرو و زينب نكاح منعقد شده باشد بلا شبهه شرعا
في والله اعلم في فتاوى البخارى رجل قال لامراة تزوجتك بالف وهى قاعدة فقامت ثم قبلت لا يجوز
هذا النكاح كذا في فتاوى البديع وذكر في القنية قام احد الزوجين قبل القبول بطل قال ره وهذا
على اختيار شمس في البيع دون الاولى فانه لو قام احد المتبايعين ففي بطلانه روايتان فتاوى
ما قولكم در اينكه زيد زينب دختر بالغه خود را بعمر تزويج كرده شرعا اگر بعد ذلك زيد كه
زينب مجبور نكرده اين نكاح را اين دعوى زيد مسموع باشد بلا شبهه شرعا والله اعلم رجل زوج
ابنته البالغة ثم ادعى ان البنت لم تجز النكاح لم يسمع هذه الدعوى مختصر وقايه ما قولكم در اينكه زيد جمع
شد براى عمرو فرستاده تا دختر صغيره عمرو را بجهت پسر نابالغ زيد بخواهند واين جمع نزد عمرو اين خبر را رسانيده
وعمرو گفته كه من دختر فلانه را بخالد بن زيد دادم بزنى و بكر كه يكى از اين جمع است بحضور باقى اين جمع ايراد قبول
بشريعت ميان

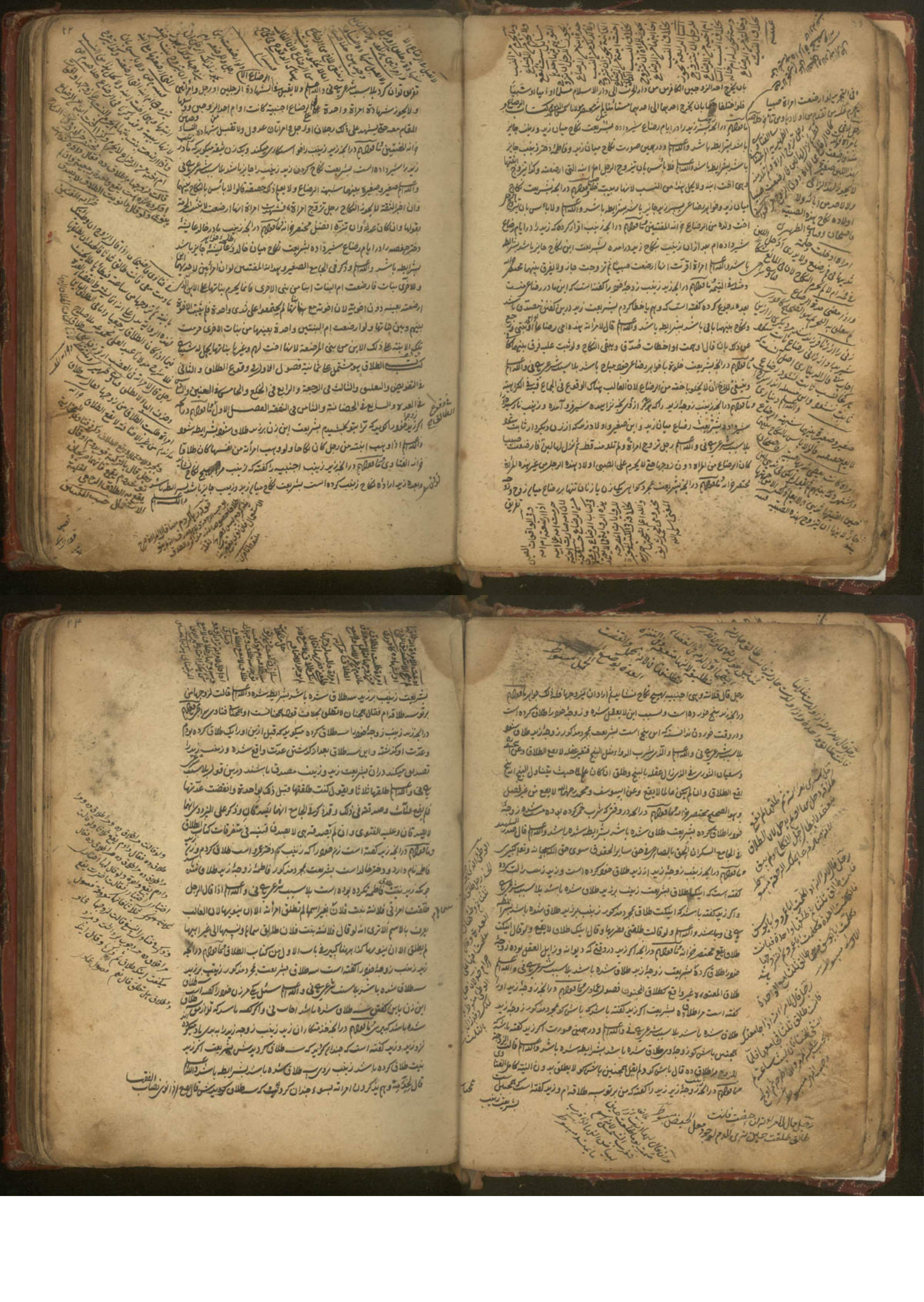
بشريعت ميان اين دختر عمرو وخالد عقد نكاح منعقد شده باشد بشرايط باشد والله اعلم ولو قال
دختر زوجت بنتى غائبة وسمعها خاطب الى آخره في الظهيرية رجل بعث اقواما لخطبة امراة الى والدها
فقال الاب زوجت فكلهموا فيه منهم من قال لا ينعقد النكاح وان قبل عن الزوج انسان لان هذا
بغير شهود لان القوم كلهم مخاطبون ومن تكلم ومن لا يتكلم لان المتعارف هكذا ان يتكلم واحد
ويسكت الباقون والخاطب لا يصلح ان يكون شاهدا ومنهم من قال يصح النكاح وهو الصحيح وفي الواقعات
الحسامية مثله الا انه زيد في الواقعات الحسامية وعليه الفتوى لانه لا ضرورة الى جعل الكل خاطبا والباقي
شاهدا فتاوى قراخوانى ما قولكم در اينكه زيد دختر صغيره را بعمرو داده وعمرو بزنى خواسته الا اينكه بشرايط وزيد
اين دختر را بعمرو سپرده و بعد از آن اين دختر غائب شده و زيد انيست بشريعت عمرو را تكليف
توان كرد كه اين دختر را پيدا سازد بلا شبهه شرعا والله اعلم في الفتاوى التاجرية اذا زوج ابنته
من رجل وسلمها فذهبت ولا يدرى لا يجبر على الطلب فتاوى قراخوانى الفصل السادس ما قولكم
در اينكه زينب زيد را گفته كه نفس خود را بهزار درهم بزنى بتو دادم و زيد گفته كه من ترا به دو هزار درهم
بزنى خواستم وقبل از افتراق زينب آن را قبول نكرده بشريعت زياده از الف بر زيد لازم شود هر
از مهر بلا شبهه شرعا والله اعلم سال ابراهيم عن محمد ره امراة قالت لرجل زوجت نفسى منك على الف
فقال الرجل قبلت النكاح على الفى درهم جاز النكاح وبعد ذلك ان قالت المراة قبلت الالفين
قبل ان يتفرقا يجب على الزوج الفان وان لم تقبل حتى تفرقا جاز النكاح على الف درهم فقالت زوجت
نفسى منك على خمسمائة درهم قال محمد ره جاز النكاح ويكون هذا خطا منها بالخمسمائة ولو قالت زوجت
نفسى منك على الف درهم فقال قبلت النكاح ولا اقبل المهر النكاح باطل خلاصه في نوع منه في المجلس
من الفصل الاول في كتاب النكاح ومثله في الواقعات في كتاب النكاح ما قولكم در اينكه زيد زينب
بر مهر بهزار درهم بزنى خواسته است و بعد تجديد نكاح كرده اند به دو هزار بشريعت بر زيد سه هزار لازم است
بعد از تقرر اين هزار درهم ثانى او را زن به طلب نمايد و گيرد بلا شبهه شرعا والله اعلم اختلفوا فيه قال
مشايخنا المختار عندنا لا يلزمها الالف الثانى فتاوى ظهيرى ومثله في مختصر وقايه ما قولكم در اينكه زيد

زینب دختر خود را بعمرو می داده اشیاء کذا را جهاز کرده بهمراهی زینب بخانهٔ عمرو فرستاده و بعده
زینب فوت شده و اختلاف واقع شده میان زید و عمرو برین وجه که زید میکوید که این اشیا را
بزینب نه بخشیده بودم و بعاریت بوی داده بودم و عمرو میکوید که زید این را تملیک کرده لهذا
بشریعت درین صورت قول قول عمرو باشد بشرائطه و بر زید بینه باشد بشرائطه بینوا
توجروا باشد والله اعلم اذا زوج ابنته وجهزها بامتعة الابنة وزعم ابوها ان الذی دفع الیها
من الجهاز لم یهبها منها وانما اعارها حینئذ فالقول قول الزوج وعلی الاب البینة مختصر وانه
وما قولهم درانکه زید زینب را بزیادهٔ بر مهر مثل زینب بزنی خواسته است بشرط انکه زینب
بکر است و زینب بکر ظاهر شده است و ثیبه بوده است بشریعت انکه زیاده بر مهر مثل
بجهت بکارت زینب نام برده شده است بر زید لازم شده باشد بلا سبب شرعی بینوا
تزوج امراة علی زیادة مهر مثلها علی انها بکر فوجدها ثیبا لا یجب تلک الزیادة لانها هو مرغوب فیه
وقد فات فلا یجب ما قوبل به فصول استروشنی وما قولهم درانکه اکر تمام مهر را معجل سازد
در حلت عقد بشریعت تمام معجل باشد بشرائطه باشد والله اعلم ولو شرط تعجیل الکل یعجل الکل
خلاصه وما قولهم درانکه عرف چنان است که در وقت نکاح شوهر اشیای کذا از برای اقربای عروس
میفرستد و بعد ازان نکاح واقع نمیشود اکر نکاح بر طرف شود بشریعت رسد زوج را که انچه
برین وجه باقربای عروس داده است بکیرد و اکر تلف شده باشد واین اشیا قیمیه باشد
قیمت انرا طلبد وستاند بشرائطه رسد والرسم فی التزکیة ان قبل العقد یرسل الزوج الثیاب
الی بیت العروس لاقرباء العروس ثم یترک النکاح یسترد الرجل ان کانت قایمة ویسترد
الی کانت قیمیة بالکلیة وانه للعتبین وما قولهم درانکه زید در وقتیکه زینب دختر فاطمه را بخواستکاری
میکرده فاطمه مبلغ کذا حق شیر کوبان از زید کرفته بشریعت رسد زید را که این مبلغ را
از فاطمه استرداد نماید وستاند بشرائطه رسد والله اعلم والذی یاخذه الاتراک وقت النکاح
ویسمون شیر بها للزوج استرداد ذلک وانه للعتبین وما قولهم درانکه زید اشیای کذا در ایام
عید برای زینب

برای زینب زوجه خود فرستاده عیدی کویان بشریعت رسد زید را که انرا از مهر زینب حساب نماید
بلا سبب شرعی بینی والله اعلم بعث الزوج فی ایام العید وبین انما عیدی ثم اراد ان یجعلها من المهر
لیس له ذلک جواهر وما قولهم درانکه زید در وقتیکه زینب دختر عمرو را بنکاح خواستکاری کرده اشیای کذا
از برای زینب فرستاده و بعده عمرو زینب را بزنی بزید نداده بشریعت انچه زید بحساب مهر زینب
فرستاده است او را ولایت استرداد آن باشد هر چند هلاک شده باشد وانچه بهدیه کویان فرستاده
اکر موجود باشد ولایت استرداد آن باشد بشرائطه باشد والله اعلم رجل خطب بنت انسان و بعث
الیها هدایا ولم یزوج الاب ابنته منه قالوا ما بعث مهرا وهو قایم او هالک استرده وما بعث هدیة
ان کان قایما یسترده وان کان هالکا او مستهلکا لا فصول عمادی وما قولهم درانکه بشریعت قول
درین که کویدکه از برای مهر داده بودم اکر مهیا از برای اکل نبوده باشد بشرائطها باشد والله اعلم
القول قول الدافع لانه اعلم بجهة الدفع فصول شارح الشرایع ومنتهیة الکافی وما قولهم درانکه بشریعت
رسد زید را که زینب زوجهٔ خود را از موضع کذا بموضعی که مسافة بینهما چیره سفر نیست برد
بشرائطها رسد والله اعلم للزوج ان یخرجها الی مادون السفر وان لم یوف مهرها قنیه وما قولهم درانکه
زینب دختر زید جامهها بافته از ابریشم که زید خریده بوده و بعده زید فوت شده بشریعت ان جامهها
در زینب را باشد بشرائطه باشد والله اعلم امراة نسجت فی بیت ابیها اشیاء کثیرة من ابریسم
کان یشتریه ابوها ثم مات الاب فهذه الاشیاء لها اعتبار للعادة قنیه وما قولهم درانکه زید زینب
زوجهٔ خود را کفته است که از مهر خود بمن ابراکن تا اشیاء کذا بتو بخشم و زینب این مبلغ را بزید بخشید
و زید این اشیا را بزینب نه بخشیده و میکوید که بوعده وفا نمیکنم بشریعت این مهر زینب باز
بحال خود عود کند بشرائطه یا نه والله اعلم ولو قال لامرأته ابرئینی مهرک حتی اهب لک کذا فوهبت مهرها
وابی الزوج ان یهب ما وعد بعود المهر مختصر وانه وما قولهم درانکه زینب در وقتیکه اورا درد حمل کرفته
مهر خود را که در ذمهٔ زید شوهر خود داشته بزید بخشیده در همین حالت زینب فوت شده بشریعت
این بخشیدن درست باشد بلا سبب شرعی بینی والله اعلم الامراة وهبت مهرها حالة الطلق لا یصح بالاتفاق

مختصر وانه وما قولهم درانکه بشریعت رسد پدر زینب بکر بالغه را که از زید شوهر زینب مهر معجل
زینب را طلبد وستاند مادام که زینب نهی نکند از ین طلب بشرائطه رسد والله اعلم
الاب اذا طلب مهر البنت البکر البالغة من الختن له ذلک الا اذا نهت البنت خلاصه وما قولهم
درانکه زینب زوجهٔ زید مهر خود را که در ذمهٔ زید داشته بزید بخشیده بشرط انکه زید اورا طلاق
و زید قبول کرده آنرا و زینب را طلاق نکرده بشریعت این بخشیدن درست باشد بشرائطه باشد
والله اعلم فی الفتاوی الظهیریة المرغینانیة امراة وهبت مهرها لزوجها فقالت ترکت مهرها
علی ان تطلقها فقبل الزوج قال خلف رح صحت الهبة طلقها اولم یطلقها منتا دری الجواهر
الفصل الثالث وما قولهم درانکه زید هند را بعمرو مملوک خود بمبلغ کذا مهر بزنی داد
و عمرو قبول کرده آنرا بشرائطه و حالا زید اراده فروختن این عمرو کرده و هند را این مبلغ مهر
در ذمهٔ عمرو است بشریعت زید را ولایت فروختن این عمرو باشد بی رضای هند
بلا سبب شرعی بینی والله اعلم رجل زوج غلامه ثم اراد ان یبیعه ان لم یکن للمراة علی العبد مهر
فللمولی ان یبیعه بدون رضاها وان کان علیه المهر لیس له ان یبیعه بدون رضاء المراة جواهر
النکاح وما قولهم درانکه زید هند مملوکهٔ خود را بعمرو مملوک بزنی داده و عمرو قبول کرده بشریعت
مهر هند را بعمرو از مهر چیزی لازم نشود بلا سبب شرعی بینی والله اعلم واذا زوج
عبده امته لا مهر لها مختصر وانه وما قولهم درانکه زید هند مملوکهٔ خود را آزاد کرده بشرط انکه
بعد از آزادی هند بنکاح زید در آید مع قبولها و زید هند را برین شرط آزاد کرده و بعد از
آزادی هند اباء میکند بنکاح زید در آید بشریعت هند را جبر توان کرد بموجب مذکور که
در نکاح زید در آید بلا سبب شرعی و رسد زید را که بقدر بهای هند از او سعایت فرماید
بشرائطه بینی در رسد والله اعلم رجل اعتق امته علی ان تتزوج نفسها منه فقبلت
عتقت فلو ابت ان تتزوج لا یجبر ولکن یستسعی فی القیمة مختصر وانه وما قولهم درانکه هند بر
مالک خود بر مبلغ کذا مهر بنکاح عمرو در آمده و بعده بر بدل مهر خود نفقه عدت خود
با رضای زید

بی رضای زید بعمرو خلع کرده بشریعت هند بر عمرو طلاق شده باشد و مهر هند باشد
بحال خود باشد بشرائطه باشد والله اعلم امة منکوحة اختلعت من زوجها بمهرها ونفقة عدتها
ووقعت الفرقة والمهر بحالها لانه حق مولاها فلا یسقط الا برضاه جواهر الفتاوی وما قولهم درانکه
زید هند مملوکهٔ خود را بعمرو مملوک خود نکاح کرده و حالا زید میخواهد که میان ایشان مفارقت
شود و عمرو هند را طلاق نمیکند بشریعت هند را بعمرو بخشد نکاح میان هند و عمرو
باطل شود بشرائطه شود والله اعلم والحیلة فی نکاح الامة التی زوجها من عبده واراد ان
یفسخ النکاح والعبد لا یطلق ان یهب هذه الامة بعبده فاذا قبل الهبة بطل النکاح
وان لم یثبت الملک للعبد یستفاد من الخلاصة وما قولهم درانکه زید اکر کنیزک عمرو نارسیده خود را
بپسر خود نکاح کرده باشد شرعا این نکاح جایز باشد بلا سبب شرعی بینی والله اعلم ولو زوج
الاب او الوصی امة الصبی لا یجوز مختصر وانه وما قولهم درانکه زید مملوک عمرو هند را بزنی خواسته
بر مهر کذا و هند نفس خود را بزنی بزید داده بشرائطه و بعد ازان زید فوت شده بشریعت
رسد هند را که از عمرو خواجهٔ زید مهر خود را طلبد بلا سبب شرعی بینی والله اعلم غلام زنی خواسته
برضا مولا یا بی رضا و دخول شد بعد ازان غلام مرد زن از خواجه کابین تواند خواست
اجاب بلی لان المهر فی رقبة الغلام فاذا هلک هلک بما فی رقبته فتاوی قاعدی وما قولهم
درانکه اکر مدبر یا مکاتب زن خواهد باذن مولا بشریعت رسد زن هریک را که او را
از برای مهر سعایت فرماید بشرائطه رسد والله اعلم وان السید بیع القن فی الاکوان ای المکاتب والمدبر شرح مختصر وقایه وما قولهم درانکه اکر کافر حربی بدار اسلام آمد
و مسلمان شد یا از اهل ذمه شد و یا زن او همرهی او بدار اسلام با او را اسیر کرده
آوردند بشریعت میان این حربی و زوجه او که در دار حرب است فرقت واقع شود
واکر زن حربی یکی ازین وجوه بدار اسلام آمد و شوهر وی در دار حرب ماند بینهما نیز
فرقت واقع شود بشرائطه شود والله اعلم وتبین باختلاف داری الاسلام والحرب

وما قولهم درا نجه زید زینب زوجهٔ خود را گفته است که این خواهر منست یا دختر منست یا مادر منست و این زن را نسب معروفست بشریعت بمجرد مذکور زینب بر زید طلاق نشود بلا سبب شرعی والله اعلم ولو قال لامرأته هذه اختی او ابنتی او امی ولها نسب معروف لم یفرق بینهما وان ثبت علی ذلک لانه اقرار و انه مکذب الکل فی الاصل خلاصه فی فصل الرابع من الرضاع

وما قولهم درانجه زینب زوجهٔ زید از زید طلب طلاق کرده و زید گفته است سه طلاق داد بشریعت بمجرد مذکور زینب بر زید سه طلاق شده باشد چون نیت زید طلاق زینب نبوده است بلا سبب شرعی والله اعلم امرأة طلبت الطلاق من زوجها فقال سه طلاق بردار لا یقع بدون النیة وان نوی یقع مختصر خزانه

وما قولهم درانجه زید زینب زوجهٔ خود را در غیر مذاکرهٔ طلاق گفته است زن آزاد شده و بیزار بار طلاق داده و زید میگوید نیت من طلاق نبود در گفتن بشریعت قول قول او باشد مع الیمین باشد والله اعلم

ولو قال لامرأته تو آزاد شده و بیزار بار طلاق داده ثم انکر ان یکون اراد طلاقا فیها القول قوله مع الیمین لانه لم توجد الاضافة ولیس الحال حال مذاکرة الطلاق نصاب الفقهاء

وما قولهم درانجه زید اندک ادرس که زوجهٔ اوی سه طلاق است یا یک طلاق بشریعت تا یقین نشود زید را که سه طلاق است یا ظن غالب نشود او را بر سه طلاقه بودن این زن بشریعت زوجهٔ زید بر زید زیاده از یک طلاق نشود بلا سبب شرعی والله اعلم فی نوادر ابن سماعة عن محمد رحمه الله اذا شک انه طالق واحدة او ثلاثا فهی واحدة حتی یستیقن او یکون اکثر ظنه علی خلافه محیط فی فصل الرابع من کتاب الطلاق

وما قولهم درانجه زید زینب زوجهٔ خود را گفته است من از تو بیزار شدم و نیت وی طلاق نبوده است بشریعت بمجرد مذکور زینب بر زید طلاق شده باشد بلا سبب شرعی والله اعلم ولو قال انا بریء منک لا یقع وان نوی ولو قال لها از تو بیزار شدم لا یقع بدون النیة خلاصه

وما قولهم درانجه زید در وقتی مذاکرهٔ طلاق زینب زوجهٔ خود را گفته است چون از من غم باید خوار باکن و نیت کرده است مانند بشریعت ... زینب بر زید

زینب بر زید طلاق شده باشد هر چند که زید نیت طلاق نکرده باشد بشرائط باشد والله اعلم

اذا قال فی حالة المذاکرة چون منست غم باید خوار باکن او عفو کن او پایگشاده کن او آزادم کن فقال الزوج بخشیدم او مانند یقع الطلاق بدون النیة لان هذا جواب لسوالها وهی طلبت الفرقة خلاصه

وما قولهم درانجه زید زینب زوجهٔ خود را گفته است برو بجهنم و نیت زید طلاق زینب نبوده است بشریعت زینب بر زید طلاق شده باشد بشرائطه باشد والله اعلم ولو قال لامرأته اذهبی الی جهنم و نوی الطلاق یقع مختصر خزانه

وما قولهم درانجه اگر زید زینب زوجهٔ خود را گفته باشد مرا با تو کاری نیست و ترا با من نی و آنچه نزد تست بمن ده و هر کجا میخواهی برو و بشریعت بی آنکه نیت طلاق زینب کرده باشد زینب بر زید طلاق شده باشد بلا سبب شرعی والله اعلم ولو قال لها مرا با تو کاری نیست و ترا با من نی اعطنی ما کان عندک واذهبی حیث شئت لا یقع الطلاق بدون النیة کذا فی الذخیرة هدایة الملف

وما قولهم درانجه اگر زید زینب را بنکاح فاسد خواسته باشد و زینب را طلاق کرده باشد بشریعت از عدد طلقات یابی طلاق کردن چیزی کم نشود بلا سبب شرعی والله اعلم فی مجموع النوازل فی النکاح الفاسد متارکة لا ینتقص به عدد الطلقات کبری

وما قولهم درانجه زینب زوجهٔ زید خود را یک طلاق کرده است بصریح و در عدت زینب زید با زینب خلع کرده است بشریعت زینب بر زید دو طلاق شده باشد بشرائطه شده والله اعلم فی تتمة الفتاوی والبائن یلحق الصریح والصریح یلحق البائن والصریح یلحق البائن الا اذا کان البائن معلقا وصورتها اذا دخلت الدار فانت بائن ینوی به الطلاق ثم طلقها واحدة ثم دخلت الدار فی عدتها یقع علیها تطلیقة اخری عندنا خلافا لزفر ره فتاوی کبری

وما قولهم درانجه اگر زید از اهل بلدهٔ کذا است گوید که زنان اهل این بلده طلاق بشریعت بمجرد مذکور زن زید طلاق نشود چون نیت زید طلاق زوجهٔ وی نبوده است بلا سبب شرعی والله اعلم فی الواقعات الحسامیة رجل قال نساء اهل السند طوالق لا یقع علی امرأته الا ان ینوی

اما البائن لا ... بائنتم ... نکل لها

هکذا روی هشام عن ابی یوسف ومحمد رحمه الله لانه لا یرید امرأته نفسه عادة کذا فی فتاوی الظهیریة لا یطلق امرأته وعلیه الفتوی فی الحاوی

وما قولهم درانجه زینب زوجهٔ زید زید را گفته است که کابین را بتو بخشیدم مرا بگذار و زید زینب را طلاق نکرده است بشریعت بمجرد مذکور مهر زینب از زید ساقط شده باشد بلا سبب شرعی والله اعلم فی الواقعات الحسامیة امرأة قالت لزوجها کابین ترا بخشیدم جنگ از من بدار ان لم یطلقها لا تبرأ عن المهر لانها جعلت المهر عوضا عن الطلاق عادة فان طلقها تبرأ عن المهر فتاوی الحاوی

وما قولهم درانجه زید در باب اکراه عمرو را اکراه کرده است تا عمرو طلاق زوجهٔ خود را بر کاغذ نویسد و عمرو بسبب این اکراه نوشت زینب بنت فلان که زوجهٔ منست طلاق بشریعت بمجرد مذکور زینب مذکوره بر زید طلاق شده باشد بلا سبب شرعی والله اعلم فی الفتاوی الظهیریة رجل اکره بالضرب والحبس علی ان یکتب طلاق امرأته فکتب فلانة بنت فلان امرأته طالق لا یطلق لان الکتابة اقیمت مقام العبارة للحاجة ولا حاجة عند الاکراه فتاوی قاضی خان فی التفویض والتعلیق

وما قولهم درانجه زید عمرو پسر بالغ خود را گفته است که اگر زن گیرم که بکار خانه کنی زن من طلاق بعد از آنکه عمرو اراده کار خانه کرده است زید او را منع کرده است و عمرو ممنوع شده است بسخن زید و کار خانه کرده است بشریعت بمجرد مذکور زوجهٔ زید طلاق شده باشد بلا سبب شرعی والله اعلم فی الواقعات رجل قال لابنه ان ترکت لتعمل مع فلان فامرأتی طالق فنهاه ولم یمنع قال کان الابن بالغا لا یحنث معه الاب لا یطلق امرأته لانه اذا کان بالغا لا یتوی فالمنع بالقول قد وجد فتاوی الحاوی

وما قولهم درانجه زید مجرد گفته است که اگر درین خانه در آیم هر زنی که خواهم بر من طلاق بعد از آن زید درین خانه در آمده و بعد از آن زید زینب را بزنی خواسته بشریعت زینب بر زید طلاق شده باشد بشرائطه باشد والله اعلم فقال رجل مجرد ان دخلت الدار فکل امرأة نکحت فهی طالق ثم تزوجها فهی علیه

الفصل ...

فهی علیه طالق و هو الصحیح جواهر الفتاوی

وما قولهم درانجه زید زینب زوجهٔ خود را وکیل کرده است در طلاق نفس خودش بشریعت بعد ذلک زید را ولایت عزل زینب از این توکیل بلا سبب شرعی والله اعلم رجل وکل امرأته بطلاقها فهلا یملک عزلها فصول عمادی فی آخر فصل الاول

وما قولهم درانجه زید زینب زوجهٔ خود را امر داده است که اگر زینب را بی جنابت لت کند زینب وکیله باشد که نفس خود را بر زید طلاق کند بر وقت که خواهد بعد از آن میان زید و زینب خلع واقع شده و بعد ذلک زید زینب را بزنی خواسته آنکه تفویض این امر کرده باشد بزینب بشریعت حالا امر او بدست زینب باقی باشد تا باشد چون این معلق بوده است بشرائط باشد والله اعلم

وما قولهم درهمین صورت اگر در نکاح اول تفویض امر مذکور بی تعلیق کرده امر بدست زینب باقی باشد بلا سبب شرعی والله اعلم لو قال لها امرک بیدک ثم اختلعت منه و تفرقا ثم تزوجها ففی بقاء الامر بیدها روایتان والصحیح انه لا یبقی نیته فی کتاب الطلاق هذا اذا کان الامر منجزا واما اذا کان الامر معلقا فالاختلاف فیه انه یبقی فی یدها ذخیرة خلاصه محیط و مختصر خزانه

وما قولهم درانجه زید در طلب عقد نکاح زینب زوجهٔ خود را امر داده است که اگر زید بر سر زینب زن خواهد زینب وکیله باشد که نفس خود را بر زید بیک طلاق باین واقع گرداند هر وقت که خواهد مع قبولها وبعد از آن زینب زید را اذن داده است که بر سر زینب زن خواهد و زید باذن زینب زن خواسته بر سر زینب بشریعت رسد زینب را که با وجود اذن امر اندازد و نفس خود را بر زید بیک طلاق باین واقع گرداند بشرائطه رسد والله اعلم رجل جعل امر امرأته بیدها ثم قال المرأة للزوج الامر الذی فوضت الی دفعته الیک هل یبقی الامر بیدها اجاب نعم یبقی ولو جعل امرها بیدها فقبلت ثم ردت الامر لا یرتد وان ردت قبل القبول ارتد استروشنی

وما قولهم درانجه زید گفته است اگر زینب بر من حلال شود

زینب را ...

طلاق باشد بعد ازان خالد زینب را بعقد فضولی برای زید خواسته است بشرایط و زید
بفعل ازا قبول کرده است نه بقول بشریعت زینب بر زید طلاق شده باشد بشرایطه
شده والله اعلم لو قالت ان صارت حلالا فهی طالق یحنث فی عقد الفضولی قیل لا
والفتوی علی مذهب نجم الدین النسفی ره قال نعم لان هذا تعلیق بالملک لا بالسبب والملک
یثبت عند الاجازة فیقع قال رضی الله عنه هو الصحیح قنیه مما تعلم در الجمله زید گفته است که
اگر زینب را بنکاح فضولی خواهد زینب بر زید سه طلاق باشد بشریعت اگر خالد
زینب را بنکاح فضولی از برای زید خواهد و زینب نفس خود را بزنی دهد بشرایطه
و زید بعد از علم بفعل تجویز کند از آنکه بقول نه بجهد مذکور زینب بر زید سه طلاق
بلاسبب شرعی ثابت نی والله اعلم و لو قال لامرأة اگر ترا بنکاح فضولی بزنی کنم ترا سه طلاق
قیل الوجه فیه ان یذهب الی عالم متدین حتی یعقد بینهما بطریق الفضولی فیقول
خواستگاری کند است برین وجه و بعقد فضولی حاجت است کما ذکرناه اذا عقد
یجیز بالفعل لا بالقول مختصر الوقایه مما تعلم در الجمله زید که خدا پرسیده شده است
زن داری و زید گفته است بشریعت اگر زید باین گفتن نیت طلاق کرده باشد
زوجه زید طلاق شده باشد والله اعلم سئل هل لک امرأة فقال لا ان
نوی الطلاق یقع جواهر الخلاصه لو قال مالی امرأة لا یقع الطلاق وان نوی مما تعلم
در الجمله زید زینب زوجه خود را امر داده است که اگر زید مدت کذا از نزد زینب
نفقه کفایه بغیبت غایب زینب و کیله باشد که نفس خود را بر زید بیک طلاق
باین وام کرد اند هر وقت که خواهد مع قبولها و بعده زید غایب شد و در اثنای
این مدت مبلغ کذا از برای نفقه زینب فرستاده که این نفقه این مدت وفا
نکرده بشریعت رسد زینب را که امر اند از دو نفس خود را بر زید بسبب امر خود
وام کرد اند شرایطه رسد والله اعلم و لو جعل امرها بیدها علی انها متی غاب عنها شهر
ولم تصل

ولم تصل نفقته الیها وهی تطلق نفسها و بعث الیها خمس دراهم وان لم یکن هذا قدر
نفقتها بهذه المدة صار الامر بیدها مختصر الوقایه مما تعلم در الجمله زید تعلیقا گفته است اگر
زینب زوجه خود را لت کند زینب بر زید طلاق باشد بعد ازان زید در حالت جنگ و نزاع موی
زینب را بقهر کشید بشریعت درین صورت زینب بر زید طلاق شده باشد بشرایطها
والله اعلم لو حلف لا یضرب امرأته فمد شعرها او خنقها او عضها او اوجعها او قرضها حنث
وقال الشافعی ره لا یحنث وبه قال بعض مشایخنا لان هذه الاشیاء لا یسمی ضربا ولنا
ان الضرب عبارة عن الایلام وقد حصل الایلام ویسمی فی العرف ضربا قالوا هذا اذا
کانت الافعال فی حالة الغضب فلو کانت فی حالة الملاعبة لا یحنث کافی مما تعلم
در الجمله زید گفته است اگر بمکه بروم زن برمن طلاق و زید بمکه نرفته است بشریعت
پس از فوت حیوة زید زن بروی طلاق شود بشرایطه شود والله اعلم فی کیفیة الیمین بمکة
ولم یأتها لا یحنث الا فی آخر حیوته محیط مما تعلم در الجمله زید ببیاری بیرون زن خود
طلاق کند بشریعت زن بروی طلاق شود بشرایطه شود والله اعلم و یقع طلاق اللاعب
والهازل خزانة الفتاوی مما تعلم در الجمله زوجه زید لفظ کفت و زید گفت این کفر است
و حرمت میان ما ثابت شد برین لفظ و بعد ازان ظاهر شد که این لفظ کفر نبوده است بشریعت
بجهد مذکور زینب بر زید حرام شده باشد بلاسبب شرعی ثابت نی والله اعلم ان لفظ کفت
شو گفت این کفر است و حرمت میان ما ثابت بدین لفظ ثم تبین ان ذلک اللفظ لیس
بکفر حکی عن نجم الدین النسفی انها لا تحرم فصول العمادی فی فصل النکاح والعشرین مما تعلم در الجمله زید
گفته است اگر در مدت کذا از من نفقه بزینب نرسد زینب طلاق باشد و این مدت گذشته
و اختلاف واقع شد میان زید و زینب برین وجه که زینب میگوید که درین مدت نفقه
از زید بمن نرسیده و زید میگوید درین مدت نفقه بزینب رسانیده ام بشریعت
قول قول زینب باشد مع الیمین بشرایطه باشد والله اعلم فی العمادی وغیره و لو جعل امرها بیدها

ان لم تصل النفقة فی وقت کذا ثم اختلفا فی وصولها فالقول قولها علی الاصح شرح مختصر
مولانا شمس الدین محمد مما تعلم در الجمله میان زید و زینب زوجه زید خلع واقع شده
و بعد ازان زید گفته است زینب را که اگر با تو آشتی کنم حلال برمن حرام باشد و بعد از آن
زینب را بزنی خواسته بشریعت بجهد مذکور زینب بر زید طلاق شده باشد بلاسبب شرعی
ثابت نی والله اعلم خالع امرأته ثم قال اگر با تو آشتی کنم حلال برمن حرام فتزوجها لا تطلق و لو
قال اگر با تو آشتی کنم حلال خدای برمن حرام فترکه حتی مضت مدة ثم صالح قال لا یحنث
لانه علی الفور خلاصه و مختصر الوقایه مما تعلم در الجمله زید گفته است که اگر زن خواهم برمن
سه طلاق باشد و بعد ازان خالد زینب از برای زید مبلغ کذا مهر برای زید خواسته
بطریق فضولی و زینب نفس خود را بزنی بزید داده بحضور شهود عدول که ایجاب و قبول
ایشان را معا شنوده اند و بعد ازان خالد بزد زید رفته گفته است که زینب را
از برای تو باین مبلغ مهر بزنی خواستهام و زید آنرا تجویز کرده بفعل برین وجه که چیزی
از مهر زینب بخالد داده نی بقول بشریعت زینب بفعل بر زید سه طلاق شده باشد بلا
سبب شرعی ثابت نی والله اعلم لو قال ان تزوجت امرأة فهی طالق ثلاثا فالحیلة فی ذلک ان یعقد
فضولی عقد النکاح بینهما فیجیزه بالفعل فلا یحنث فصول العمادی مما تعلم در الجمله زید طلاق
زینب زوجه خود را بی اکراه برکاغذی نویسد چنانکه رسم است بعده گوید که نیت من
طلاق نبود بشریعت زید درین قول مصدق باشد بلاسبب شرعی ثابت نی والله اعلم و لو کتب
الطلاق علی الرسم فی خطه و قال لم انو به الطلاق لا یصدق فکذا الاقرار فصول العمادی فی
آخر الهدایه مما تعلم در الجمله زید زینب را بزنی خواسته است و نکاح برده است این نکاح
فاسد است و گفته است که گذاشتم این نکاح را که میان من و زینب بود بعد ازان ظاهر
شد که این نکاح صحیح بوده است بشریعت بجهد مذکور زینب بر زید طلاق شده باشد
بلاسبب شرعی ثابت نی والله اعلم ظن الزوج ان نکاح امرأته وقع فاسدا فقال ترکت هذا النکاح
الذی

المعلق بالشرط لا ینزل الا عند وجود الشرط ... المعلق بالشرط لا ینزل الا عند وجود الشرط
و من حکم الشرط ان المعلق بالشرط لا ینزل الا عند وجود الشرط ذخیره

الذی بینی و بین امرأتی ثم ظهر ان نکاحها کان صحیحا لا تطلق جواهر الفتاوی مما تعلم
در الجمله زینب زوجه زید گفته است زید را که حلال خدای بر تو حرام و زید گفته است آری
بشریعت زینب بر زید یک طلاق شده باشد بشرایطه شده والله اعلم امرأة قالت لزوجها
او رجل قال لرجل حلال خدای بر تو حرام فقال آری وقعت علیه تطلیقة لان آری تضمن
اعادة کلام السائل فکانه قال حلال خدای برمن حرام محیط فی الفصل المتفرقات من کتاب
مما تعلم در الجمله زینب زوجه زید زید را گفته است مرا طلاق ده و زید گفته است ترا
طلاق داده است بشریعت بجهد مذکور زینب بر زید طلاق شده باشد بلاسبب شرعی ثابت
نی والله اعلم امرأة قالت لزوجها مرا طلاق ده فقال الزوج ترا طلاق داده است لا یقع
الطلاق جواهر مما تعلم در الجمله زید زینب زوجه خود را گفته است اگر دو ماه نفقه از من
بتو نرسد امر تو بدست تو باشد که خود را طلاق کنی و زید برای زینب نفقه دو ماهه را
فرستاده است و شخص که نفقه را آورده است جای زینب را نیافته است که
این نفقه را بوی بدهد و دو ماه که گفته است گذشته است و زینب خود را طلاق کرده
بشریعت بجهد مذکور زینب بر زید طلاق شده باشد بلاسبب شرعی ثابت نی والله اعلم
لو قال گر دو ماهه نفقه من بتو نرسد جعلت امرک بیدک فبعث الزوج النفقة الیها
الی الموضع التی کانت فیها ولم یجدها فلما مضی شهران طلقت نفسها لا یقع جواهر مما تعلم
در الجمله زوجه زید بنزد کسی که این زن متهم است بوی کشف وجه کند بشریعت این فعل
ازوی جنایت باشد بشرایطه باشد والله اعلم والصحیح انها ان کشفت وجهها عند
من یتهم به فهو جنایة فتاوی الظهیریه مما تعلم در الجمله سخن کردن با آواز بلند با نامحرم شریعت
جنایت باشد بشرایطه باشد والله اعلم التکلم مع رفع الصوت من غیر المحرم جنایة
بلا خلاف مختصر الوقایه مما تعلم در الجمله میان زید و زینب زوجه زید جنگ و نزاع بوده است
بعد ازان از زید پرسیده اند که چه کردی زن خود آیا طلاق کردی و زید بر سر خود اشارت کرده به نعم و زبان
نگفته بشریعت مادام تلفظ نکرده باشد

قال صید یون سوگند طلاق و ام خورده که فلان روز زر تو بیارم
و دران روز نیاورد هل یحنث ام لا اجاب ان کان المبلغ
یجب علیه بسبب الشرع یحنث والا لم ینعقد الیمین وبهذه فرع مسئلة الکوز فاعرف

بجهة مذکور زینب بر زید طلاق شده باشد بلا سبب شرعی والله اعلم رجل خاصم مع امرأته
فقیل له ما فعلت بامرأتک اطلقتها فاشار بیده براسه ولم یفصح باللسان لا یقع الطلاق ما لم یتلفظ به
جواهر الفتاوی در انکه زینب زوجهٔ زید به تنکهٔ زید مقدار کمی گوشت خریده و بعد از ان که
زینب را که اگر تنکه را امروز رد نکنی طلاق باشی و زینب این تنکه را از قصاب طلبیده
و قصاب گفته است که این سکه را خرج کرده ام بشریعت ما دام که معلوم نشود که این تنکه
گداخته شده است یا در دریا افتاده است بجهة مذکور زینب بر زید طلاق نشود بلا سبب
شرعی والله اعلم اشترت بدراهم الزوج لحما فقال ان لم تردی تلک الدراهم فانت طالق
فسالت المرأة القصاب فقال قد غاب عنی لا یحنث فی یمینه ما لم یعلم ان تلک الدراهم
اذیبت او سقطت فی البحر مختصر جواهر الفتاوی در انکه زید مجرد گفته است اگر کار کنم هر زن که
بخواهم طلاق باشد و بعده زید آن کار را کرده است و بعده زن خواسته بشریعت این زن
بر زید طلاق شده باشد بشرایط شده والله اعلم ان قال رجل مجرد ان دخلت الدار فکل
امرأة نکحت فهی طالق فدخلها ثم تزوجها فهی علیه طلاق وهو الصحیح وفی الخلاصة والمحیط
خلاف ذلک جواهر الفتاوی در انکه زید زینب زوجهٔ خود را امر داده است که اگر زینب را
بی جنایت شرعیه لت کند زینب وکیله باشد که او را بزند و خود را بر زید حرام گرداند و بعده
زید زینب ذلک کرده است و اختلاف واقع شده میان زید و زینب برین وجه که میگوید زید
زینب را بی جنایت نزدم و زینب میگوید که مرا بی جنایت زده است و اقامت بینه
میکند برطبق مقال خود بشریعت بینهٔ زینب مقبول باشد بشرایط باشد والله اعلم
ولو اقامت المرأة بینة انه ضربها بغیر جنایة ینبغی ان تقبل بینتها وان اقامت علی النفی
لکونها قایمة علی الشرط فصول عمادی والشهادة علی النفی علی شرط الیمین مقبولة آداب المفتی
جامع الفتاوی در انکه زید زینب زوجهٔ خود را گفته است اگر در تو طمع کنم طلاق باشی و بعده زید
زینب را جماع کرده است بشریعت بجهة مذکور زینب بر زید طلاق شده باشد
بلا سبب شرعی

بلا سبب شرعی والله اعلم قال ان طمعت فیک فانت طالق فجامعها لا یحنث حتی یظهر الطمع
بلسانه وکذا فی الظهیریة المال وغیره قنیة جامع الفتاوی در انکه زید گفته است هر زن که خواهم
طلاق باشد بشریعت هر زن که زید خواهد طلاق باشد بشرایط باشد والله اعلم و تا نیاید اگر زید همین زن را
خواهد طلاق شود بلا سبب شرعی والله اعلم ولو قال کل امرأة اتزوجها لکن حرة وکذا بالفارسیة
هر زنی بزنی کنم طلاق خلاصه فی کتاب الایمان جامع الفتاوی در انکه زید گفته است هر که فلان کار کند زنش طلاق
و زید خود آن کار کرده بشریعت زن زید طلاق شود بشرایط شود والله اعلم قال مرد هر که فلان کار کند
زنش طلاق و خود کرد زنش طلاق شود مگر قرینه بود که او را تخصیص کند قاعدیه کتاب الطلاق
جامع الفتاوی در انکه زید گفته است اگر افیون خورد و کوکنار خورد زن بروی طلاق باشد و زید کوکنار
خورده و افیون نخورده بشریعت بجهة مذکور تا زید افیون نیز نخورد زن بروی طلاق نشود
بلا سبب شرعی والله اعلم ولو قال ان اکلت کذا و شربت فانت طالق لم یقع الا اذا وجد الکل
فالمجموع شرط واحد و قال البعض ان کل واحد شرط علی حدة کما اذا کان الکل جنسا شرح مختصر
ومثله فی فتاوی الدینار جامع الفتاوی در انکه زید زینب زوجهٔ خود را گفته است اگر از کار کرد تو
و مزد دایکی تو خورم بر من طلاق باشی بعده چیزی حاصل کرده از عمل خود و از دایکی بشریعت
بر تقدیر آنکه زینب از ان حلال بخشیده و خالد آنرا نزد زید آورده و زید از ان خورده باشد زینب
طلاق شده باشد بشرایط باشد والله اعلم قال لامرأته اگر از کار کرد و مزد دایکی تو خورم تو از من طلاق
فعلت و وهبت لآخر ثم ان الموهوب له قدمه الی الحالف فاکله قال طلقت امرأته لانه اکل من
اجر کسبها وارضاعها لان بالهبة لا یخرج عینه من عملها واجر رضاعها وهذا بخلاف ما قالوا
قال ان اکلت من مالک وباقی المسئلة بحالها حیث لا یطلق فانه خرج من ملکها بالهبة والتسلیم
فلا یکون آکلا لها هنا کلامه محیط فی کتاب الطلاق فصل السابع والعشرین جامع الفتاوی در انکه میان زید
و زینب زوجهٔ خود [illegible] زید گفت گوی طلاق بوده است و زید گفته است طلاق میکنم سه بار گفته
بشریعت زینب بر زید سه طلاق شده باشد بشرایط باشد والله اعلم زوجان بینهما خصومة

فقال الزوج طلاق میکنم طلاق میکنم طلقت ثلاثا لان قوله میکنم یتمحض للحال وهو تحقیق
بخلاف قوله طلاق کنم لانه یتمحض للاستقبال وهو وعد جواهر واما بالفارسیة لو قال میکنم
للحال و قوله کنم للاستقبال جامع الفتاوی در انکه زید گفته است که مرا سوگند بطلاق است که کار نکنم
و بعد از ان زید آن کار کرد و میگوید که آن کار نکرده ام و درین گفتن کاذب بودم بشریعت
زید درین گفتن که کاذب بودم مصدق باشد قضاء بلا سبب شرعی والله اعلم لو قال مرا
سوگند است او مرا سوگند بطلاق است که لا افعل کذا ثم فعل حنث وتطلق امرأته ولو لم یکن حلف
ولکن قال کذبا لا یصدق قضاء مختصر جواهر الفتاوی در انکه زید زینب زوجهٔ خود را گفته است که
هر زنی که خواهم امر او بدست زینب باشد که او را طلاق کند جمع قبولها بعد از ان خالد فاطمه را
از برای زید بزنی خواسته بی امر فضولی و زید آن را بفعل تجویز کرده فی الفعل بشریعت بجهة مذکور
بطلاق کردن زینب فاطمه بر زید طلاق شود بلا سبب شرعی والله اعلم رجل جعل امر کل امرأة
یتزوجها بید امرأته ثم زوجه فضولی امرأة واجاز هو بالفعل فطلقها امرأته التی الامر بیدها
لا یقع الطلاق مختصر جواهر الفتاوی در انکه زید زینب زوجهٔ خود را امر داده است که اگر بر سر
زن خواهد زینب وکیله باشد که نفس خود را بر زید بیک طلاق باین حرام گرداند مع قبولها
و حالا زینب بر زید دعوی میکند فاطمه را که غایبه است بزنی خواسته و شرط وجود گرفته
و زینب اقامت بینه میکند بران بشریعت این بینه در حق فاطمه مقبول نباشد بلا سبب
شرعی والله اعلم جعل امر امرأته بیدها ان تزوج علیها امرأة ثم انها ادعت علی الزوج انک
تزوجت علی فلانة وفلانة غایبة تقول تزوجت نفسی منه وشهد الشهود علی النکاح
یصیر الامر بیدها ولو کانت فلانة غایبة عن المجلس واقامت هذه بینة انک تزوجت
علی فلانة بنت فلان وصار امری بیدی هل یسمع فیه روایتان والاصح انها لا یسمع لانها
لیست بخصم فی اثبات النکاح علیها فصول عمادی فی فصل الثالث والعشرین جامع الفتاوی در انکه
زید زینب زوجهٔ خود را امر داده است که اگر از وی مدت کذا غایب شود زینب وکیله باشد که
نفس خود را

نفس خود را بر زید طلاق کرده اند مع قبولها و زید درین مدت کم از زینب که مدخولهٔ زید است
غایب شده و درهمین شهر است که زینب الحال ساکن است و خانهٔ زینب [illegible] بشریعت
امر بدست زینب شده باشد بشرایط شده والله اعلم ولو کانت المرأة مدخولة فغاب الزوج
عنها مدة ثم اشهر لکن فی المصر لا یجی الی بیتها یصیر الامر بیدها قال هکذا افتی قاضی خان خلاصه جامع الفتاوی
در انکه زید بر عمرو دعوی کرده است که شیٔ کذا را بمن بخشیده و زید برین سوگند بطلاق خورده
و عمرو انکار این بخشیدن کرده بشریعت زوجهٔ زید طلاق شده باشد بجهة مذکور بلا
سبب شرعی والله اعلم رجل ادعی علی آخر انک وهبت لی کذا وحلف علی ذلک بالطلاق فانکر المدعا علیه
لا یقع طلاق المدعی جواهر الفتاوی در انکه زید تعلیق کرده طلاق زینب زوجهٔ خود را و عتق
کنیزک خود را با ول ولد که این کنیزک زاید بشریعت زینب با ول ولد که این کنیزک زاید
طلاق شود هر چند که این ولد میت باشد بشرایط شود والله اعلم اذا علق عتق الولد وطلاق
المرأة باول ولد تلده امته فالمراد فی جزاء الطلاق مطلق الولد وفی العتق ولد حی هدایه فی
کتاب الوصایا جامع الفتاوی در انکه زینب زوجهٔ زید زید را بامر کذا تهمت کرده و زید گفته است
اگر این کار کرده باشم سه طلاق و نه گفته است که تو یا زن من و نیت زید طلاق زینب
نبوده بشریعت بجهة مذکور زینب طلاق نشود بر زید هر چند این کار را کرده باشد
بلا سبب شرعی والله اعلم اتهمت زوجها بفعل فقال اگر این کار کرده ام سه طلاق و نگفت
تو یا زن من وهو لا ینوی الطلاق وقد فعل لا یقع لانه لم یعلق طلاقها بذلک جواهر الفتاوی
در انکه زید زینب را بی ولی اقرب زینب بزنی خواسته است و بعد از ان زید زینب را بعد
از وطی سه طلاق کرده است و بعد از ان زید زینب را باذن ولی اقرب بزنی خواسته
و بعد از ان زید و زینب مرافعه کرده اند نزد قاضی اسلام بشرایط و قاضی مرافع الیه حکم کرده است
بفساد نکاح اول از جهت عدم اذن ولی و باین که سه طلاق بینهما واقع نشده است
و باین نکاح بینهما ماذون ولی درست است بشریعت قضاء قاضی بوجه مذکور درست باشد بشرایط باشد والله اعلم

بتزویج

مسألة الاخير سئل شيخ الاسلام عن تزويج امراة بغير ولي فطلقها ثلاثا بعد ما وطيها ثم تزوجها تزويج الولي وارتفعا الى القاضي وقضى القاضي بان النكاح الاول لم يكن صحيحا لعدم الولي والطلقات الثلث لم يقع وان النكاح الثاني بتزويج الولي قد صح هل يصح قضاء القاضي على هذا الوجه قال الصحيح ان قضاء القاضي على هذا الوجه صحيح مختصر جواهر ما قولكم درانكه زيد كفته باشد زوجهٔ خود راكه اكر بار ديكر بستر تو كنم تو طلاق باشى وزينب زيد وطى زينب نكرد بشريعت اين كفتن زيد مولى باشد بلا سبب شرعى والله اعلم لو قال لامراته اكر بار ديكر بستر تو كنم تو طلاق باشى لا يصير موليا اذا لم ينو قربانا جواهر ما قولكم درانكه زيد زينب زوجهٔ خود را كفته است اكر با تو خسپم تو طلاق باشى وبنت زيد چيزى نبوده است بشريعت اين لفظ محمول برجماع باشد وبدان سبب مولى شود بشرايطه شود والله اعلم قال اكر با تو خسپم فانت طالق ولم ينو شيئا يقع عليه على الجماع ويكون موليا وان نوى على المضاجعة لا على الجماع ولا يكون موليا فتاوى ما قولكم درانكه زيد در طلب عقد نكاح زينب زوجهٔ خود را امر داد كه اكر مدت شش ماه بيوسته از نزد زينب بى نفقهٔ كفا نه غيبت نمايد زينب وكيله باشد كه نفس خود را بر زيد بيك طلاق باين واقع كرداند هر وقت كه خواهد جمع قبولها وزيد اين مدت از نزد زينب بلا نفقه غيبت نمود وزيد در اثناى اين مدت براى زينب مبلغ كذا فرستاده اين مبلغ نفقهٔ اين مدت نبوده بشريعت امر بدست زينب شده باشد بشرايطه شده والله اعلم ذكر في العدة جعل امرها بيدها على انه ان غاب عنها ثلثة اشهر ولم يصل النفقة اليها فهى تطلق نفسها متى شاءت فبعث اليها خمسين ان لم يكن هذا نفقتها بهذه المدة صار الامر بيدها كذا فى فصول فى مسايل الامر بيدها

الفصل الثالث فى الرجعة

درانكه زينب زوجهٔ زيد كفته است زيد راكه نيست مرا بر تو حقى فطلقنى وزيد زينب را طلاق كرده است بشريعت اكر زينب اين قول را بر وجه بدل نكفته باشد اين طلاق رجعى باشد بشرايطه باشد والله اعلم لو قالت لا حق لى عليك فطلقنى فطلقها فهو باين ان قالها على وجه البدل

درانكه زينب كاملة مجزوة ذات حيض مطلقهٔ ثلاث بعد از كذشتن چهار ماه از زمان طلاق زيد ميكويد كه بعد از سه طلاق شوهر حلاله كرده ام وبر زيد حلال شده ام بروجه شرعى بشرايطها وتفسير حلاله ميكنند بر اين وجه كه بعد از كذشتن عدت سه حيض ديكرى نكاح بستم با محلل بشرايطه وشوهر محلل با من دخول كرد وبعد از دخول شوهر محلل مرا طلاق كرد وعدت من از شوهر محلل نيز كذشت وحال آنكه اين ايام احتمال كذشتن بر دو عدت دارد

ان قالها على وجه البدل والا فرجعى قنية فى مسايل الابراء بالطلاق ما قولكم درانكه زيد زينب زوجهٔ خود را طلاق كرده بصريح طلاق بعد از خلوه صحيحه وزيد ميخواهد در عدت رجوع كند برزينب ودر دخول ميان زيد وزينب اختلاف واقع شده برين وجه كه زينب ميكويد كه زيد با من دخول نكرده است واورا بمن ولايت رجوع نيست وزيد ميكويد كه با زينب دخول كرده ام ورجوع من درست است بشريعت درين صورت قول قول زيد باشد بشرايطه والله اعلم ولو اختلفا فى الرجوع عند الرجعة فقال الزوج دخلت بها فان كان قبل الخلوة فالقول قولها فى عدم الدخول وان كان بعد الخلوة فالقول قول الزوج فى الدخول ما قولكم درانكه زيد زينب زوجهٔ حاملهٔ خود را طلاق كرده بصريح طلاق بى بدل وميخواهد بر زينب رجوع كند وزينب ميكويد كه سقط مستبين الخلق را اسقاط كردم وعدتم كذشت وزينب سوكند ميخورد كه اين نوع سقط را اسقاط كردم بشريعت زينب مصدقه باشد درين قول بشرايطه باشد والله اعلم اذا قال المطلقة طلاقا رجعيا اسقطت سقطا مستبين الخلق صدقت ولا رجعة عليها ولو قالت ولدت لا يقبل الا ببينة فان طلب الزوج يمينها بالله لقد اسقطت بهذه الصفة تحلف بالاتفاق حلاصه ما قولكم درانكه ميان زيد وزينب زوجهٔ زيد نوعى سه طلاق واقع شده وبعد از انكه عدت زينب كذشته اورا بعمرو تحليل شرعى كرده شده وزينب ميكويد كه عمرو بوى دخول كرده بشريعت برتقدير انكه عمرو انكار كند جماع زينب را زينب برزيد حلال شده باشد بشرايطه باشد والله اعلم لو اخبرت المراة ان زوجها الثانى جامعها وانكر الزوج الجماع حلت على الاول وان كان على القلب بان انكرت واقر الزوج الثانى لا يحل خلاصه فى فصل السابع من كتاب النكاح ما قولكم درانكه اكر طلاق بتعليق واقع شود ميان زيد وزينب زوجه وجزا صريح طلاق باشد بشريعت اين طلاق رجعى باشد بشرايطه باشد والله اعلم ان الجزاء اذا كان فالشرطية يوجب طلاقا رجعيا كما اذا كان باينا فباين جامع مختصر مولانا شمس فى اول كتاب الطلاق ما قولكم درانكه در تحليل كر بر محلل اعتقيد نباشد بشريعت دران حيله اين باشد كه زن كويد كه نفس خود را بتو دادم بشرط انكه امر من بدست من باشد

ازز يد ٥

بروجه كه خواهم نفس خود را بر تو طلاق كردانم بشرايطه باشد والله اعلم الفصل الرابع فى الخلع

ما قولكم درانكه اكر زيد زينب زوجهٔ خود را كفته باشد كه طلاق ترا بمهر تو بتو فروختم وزينب خريده آنرا وزيد ميداند كه از مهر چيزى بروى باقى نمانده است بشريعت اين طلاق رجعى باشد بشرايطه باشد والله اعلم اذا قال لها بعتك تطليقة بمهرك والزوج يعلم انه لم يبق لها عليه شئ من المهر فاشترت هى يقع الطلاق رجعيا مجانا محيط امراة وهبت مهرها للزوج ثم ان الزوج باع تطليقة بمهرها والزوج يعلم انه لا مهر لها عليه واشترت هى يقع الطلاق رجعيا مجانا ولا ترد على الزوج شيئا كبرى ما قولكم درانكه زيد در غيبت زينب زوجهٔ خود كفت كه خلع كردم بزينب بر بدل مبلغ كذا بعد از انكه خبر بزينب رسيده است قبول كرده آنرا بشريعت اين خلع جايز باشد بشرايطه باشد والله اعلم لو قال خالعت اوطلقت امراتى على كذا فبلغها الخبر فقبلت جاز كما ذكره ما قولكم درانكه ميان زيد وزينب زوجهٔ زيد بر بدل مبلغ كذا خلع واقع شده وبعد ذلك زينب اقامت بينه ميكند برين كه زيد اورا پيشتر از خلع طلاق باين كرده بود بشريعت بعد از اثبات اين طلاق رسد زينب را كه آن مبلغ بدل خلع را از زيد استرداد كند بشرايطه رسد والله اعلم وان اختلعت بمال ثم اقامت البينة انه كان طلقها ثلاثا او باينا قبل ذلك استردت المال شارع الشرايع ما قولكم درانكه ميان زيد وزينب بروجه خلع واقع شده بر بدل مهر زينب ونفقهٔ عدت وى وبرين كه ولد صغير خود راكه از زيد دارد مدت كذا بنفقهٔ خود نكاه دارد بشريعت اين خلع درست باشد ونفقهٔ اين صغير در مدت مذكوره بر زينب باشد بشرايطه باشد والله اعلم امراة اختلعت مع زوجها على مهرها ونفقة عدتها وعلى ان تمسك ولدها منه ثلاث سنين او عشر سنين بنفقتها صح الخلع ويجبر على ذلك وان كان مجهولا خلاصه ما قولكم درانكه ميان زيد وزينب زوجهٔ زيد خلع واقع شده برين وجه زينب فرزندان صغير خود راكه از زيد دارد تا ده سال بنفقهٔ خود نكاه دارد وزينب شوهر اجنبى خواسته وبقريهٔ ديكر رفته وزيد اين صغير را درين از مال خود نفقه داده بشريعت رسد زيد را

بشريعت رسد زيد راكه رجوع كند بر زينب بانچه در نفقهٔ اين صغيران درين مدت صرف نموده بشرايطه رسد والله اعلم خالعها بشرط ان يمسك ابنى هذين الولدين عشرة سنين بنفقتها وكسوتها ثم تزوجت وذهبت الى قرية اخرى فانفق ابوهما يرجع عليها بقيمة ما انفق فى هذه المدة قنية ما قولكم درانكه ميان زيد وزينب زوجهٔ زيد خلع واقع شده وبعد از ان زيد درهمين مجلس خلع كفته است كه مرا درين خانه هيچ چيز زينب بعد از ان زينب اشيا كذا كه درين خانه دران وقت بوده بر زينب دعوى ميكند بشريعت اين دعوى زيد مسموع باشد بلا سبب شرعى والله اعلم رجل خلع امراته فقال لها فى ذلك المجلس مرا درين خانه هيچ چيز نيست ثم يدعى عليها اشياء من قماش البيت فانه لا يجوز دعواه ان ادعى شيئا كان فيه جواهر فى كتاب الدعوى ما قولكم درانكه ميان زيد وزينب زوجهٔ او خلع واقع شده بر بدل مهر زينب وبر شير دادن ولدى كه زينب را از زيد در شكم است بشريعت اكر زينب به كمتر از دو سال بچه آرد اين خلع درست باشد بشرايطه اكر اين ولد فوت شود يا در بطن زينب بچه نبوده باشد رسد زيد راكه قيمت رضاع را از زينب طلبد وستاند بشرايطه باشد ورسد والله اعلم فى المحيط ذكر ابن سماعة عن محمد رحمه الله فى امراة اختلعت من زوجها بمالها عليه من المهر وبرضاع ولده الذى هى حاملة به اذا ولدته الى سنتين جاز فان مات او لم يكن فى بطنها ولد منه ترد قيمة الرضاع خلاصه ما قولكم درانكه ميان زيد وزينب زوجهٔ مدخوله زيد خلع واقع شده بر مهر زينب وحال انكه زينب مهر خود را از زيد كرفته بود بشريعت رسد زيد را كه بر زينب رجوع كند وآنچه از مهر بزينب داده است از وى ستاند بشرايطه رسد والله اعلم وان خالعها على مهرها فان كانت مدخولا بها وقد قبضت رجع الزوج عليها بمهرها فصول عمادى فى فصل الثالث والعشرين ما قولكم درانكه ميان زيد وزينب زوجهٔ زيد خلع واقع شده بر بدل مهر زينب ونفقهٔ دختر صغيرهٔ زينب كه از زيد دارد وزينب معسره است وچيزى ندارد كه در نفقهٔ اين صغيره صرف نمايد شوهر سوم زينب راكه نفقهٔ اين صغيره

ازو زید طلبد وستاند بشرایطه رسد والله اعلم امراة اختلعت نفسها من زوجها بمهرها
ونفقتها ولدها فلها ان یطالب بنفقة الولد لان بدل الخلع دین علیها فلا یسقط نفقة الولد
وعلیه الاعتماد لا علی ما اجاب سایر المفتین انه یسقط قنیة ما قولکم دراینکه زید بر زینب
زوجهٔ خود خلع کرده است بر بدل مهر خود بدین شرط که زینب صغیر زید را که ازو زاده
نزد خود نگاه دارد و او را محافظت کند شرعا این خلع درست باشد و این شرط نادرست
بشرایطه باشد والله اعلم فی العمادیة فی فصل الثالث والعشرین اختلعت علی ان تترک الولد عند الزوج
صح الخلع وبطل الشرط لان الخلع لا یبطل بالشرط الفاسد ویکون الام احق بالولد فلا یملک
الام ابطاله فصول فی فصل الخامس العنین ما قولکم دراینکه اگر قاضی اسلام میان زید عنین
و زینب عنین تا یکسال تاجیل کرده باشد و زید در اثنای این سال مدت کدام مرض
شده باشد باید که بقدر مرض زید در سال دیگر تاجیل کرده شود یا باید والله اعلم العنین
اذا مرض فی السنة یؤجل مقدار مرضه عند محمد ره وعلیه الفتوی مختصر ما قولکم دراینکه
بعد از انکه مدت تاجیل گذشت زینب با زید عنین شوهر خود مطاوعت کرد در رضا
شرعا مجرد این مطاوعت رضا باشد از زینب بلا سبب شرعی والله اعلم ولو قامت
معه بعد الاجل مطاوعة له فی المضاجعة لم یکن هذا رضا کذا قال ابو یوسف ره وعلیه الفتوی
مختصر ما قولکم دراینکه میان زید و زینب زوجهٔ زید دخول واقع شده است و بعد ذلک
میان ایشان مفارقت شده و بعد ذلک زید زینب را بزنی خواسته است و زید قادر بر وطی
نیست ثانیا بشریعت زینب را ولایت خصومت وطلب تفریق باشد بشرایطه باشد
والله اعلم تزوج امراته وصل الیها فلها الخصومة مختصر ما قولکم الفصل السادس فی العدة
ما قولکم دراینکه زید زینب زوجهٔ عمرو را بزنی خواسته است و زید نمیدانست که این زینب
منکوحهٔ عمرو است و زید بزینب دخول کرده است بشریعت بر زینب عدت لازم
شده باشد بشرایطه شده والله اعلم ما قولکم دراینکه درین صورت اگر زید دانسته که
زینب منکوحهٔ

الخلوة الصحیحة فی النکاح لا یوجب العدة
لان الخلوة انما اقیمت مقام الوطی
... ولا تمکن ههنا فتاوی
وصلی فی الهدایة فی باب المهر

الفصل السادس

کنیزکی را خواجه آزاد کرد یا بمرد یا مدبره را
خواجه بمرد برین کنیزک عدت واجب شود
اجابت والله اعلم دیناری

زینب منکوحهٔ عمرو است بر زینب شرعا عدت واجب شده باشد هر چند میان زید
و زینب دخول واقع شده باشد بلا سبب شرعی فی والله اعلم تزوج امراة منکوحة
الغیر وهو لا یعلم انها منکوحة الغیر ودخل بها تجب العدة وان کان یعلم انها منکوحة الغیر
لا یجب العدة بالدخول حتی لا یحرم علی الزوج وطیها وبه افتی فی او الرجوع ظهیریه
صغیری وکذا فی فصول فی الفصل الرابع عشر آخره ما قولکم دراینکه زید زینب را بنکاح
فاسد بزنی خواسته است و میان ایشان خلوة صحیحه واقع شده و قبل از وطی میان ایشان
تفریق واقع شده است بشریعت بمجرد مذکور بر زینب عدت واجب شده باشد
بلا سبب شرعی والله اعلم الخلوة الصحیحة فی النکاح الفاسد لا یوجب العدة لان الخلوة
انما اقیمت مقام الوطی للتمکن ولا تمکن ههنا فتاوی صغیری ومثله فی الهدایة فی باب المهر
ما قولکم دراینکه زید هند ... خود را آزاد کرده است بشریعت بر هند عدت باشد
بلا سبب شرعی فی والله اعلم کنیزک را خواجه آزاد کرد یا بمرد یا مدبره را خواجه بمرد برین کنیزک
عدت واجب شود اجابت فی دیناری ما قولکم دراینکه زید مبلغ کذا به نفقهٔ زینب معتدهٔ
عمرو داده بشرط آنکه بعد از انکه عدت زینب گذرد زینب بنکاح وی در آید این مبلغ
از مهر وی محسوب باشد بشریعت زید را ولایت رجوع بمثل این مبلغ باشد بر زینب
بشرایطه باشد والله اعلم فی الواقعات رجل قال لمعتدة انفق علیک ما دمت فی العدة
بشرط ان تزوجی نفسک منی بعد الانقضاء فرضیت فانفق حتی انقضت عدتها کان له
ان یرجع علیها بما انفق سواء کانت زوجت نفسها منه او لا وعن بعض المشایخ
انما یرجع اذا شرط الرجوع عند الاتفاق هو المختار مختار الفتاوی ما قولکم دراینکه بشریعت
ابتداء عدت زوجهٔ مطلقه از وقت اقرار شوهر باشد بشرایطه باشد والله اعلم وابتداء
العدة فی الطلاق عقیب الطلاق وفی الوفات عقیب الوفات ومشایخنا یفتون فی الطلاق
ان ابتداءها من الاقرار نفیا للتهمة المواضع هدایه ما قولکم دراینکه میان زید و زینب زوجهٔ زید

وقت بطلاق واقع شده است و بعد از ان زینب بنکاح عمرو در آمده است بشرایطه
بشریعت اگر بعد ذلک زینب گوید که عدتم از زید نگذشته بود که در نکاح عمرو در آمدم و این
نکاح فاسد است زینب درین گفتن مصدقه باشد هر چند بران سوگند خورد بلا سبب
شرعی والله اعلم قال زن بعد از طلاق شوی شوی دیگر کرد و بعد از ان جگوید که نکاح مادرست
نیست چونکه من در عدت شوی اول بودم و سوگند میخورد تصدیق نکنید که دعوی
فساد میکند و فساد خلاف شرع است از انکه سبب معصیت بود قاعدی فی کتاب الایمان
ما قولکم دراینکه زید زینب زوجهٔ خود را پیش از دخول و خلوة صحیحه طلاق کرده است
بشریعت بر زینب عدت باشد بلا سبب شرعی فی والله اعلم فی طلاق النافع العدة
لا یجب فی الطلاق قبل الدخول فتاوی کبیری ما قولکم دراینکه زید زینب زوجهٔ خود را
بعد از وضع حمل بساعتی طلاق کرده است بشریعت بعد از انقضاء نفاس
عدت زینب به حیض باشد بشرایطه باشد والله اعلم فی طهارة الکبیری زن حامله
بعد از وضع حمل بساعتی پس شوهر طلاق کرد او شرعا برین مطلقه عدت چگونه بود
اجاب بعد انقضاء نفاس عدتش به حیض بود والله اعلم الفصل السابع فی
الام احق بالصغیرة وان کانت سیئة السیرة معروفة بالفجور او کانت مطربة ما لم یعقل
ذلک الحضانة للام بلا اجرها طلقت او لا الا ان تکون مرتدة او فاجرة غیر مامونة
ولا حق لغیر المحرم من الاقارب فی حضانة الجاریة ولا للام التی لیست مامونة
ما قولکم دراینکه جماعت زنان که حق حضانة ایشان از زید ساقط شده است بشریعت
رسد قاضی اسلام را که این صغیر را بهر کدام ایشان که مصلحت داند دهد تا او را حضانت
کند بشرایطه رسد والله اعلم اذا اجتمع النساء الساقطات الحق یصنع القاضی حیث شاء
منهن کما فی المحیط شرح مولانا شمس الدین ره ما قولکم دراینکه میان زید و زینب زوجهٔ زید
فرقت بطلاق واقع شده است و زینب را از زید صغیره رضیعه است و زینب این صغیره را
بی نفقه

الفصل السابع

بی نفقه حضانت نمیکند و نفقهٔ این صغیره را از زید میطلبد و زید معسر است از عهدهٔ
نفقهٔ این صغیره نمی برآید و زید را مادری بوده است که این صغیره را بی نفقه حضانت
میکند بشریعت رسد زید را که زینب را تکلیف کند که این صغیره را بی نفقه حضانت کند
و اگر زینب بی نفقه حضانت نکند رسد زید را که این صغیره را از زینب گیرد
و بمادر خود دهد تا مادر او را نگاه دارد بشرایطه رسد والله اعلم واذا طلق المراة
زوجها ولها بنت صغیرة وعمتها تربیها من غیر اجرة ونفقة والام تطلب الاجرة والنفقة
فان ابت فالعمة اولی عمدة الفتاوی والصحیح ان یقال للام اما ان تمسک الولد بغیر اجرة
او تدفع الی العمة واقعات ما قولکم دراینکه بشریعت رسد عم زینب بکر بالغه را که
زینب هفده ساله است و او را رای و عقل تمام است از نزد مادر زینب بتکلف برد
و با خود نگاه دارد بلا سبب شرعی فی والله اعلم ولیس للبکر حق التفرد فان دخلت
فی السن وکان لها رای فلها ان تتفرد اختیار شرح مختار فاما اذا دخلت فی السن
فاذا اجتمع رای وعقل فلیس للاولیاء حق الضم ولها ان تنزل حیث شاءت
محیط ما قولکم دراینکه میان زید و زینب زوجهٔ زید فرقت بطلاق واقع شده است
و زینب را دختر صغیرهٔ غیر مشتهاة است بعد از انکه زینب شوهر اجنبی کرده است
زید این صغیره را از زینب گرفته بوده است و حالا میان زینب و این شوهر اجنبی مفارقت
شده است بشریعت رسد زینب را که این صغیرهٔ خود را از زید گیرد و خود حضانت
کند او را بشرایطه رسد والله اعلم ویعود الحق بزوال نکاح سقط به مختصر وقایه
ما قولکم دراینکه زید عاقل بالغ پسر خالد که صالح و مامون علیه است و مستغنی از پدر
خود می باشد شرعا رسد خالد را که زید را بتکلف با خود نگاه دارد بلا سبب شرعی فی
والله اعلم والغلام اذا بلغ واجتمع رایه واستغنی عن الاب لیس للاب ان یضمه
الی نفسه الا اذا لم یکن مامونا علی نفسه فکان له ان یضمه ولیس علیه نفقته الا ان یتطوع کذا فی فتاوی قاضیخان
والخلاصه والاصل

و ما لقطاتی در انجه میان زید و زینب زوجهٔ زید فرقت بطلاق واقع شده است و زینب را
از زید پسر سه ساله است که در حضانت زینب است و قاضی اسلام نفقه فرض کرده
از برای این صغیر بر زید بشریعت بر بقدر آنکه فاطمه عمهٔ این صغیر گوید که من این صغیر را
مجانا نگاه میدارم زینب اولی باشد بنگاه داشتن این صغیر با این نفقهٔ مفروضه
بشرائطه یا باشد والله اعلم الوالد تواحق بامساک الولد و تربیته بالنفقة المفروضة من العمة
وان ربته مجانا بلا اجرة و کذالک بعد فوت الوالد کذا فی الملتقط شسنا ما لقطات
در انجه زینب صغیره برادران اعیانی است و از عصبات کس دیگر ندارد زینب
اصلح ایشان اولی باشد بنگاه داشتن این صغیره و اگر همه در صلاح برابر باشند هر کدام که
بسال کلان تر باشد اولی باشد بشرائطه والله اعلم لو کان لصغیرة اخوات فاصلحهم
اولی فان کانوا سواء فاکبرهم سنا کذا فی احکام الصغار شسنا ما لقطات در انجه زید را
از زینب مطلقهٔ خود پسر است این صغیر است که سه ساله است که در حضانت زینب است
بشریعت رسد زید را که قبل از آنکه این صغیر باستغنا رسد او را بی رضای زینب
همراه خود نگاه دارد و به سفر برد بلا سبب شرعی یا نی والله اعلم ولیس للاب ان یخرج بولده
حتی یبلغ حد الاستغناء کذا فی مختار الفتاوی شسنا ولا یخرج الاب بولده قبل الاستغناء
مجمع البحرین ما لقطات در انجه میان زید و زینب زوجهٔ زید فرقت بطلاق واقع شده
و میان زید و زینب در حضانت صغیر که دارند اختلاف شده بر این وجه که زینب
میگوید که این پسر شش ساله است من اولی ام بنگاه داشتن او و زید میگوید که این
پسر هفت ساله است من اولی ام بنگاه داشتن او بشریعت اگر قاضی این صغیر را
فرماید وا از والده مستغنی یابد بر این وجه که تنها طعام خورد و جامه پوشد و ... استنجا کند
شرعا رسد قاضی مذکور را که این صغیر را بر زید دهد بشرائطه دهد و رسد والله اعلم و اذا
اختلفا الزوجان فی الولد فقالت الام هو ابن ست سنین و انا احق بامساکه وقال الوالد
ابن سبع سنین

ابن سبع سنین و انا احق فالقاضی ینظر الی الصبی ان رآه مستغنیا عن الوالدة بان کان
یاکل وحده و یلبس وحده و یشرب وحده یدفع الی الاب و الا فلا احکام الصغار ما لقطات در انجه
میان زید و زینب زوجهٔ زید در بلدهٔ کذا فرقت بطلاق واقع شده و زینب را از زید
یک پسر صغیر ... ساله است که در حضانت زینب است و زینب میخواهد که این صغیر را به بلده
دیگر برد که زینب از آن بلده است و نکاح در آن بلده دیگر شده است بشریعت رسد زید را که
زینب را منع کند از بردن این صغیر از این بلده بآن بلدهٔ دیگر بلا سبب شرعی یا نی والله اعلم
اذا ارادت المطلقة ان تخرج بولدها من المصر فلیس لها ذلک الا ان تخرج الی وطنها و قد کان
الزوج تزوجها فیه هدایه ما لقطات در انجه زید صغیره شش ساله خالهٔ متوفا این صغیره را
بعمرو بخشیده مع قبوله بشرائطه بشریعت رسد مادر این صغیره را که او را منع کند از این که
بعمرو تسلیم کند و عمرو مهر معجل این صغیره را بمن له ولایة القبض نداده است بشرائطه
والله اعلم صغیرة زوجت نفسها فذهبت الی زوجها قبل قبض الصداق کان لمن له حق
امساکها ان یردها الی منزله و یمنعها من الزوج حتی یدفع الزوج مهرها الی من له حق القبض
شسنا ما لقطات در انجه میان زید و زینب زوجهٔ زید فرقت بطلاق واقع شده است
و زینب را از زید یک دختر صغیره است که معتاد باکل طعام شده است و با زینب
می باشد و زینب بجهت این صغیره از زید نفقه میطلبد و زید معسر است و چیزی ندارد
و این صغیره قادر بر رفتن بخانهٔ زید هست بشریعت رسد زید را که گوید بخانهٔ ما
می آید و طعام خورد و بعد از آن بخانهٔ زینب رود و با وی باشد بشرائطه رسد والله اعلم
رجل معسر وله ابنة صغیرة قد فطمت و اعتادت اکل الطعام و هی مع امها و قال الاب
لیس لی نفقة ابعث بها الی بیت الام و الابنة قد بلغت بالسن یجیء وقت الطعام
و تاکل ثم ترجع الی بیت الام یکون له ذلک من غیر رضا الام استروشنی ما لقطات در انجه
زید متوفا را از زینب منکوحهٔ خود یک دختر صغیرهٔ یازده ساله مشتهاة است که

ابن صغیره

بازینب می باشد بشریعت رسد عمرو عم عینی این دختر را که از عصبات اقرب اوست
این دختر را از زینب گیرد و با خود نگاه دارد بشرائطه یا رسد والله اعلم و ان لم یکن لها اب
تدفع الی الجد ابو الاب وان علی وان لم یکن الی ذی رحم محرم ولا تدفع الی کل ذی رحم محرم
کابن العم و غیره احکام الصغار شسنا ما لقطات در انجه زید خالد را گفته است بر زینب زوجهٔ من
انفاق کن و خالد مبلغ کذا بگفت زید بر زینب انفاق کرده است بطریق عرف و عادت
بشریعت رسد خالد را که آنچه در نفقهٔ زینب صرف کرده است بر زید رجوع کند بشرائطه
رسد والله اعلم قال لغیره انفق علی اهلی و عیالی فانفق المامور بالمعروف قال
شمس الائمة السرخسی المامور ان یرجع علی الآمر بما انفق قاضی خان و ما لقطات در انجه در گرانی
طعام گران بوده است قاضی اسلام بهر ورز مبلغ کذا از برای نفقهٔ زینب زوجهٔ زید بر زید
فرض کرده بوده است و بعده ارزان شده است طعام بشریعت رسد قاضی اسلام را که
کم سازد از آن مبلغ بقدر آنچه رخص شده است بشرائطه رسد والله اعلم للقاضی
ان یزید علی ما فرض و ینقص عنه للغلاء و الرخص محیط و ما لقطات در انجه قاضی اسلام هر روز
مبلغ کذا از برای نفقهٔ زینب زوجهٔ زید بر زید فرض کرده است و بعده زینب مدتی
از خانهٔ زید بیرون رفته است بغیر حق بشریعت بقدر این مدت نشوز زینب
از این نفقهٔ مفروضه ساقط شده باشد بشرائطه شسنا والله اعلم النفقة المفروضة تسقط
بالنشوز کذا فی قضاء الجامع الفتاوی شسنا ما لقطات در انجه زینب زوجهٔ زید عمرو را وکیل
گردانیده است که از قاضی اسلام التماس نماید تا از برای او بر زید نفقه فرض کند
و قاضی اسلام بالتماس عمرو از برای زینب هر ماه مبلغ کذا که نفقهٔ مثل زینب است
بر زید فرض کرده است بشریعت این فرض کردن جایز باشد بشرائطه باشد والله اعلم
امراة وکلت رجلا علی طلب الفرض علی زوجها نفقة یجوز للقاضی ان یفرض فی غیبة المراة
جواهر الفتاوی کتاب القضاء ما لقطات در انجه زید شوهر زینب صاحب مایده و صاحب طعام بسیار است
زینب قادر

که او را

الفصل الثامن
النفقات ...

ارزانی شده بود

زینب قادر است بر خوردن آن بقدر آنچه او را کفایت میکند شرعا رسد زینب را که
التماس کند از قاضی اسلام که از برای وی با وجود آن نفقه فرض کند بلا سبب شرعی یا نی والله اعلم
اذا کان الرجل صاحب المایدة و الطعام الکثیر تتمکن من التناول قدر کفایتها لیس لها ان تطالب
زوجها بفرض النفقة و ان لم یکن بهذه الصفة یفرض اذا طلبت الفرض خلاصه ما لقطات در انجه
زید زینب را گفته است که در نکاح عمرو در آی بشرط آنکه من ضامن نفقهٔ تو باشم هر ماه مبلغ کذا
و زینب بنکاح عمرو در آمده بشرائطه نفقهٔ زینب تا در نکاح عمرو است بر زید باشد بشرائطه
باشد والله اعلم رجل قال لامراة تزوجی فلانا علی انی ضامن نفقتک کل شهر کان علی الابد و لو قال
کفلت لک النفقة ابدا او ما عشت کان کفیلا بالنفقة ما دامت فی حیوتها مختصر وانه
ما لقطات در انجه بشریعت در نکاح فاسد و در عدت آن بر شوهر نفقه باشد بلا سبب شرعی
شد والله اعلم و لا نفقة فی النکاح الفاسد ولا فی عدتها مختصر وانه ما لقطات در انجه بشریعت نفقهٔ
طالب علم که کسب نمیداند و عاجز است از نفقه بر پدر او باشد و حال آنکه رسیده است بشرائطه
باشد والله اعلم طلبة العلم اذا کانوا لا یهتدون الی الکسب هم عاجزون حتی لا تسقط نفقتهم عن آبائهم
و قال بعض المشایخ اذا کان لهم رشد مختصر وانه ما لقطات در انجه میان زید و زینب زوجهٔ
زید فرقت بطلاق واقع شده است در بلدهٔ کذا و زینب را از زید یک پسر رضیع فقیر مانده است که
در حضانت زینب بوده است و قاضی اسلام بر زید بجهت اجرهٔ رضاع و طعام آن صغیر
هر ماه مبلغ کذا فرض کرده که زید بر زینب میداده باشد و زینب از این شهر رفته و این صغیر را
از این شهر بشهر دیگر برده مدت کذا گذشته و حالا زینب آمده و نفقهٔ این مدت را از زید
میطلبد بشریعت رسد زینب را که نفقهٔ این مدت مذکور را بتکلیف از زید گیرد بلا سبب شرعی
یا نی والله اعلم قال زن و شوی فرقت کردن و در میان ایشان طفل است رضیع قاضی از برای
این طفل بر پدر اجره و نفقه فرض کرده یعنی حق رضاع و تربیت که هر ماهی مادر طفل بدهد این مادر
از شهر رفت و بچه را بشهر دیگر برد تا یکسال اکنون آمده است و نفقهٔ گذشته میخواهد تواند اجاب نی

النفقة لا تصیر دینا الا بالتراضی
او بفرض القاضی خلاصه

بکدایه

لانه مقید بهذا المهر ولانه کما فی الظهیریة اذا نقلت الصبی الی مصر آخر لا تستحق الاجر کذا ههنا قلنا
مسئله فتوای در الجه اگر زینب زوجه زید از نفقهٔ آینده خود ابرا کرده باشد بشریعت این ابرا
باشد بلا سبب شرعی یا نی والله اعلم الابراء عن النفقة المستقبلة لا یجوز جواهر مسئله فتوای در الجه زید
صغیر را مال نیست و او را پدر زید بر سهت خالد و پدر روی فقیر و برجا مانده عاجز است بشریعت نفقهٔ
این زید بر خالد باشد بشرایط باشد والله اعلم صغیر له اب معسر و اب الاب موسر و للصغیر مال غایب
یجبر اب الاب بالانفاق علیه ویکون ذلک دینا علی الاب ثم یرجع الاب فی ذلک فی مال الصغیر وان لم یکن
للصغیر مال کان ذلک دینا علی الاب وان کان الاب زمنا و لیس للصغیر مال قضی بالنفقة علی الجد
ولا یرجع بذلک علی احد وکذا لو کان للصغیر ام موسرة او جدة موسرة و اب معسر امرت بان تنفق
علی الصغیر ویکون ذلک دینا علی الاب خزانة المفتین ومثله فی الصحاح عمادی مسئله فتوای در الجه زید را پدر محتاج
و عاجز است بشریعت نفقه پدر زید و نفقه زوجهٔ پدر زید بر زید باشد بشرایط باشد والله اعلم
واما الاب المحتاج فنفقته و نفقة امراته علی الابن جواهر مسئله فتوای در الجه زید پدر خالد غایب و زینب
زوجهٔ زید محتاج الی النفقه بشریعت پسر زینب راکه نفقه خود را از خالد طلبد و ستاند بشرطی رسد
جواهر والله اعلم مسئله فتوای در الجه زید پدر عمرو صغیر مرده و عمرو را مادر بهست فاطمه و برادر زید خالد بر زیست
بشریعت ثلث نفقهٔ عمرو بر فاطمه و ثلثان بر خالد باشد بشرایط باشد والله اعلم وکذا لو کان له جد و ام
فالنفقة علیهما اثلاثا علی الجد و علی الام کلاهما علیه بتمورتاشی مسئله فتوای در الجه زید پسر عمرو
غایب است و زینب زوجهٔ زید احتیاج بنفقه دارد و زید برای او نفقه نگذاشته بشریعت
نفقهٔ زینب بر عمرو باشد بشرایط باشد والله اعلم ویجبر الاب علی نفقة ابنة الغایب وولدها
وکذا الام علی نفقة الولد فیرجع بها علی الاب وکذا الاجداد اذا غاب الاقرب قنیه مسئله فتوای در الجه
زید خود فرار از زینب پسر صغیر فقیر است و زید را پدر موسر است خالد و زینب معسره است
بشریعت تمام نفقهٔ این صغیر بر خالد باشد بشرایط باشد والله اعلم فان کانت الام فقیرة
کانت نفقة الصغیر علی الجد ویجعل الام کالمعدوم شمنی مسئله فتوای در الجه زید از زینب زوجهٔ خود
بی نفقه

بی نفقه غیبت نموده بشریعت رسد قاضی اسلام راکه از برای زینب نفقه فرض کند بر چند که ثابت
نبود بشرط باشد بشرایط رسد والله اعلم رجل ذهب الی قریة و ترکها فی البلد فللقاضی ان یفرض
النفقة حال غیبته ولا یشترط فی الغیبة مدة سفر کما فی النفقات الفتیة شمنی مسئله فتوای در الجه زید
از زوج زینب زوجهٔ خود بی نفقه غایب شده است و زید را غلام کاسب است بشریعت رسد
قاضی اسلام راکه بالتماس زینب این غلام را فرماید تا از کسب خود نفقهٔ زینب جیری میداده باشد
بشرایط رسد والله اعلم فی الفتاوی السراجیة الناصریة لامراة الغایب ان ترفع الامر الی القاضی
حتی یامر عبد الغایب ان ینفق علیها من کسبه فتاوی قراخوانی مسئله فتوای در الجه زید از زوجهٔ
زینب زوجهٔ خود بی نفقه غایب شده است و زید را نزد خالد مالی است که از جنس نفقه زینب
زینب از قاضی التماس میکند که نفقهٔ او را درین مال فرض کند و قاضی عالم است برین
زینب در نکاح زید است و این مال مال زید است بشریعت رسد قاضی مذکور راکه
بعد از آنکه زینب را سوگند دهد که زید از برای وی نفقه نگذاشته است نفقهٔ زینب را درین
مال فرض کند و از وی کفیل گیرد بشرایط رسد والله اعلم فی فتاوی الظهیریة اذا غاب الرجل الزوج
وله مال عند حاضر وطلبت المراة النفقة فرض لها القاضی النفقة اذا علم بالنکاح لان هذا اعانة
ولیس بقضاء لان القاضی عرف سبب النکاح ولکن شرط ان ینظر الغایب وذلک ان یحلفها
انه لم یعطها النفقة وانه لم یجز ان تعطیها النفقة قبل ان یغیب فاذا حلفت واعطاها النفقة
اخذ منها کفیلا فتاوی قراخوانی مسئله فتوای در الجه اگر مردی یک دستار دارد و زن او از وی نفقه
میطلبد شرعا این مرد را تکلیف توان کرد که این دستار را از برای نفقه زن فروشد بلا
سبب شرعی یا نی والله اعلم فی الواقعات الحسامیة رجل له عمامة واحدة لا یجبر علی بیعها فی النفقة
لان الزوج یحتاج الی عمامة واحدة لحاجة ضروریة فتاوی قراخوانی

کتاب العتاق

کتاب العتاق هو یشتمل علی ثلثة فصول الاول فی انه یاتی بلفظ یعتق و فی الشهادة علی الاعتاق و الثانی
فی عتق البعض والثالث فی المدبر وام الولد الفصل الاول در الجه زید بجهٔ کنیزک خود راکه
در شکم این کنیزک است

آزاد کرد بشریعت این بچه آزاد شود بشرایط شود والله اعلم اعتاق الحمل صحیح هدایه قبیل باب عتق البعض
مسئله فتوای در الجه زید اقرار کرده بآزادی غلام که در دست خالد است بعد از آن زید این غلام را مالک
شده است بشریعت این غلام بر زید آزاد شده باشد بشرایط شده والله اعلم ولو اقر بحریة عبد
والعبد فی ید غیره ثم ملکه فانه یعتق علیه لان المانع من نفاذ الاقرار کان عدم الولایة فی العبد وقد زال
فینفذ قاعدی قبیل کتاب الشهادة شمنی کتاب الدعوی مسئله فتوای در الجه غلام بچهٔ معروف النسب خود را
گفته است که این فرزند منست بشریعت این غلام بچه بابن گفتن آزاد شده باشد بشرایط
شده والله اعلم غلام معروف النسب صغیر را مولا گفت که فرزند منست فانه یعتق بالاجماع
والفرق لهما بینه وبین ما اذا کان الغلام اکبر سنا من المولی فانه لا یعتق عندهما وذلک لان البنوة
فی هذا الفصل منصور حقیقة بان یکون الماء له والفراش لغیره وثمة غیر منصور بوجه ما عمادی
مسئله فتوای در الجه زید مملوک خود را گفته است جان پدر بشریعت بمجرد مذکور این مملوک
آزاد شده باشد بلا سبب شرعی یا نی والله اعلم ولو قال لغلامه جان پدر لا یعتق کافی فتاوی قاضیخان
در الجه زید و عمرو عدلان گواهی دهند که خالد که حالا در دل بندگی بکر است حر الاصل و مادر
آزاد بود که آنکه اسم و نسب مادر خالد را گویند بشریعت این گواهی مقبول باشد بشرایط
باشد والله اعلم اذا شهدوا انه حر الاصل مادر سنی آزاد بوده تقبل من غیر ذکر اسمها و نسبها قنیه
فی کتاب الدعوی مسئله فتوای در الجه زید و عمرو بر آزادی خالد که در بندگی بکر است گواهی میدهند
برین وجه که میگویند که حفص خالد را آزاد کرده است و نمیگویند که در وقتی که خالد ملک
حفص بود حفص او را آزاد کرد بشریعت این گواهی زید و عمرو مقبول باشد بلا سبب شرعی
یا نی والله اعلم ویشترط لقبول الشهادة فی العتق ان یقولوا اعتقه وهو یملکه وانه شرط لازم
لان الاعتاق بدون الملک لا حکم له اصلا محیط فی کتاب الولاء مسئله فتوای در الجه زید اقرار
کرده است که بندهٔ عمرو بهست بعد از آن عمرو زید را بمبلغ کذا بخالد فروخته است و خالد
و زید دمع التقابض فی البدلین بشریعت اگر بعد ذلک زید دعوی آزادی نماید حر الاصلی خود کند
این دعوی زید

این دعوی زید مقبول باشد بلا سبب شرعی یا نی والله اعلم واگر زید اقامت بینه کند بر آنکه
عمرو او را قبل از این بیع آزاد کرده است و یا بر حر الاصلی خود اقامت کند بینهٔ زید مقبول باشد
بشرایط یا نی و باشد والله اعلم ولو اقر الرجل بالرق فباعه جاز ولو ادعی العتق او ادعی انه کان
حر الاصل لم یقبل للتناقض ولو اقام البینة علی اعتاق او علی انه حر الاصل قبلت اسبیجابی مختصر
فی کتاب الاقرار مسئله فتوای در الجه زید عمرو مملوک خود را بر بدل مبلغ کذا آزاد کرده و این مبلغ را از عمرو گرفته
و بعد از آن عمرو بر زید دعوی میکند که قبل از این اعتاق زید او را آزاد کرده بود و بر طبق مدعای خود
اقامت بینه میکند بشریعت این بینهٔ عمرو مقبول باشد و بعد از اثبات او را ولایت استرداد
این مبلغ باشد از زید بشرایط باشد والله اعلم اذا اعتق الرجل عبده علی مال و دفع العبد المال
الی المولی ثم ان العبد ادعی بعد ذلک ان المولی کان اعتقه قبل ذلک و اقام بینة قبلت بینته وله
ان یسترد بدل العتق محیط مسئله فتوای در الجه اگر زید عمرو مملوک خود را گوید که یا خواجه بشریعت
بمجرد مذکور عمرو آزاد شود بلا سبب شرعی یا نی والله اعلم لو قال لعبده یا خواجه لا یعتق فی الصحیح شرح
مولانا شمس الدین محمد مسئله فتوای در الجه زید در غیبت عمرو مملوک خود گفته است که عمرو را بر بدل مبلغ کذا آزاد کردم
بشریعت اگر بعد از آنکه خبر بعمرو رسیده باشد عمرو آنرا تجویز کرده باشد این اعتاق جایز باشد
بشرایط باشد والله اعلم لو قال اعتقت عبدی علی کذا فبلغه الخبر فقبل جاز کما فی کتاب النکاح
مسئله فتوای در الجه بشریعت رجوع از عتق درست باشد بلا سبب شرعی یا نی والله اعلم ولا یصح الرجوع
عن السبب ولا یصح عن العتق شرح مختصر مولانا عبد العلی برجندی مسئله فتوای در الجه زید مر کنیزک
خود را گفته است که این مادر منست بشریعت این کنیزک آزاد شده باشد بشرایط شده والله اعلم
ولو قال لامته هذه امی عتقت علیه عند ابی حنیفة محیط مسئله فتوای در الجه زید اگر عمرو مملوک خود را
گفته باشد که این عم منست یا خال منست شرعا این عمرو آزاد شده باشد بشرایط شده والله اعلم
و اگر گفته باشد که برادر منست آزاد شده باشد بلا سبب شرعی یا نی والله اعلم مسئله فتوای در همین صورت
اگر گفته باشد که برادر پدری یا برادر مادری منست بشریعت عمرو آزاد شده باشد بشرایط شده
والله اعلم

ولو قال هذا عمّي او خالي عتق ولو قال هذه اختي او اختي لم يعتق وعنه انه يعتق كما لو قال هذا اخي لابي
او لامي الكل في المحيط شرح مختصر مولانا شمس الدين محمد ما قولكم درالمه زيد حر عمرو مملوک خود گفته است که
ترا بفرزندی قبول کردم بشریعت بایں گفتن زید عمرو آزاد شده باشد بشرائطه شده والله اعلم
رجل قال لعبده من ابکر زندی قبول کردم یعتق علیه زوائد المجموع ما قولکم درالمه هند مملوک خود را
گفته است بطریق وصیت که هرگاه خدمت ابنی صغیره و پسر صغیر من کنی تا بحد رسد مستغنی
آزاد باشی و هند خدمت این صغیران کرده تا بحد مستغنی شده اند بشریعت این هند آزاد
شده باشد بشرائطه شده والله اعلم قال لامته عند وصیته اذا خدمت ابنی وابنتی حتی استغنیا
فانت حرة ان کانا صغیرین لحد معاهج بیدرکا مختصر فوائد ما قولکم درالمه زید غلام خود را گفته باشد
کوهک من بشریعت بمجرد مذکور غلام آزاد شده باشد بلا سبب شرعی ثانی والله اعلم ولو قال
کوهک منست المختار انه لا یعتق وان نوی مختصر فوائد ما قولکم درالمه زید غلام خود را گفته است
بچه من بشریعت بایں گفتن زید این غلام آزاد شده باشد بلا سبب شرعی ثانی والله اعلم
ولو قال بجه من لا یعتق علی الصحیح شرح مختصر مولانا شمس الدین محمد ما قولکم درالمه زید عمرو مملوک خود را
گفته است تو امروز آزاد باشی بشریعت عمرو آزاد شده باشد قضاء شده والله اعلم
ولو قال انت حر من عمل کذا او انت حر الیوم من هذا العمل یعتق فی القضاء مختصر فوائد ما قولکم
درالمه زید غلام کرای خود را بعمرو فروخته است بمبلغ کذا و عمرو خریده مع التقابض فی البدلین بشریعت
اگر بعد ذلک زید گوید که این غلام آزاد بود این گفتن زید مسموع باشد بلا سبب شرعی ثانی والله اعلم
ما قولکم اگر زید کنیزک کرای خود را فروخته و بعد ذلک زید گوید که این کنیزک را آزاد کرده بودم
بشریعت این قول زید مسموع باشد بشرائطه باشد والله اعلم لو باع عبدا ثم ادعی انه کان حر الاصل
لا یسمع ولو باع جاریة ثم ادعی انه اعتقها قبل ان باعها یسمع منه ذلک فصول عمادی فصل العاشر
ما قولکم درالمه یکی را گفتند بگو عبد حر و این کس عربی نمیداند که این آزاد کردنست
بشریعت بمجرد مذکور غلام آزاد شده باشد بلا سبب شرعی ثانی والله اعلم اذا اعتق بالعربیة
او طلق

درهمچو صورت

او طلق اذا ابرأ بها وهو لم یعرف لسان العربی بان یکون عجمیا اولا قال یصح فی جمیع المواضع
وقال الفقیه لا یصح فی جمیع المواضع فصول عمادی قال صدر الشهید فی الفتاوی الصغری
الفتوی علی الثانی خلاصه ما قولکم درالمه زینب که در بنده کی عمرو است بر عمرو دعوی میکند
در وقتی که ملک خالد غایب بودم خالد مرا آزاد کرده است و عمرو مرا بنده کی میخواهد بغیر حق
و بر طبق مدعای خود اقامت بینه میکند بشریعت این بینه زینب مقبول باشد بشرائطه
باشد والله اعلم ادعت امرأة انی حرة لانی کنت لفلان الغایب وهو اعتقنی وهذا
یأخذنی بغیر حق واقامت بینة علی اعتاق الغایب والملک له تقبل فصول عمادی فصل العاشر
ما قولکم درالمه زید کنیزک کرای خود را بمبلغ کذا بعمرو فروخته است و عمرو خریده مع التقابض فی البدلین
و بعد ذلک عمرو بر زید دعوی میکند که این کنیزک آزاد بوده است و اقامت بینه میکند بشریعت
این بینه عمرو مقبول باشد و بعد از ثبوت رسد عمرو را که رجوع کند بر زید بثمن این کنیزک
بشرائطه باشد ورسد والله اعلم المشتری لو اقام البینة علی البایع ان الامة حرة قبلت بینته
و یرجع بالثمن علی البایع فوائد القادری فی کتاب البیع ما قولکم درالمه زید غلام کرای خود را که از عمرو
خریده بود بمبلغ کذا آزاد کرده است و بعد از ان زید بر عمرو دعوی میکند که عمرو این غلام را آزاد
کرده بود قبل از خریدن او و از عمرو مبلغ کذا ثمن که داده بوده میطلبد بشریعت این دعوی
زید درست باشد بشرائطه باشد والله اعلم اشتری عبدا واعتقه ثم ادعی انه کان اعتقه بایعه
قبل شرائه وله حق استرداد الثمن صحت الدعوی لان فی الحقیقة هذا دعوی الدین لانه یدعی ان
بیع الحر باطل و ما قبض قبض بغیر حق وانه دین علیه فصول عمادی ما قولکم درالمه زید غلام کذا را بر عمرو
ذی الید دعوی ملکیت خود میکند و عمرو میگوید که زید را دران حقی نیست و در وقتی که ملک من
بوده است این غلام را آزاد کرده ام و هر یکی از زید و عمرو اقامت بینه میکنند بشریعت بینه عمرو
اولی باشد از بینه زید بشرائطه باشد والله اعلم من ادعی عبدا فی ید رجل وقال ملکی وقال ذو الید
بل هو کان ملکی واعتقته فانه یقضی ببینة ذی الید بالاجماع فصول ما قولکم درالمه زید که در ذل بنده کی عمرو است

کرده است
بر عمرو دعوی آزادی خود کرده بر وجه کذا و بعد از اقامه بینه عادله قاضی اسلام حکم بآزادی زید
بشریعت اگر بعد ذلک شخصی بر زید دعوی بنده گی کند این دعوی مسموع باشد بلا سبب شرعی ثانی
والله اعلم العبد اذا ادعی العتق علی انسان وقضی القاضی بالعتق ثم ادعی رجل ان هذا العبد ملکه
لا یسمع خلاصه واذا ادعی انی کنت عبد فلان فاعتقنی وقضی القاضی به ثم اقام آخر البینة انه
عبده لا تقبل لان ذلک القضاء قضاء علی الناس کافة فصول عمادی ما قولکم درالمه زید مملوک
عمرو عمرو را در جای خلوت یافته است و گفته که اگر امروز مرا آزاد میکنی خوب والا ترا میکشم
و عمرو بجهت خوف نفس خود زید را آزاد کرده است بشریعت زید آزاد شده باشد
و رسد عمرو را که زید را استعانت فرماید در قتل زید بشرائطه شده و رسد والله اعلم عبد اخذ
سیده فی موضع خالی فقال له اعتقنی والا قتلتک فاعتقه مخافة القتل العبد حر وللسید
قتله فتاوی السید ما قولکم درالمه زید عمرو مملوک خود را ببلده کذا فرستاده و عمرو را گفته که تا پیش
بیش آید بگو من آزادم و این غلام رفته است و شخصی پیش آمده از وی پرسیده که تو آزادی
و عمرو گفته که من آزادم بشریعت اگر مولا بگوید که من این غلام را بنام کرده بودم و او گفته است
من حرم این عمرو آزاد شده باشد بشرائطه شده والله اعلم رجل بعث غلاما الی بلد فقال له
ان استقبلک احد فقل انا حر فذهب الغلام وساله رجل واجاب بما قال المولی فان قال المولی
سمیتک حرا فقال انی حر لا یعتق وان لم یقل یعتق مختصر فوائد ما قولکم درالمه زید عمرو مملوک خود را
گفته است تو آزادتری از من بشریعت اگر زید بایں گفتن نیت عتق عمرو نکرده باشد بمجرد مذکور
عمرو آزاد شده باشد بلا سبب شرعی ثانی والله اعلم لو قال تو آزادتری از من لا یعتق بدون النیة
مختصر فوائد ما قولکم درالمه زید و عمرو گواهی میدهند که خالد مملوک خود سالم نام را آزاد کرد و این گواهان
سالم بالخصوص غیر شناسند و خالد را غیر سالم بنده دیگری نیست بشریعت این گواهی مقبول باشد
و حکم بآزادی سالم جایز باشد بشرائطه باشد والله اعلم واذا شهد الشهود انه عتق عبده سالما
ولم یعرف سالما وله عبد اسمه سالم ولا عبد له غیره فانه تقبل هذه الشهادة ولکن نعمه محیط
فی الشهادة

لا تقبل

وعمرو را اجازت گرفته ...

فی الشهادة فی فصل الجنس ما قولکم درالمه کنیزک کرای خود را از بزرگی غلام خود داده و این کنیزک
فرزندی زاییده است و زید فرزند را بجهت دعوت کرده بشریعت این فرزند آزاد شده باشد
و این کنیزک ام ولد شده باشد هر چند نسب این فرزند از زید ثابت نشود بشرائطه شده والله اعلم
کافی ما قولکم درالمه کنیزک کرای پسر خود را وطی کرده است و این کنیزک را از زید پسری شده است
و زید این پسر مذکور را بجهت دعوت کرده است بشریعت نسب این پسر از زید ثابت
شده باشد و این کنیزک ام ولد زید شده باشد و بر زید قیمت این کنیزک واجب شده باشد
بشرائطه شده باشد والله اعلم واذا وطی جاریة ابنه فجاءت بولد فادعاه یثبت نسبه وصارت
ام ولده وعلیه قیمتها ولیس علیه عقرها ولا قیمة ولدها هدایه ما قولکم درالمه زید وقتی که در مرض الموت
بوده عمرو مملوک خود را که از قبیل ولد مثله عند مثله بوده او معروف النسب نبوده گفته است
عمرو پسر من است و زید برهمین قول ثابت بوده است تا فوت شد بشریعت نسب عمرو
از زید ثابت شده باشد و از زید میراث نیز رسد عمرو را بشرائطه شده و رسد والله اعلم جواهر الفتاوی
ما قولکم درالمه زید عمرو را که نزد زید متولد شده بود بمبلغ کذا بخالد فروخته و خالد خریده مع
التقابض فی البدلین و خالد عمرو را ببکر فروخته و بکر خریده و بعد ذلک زید عمرو را بجهت دعوت کرده
بشریعت پسر بودن عمرو مر زید را ثابت شود و این بیع باطل شود بشرائطه شود والله اعلم
ومن باع عبدا ولد عنده وباعه المشتری من آخر ثم ادعاه البایع الاول فهو ابنه ویبطل البیع
هدایه ما قولکم درالمه اگر شخصی این عم خود را یا ابن خال خود را یا برادر رضاعی خود را مالک شود
بشریعت هیچ یک ازین جماعت بروی آزاد شوند بلا سبب شرعی ثانی والله اعلم ولو ملک
بنی اعمامه او بنی اخواله لا یعتق علیه وکذا الاخوة والبنوة من الرضاع لا یقتضی العتق
بالاجماع مختصر فوائد ما قولکم درالمه زید بر عمرو دعوی بنده کی خود میکند و اقامت بینه میکند
و عمرو اقامت بینه بر آزادی خود میکند بشریعت بینه عمرو بر عتق اولی باشد از بینه زید
بشرائطه باشد والله اعلم بینة العتق اولی من بینة الملک محیط ما قولکم درالمه هند اقامت بینه میکند
بر این که

زید حرهن که مولی اوست در وقتی که عاقل بوده وزایل العقل نبوده او را مدبر کرد اینهااز
وورثه از زید اقامت بینه میکنند که زید در وقتی که زایل العقل بوده این کنیزک را مدبر کرد ابنیر
بشریعت بینه هنرا اولی باشد بشرایطه باشد والله اعلم اذا اقاموا بینة ان مولاها دبرها
فی مرض موته وهو عاقل واقامت الورثة بینة انه کان مخلوط العقل فبینة الامة اولی هو المستثنی
ومثلها فی القنیة فی باب البینتین المتضادتین ما قولکم درانکه زید وصی خالد صغیر غلام کذا
خالد را بر بدل مبلغ کذا آزاد کرده است مع قبوله بشریعت این اعتاق درست باشد
بلا سبب شرعی والله اعلم ولا یملک الوصی اعتاق العبد علی مال ولا بیع نفسه بمال
وکذا الاب لانه اضرار محض کما فی احکام الصغار نسخه ما قولکم درانکه زید اقرار کرده است
خالد که مملوک وی است آزاد است وخالد این اقرار را رد کرده است بشریعت ما این رد کردن
خالد این اقرار مرتد شود بلا سبب شرعی والله اعلم اقر بعتق عبده وکذبه العبد لا یرتد الاقرار
کذا فی الفتاوی نسخه ما قولکم درانکه زید مملوک عمرو مبلغ کذا بخالد داده وخالد را گفته مرا از عمرو
بخر و آزاد کن خالد زید را از عمرو باین خریده و آزاد کرده بشریعت این بیع واذا درست
ونافذ باشد بشرایطه وبر خالد ثمن این غلام ثانیا لازم شده باشد بشرایطه باشد والله اعلم — شده
ومثله فی مختارات صدر الشهید عبد دفع الی رجل مالا وقال اشترنی من مولی واعتقنی
ففعل فقال ابو الحسن البصری البیع باطل والعتق مردود ولا یفعل هذا الا فاسق وکذا قال ابی
وعن ابراهیم ان البیع والعتق نافذان وعلی المشتری الثمن مرة اخری وبه ناخذ ومثله
فی النوادر وفی بیوع فتاوی الدینار وفتاوی کبیری ما قولکم درانکه زید عمرو مملوک خود را
گفته است پدر و مادر تو آزاد اند بشریعت عمرو بمجرد مذکور آزاد شده باشد بلا سبب شرعی الحکم
والله اعلم فی الواقعات الحسامیة رجل قال لعبده ابوک وامک حران لا یعتق لانه یجوز ان یکون
ابوه وامه حرین وهو رقیق بالاعتاق بعد ولادته فتاوی قراخوانی ما قولکم درانکه زید
عمرو مملوک خود را آزاد کرد وعمرو اموال کذا دارد که در ذل بنده گی زید کسب کرده است
شریعت این اموال

اینشریعت اموال حق زید را باشد مگر جامه که اختیار کرده بوده باشد تا بدن خود را بپوشد
بشرایطه باشد والله اعلم فی الواقعات الحسامیة رجل اعتق عبده وله مال فالمال للسید
الا ثوبا یواریه ای ثوب شاء المولی لان کسوته کانت علیه فتاوی قراخوانی ما قولکم درانکه
زید نارسیده غلام کذا خود را آزاد کرده است وبعد از بلوغ گفته است که آن عتق را
تجویز کردم بشریعت این غلام بمجرد مذکور آزاد شده باشد بلا سبب شرعی والله اعلم
الصغیر اذا اعتق عبده فی حالة الصغر فاجازه بعد البلوغ لا یجوز فتاوی قراخوانی
ما قولکم درانکه زید را بندگان متعدد است یکی را ازین بندها آزاد کرده است بشریعت اعتق
زید را جبر توان کرد بر بیان بلا سبب شرعی والله اعلم فی الفتاوی السراجیة رجل
اعتق عبدا بعینه ثم نسیه فانه لا یجبر علی البیان فتاوی قراخوانی الفصل الثانی ما قولکم درانکه
زید غلام کذا که مشترک بوده میان زید وعمرو آزاد کرده وزید موسر است بشریعت
اگر زید حصه عمرو را بمبلغ کذا بخرد این شرا جایز باشد بلا سبب شرعی والله اعلم
العبد بین اثنین اعتقه احدهما وهو موسر فلو اشتری المعتق نصیب الساکت
لا یجوز ولا یتمکن الساکت من نقل ملکه الا احد فصولین فی فصل الاربعین ما قولکم درانکه
غلام مشترک است میان زید وخالد وزید حصه خود را ازین غلام آزاد کرده وزید موسر است
بشریعت خالد را اختیار باشد که اگر خواهد زید را تضمین کند واگر خواهد این
غلام را در حصه خود سعایت فرماید واگر خواهد او نیز حصه خود را آزاد کند بشرایطه
باشد والله اعلم والشریک الساکت ان شاء اعتق نصیبه وان شاء استسعی العبد
وان شاء ضمن المعتق ان کان موسرا فتاوی قراخوانی ما قولکم درانکه یسار معتق
آنست که آن مقدار مال دارد که بقیمت حصه شریک وفا میکند شرعا بشرایطه است
والله اعلم وحد الیسار ان یکون مالکا لقدر قیمة نصیب صاحبه قراخوانی الفصل الثالث
وما قولکم درانکه زید عمرو مملوک خود را مدبر مقید کرده برین وجه که گفته است عمرو قبل از فوت من

واو در اشتباه شده است کدام ازین بنده کافرا آزاد کرده است صح

الفصل الثانی فی عتق البعض

الفصل الثالث فی التدبیر وام الولد

بیک ماه آزاد باشد بشریعت درین صورت زید را ولایت بیع باشد والله اعلم — عمرو
اذا قال انت حر قبل موتی بشهر او بیوم فانه یکون مدبرا مقیدا حتی یملک بیعه
ویعتق بعد موته من کل ماله کذا یستفاد من آرا ینکی وفتاوی قاضیخان او لمحیط
کما فی ما قولکم درانکه زید کنیزک پدر خود را وطی کرده است واین کنیزک را از زید
فرزند شده وزید او را الحق دعوت کرده بشریعت بیع این فرزند جایز باشد
بلا سبب شرعی والله اعلم رجل وطی جاریة ابیه فولدت منه لا یجوز بیع هذا الولد
ادعی الواطی الشبهة اولا لانه ولد ولده فیعتق علیه حین دخل فی ملکه وان لم یثبت
النسب منه کمن وطی جاریة غیره فولدت منه ثم ملک الولد یعتق علیه وان لم یثبت
النسب منه فنیه متفرقات العتاق ما قولکم درانکه زید گفته است این حمل کنیزک کذا از
من است وبعد از آن ازین کنیزک سقط مستبین الخلقة افتاده است بشریعت
آن جاریه ام ولد زید شده باشد بشرایطه شده والله اعلم ولو قال حمل جاریة هذه منی
او قال ما فی بطنها من ولد فهو منی فاسقطت سقطا استبان خلقه او بعض خلقه
فهی ام ولده وان لم یستبین لا یصیر عندنا قاضیخان ما قولکم درانکه زید هند مملوکه خود را
مدبره مطلقه شرعیه گردانیده است وبعد از آن هند را از شوهر وی فرزند شده است
بشریعت این فرزند هند مدبر باشد واز ثلث مال زید بعد از فوت زید آزاد شود
بشرایطه شود وباشد والله اعلم ولد المدبر مدبر وعلی ذلک جماعة من الصحابه رضی الله عنهم
کذا فی فتاوی الکبیری کتاب الایمان هو مشتمل علی ثلثة فصول الاول
فیما یکون یمینا وما لا یکون والثانی فی الدخول والخروج وسایر الافعال والثالث فی الکلام
وما فی حکمه ما قولکم درانکه اگر شخصی گوید غیر را که تو خدای منی اگر این کار کنم این قول
یمین باشد بشرایطه باشد والله اعلم قال اگر این کار کنم تو خدای منی یکون یمینا فاجرا
ما قولکم درانکه اگر شخصی گوید که میخورم بطلاق فلیس بتعلیق لان الناس لم یتعارفوا

نیز مثله

کتاب الایمان

شده

شریعت

هر سه شده

یمسانی الطلاق

یمسانی الطلاق بخلاف قوله سوگند میخورم بخدای خلاصه ما قولکم درانکه مردم در عرف
میگویند بجان وسر فلان کس بشریعت اگر اعتقاد گوینده آنست که این سوگند است
وبا کفارت واجب میشود کافر شود بشرایطه شود والله اعلم وفی النهایة وما اعتاد الناس
من الحلف بجان وسر تو ان اعتقد انه حلف واعتقد ان البر به واجب یکفر کذا
ما قولکم درانکه شخصی سوگندان متعدد خورده باشد بشریعت بیک کفارت از
عهده جمیع بیرون آید بشرایطه آید والله اعلم الایمان اذا کثرت ثم احنث دیخرج
بالکفارة الواحدة عن عهدة الجملة وقال شهاب الائمه هذا قول محمد رحمه الله وهو المختار قنیه
ما قولکم درانکه زید از فسق کذا توبه کرده وگفته است اگر من بعد باین فسق آیم رافضی باشم
بعد از آن زید مرتکب این فسق شده بشریعت بمجرد مذکور زید رافضی شده باشد
وبعد وی بسبب رفض وی گواهی توان داد بلا سبب شرعی والله اعلم فاسق تاب فقال
ان رجعت الی ذلک فاشهدوا علی انی رافضی فرجع لا یکون رافضیا یکون عاصیا
ولا یجوز الشهادة ان یشهدوا علیه انه رافضی جواهر فی فصل الخامس ما قولکم درانکه
بشریعت بطلاق وعتاق سوگند باشد بلا سبب شرعی والله اعلم الحلف بطلاق
وعتاق لیس بیمین جواهر ما قولکم درانکه زید گفته است حلال خدای بر من حرام کار کذا اگر کرده ام
وزید آن کار را کرده بوده است بشریعت زن بر زید طلاق شده باشد بشرایطه شده
والله اعلم فی فتاوی الدیناری قیل لرجل تو فلان کار کرده فقال حلال خدای بر من حرام که نکرده ام
وکرده است زنش طلاق شود لان هذا التعلیق بشرط کاین والتعلیق بشرط کاین تنجیز
کما اذا قال انت طالق ان کانت السماء فوقنا والارض تحتنا فتاوی کبیری ما قولکم
درانکه زید سوگند خورده که بعمرو سخن نگوید بعد از آن در وقتی که عمرو در میان جمعی نشسته بوده
زید این جماعه را اسلام کرده وعمرو را استثنا نکرده وعمرو نیت او نبوده که عمرو را اسلام
نمیگویم بشریعت زید باین سلام گفتن حانث شده باشد بشرایطه شده باشد والله اعلم

الحر

سـ الفتاوی السراجیة حلف لا یکلم فلانا و سلم علی جماعة و هو فیهم حنث الا اذا استثناه و لو نوی
فتاوی قراخوانی ما قولکم دراینکه زید سوگند خورده که از کسب عمرو نخورد و بعد از آن
عمرو فوت شد و از مکسوبات عمرو زید میراث رسید و زید از آن مال خورده بشریعت
زید حانث شده باشد بشرائطه شد و الله اعلم و لو حلف لا یاکل من کسب فلان فمات
المحلوف علیه فورث الحالف فاکله حنث لانه کسب المیت بخلاف قوله من مال فلان
فانه لا یحنث قراخوانی ما قولکم دراینکه سوگند بآبا و ابنا یمین باشد یا نه بشریعت بینوا
سـ شرح الطحاوی و لو حلف بالآبا و الابنا و لا یکون یمینا لان العرب و ان عرفه یمینا لکن الشرع
نهت عن ذلک و هو ما روی عن النبی علیه السلام انه قال لا تحلفوا بآبائکم و لا بابنائکم و لا بالطواغیت
من کان منکم حالفا فلیحلف بالله او لیذر قراخوانی ما قولکم دراینکه زید را در ذمه عمرو مبلغ
کذا دین بود و زید عمرو را سوگند داده که بی اذن من از سواد شهر بیرون نروی و عمرو آن
مبلغ را بزید داد و بعد از آن بی اذن زید عمرو از شهر بیرون رفت بشریعت مجرد مذکور
عمرو حانث شود بلا سبب شرعی بینوا و الله اعلم فی الینابیع لو حلف رجل غریمه ان لا یخرج من البلد
الا باذنه فقضی الدین ثم خرج بغیر اذنه لا یحنث قراخوانی

الفصل الثانی

ما قولکم دراینکه زید که از اهل قریه است سوگند خورده که در خانه در نیایم بعد از آن در خانه که از صوف
بوده یا از کرباس بوده مثل خیمه و قسطاسی در آمده بشریعت مجرد مذکور زید حانث
شده باشد بلا سبب شرعی بینوا و الله اعلم اذا قال و الله لا ادخل بیتا فدخل بیتا من الشعر
و القطن کالخیمة و القسطاس فی قول ابی حنیفة و اصحابه لا یحنث ان کان قرویا
منتخب الفتاوی ما قولکم دراینکه زید گفته است که اگر شراب خورم زوجه من طلاق باشد
بشریعت مادام که زید خمر بخورد زوجه وی طلاق شود چون نیت وی مطلق الشراب بود بلا
سبب شرعی بینوا و الله اعلم فی الحیل لا یشرب الشراب فهو علی الخمر لان اسم الشراب اذا اطلق
ینصرف الیها فلا یحنث بغیرها الا ان یعنیها منصور تاشی ما قولکم دراینکه زید سوگند خورده است
بگذارد که

بگذارد که عمرو در خانه وی در آید و عمرو بی علم زید در خانه زید در آمده بشریعت مذکور
زید حانث شده باشد و حال آنکه بهمان زمانکه عمرو در خانه در آمده زید او را بیرون آورده
بلا سبب شرعی بینوا و الله اعلم حلف لا یترک فلانا یخرج من بیتی او یدخل و خرج بغیر علمه
او دخل لا یحنث قنیه ما قولکم دراینکه زینب امراة زید سوگند خورده که بیرون نرود
بخانه عمرو پدر خود بعد از آن بقصد خانه خالد بیرون رفته بشریعت بر تقدیر آنکه در همین
بیرون رفتن زینب بخانه پدر رفته باشد زینب حانث شود بلا سبب شرعی بینوا
و الله اعلم لو حلفت المراة ان لا تخرج الی بیت والدها فخرجت للمجلس ثم ذهبت الی بیت
والدها لا یحنث خلاصه فی کتاب الایمان فی السبع ما قولکم دراینکه زید سوگند خورده است
دختر بالغه خود را بشوهر نه دهد بشریعت مادام که زید بخودی خود عقد نکاح
زینب بشوهر نکند زید حانث شود بلا سبب شرعی بینوا و الله اعلم و لو حلف لا یزوج ابنه الکبیر
او ابنته الکبیرة لا یحنث الاب الا ان یباشر العقد بنفسه قاضیخان ما قولکم دراینکه زید
سوگند خورده که بخانه عمرو در نیاید و زید بخانه که مشترک بوده میان عمرو و خالد در آمده
و عمرو در آن خانه سکنی نمیکند بشریعت مجرد مذکور زید حانث شود بلا سبب شرعی بینوا
و الله اعلم لو حلف لا یدخل دار فلان فدخل دارا مشترکا بینه و بین آخر لا یحنث جوهر یا بستن
هر یک جدا جواهر ما قولکم دراینکه زید سوگند خورده است که در خانه عمرو در نیاید و در
صحن سرای عمرو در آمده است بشریعت زید حانث شده باشد بشرائطه شد و الله اعلم
حلف لا یدخل بیت فلان فدخل فی صحن الدار لا یحنث علی ما هو جواب الکتاب و فرق بین
البیت و الدار و احد و یحنث و علیه الفتوی مبتغی و محیط و انه ما قولکم دراینکه زید سوگند خورده
هندام ولد خود را فروشد و زید هند را فروخته است بشریعت زید حانث شود بلا سبب
شرعی بینوا و الله اعلم اذا حلف الرجل لیبیعن ام ولده او هذه المراة الحرة او هذا المسلم فباعها
بر تقدیر ... ذخیره فی کتاب الطلاق ما قولکم دراینکه زید سوگند خورده است که در خانه عمرو در نیاید

بعد از آن زید را باکراه برده است در او رده اند بشریعت اگر بعد ذلک زید باختیار خود در آمده باشد
حانث شده باشد بشرائطه شد و الله اعلم رجل حلف لا یدخل دار فلان فادخل مکرها
ثم خرج مختارا هل یحنث ام لا الفتوی علی انه یحنث مبتغی ما قولکم دراینکه زید گفته که اگر از این خانه
بروم غلام من آزاد و زید از این خانه رفته و در آنجا سکنی کرده و نیت زید رفتن علی الفور بوده
بشریعت غلام زید آزاد شده باشد بشرائطه شد و الله اعلم لو قال بالفارسیة اگر از این
خانه بروم فسکن بعد الیمین حنث اذا نوی الفور فی صحاح ما قولکم دراینکه زید گفته است که
اگر درین سال زن خواهم سه طلاق باشد بشریعت اگر زید قبل از انسلاخ ذی الحجة زن
خواهد سه طلاق شود بشرائطه شد و الله اعلم اذا قال اگر امسال زن خواهم فهی طالق ثلاثا فهذا
یقع ان نکح قبل انسلاخ ذی الحجة لان قوله امسال اشارة الی السنة التی هو فیها
فیصیر عبارة عما بقی من السنة فی الباب الاول من طلاق الواقعات ذخیره فی متفرقات الطلاق
ما قولکم دراینکه زید عمرو را گفته است اگر گرد در و دیوار من گردی زوجه من طلاق باشد بشریعت
مادام که عمرو بخانه زید در نیاید زوجه زید طلاق شود بلا سبب شرعی بینوا و الله اعلم لو قال
اگر گرد در و دیوار من گردی او قال گرد دیوار من گردی فهو علی الدخول کما فی الخزانه شرح مولانا
شمس الدین محمد ما قولکم دراینکه زید زینب زوجه خود را گفته است که اگر ترا نان دهم یا آب دهم
تو بر من طلاق بشریعت اگر زید نان آرد و بآن موضع که زینب در آنجا ساکنی است
بگذارد بی آنکه بزینب دهد و زینب آن را گیرد و بخود صرف کند بشریعت مجرد مذکور
زینب بر زید طلاق شده باشد بلا سبب شرعی بینوا و الله اعلم رجل قال لامراته اگر ترا نان دهم
تو طلاق فالحیلة فی ذلک ان یعطی الذهب الیها لتشتری الخبز او یاتی بالخبز الی الدار
و لا یعطی الیها فتستعمله المراة من غیر ان یعطی الیها جواهر ما قولکم دراینکه زید گفته است
اگر در شهر بلخ سکنی کنم زوجه من طلاق باشد و زید در بیرون حصار بلخ در قریه کذا که
از توابع بلخ است سکنی کرده بشریعت مجرد مذکور زوجه زید طلاق شود بلا سبب شرعی بینوا و الله اعلم
رجل حلف

رجل حلف لا یسکن ببلخ قال یقع علی المدینة و قراها و اذا قال لا اسکن مدینة بلخ یقع علی المدینة
و ربضها و لا یقع علی قراها فتاوی ابی اللیث ما قولکم دراینکه زید سوگند خورده است که در سرای
کذا سکنی نکند و اراده انتقال کرده است از این دار و زوجه زید ابا میکند و با زید نمی رود
بشریعت اگر زید جهد تمام نماید در بیرون بردن زینب و زینب بیرون نرود و زید
عاجز شود از بیرون بردن او و خود بیرون رود زید حانث شود بلا سبب شرعی بینوا
و الله اعلم حلف لا یسکن هذه الدار فاراد الانتقال فابت المراة ان تخرج علیه ان یجهد فی
اخراجها و ان عجز خرج الحالف و یسکن دارا اخری لا یحنث فی مختصر و انه ما قولکم دراینکه
زید گفته است که اگر امروز زن خواهم غلام من آزاد و زید درین روز زن خواسته است
بنکاح فاسد بشریعت مجرد مذکور این غلام آزاد شده باشد بلا سبب شرعی بینوا و الله اعلم
فی المحیط فی فصل الحادی عشر من کتاب الایمان و اسم النکاح مطلقا فی المستقبل ینصرف الی الجائز
دون الفاسد و فی الماضی ینصرف الی الجائز و الفاسد جمیعا فتبینه ما قولکم دراینکه زید سوگند
خورده است که حق عمرو را این عمرو را امروز بدهد و عمرو درین روز غایب شده و زید او را
نیافته که حق او را بدهد بشریعت مجرد مذکور زید حانث شده باشد بلا سبب شرعی بینوا
و الله اعلم اذا حلف لیوفین حقه یوم کذا فغاب رب الدین فلم یجده لیوفیه حقه لا یحنث
مختار الفتاوی ما قولکم دراینکه زید گفته است اگر از این کوی بروم زن بر من طلاق و زید
از این کوی بیرون رفته است بنیت اینکه دیگر باره نیاید بعد از آن زید بنیت سکنی و قرار
باین کوی آمده و باشیده بشریعت زن بر زید طلاق شده باشد بشرائطه شد و الله اعلم
و لو قال اگر از این کوی بروم فکذا فرفتن حقیقت باشیدن و ناشیدن سکنی فلو خرج بنیته ان لا یعود
ثم عاد بنیة السکنی یحنث کما فی المحیط شرح مختصر مولانا شمس الدین محمد ما قولکم دراینکه زید سوگند
خورده است که درین ده نباشم و زید با اهل خود رفته و بعد از آن باین ده آمده تا چند
بازار روز باشد و بخرد نه از برای سکنی و قرار بشریعت مجرد مذکور زید حانث شود بلا سبب شرعی بینوا و الله اعلم

وکندم دیگر به بهای آن گرفت و زید از این کندم زینب خورد دل‌نشست زینب بر زید طلاق شده باشد
بلا سبب شرعی والله اعلم قال اگر کندم سر جسته را خورم تو طلاق زن کندم سر جسته خود
فروخت وکندم دیگر به بهای آن خرید و بشوی او خورد لا یقع الطلاق مختصر و انه ما فطاهم درالجه
زید سوکند خورده که در خانهٔ عمرو آب نخورم بشریعت اگر زید در خانهٔ عمرو نان خورد حانث
شود بشرائطه شود والله اعلم سئل اگر من در خانهٔ فلان آب خورم نان خورد اجاب یحنث
از برای آنکه مقصود مبالغه است در منع فتاوی دینار ما فطاهم درالجه زید زینب زوجهٔ خود را
گفته است اگر بخانهٔ پدر خود روی برمن طلاقی و زینب بقصد رفتن بخانهٔ پدر خود بیرون رفته
و از راه برگشته آمده بشریعت درین صورت زینب بر زید طلاق شده باشد بشرائطه
والله اعلم لو قال لها ان خرجت الی بیت ابیک فانت کذا لهی علی الخروج عن قصد وعن الامام
ابی بکر بن الفضل ره قال بالفارسیه اگر بخانهٔ پدر روی لم خرجت ثم ندمت فی الطریق فرجعت
یحنث فتاوی ظهیریه ما فطاهم درالجه والی زید را سوکند داده که زید عالم نیست بامر کذا و زید
سوکند خورده و بعد از آن زید را یاد آمد که عالم بوده بامر کذا و فراموش کرده بوده
در وقت سوکند بشریعت احمد چنانست که زید حانث نشده باشد السلطان اذا حلف
رجلا انه لا یعلم بامر کذا الحلف ثم تذکر انه کان عالما بذلک الا انه نسی وقت الیمین
ان لا یکون حانثا لانه ما کان عالما وقت الیمین و انه اعلم ما فطاهم درالجه زید سوکند خورده
در دار کذا سکنی نکند و زید از این دار تنها بیرون آمده است وسکونت من ابی
من حقوقها بشریعت بعد اقرار زید باشد بشرائطه باشد والله اعلم لو حلف لا یسکن
هذه الدار لخرج بنفسه وقال هذا اردت لم یحنث فی القضاء جامع الفتاوی ما فطاهم درالجه
زید سوکند خورده است که در قریهٔ کذا در نیاید شرعا چون آنکه زید در اراضی این قریه
در آمده باشد بعد آنکه در عمارات این قریه در آمده باشد زید حانث شده باشد بلا سبب شرعی
والله اعلم حلف لا یدخل قریة کذا فدخل اراضی القریة لا یحنث ویکون الیمین علی عماراتها
فوائد العتاد

وانه العتاوی ما فطاهم درالجه زید سوکند خورده است که در سرای زینب زوجهٔ خود در نیاید
و زینب سرای خود را بمبلغ کذا بعمرو فروخته و عمرو او را مع النقائض فی البدلین و زید
این سرای را از عمرو باجاره کرفته و درین سرای در آمده بشریعت بجود مذکور زید حانث
شده باشد بلا سبب شرعی والله اعلم چون زید این سوکند را بجهت کدورت که بر زینب
داشته است خورده نه بجهت سرای والله اعلم حلف لا یدخل دار امراته فباعت هی الدار و استاجرها
الحالف من المشتری فدخلها ینظر ان کان کراهة الدخول لاجل المراة سقط الیمین وان کان
الکراهة لاجل الدار یحنث مختصر و انه ما فطاهم درالجه زید سوکند خورده است که روی خالد را
سیاه کند بشریعت اگر زید اورا بمکروهی بخالد رسانید بمقتضای یمین عمل کرده باشد بشرائطه
باشد والله اعلم رجل قال لآخر والله لا سودن وجهک قال اذا استقبله بمکروه فقد بر فی یمینه
خواهرزاده ما فطاهم درالجه زید گفته است که اگر عمرو برادر زوجهٔ خود را اید زینب طلاق باشد
عمرو او لا در سرای کذا در آمده باشد بعد از آن زینب درین سرای در آمده باشد و باز
درین سرای نشسته باشد بشریعت بجود مذکور زینب بر زید طلاق شده باشد بلا سبب شرعی
والله اعلم لو حلف لا یدخل علیها فلان فدخل فلان اولا فی دار ثم دخلت هی فا
فیها لا یحنث خلاصه ما فطاهم درالجه زید گفته است حلال خدای برمن حرام و زید را چهار زن
بوده بشریعت هر یک از این چهار زن بر وی طلاق شده باشد بشرائطه والله اعلم سئل
ابوبکر عن رجل قال حلال الله علی حرام وله اربع نسوة قال تطلق کل واحدة منهن تطلیقة
والکلام لکن له امراة تکون یمینا حتی تجب الکفارة فتاوی ابی اللیث ما فطاهم درالجه زید سوکند
خورده است که عمرو مدیون خود را نگذارد که از بلدهٔ کذا بیرون رود و عمرو از این بلده
بلا علم زید بیرون رفته است بشریعت زید درین صورت حانث شده باشد بلا سبب شرعی
والله اعلم حلف لا یدع غریمه ان یخرج من الکوفة فخرج وهو لا یعلم لا یحنث ولو حلف لا
حنث مختصر والله ما فطاهم درالجه زید سوکند خورده است که اگر من اجنبیه خالد را بخانه برم

و شراب دهم زن از وی طلاق و زید خالد را بخانه برده و شراب نداده بشریعت این زن زید
طلاق نشود بلا سبب شرعی والله اعلم سئل مردی سوکند خورد که اگر من اجنبیه ترا بخانه برم
زن از وی طلاق برد و شراب نداد زنش طلاق شود اجاب نی ما فطاهم درالجه زید گفته است
اگر خالد را بخانه نه برم و شراب نه دهم زن بر وی طلاق زید خالد را بخانه برده و شراب نداده
بشریعت زوجهٔ زید طلاق شده باشد بشرائطه باشد والله اعلم سئل اگر سوکند بر نفی خورده
چنانکه گوید اگر اجنبیه ترا بخانه نه برم و شراب نه دهم زن از وی طلاق است یا فتیم ویکی فی
اجاب اینجا طلاق شود قال الدینار کجا صورت نفی بجا هر یک شرط علی حده بود و دیگر
کجا صورت ایجاب بود هر دو بمنزله یک شرط بود تا هر دو نیابد حنث نشود هکذا ذکره الامام
وهو اختیار فتاوی دینار ما فطاهم درالجه زید گفته است اگر از رشتگی زینب پوشم غلام من
شرعا اگر از رشتگی زینب پارچه برجامهٔ زید دوخته و زید آنرا پوشید غلام زید آزاد
شود بشرائطه شود والله اعلم لو قال لا یلبس من غزل فلانه یحنث فی الرقعه ویقال
بالفارسیه اذا کان من غزل فان قال تو با لا یحنث خلاصه فصل الخامس عشر
من کتاب الایمان ما فطاهم درالجه زید گفته است مر زینب زوجهٔ خود را که اگر در سرای
خالد در آیی مادام که خالد در آن سرا باشد طلاق باشی و خالد از این سرا رفته است
و باز آمده بعد از آن زینب در آن سرا در آمده بشریعت بجود مذکور زینب بر زید طلاق
شده باشد بلا سبب شرعی والله اعلم لو قال لامراته ان دخلت دار فلان مادام فیها فانت
طالق فانتقل فلان عنها ثم عاد فدخلت المراة الدار هل یحنث اختلف المشایخ ره والصحیح
انه لا یحنث فصول عمادی فصل السادس العشرین ما فطاهم درالجه زید سوکند خورده که
مرا مال نیست و زید را مبلغ کذا تنکه بوده است بشریعت زید حانث شده باشد هر چند
این مبلغ بنصاب نرسد بشرائطه شود والله اعلم لو حلف ماله مال ینصرف الی مال الزکوة وینصرف
الی الودیعة حتی لو کان له ذهب او فضة قلیل او کثیر حنث والنصاب لیس بشرط
امالو کان

اما لو کان له علی آخر دین لم یحنث سواء کان المدیون ملیا او مفلسا خلاصه ما فطاهم درالجه
زید گفته است هرچه بر مسلمانان حلال است برمن حرام اگر کار کذا کنم و این کار را
زید کرده است بشریعت بجود مذکور زید حانث شود بلا سبب شرعی والله اعلم
لو قال هرچه آن حلال است بر مسلمانان برمن حرام ان فعل کذا فهذا الیمین
جواهر ما فطاهم درالجه زید جمعی از یاران خود را گفته است اگر امشب با ایشان بمنزل کذا نروم
غلام من آزاد و زید همراه این جمع بسر آن منزل روان شده میرفت که عسس ایشان را گرفته
و حبس کرده بشریعت بجود مذکور غلام زید آزاد نشود بلا سبب شرعی والله اعلم لو قال
لاصحابه ان لم اذهب بکم اللیلة الی منزلی فکذا فذهب بعض الطریق فاخذهم العسس فحبسهم
لا یحنث فتاوی مختصر و انه ما فطاهم درالجه زید گفته است اگر فلان کار کنم مادام که ببخارا باشم
زن من طلاق بعده از بخارا بیرون رفت و بعد از آن باز ببخارا آمده و آن کار کرده بشریعت
زن بر زید طلاق نشده باشد بلا سبب شرعی والله اعلم تا قیت الیمین مرة بالفاظ
ومرة یکون بالمقصد بالوقت والفاظ مادام و ما لم و حتی والی فلو قال ان فعلت مادمت ببخارا
فامراته کذا من بخارا ثم عاد و فعل لم یحنث لان الیمین کان موقتة الی غایة فلا یبقی
بعدها ولو حلف لا یفعل کذا مادام فلان فی هذه البلدة فخرج فلان من البلدة ثم لامر
ففعل الحالف ذلک الفعل قبل عود فلان او بعد عوده الی البلدة لا یحنث لانتهاء الیمین
بخروج ذلک الرجل مختصر و انه ما فطاهم درالجه زید سوکند خورده که غلام
حبیس چندان زند که غلام بمیرد و زید در زدن مبالغه کرده است و غلام نمرده
بشریعت زید حانث نشده باشد بلا سبب شرعی والله اعلم لو حلف لیضربن عبده
بسیاط حتی یموت فبالغ فی ضربه بر و لم یحنث و لو قال لاضربنک بسیف حتی تموت
فضربه به ولم یمت لا یبر حلف لیضربنه بسیف فضربه بعرضه بر ولو ضربه
بعمود الفتاوی ما فطاهم درالجه زید گفته است که اگر از رشتگی زینب زوجهٔ خود پوشد

زینب بر وی طلاق بشریعت اگر بپرسیدکه از رشتنگی زینب باشد خواب کند بموجب مذکور زینب بر زید
طلاق شود بلاسبب شرعی یعنی والله اعلم لو قال اگر از رشتنگی زن خویش بپوشم هکذا بنیته ریسمان
به پشت است یحنث ولو نام علی فراش من غزلها لا یحنث ولو نوی ذلک لا یحنث الشیء و لو جعل
الفراش کالحاف ونام تحته لا یحنث الا اذا کان معینا بان حلف لا یلبس هذا الثوب
فجعله لحافا فانه یحنث خلاصه ما قولکم درانکه زید سوگند خورده که از رشتنگی زینب نپوشد
زید جامه را پوشید که از رشتنگی زینب دوخته بودند بشریعت زید حانث شده باشد بموجب مذکور
بلاسبب شرعی یعنی والله اعلم لو حلف لا یلبس من غزل فلانة فلبس ثوبا خیط من غزل فلانة
لا یحنث هکذا لو کان فیه ما یستمسکه من غزل فلانة خلاصه ما قولکم درانکه زید سوگند
خورده است که از رشتنگی زینب نپوشد بعده زید جامه پوشید که از رشتنگی زینب
وغیر زینب نیز بوده است بشریعت بموجب مذکور زید حانث شود بلاسبب شرعی یعنی والله اعلم
لو حلف لا یلبس ثوبا من غزل فلانة فلبس ثوبا من غزلها ومن غزل غیرها لا یکون حانثا
وان کان غزل غیرها جزء من مائة جزء فصول عمادی ما قولکم درانکه زید سوگند خورده است که
دختر صغیره خود را تزویج نکند و بعده زید این صغیره را فضولیا بمرد تزویج کرده است
وزید آنرا بالفعل قبول کرده بقول شریعت بموجب مذکور زید حانث شده باشد
بلاسبب شرعی یعنی والله اعلم لو حلف ان لا یزوج ابنته الصغیرة فزوجها فضولیا
فاجاز الاب بالفعل لا یحنث فی یمینه فاصیحا ما قولکم درانکه زید گفته است اگر فردا عمرو را
ازین کار آگاه نکنم زن برین طلاق وهمان شب رفته است وعمرو را آگاه کرده است
ودیگر روز نرفته وچیزی نگفته است بشریعت بموجب مذکور زن بر زید طلاق است
بلاسبب شرعی یعنی والله اعلم قال اگر فردا فلان را ازین حال آگاه نکنم زن بروی حرام همان
رفت وفلان را اعلام کرد ودیگر روز نرفت وچیزی نگفت لم یحنث عند ابی حنیفه ومحمد رحمهما الله
لان فات المحلوف علیه فی الیمین الموقت قبل تمام الوقت فیبطل الا الی حنث قاعدی
ما قولکم

ما قولکم درانکه زید گفته است اگر درین قریه کشت کنم زن برمن طلاق بشریعت زید زرع که
غیر زید کرده بوده است درین قریه آب داده است بموجب مذکور زوجه او بطلاق شود
بلاسبب شرعی یعنی والله اعلم قال اگر من کشت کنم فی هذه القریة فامرأته طالق ثلاثا فلو زرع او
لطیخا او قطنا حنث ولو سقی زرعا زرعه غیره او کرب او حصد لم یحنث ولم ولو قال العمادی فصل مختصر والله اعلم
ما قولکم درانکه ملازمان پادشاه زید را سوگند داده اند که مال عمرو نزد تو نیست وزید سوگند
خورده است برین وجه بشریعت بر تقدیر آنکه نزد زید اموال که زا بوده باشد که زینب زوجه عمرو
فرستاده باشد نزد زید از خالد و خالد گفته باشد که این اموال زینب است و این اموال
صلاحیت آن داشته باشد که مر زینب را باشد بموجب مذکور زید حانث شود هر چند زینب
گوید که آن مال مال عمرو شوهر منست مادام که زید اقرار نکند که این مال عمرو است بلاسبب شرعی
یعنی والله اعلم حلف اصحاب السلطان رجلا ان مال فلان الامیر لیس عندک فحلف وقد کان
عنده اموال بعثها امرأة هذا الامیر عنده وقد قال الذی بعثها من عندها ان هذا لها ویجوز ان یکون
لها هذا المال وزعمت هذه المرأة ان هذا مال زوجها لا تطلق امرأة الحالف حتی یقر الحالف بذلک
او یقضی القاضی بعد اقامة البینة وصحت الدعوی ان هذا المال مال زوجها حنث جواهر
ما قولکم درانکه سلطان زید را سوگند داده است که مال فلان نیست بتو وزید سوگند خورده
به نیت آنکه مال وی در کیسه و دست یا کیسه باشد که در خانه تو نیست وزید خانه معینی را
نیت کرده باشد ومال آنکس در خانه دیگر او بوده باشد بشریعت امید عدم حنث او باشد
بشرائطه باشد والله اعلم لو حلف السلطان ونوی انه لیس مال فلان فی کیسه وجیبه وبیده
او قال در خانه من ونوی بیتا معینا ارجو ان لا یحنث جواهر ما قولکم درانکه سوگند خورده
در مال عمرو خیانت نکرده است بشریعت بر تقدیر آنکه زوجه زید و کنیزک زید برضای
زید در مال عمرو خیانت کرده باشند بموجب مذکور زید حانث شود چون زید خود خیانت نکرده
بلاسبب شرعی یعنی والله اعلم رجل قال لا امین در مال تو خیانت نکرده ام وحلف علی ذلک وبهو لم یفعل

لا یصیر حانثا کم

لکن امرأته خانت برضائه او جاریته لا یحنث مختصر جواهر ما قولکم درانکه زید سوگند
خورده است که این شیء را نفروشد وعمرو آمد ثمن او را پیش نهاده واین شیء را
گرفت وزید بآن راضی شد بطریق تعاطی شرعا بموجب مذکور زید حانث شده باشد
بلاسبب شرعی یعنی والله اعلم رجل حلف لا یبیع هذه السلعة فجاء احد واخذها وترک الثمن
ورضی به الحالف یکون بینهما بیعا بالتعاطی ولا یحنث عمدة الفتاوی ما قولکم درانکه زید سوگند
خورده است بخانه خالد در نیاید بطراموشی در خانه خالد در آمده است بشریعت زید حانث
شده باشد بشرائطه شده والله اعلم ذکره ایمان جواهر الاحکام سوگند خورد که فلان کار نکند
بفراموشی کرد حانث شود بسبب یا ما قولکم درانکه زید گفته است که اگر بخانه او در آید زینب
سه طلاق بعده زید بخانه که ز آنکه خالد بعاریت یا باجاره نشسته بوده است در آمده
بشریعت زینب بر زید سه طلاق شده باشد بشرائطه شده والله اعلم فتاوی قاضیخان لو حلف
لا یدخل بیتا لفلان فدخل بیتا وفلان فیه ساکن بعاریة او اجارة کان حانثا وفی الحجة
صاحب المحیط سوگند خورد که بر خانه فلان نشینم بر خانه مستاجر فلان یا بر خانه مستعار
سوگند فرو د آید یا اجاب حانث نشود بخلاف ما اذا حلف لا یدخل بیت فلان بخانه
درآید حانث شود لان المبیت المستاجر مضاف الی المستاجر شرعا وعرفا بخلاف دابة
المستاجر فانها مستاجرة مضافة الی المستاجر عرفا لا شرعا شبابیة ما قولکم درانکه زید
سوگند خورده که زمستان در خانه کذا نباشد وبعضی زمستان درین خانه باشد ودیگر
در خانه دیگر باشد بشریعت درین صورت زید حانث شده باشد بلاسبب شرعی یعنی
والله اعلم وفی المسئلة اختلاف المشایخ رحمهم الله هذا ارفق لانه یوافق العرف شیبیة
ما قولکم درانکه زید سوگند خورده که قمار نکند بشریعت اگر زید مبلغ کذا بخالد داده باشد
وخالد را امر کرده باشد که از برای من قمار کن وخالد قمار کرده از برای زید زید حانث
شده باشد بشرائطه والله اعلم سوگند خورده که قمار بر نکند کسی را بسیم داده تا قمار کند
قال اکرم وام

قال اکرم وام داده است فی واکر فرموده است که از برای من قمار کن نعم کذا فی ایمان القاعدی
ما قولکم درانکه زید سوگند خورده که مرتکب حرام نشود بشریعت اگر زید زنا کند حانث شود بشرط الحنث
شود والله اعلم حلف لا یرتکب حراما ففعل الزنا وفی حیل الاصل علی اللواطة هو اتیان المرأة علی الدبر
مختصر والله اعلم ما قولکم درانکه زید سوگند خورده است که از مال عمرو نخورد وبعد از ان تناهد کرده شده
چنانچه عرف است وزید از ان طعام خورده است بشریعت بموجب مذکور زید حانث شده باشد
بلاسبب شرعی یعنی فالله اعلم سئل عن رجل حلف ان لا یاکل من مال فلان ثم تناهد فاکل
الحالف من ذلک قال لا یحنث من ذلک لانه اکل بلا عرف الناس من مال نفسه فتاوی النسفیة
ما قولکم درانکه زید زینب زوجه خود را گفته است اگر شکوه از من به پدر خود طلاق باشی
بعد از ان زینب نارسیده را مخاطب ساخته ونزد وی از زید شکایت کرده وپدر زینب حاضر بوده
بشریعت بموجب مذکور زینب بر زید طلاق شده باشد بلاسبب شرعی یعنی والله اعلم ولو قال ان شکوت الی ابی
فانت طالق فشکت عند صبی وخاطبته والاب حاضر لا تطلق مختصر والله اعلم
ما قولکم درانکه زید سوگند خورده است که با عمرو سخن نکند درین روز کذا بشریعت اگر زید در شب
این روز بعمرو سخن کند حانث شود بلاسبب شرعی یعنی والله اعلم لو حلف لا یکلم فلانا یوما فالعبرة
کانت یمینه علی ذلک الیوم لا لیلة مختصر شرح حموی ما قولکم درانکه زید زینب زوجه خالد را گفته
زینب مبلغ کذا مرا دزدیده است وخالد گفته است اگر زینب این مبلغ زید را دزدیده باشد زن برمن
طلاق باشد وزینب میگوید که این مبلغ را از زید دزدیده ام بشریعت بموجب این گفتن زینب
بی آنکه زید اقامت بینه کند برین که زینب این مبلغ را از زید دزدیده است زینب بر زید
طلاق شود بلاسبب شرعی یعنی والله اعلم سئل یکی را گفت زن تو انبار گندم مرا دزدیده است واین مرد
سوگند خورد که زنم نه دزدیده است وزن گفت که من دزدیده ام طلاق شود یا نه اجاب طلاق واقع
نشود لان شرط وقوع الطلاق سرقة المرأة وذلک مما یمکن الوقوف علیه فلا یثبت الا بالبینة ولو کان
الشرط مما لا یمکن الوقوف علیه الا المرأة کان القول قولها اذا کان الشرط فی حالة الاخبار کالحیض

الباب الثالث فی التکلم وما فی حکمه

کذا

اين عيب در بين غلام در دست عمرو بايع نيز بوده و زيد اين غلام را بعد از گرفتن غل كرده بشريعت اين غل كردن مانع رد بر عمرو باشد بسبب عيب مذكور بشرايطه باشد والله اعلم

قال غلامي كرخت و مشتري رفت و غل بر كردن اين غلام نهاد و در دست بايع نيز كرخته بوده اين غل نهادن باز دارد از رد كردن يا نه اجاب نعم و مسئله در الجمله اگر بند بر نهاده بلا ورباشي تواند رد كردن يا نه اجاب نعم

مسئله در الجمله در غلام مشتري در دست زيد مشتري عيب كذا موجب الرد ظاهر شده كه اين عيب در بين غلام در دست عمرو بايع نيز بوده كه زيد بران مطلع نبوده نه عند البيع و نه عند القبض بشريعت بر تقدير آنكه بعد از اطلاع اين غلام را دو قجين يا تجبين زده باشد بي آنكه اثري در بين غلام ظاهر شده باشد رسد زيد را كه اين غلام را بسبب اين عيب بر عمرو رد كند بشرايطه رسد والله اعلم ولو ضرب العبد بعد ما علم بالعيب ان كان اثر الضرب فيه ظاهرا لا يرد ولا يرجع بالنقصان وان لطمه او ضربه سوطين او ثلثة لم يؤثر فيه له ان يرده

و مسئله در الجمله عبر كه عبارت از عمل كردن بوست هست در غلام و كنيزك عيب هست والله اعلم الغمر وهو ان يعمل بيساره ولا يعمل بيمينه عيب

و مسئله در الجمله زيد غلام كذا خريد از عمرو و بابن غلام لواطت ميكند با آنكه اجرة اين غلام ميگرفته باشد بدين عمل بشريعت اين عمل در بين غلام عيب باشد بشرايطه والله اعلم لو اشترى عبدا يعمل به عمل قوم لوط ان مجانا فهو عيب وان كان باجر فليس بعيب

و مسئله در الجمله زيد كنيزك كذا از عمرو خريده و ظاهر شد اين كنيزك را وطي كرده بزنا يا بنكاح و بعد از آن زيد بر عيب كذا موجب الرد مطلع شده كه اين عيب در بين كنيزك در دست عمرو نيز بوده بشريعت رسد زيد را كه اين كنيزك را بسبب اين عيب بر عمرو رد كند بلا سبب شرعي مانع والله اعلم ولو وطي باعتبار المشتري بزنا او بنكاح ثم وجد بها عيبا لم يكن له ان يردها لان المانع قد تحقق

مسئله در الجمله زيد ماده گاو كذا خريد از عمرو بشرط آنكه ماده گاو نكند و بعد از آنكه اين ماده گاو را ايشان در وقت خوشيدن لگد ميزند بشريعت رسد زيد را كه اين ماده گاو را بسبب اين عيب بر عمرو رد كند بلا سبب شرعي مانع والله اعلم رجل اشترى بقرة على انها

ولا انها لا تنطح ولا ترمح فوجدت فاذا ترمح و تنطح فاراد ان يردها ليس له ذلك لانها لما ولدت لم يكن له ردها بل يرجع بنقصان العيب هذا اشارة بل صريح كه بسر زدن و لگد زدن عيب است

و مسئله در الجمله زيد كنيزك كذا خود را بعمرو بمبلغ كذا فروخته و عمرو وي را بعد از تقابض في البدلين بعده عمرو بر زيد دعوي كرده است كه در بين كنيزك عيب كذا موجب الرد ظاهر شده كه اين عيب در بين كنيزك در دست زيد نيز بوده است و زيد انكار كرده آنرا بعد از آن زيد و عمرو بمبلغ كذا صلح كرده اند و بعد ظاهر شد كه اين عيب در بين كنيزك نبوده بشريعت رسد زيد را كه مبلغ كذا را كه بر آن صلح شده از عمرو استرداد كند بشرايطه والله اعلم ولو ادعى المشتري العيب وانكر البايع ثم صالح شيئا من الثمن ثم تبين انه لم يكن بالمبيع عيبا كان للبايع ان يسترد ما ادى كما لو كان محققا فزال

و مسئله در الجمله زيد غلام كذا خود را بمبلغ كذا بعمرو فروخته و عمرو وي را مع التقابض في البدلين و در بين غلام عيب مرض قديم موجب الرد ظاهر شده بعده از آن در دست عمرو عيب ديگر حادث شده كه مانع رد بوده و بسبب عيب مرض عمرو رجوع بنقصان قيمت اين غلام كرده و بعد از آن مداوا كرده است اين غلام را و بسبب مداواة عمرو اين عيب مرض از بين غلام مرتفع شده هست بشريعت رسد زيد را كه بالجمله عمرو گرفته است از وي بسبب نقصان قيمت از عمرو استرداد كند بلا سبب شرعي مانع والله اعلم اذا اشترى عبدا فوجده مريضا كان له ان يرده فان تعيب عنده بعيب آخر يرجع بالنقصان فاذا رجع ثم برا من مرضه هل للبايع ان يسترد النقصان قالوا ان كان البرء بالمداواة لم يكن له ان يسترده والا فله ذلك

و مسئله در الجمله در غلام مشتري در دست زيد مشتري عيب دنداني افتاده گي ظاهر شده و اين عيب در بين غلام در دست عمرو بايع نيز بوده و زيد بران مطلع نبوده نه عند البيع و نه عند القبض بشريعت رسد زيد را كه اين غلام را بسبب اين عيب رد كند بشرايطه رسد والله اعلم والسن الساقط والسوداء والخضراء والحمراء كان او غيره عيبا

وفي الصفرا اختلف الروايات خلافه مسئله در الجمله دندان زيادتي عيب باشد بشرايطه باشد والله اعلم والسن الساغية عيب فصول مسئله در الجمله غلام مشتري از زيد در دست مشتري كرخته شد و بعده زيد مطلع شده است بر آنكه در بين غلام عيب كذا بود كه بشريعت مادام كه موت اين غلام ثابت نشود رسد زيد را كه بنقصان عيب اين غلام بر عمرو رجوع كند بلا سبب شرعي مانع والله اعلم اذا ابق المبيع بعد القبض ثم علم المشتري به عيبا كان عند البايع لا يكون له ان يرجع بنقصان العيب مادام العبد حيا فاذا مات الآن يرجع بنقصان العيب مغني

و مسئله در الجمله در كنيزك مشتراة در دست زيد مشتري عيب قديم موجب الرد ظاهر شده و زيد اين عيب را مداواة كرده است و بعد از آن عيب ديگر ظاهر شده كه اين عيب نيز در بين كنيزك در دست عمرو بايع آن بوده است زيد بران مطلع نبوده نه عند البيع و نه عند القبض بشريعت مداواة كردن عيب اول مانع رد كردن بسبب اين عيب ديگر باشد بلا سبب شرعي والله اعلم ولو داوا من عيب فله ان يردها بعيب آخر لانه لم يرض بذلك العيب محيط

مسئله در الجمله زر مسمي كذا و بيه از براي بو شيدن خود و اين مسمي تنك است بروجهي كه بالفافه ديگر بوشيدن نمي توان و در ان وي لفافه مي كنجد بشريعت رسد زيد را كه اين مسمي را بر بايعش رد كند بشرايطه رسد والله اعلم اشترى جبيا لا يسعها مع اللفافة وتسعها بدونها فله الرد لو اشترى للبس فنبين

مسئله در الجمله رسم باغ كذا از خود بمبلغ كذا بعمرو فروخته و عمرو وي را مع تقابض البدلين بعد از آن ظاهر شده كه حقابه اين باغ از بالاي ناودان كه بر بالاي جوي كذا بوده ميگذشته و عمرو در وقت بيع بران مطلع نبوده بشريعت رسد عمرو را كه اين باغ را بسبب عيب مذكور بر زيد رد كند بشرايطه رسد والله اعلم اشترى كرما فظهر ان شربها من ناوق وضيع على ظهر نهر او موضع آخر له ان يرده لم يشتري بيتا اذا كان سيول كليدان على جدار الغير عيب والنخل اذا كان فاحشا في الكرم عيب وكذا اذا كان له بيوت النحل كثيرا وكذا اذا كان الكرم ممر الغير او مسيل ماء الغير ولو وجدها مرتفعة لا يسيل الماء الا بالآلات فهو عيب محيط والله اعلم

مسئله در الجمله گوسفند كه از براي قرباني و بيه بوده است زيد را بريده

در الجمله زيد اسب كذا خود را بمبلغ كذا بعمرو فروخته و عمرو خريده مع التقابض في البدلين بعده در بين اسب بعد از پنجاه روز عيب قلغنه ظاهر شده است شرعا در صورت رسد عمرو را اين اسب را بسبب عيب مذكور بر زيد بايعش رد كرده مثل ثمن مؤدي خود را از زيد مذكور طلب نمايد چونكه دو كس صاحب وقوف ميگويند كه عيب قلغنه مدة پنج ماه در ميان پوست و گوشت مي ايستد بعده ظاهر ميشود بشرايطه تا شنوا بوجروا رسد والله اعلم لو اختلفا في كون القرحة قديمة فشهد البصراء من الاطباء انها لا تحدث مثلها في المدة التي قبضها المشتري منه تقبل شهادتهم قنيه

بكر فوجد بها ثيبا باعتراف البايع فله الرد فان امتنع يرجع بنقصان ما بين كونها بكرا او ثيبا

و مسئله در الجمله عيب قديم در غلام مشتري در دست زيد مشتري ظاهر شده است و زيد بعد از اطلاع بر اين عيب اين غلام را تراشيده بشريعت بمجرد مذكور رضا باشد باين عيب بلا سبب شرعي والله اعلم اشترى عبدا فوجد به عيبا فحلق شعر راسه او احتجمه او سقيه دواء او تداوى جرحه لا يعد رضا بالعيب وفي جامع ظهير الدين يصير و في النظم لا يصير محصور

و مسئله در الجمله كنيزك مشتراة ميگويد زنان من درد ميكند بشريعت بمجرد اين قول او را بر بايع او توان رد كرد بلا سبب شرعي والله اعلم قالت الامة لي وجع الضرس لا يرد بقولها محصور

و مسئله در الجمله زيد مشتري كنيزك كذا بر عمرو بايعش دعوي ميكند كه اين كنيزك را در شكم حمل است و ميخواهد كه بدين سبب بر عمرو رد كند يك زن گواهي ميدهد كه اين كنيزك حمل دارد و دو زن ديگر گواهي ميدهند كه ندارد و بشريعت گواهي يك زن بر وجود حمل مقبول باشد بشرايطه و گواهي اين دو زن نيز بر نفي حمل نا مقبول باشد بشرايطه باشد والله اعلم اخبرت امراة انها حبلى وامراتان او اكثر انها لا حبل لها صحت الحصر

والعالمگیریه ولو ردها من عیب فله ان یردها بعیب آخر لانه لم یرض بذلک العیب محیط درالمه
زید سجی کذا و بیه از برای بو شیدن خود و این مسجی تنگ است بروجهی که بالفافه بای توان پوشید دران
و فی لفافه کجید شریعت رسد زید را که این مسجی را بر بایعش رد کند بشرایطه رسد والعالمگیریه اشتری مسجیا
لا نیسعها مع اللفافه و سیعها بدونها فله الرد لو اشتری للبس فنیه درالمه زید باغ کذا گرانگور
عملیع کذا بعمرو فروخته و عمرو ثمنه مع تقابض البدلین بعد ازان ظاهر شد که حقابه این باغ
از بالای بام داده که بربالای حوض کذا بوده میکذشته و عمرو در وقت بیع بران مطلع نی بوده بشرعیت
رسد عمرو را که این باغ را بسبب عیب مذکور بر زید رد کند بشرایطه رسد والعالمگیریه اشتری کرما فظهر
ان شربها من ناوق وضع علی ظهر نهر او موضع آخر له ان یرد ما لم یشتری بینا اذا کان مسیل ماء
کلیه ان علی جدار الغیر عیب والنحل اذا کان فاحشا فی الکرم عیب وکذا اذا کان فیه بیوت النحل کثیرا وکذا اذا کان الکرم ممر الغیر او مسیل ماء الغیر ولو وجدها مرتفعة لا یسیل الماء
الا بالسکر عیب محیط وانه درالمه گوسفندی که از برای غیر اضحیه و بیه بوده است زید

بریده

بریده ظاهر شده است شریعت رسد زید را که بدین سبب این گوسفند را بر بایعش رد کند بلاسب شرعی
فی والعالمگیریه الشاة اذا کانت مقطوعة الاذن اذا کانت للاضحیه له ان یردها والا فلا محیط وانه
درالمه عمرو آنکه جاریه مشتراه کو سر کم می از ادم مشتری بر بایع آن اشتهار و کند بلاسب شرعی
فی والعالمگیریه جاریه قالت انا حرة لا یرد لعقول لها ویتزوجها ویحل لها وطیها محتصر وانه درالمه زید
در اسب مشتری در سفر بر عیب کذا و قدیم مطلع شده است و بجهت خوف طریق نتوانسته زید
رجوع کرد و به مقصد رفته شریعت بمجرد این مذکور رشد رضا باین عیب باشد از زید بلاسب شرعی
فی والعالمگیریه لو وجد فی الدابة عیبا فی السفر وهو یخاف فی الطریق الرجوع فامضی السفر لا یکون رضا
بالعیب محتصر وانه درالمه زید کنیزکی کذا عمرو را از عمرو و بیه بشرط آنکه این کنیزک بکر است و
ثیب ظاهر شده باعتراف عمرو شریعت رسد زید را که این کنیزک را بعمرو رد کند و اگر مانع از رد
متحقق شده باشد رجوع بنقصان بین القیمتین کند بشرایطه رسد والعالمگیریه اشتری جاریه علی انها
بکر فوجدها ثیبا باعتراف البایع فله الرد فان امتنع یرجع بنقصان ما بین کونها بکرا او ثیبا محتصر وانه
درالمه عیب قدیم در غلام مشتری در دست مشتری ظاهر شده است و زید بعد از اطلاع
برین عیب این غلام را تراشیده شریعت بمجرد مذکور رضا باشد باین عیب بلاسب شرعی فی العالمگیریه
اشتری عبدا فوجد به عیبا فحلق شعر راسه او احتجم او بسقیه دواء او تداوی جرحه لا یعتبر راضیا
بالعیب وفی جامع ظهیر الدین یصیر وفی النظم لا یعتبر محتصر وانه درالمه کنیزکی مشتراة میکوید
دشران من درد میکند شریعت بمجرد این قول او را بر بایع او توان رد کرد بلاسب شرعی فی
والعالمگیریه قالت الامة لی وجع الضرس لا یرد لعقولها محتصر وانه درالمه زید مشتری کنیزکی کذا
بر عمرو بایعش دعوی میکند که این کنیزک را در شکم حمل است و میخواهد که بدین سبب بر عمرو رد کند
و یک زن گواهی میدهد که این کنیزک حمل دارد و دو زن دیگر گواهی میدهند که ندارد و شریعت
گواهی یک زن بر وجود حمل مقبول باشد بشرایطه و گواهی این دو زن بر نفی حمل نامقبول باشد
بشرایطه باشد والعالمگیریه اخبرت امراة انها حبلی وامراتان اخبرتا انها لا حبل لها محیط الحاصل

ویکتفی بالواحدة والارتفاع لا باحد هذین السببین لیس بعیب فلو ادعی بسبب الحبل عن محمد
روایتان فی روایة ان کان توقت الشراء الجاریة اربعة اشهر وعشرة ایام یسمع الدعوی
وان کان اقل من ذلک لا وفی روایة شهران وخمسة ایام وعلیه عمل الناس الیوم وانما یعتبر
اقصی ما ینتهی الیه ابتداء حیض النساء فی العادة وذلک سبعة عشرة سنة عند الحنفیه
فاذا بلغت هذه المبلغ یحکم ببلوغها وان لم تر شیئا هدایه درالمه برانکه زید مشتری
بعد از اطلاع بر عیب قدیم کنیزکی مشتراه مقبوضه از مکسوبات این کنیزک چیزی تلف
کرده باشد شریعت بمجرد مذکور مانع رد باشد بر بایعش بلاسب شرعی فی والعالمگیریه
المشتری بعد العلم بالعیب لو استهلک کسب المبیع بعد القبض لا یمنع علیه رد المبیع
وکذا لو کان الکسب جاریة فوطیها او اعتقها او دبرها فتاوی سراجیه درالمه زید مشتری
بر عمرو بایع دعوی میکند که کنیزکی مشتراه را شوهر بوده است نزد عمرو و عمرو میکوید که این
کنیزک را شوهر بود نزد من و این شوهر او را طلاق کرد و بعد ازان او را بزید فروختم یا
گوید که شوهرش مرده است شریعت قول قول عمرو باشد بلا یمین باشد والعالمگیریه اشتری
امة فادعی ان لها زوجا فقال البایع کان لها زوج عندی فطلقها قبل البیع او مات
فالقول قوله بلا یمین فتاوی سراجیه درالمه زید اسب کذا وحصور المبلغ کذا بر عمرو فروخته
و عمرو و بیه مع التقابض فی البدلین و بعد ازان عمرو این اسب را بخالد فروخته و خالد
و بیه مع التقابض فی البدلین و بعد از انکه درین اسب عیب حادث شده در دست خالد
درین اسب عیب قدیم ظاهر شده که این عیب درین اسب در دست زید و عمرو نیز بوده و خالد
بنقصان عیب بمبلغ کذا بعمرو رجوع نموده گرفته است شریعت رسد عمرو را که باین مبلغ رجوع
بر زید کند بلاسب شرعی والعالمگیریه المشتری الثانی اذا وجد عیبا بالمبیع وتعذر رده علی بایعه
بعیب حدث عنده فرجع علی بایعه بنقصان العیب لم یکن لبایعه ان یرجع بالنقصان
علی البایع الاول خزانة الفتاوی و مثله یستفاد من الهدایه درالمه زید وکالة از عمرو غلام کذا عمرو را

قول ولا تقبل نکث امراة علی النفی محتصر وانه درالمه زید مشتری میخواهد که غلام کذا را که از عمرو خریده است
بسبب عیب کذا موجب الرد بر عمرو رد کند و عمرو اقامت بینه میکند برین که زید اقرار کرد که این
غلام را فروخته بوده است بیک مردی و بیان نمی کند که بچه کس فروخته بوده است شریعت
این بینه عمرو مقبول باشد بشرایطه باشد والعالمگیریه اذا اراد المشتری ان یرد المبیع علی البایع فاقام
البایع البینه علی ان المشتری اقر ان المبیع باع من رجل ولم یبین بمن باع فانه تقبل محیط
درالمه زید شتر کذا عمرو را از عمرو و بیه و بعد از انکه زید این شتر را در سرای خود آورده این شتر
افتاده و بر شرف هلاک شده و حالت بامر زید این شتر را ذبح کرده بعد از آن درین شتر عیب کذا
قدیم موجب الرد ظاهر شده شریعت رسد زید را که بنقصان عیب بر عمرو رجوع کند بشرایطه
رسد والعالمگیریه اشتری بعیرا فلما ادخله داره سقط فذبحه انسان بامر المشتری فظهر عیب قدیم
کان للمشتری ان یرجع بالنقصان علی البایع هو المختار هذا اذا علم بالعیب بعد الذبح فان
علم قبل الذبح فذبحه هو او غیره بامره او بغیر امره لا یرجع بشیء وانه الملتقط درالمه طریق
رجوع بنقصان عیب آن باشد که جمیع را بها کنند که بی این عیب چند می ارزد و با این عیب
چند می ارزد اگر تفاوت میان این دو قیمت مثلا عشر باشد بعشر رجوع کند و اگر تفاوت
نصف باشد به نصف ثمن رجوع کند و برین قیاس باید کرد کیفیه رجوع بنقصان عیب
فان کان تفاوتا ما بین القیمتین النصف فالمشتری یرجع علی البایع بنصف الثمن وعلی
هذا القیاس طریق الرجوع بنقصان العیب فانه ذکره فی نوع آخر فی بیان ما یمنع الرجوع
بالارش وما لا یمنع درالمه زید مشتری در کنیزک مشتراه عیب ارتفاع حیض دعوی میکند
بر عمرو بایعش شریعت ما دام که زید دعوی نکند که ارتفاع حیض بسبب درد است
یا بسبب حبل این دعوی زید درست باشد بلاسب شرعی و در صورت در رجوع بنا
باید کرد بشرایطه و بایه رجل اشتری جاریة امتد طهرها لا یرد ما لم یدع ارتفاع الحیض
بالداء او بالحبل والرجوع الی الاطباء فی الداء والنساء فی الحبل الرجوع الی النساء
ویکتفی

العشر فالمشتری یرجع علی البایع بعشر الثمن وان کان تفاوتا ما بین القیمتین

باطبا باید کرد و در صورت حبل رجوع

بمبلغ كذا لخالد فروخته است وخالد فروخته است مع التقابض في البدلين و در دست
خالد عيب كذا موجب الرد ظاهر شده وخالد بر زيد دعوى ميكند كه اين عيب در دست عمرو
موكل زيد نيز بوده است و زيد منكر است ازان و خالد از اقامت بينه عاجز است زيد
سوگند بر زيد بعلم باشد برين وجه كه نميداند كه اين عيب در دست عمرو شده است
بشرائطه باشد والله اعلم عبارة الهداية يدل على ان الوكيل يحلف على البتات اذ لو كان في
على العلم لم يكن مضطرا ولكن عامة الروايات على ان الوكيل يحلف على العلم فانه اعلم بالعيب
فلم يكن مضطرا الى النكول كفاية في الوكالة في فصل البيع ما قولكم در آنكه بعد از آنكه در غلام مشترى
در دست زيد مشترى عيب قديم موجب الرد ظاهر شده زيد اين غلام را عرض بر بيع كرده
بشريعت بعد ذلك زيد را ولايت آن باشد كه اين غلام را بسبب اين عيب بر بايعش
رد كند بلا سبب شرعى والله اعلم ويبطل حق الرد بالعرض على البيع واجارة المشترى ورهنه وكتابته
ولبس الثوب وركوب الدابة وسكنى الدار وقال الامام السرخسي رد في نسخة الاستخدام
بعد العلم بالعيب مرة ليس برضا استحسانا والصحيح ان المرة الثانية دليل الرضا
وكذا الركوب مطلقا وفسره في الجامع الصغير فقال لو ركب لردها او ليسقيها او ليعلفها
لا يكون رضا استحسانا لان المسئلة فيما اذا لم يكن بد من الرد والسقي والعلف الا بالركوب
خلاصه ما قولكم در آنكه زيد جوزها را كه در جوال بوده بمبلغ كذا از عمرو خريده و عمرو فروخته مع
التقابض في البدلين شده بعد از ان ظاهر شده كه آن جوزها كه در سر جوال بوده كلانتر بوده
ازان جوزها كه در ته جوال بوده و اين جوزهاى صغير اكثر [illegible] از جوزهاى كلانتر
بشريعت رسد زيد را كه رجوع بنقصان كند بعمرو بشرائطه رسد والله اعلم اشترى جوزا
في جوالق فوجد في اعلاه طويلا كبيرا وفي اسفله قصيرا صغيرا وان القصير لا يشترى
بما يشترى الطويل كان عيبا فرجع بالنقصان محيط والله اعلم ما قولكم در آنكه در كنيزك مشتراة
در دست زيد مشترى عيب ولادت نزد عمرو بايع ظاهر شده است كه زيد برين عيب
مطلع

مطلع نبوده في عقد البيع ونه عند القبض بشريعت رسد زيد را كه اين كنيزك را بسبب اين عيب بر عمرو
رد كند بشرائطه رسد والله اعلم لو اشترى جارية كانت ولدت عند البائع لا عند غيره ولم يعلم به
المشترى ثم علم كان له ان يردها في احدى الروايتين وعليه الفتوى وفي رواية اخرى لا يجعل نفس
الولادة عيبا ولا يردها ما لم يوجب الولادة نقصانا ظاهرا فيها فاضيخان في شرط الكفالة ما قولكم در آنكه
زيد اسب قبچاق كذا خالد را بمبلغ كذا خريده وخالد فروخته بعد از ان زيد مطلع شد
برين كه اين اسب نزد خالد زاييده بوده است بشريعت رسد زيد را كه اين اسب را بعيب الولادة
كه يافته بر خالد رد كند بلا سبب شرعى والله اعلم الولادة عيب في بني آدم وفي البهائم لا الا ان يوجب
نقصانا وبه يفتى محيط والله اعلم ما قولكم در آنكه زيد اسب كذا خريده از عمرو بشرط آنكه اين اسب
راهوار است و عمرو فروخته برين وجه مع التقابض في البدلين و اين اسب راهوار
نبوده است بشريعت رسد زيد را كه اين اسب را بعمرو رد كند بشرائطه رسد والله اعلم
اشترى على انه مملاج بعير راهوار فاذا هو عيب ذلك يرد خلاصه ما قولكم در آنكه هر يكى از بواسير
وخنازير واكشت زايد در آدمى عيب هست بشرائطه است والله اعلم والبواسير والخنازير
والاصبع الزائد عيب محيط ما قولكم در آنكه سرا مرض فاحش در دواب شرعا عيب هست
بشرائطه هست والله اعلم العثار ليس بعيب الا ان يتفاحش ويكثر وسئل عن هذا فقال الدواب
تعثر غالبا ما قولكم در آنكه دزدى زياده از مقدار درهم عيب باشد هرچند كه از مولا دزدد بشرائطه باشد
والله اعلم ولو سرق درهما يكون عيبا سواء سرق من المولى او من الاجنبي فصول وفي الخلاصة
والسرقة اقل من درهم فهو عيب ما قولكم در آنكه زيد كنيزك كذا خود را بمبلغ كذا بعمرو فروخته كه
شير بسيار دارد و عمرو خريده است بشريعت اين بيع فاسد باشد بشرائطه باشد والله اعلم رجل
اشترى جارية لترضع ولدها فوجد في لبنها نقصانا ليس له ان يردها اذا لم يكن في العقد
شرط اللبن ولو اشتراها بشرط غزارة اللبن فالبيع فاسد جواهر الفتاوى ما قولكم در آنكه زيد ماده گاو
كذا خود را بمبلغ كذا بعمرو فروخته بشرط آنكه اين گاو باشير است و عمرو بدين وجه

بشريعت اين بيع درست باشد بشرائطه باشد والله اعلم گاو و غيره بشرط آنكه باشير بود درست روا اجاب
سئل اگر بدين شرط فروخت كه شيرناك است اجاب روا نبود فتاوى دينارى ما قولكم در آنكه زيد
غلام كذا خود را بمبلغ كذا بعمرو فروخته و عمرو خريده مع التقابض في البدلين و اين غلام از عمرو
گريخته رفته در خانه زيد پنهان شده بشريعت مجرد اين گريختن عيب باشد و عمرو را ولايت
رد باشد بلا سبب شرعى يا نه والله اعلم ابق العبد من المشترى الى بايعه ولم يختف عنده لا يكون
عيبا قال بعض الفقهاء ان هذا في الدابة ليس بعيب وفي العبد عيب فصول ما قولكم در آنكه اسب
در وقت رفتن پايهاى خود را بيكديگر ميزند بشريعت اين امر درين اسب عيب باشد بشرائطه
والله اعلم والفك عيب وهو ان يصك الساقان او الرجلان عند المشي محيط ما قولكم در آنكه زيد
مقدار كذا تخم پياز خريده از عمرو و در زمين صالح انداخته و اين تخم نرويده و معلوم شده كه
اين تخم پوسيده بوده است بشريعت رسد زيد را كه رجوع بمثل مبلغ ثمن كند بشرائطه
رسد والله اعلم لو اشترى بذر البصل وبذر في الارض ولم ينبت قال ان ثبت كه پوسيده بوده
يرجع بالثمن و درهمين صورت اگر گندم باشد كه پوسيده ظاهر شود بنقصان عيب رجوع
ميتواند كرد اگر از براى تخم خريده باشد قاعدى ما قولكم در آنكه زيد از عمرو تخم خربزه كو يا آنرا
و از كاشته تخم خيار ظاهر شده است بشريعت رسد زيد را كه مثل اين تخم خيار را بعمرو
دهد و مبلغ ثمن را از عمرو گيرد بشرائطه رسد والله اعلم اشترى بذر البطيخ فزرعه فاذا
هو بذر الخيار يرجع على بايعه بمثله ويأخذ الثمن خلاصه ما قولكم در آنكه زيد مركب كذا از عمرو خريده
و بار كرده بقدر معتاد و در راه اين مركب در هر نيم فرسخ سه بار خسپيده بشريعت اين
خسپيدن عيب باشد و رسد زيد را كه اين مركب را بسبب اين عيب بر عمرو رد كند چون
اين خسپيدن از گرانى بار نبوده است و از عادت بوده است بشرائطه باشد و رسد
والله اعلم مردى ستورى خريد و بار كرد و براه بيرون رفت اين ستور بار يار در هر نيم فرسخ سه بار
خسپيد اين عيب بود و بدين عيب تواند رد كرد اجاب بلى و تواند چون اين خفتن
از گرانى

از گرانى بار نبوده بلكه از عادت بوده فتاوى دينارى ما قولكم در تقدير آنكه زيد مشترى بعد از آنكه
كنيزك كذا مشتراة را بزنى بعمرو داده عيب قديم موجب الرد يافته درين كنيزك بشريعت رسد
زيد را كه اين كنيزك را بسبب اين عيب بر خالد بايعش رد كند هرچند عمرو برين كنيزك دخول نكرده
بلا سبب شرعى والله اعلم لو زوجها المشترى ثم وجد بها عيبا لا يردها سواء دخل بها الزوج او لم
خلاصه ما قولكم در آنكه كجى در دست مشترى يا در پاى او بشريعت عيب موجب الرد باشد
هست والله اعلم الطلوع عيب هو اعوجاج في مفاصل الرجل كما في القدع اعوجاج في الرسغ
من اليد والرجل صراح ما قولكم در كنيزك مشتراة رتق كه عبارت است از تنگى در فرج كه جماع
ممكن نشد بسبب آن و قرن كه عبارت است از غدود و غلظه يا گوشت پاره يا عظم
در فرج كه مانع است از سلوك ذكر كه در عرف ازار و مرض مانند عيب موجب الرد هست
بشرائطه هست والله اعلم الرتق عيب موجب الرد معنى القرن عيب مجمع العلوم ما قولكم در آنكه
برص در غلام وكنيزك عيب هست بشرائطه هست قاعدى ما قولكم در آنكه اگر در غلام مشترى
در دست زيد مشترى عيب كذا موجب الرد ظاهر شده باشد و عمرو بايع از زيد فرياد
كند آنرا و زيد گويد آنرا بتو مى فروشم بشريعت اين مساومه مانع رد باشد بشرائطه باشد
ولو ساوم البايع المشترى وقال هل تبيعه منى فقال نعم بطل حقه في الرد فصول عمادى
ما قولكم در كنيزك مشتراة در دست زيد مشترى عيب سيه زبانى ظاهر شده است و لالان
آنرا عيب دانسته بشريعت رسد زيد را كه آن كنيزك را بعمرو بايعش رد كند بشرائطه رسد والله اعلم
رجل اشترى جارية فوجد بلسانها سوادا فاراد ان يردها قال اگر نخاسان آنرا عيب دانند
تواند رد كرد جواهر ما قولكم در آنكه زيد غلام كذا خود را بعمرو بمبلغ كذا فروخته است بشرط آنكه
اين غلام فحل است و اين غلام خصى بوده ظاهر شده است بشريعت رسد عمرو را كه اين غلام را
بر زيد رد كند بشرائطه رسد والله اعلم لو اشترى عبدا على انه خصى فوجده فحلا لا يرد وعلى القلب يرد
فصول ما قولكم در آنكه موى زيادتى در چشم و سفيدى بر خلاف معهود نعت عيب هست بشرائطه هست والله اعلم

والشعر الطو وهو بياض في العين عيب فاحش كذا في منية المفتي در الحم عنين بودن غلام عيب است بشرائط است والله اعلم العنة عيب فصول در الحم سلعه فاحش عيب است بشرائط است والله اعلم سلعه اگر فاحش بود عيب بود واگر فاحش نبود عيب نبود والله اعلم فصول
در الحم زيد درقه كه كنيزك كذا را از عمرو خريده در بازوى كه قرحه كذا بوده زيد آنرا بفروخت
برده است واين قرحه عيب بيّن نبوده است نزد هم وبعد ازان ظاهر شد كه اين ابله او كفى
وعيب بوده است ورنه از انرا نشده است بشريعت رسد زيد را كه اين كنيزك را بسبب
اين عيب بر عمرو رد كند بشرائط رسد والله اعلم اشترى جارية لها قرحة فنظر اليها ولم يعلم انها عيب
ثم علم فله الرد والصحيح انه اذا كان عيبا بينا لا يخفى على الناس لا يكون له الرد والا فله الرد محيط
منلاصه الخلاصه ومختصر وايه در الحم زيد سرايي را كه مشترك بوده ميان خالد وعمرو وعليع كذا از ايشان
خريد وانسالها فوجد انه مع التقاليض في البدلين ورسيد زيد درين سرا عيب قديم موجب الرد
يافته كه زيد بران مطلع نبوده في عقد البيع وفي عقد القبض وخالد غايب است بشريعت
رسد زيد را كه اين سرا را بر عمرو رد كند بشرائط رسد والله اعلم رجل اشترى من رجلين دارا
فغاب احدهما فوجد المشتري بالمبيع عيبا فله ان يرده على البايع لان الصفقة لما كانت
متحدة كانا في المشتري بمنزلة شخص واحد جواهر در الحم درغلام مشتري در دست زيد مشتري
عيب اباق ظاهر شده است كه اين عيب درين غلام در دست عمرو بايع زيد نبوده است
اما اين عيب درين غلام نزد خالد بايع عمرو بوده است كه زيد بران مطلع نبوده است بشريعت
رسد زيد را كه اين غلام را بر عمرو رد كند بشرائط رسد والله اعلم اشترى عبدا فابق ثم وجد وكان ابق
عند بايعه ولكن ابق عند بايع بايعه فله الرد كذا في الجواهر بدانكه يك مسئله ازان صاحب
صدر الشريعه را در شرح وقايه سهو شده است حيكو بنيد اين است تدبر در الحم زيد كاوى
خريد وبوقت كار كردن مى خسپد بشريعت اين خسپيدن عيب باشد بشرائط باشد والله اعلم
لو اشترى ثورا يوقت كار كردن مى خسپد يكون عيبا فصول استروشنى در الحم اگر كنيزك مشترات
در هر شش

در هر شش ماه يك حيض مى بيند بشريعت مشتري را ولايت رد باشد بشرائط باشد والله اعلم
لو وجد الجارية تحيض في كل ستة اشهر فله الرد قنيه در الحم اگر كنيزك مشتراة حنفيه ظاهر شود
مشتري را ولايت رد باشد بشرائط باشد والله اعلم ولو كانت حنفية فله الرد قنيه در الحم
شرب خمر در جاريه وغلام عيب باشد بشرائط باشد والله اعلم وشرب الخمر في الجارية والغلام
عيب خلاصه در الحم كاهلى در دابه بر وجهى كه راه نمى رود مگر بر انداختن بليغ شرعا عيب
است والله اعلم والحرن عيب وهو الكسل في الدابة على وجه لا تسير الا بتسيير بليغ
در الحم جرب در چشم ونظير چشم عيب است بشرائط است والله اعلم الجرب في العين وغير العين
مغني در الحم داغ از براى سِمه نباشد واز براى در دكرده باشد عيب است بشرائط است والله اعلم
والكي عيب الا ان يكون سِمة كما يكون في بعض الدواب مغني والكافي والكي عيب اذا كان من
داء جواهر در الحم در خانه مشتري در دست زيد مشتري عيب شكستن بعض جذوع ظاهر شد كه
در دست عمرو بايع نيز بوده است كه زيد بران مطلع نبوده بشريعت رسد زيد را كه اين
خانه را بسبب اين عيب بر عمرو رد كند بشرائط رسد والله اعلم لو اشترى بيتا فوجد جذاره
منكسرة او احد جذوعه فله ان يرده جواهر در الحم شب كورى عيب است بشرائط است
والله اعلم العشوى عيب وهو ان لا يبصر في الليل خلاصه در الحم دبه خايه عيب است
بشرائط است والله اعلم الادرة في الغلام والعفلة في الجارية عيب خلاصه در الحم ورم
در اعضاء عيب است بشرائط است والله اعلم المنفيش عيب وهو ورم في الدابة دون صلابة
العظم كافي در الحم ناخنه وباد سَبَل وموى در چشم وآب در چشم كل ذلك عيب جهت معنى
در الحم عدت در طلاق رجعى عيب است بشرائط است العدة في الطلاق الرجعي عيب
والاستخدام مرتين دليل الرضا خلاصه وتفسير الاستخدام ان يامرها بحمل المتاع على السطح
او انزاله منه او يامرها بالطبخ او بالخبز او يامرها بغير جملة قنيه در الحم زيد كنيزك كذا را كه
از عمرو خريده بوده بوسه كرده بشهوت بشريعت بر بعد آنكه درين كنيزك عيب ظاهر شود

رسد زيد را كه اين كنيزك را بسبب اين عيب بر عمرو بايعش رد كند به تكليف بلا سبب شرعي والله اعلم
وطي الثيب يمنع الرد بالعيب وكذلك التقبيل او اللمس بشهوة كذا ذكر شمس الائمة السرخسي فانه قال
فيما اذا وجد المشتري عيبا ثم وطئ او قبل او لمس بشهوة فهو رضا ولا يرجع بالنقصان لان الوطي
او دواعيه لا يحل الا في ملك متقرر فاقدامه على الوطي دليل الرضا بتقرر ملكه فيه ولو وجد ذلك
قبل العلم بالعيب امتنع الرد فبعد العلم اولى بحر الفتاوى در الحم ختنه نابودن عيب باشد
در غلام بلا سبب شرعي والله اعلم عدم الختان في الغلام والخيض في الجارية اذا كانا طفلين لا يكون
عيبا وان كانا مولدين صغيرين كذلك وان كانا كبيرين فهو عيب بهذا عندنا اما عدم الختان في الجواري
لا يكون عيبا قاضيخان در الحم در غلام مشترا در دست زيد مشتري عيب تب ظاهر
شده است كه اين عيب درين غلام در دست عمرو بايع نيز بوده بشريعت رسد زيد را كه
اين غلام را بسبب اين عيب تب بر عمرو رد كند بشرائط رسد والله اعلم ولو اشترى غلاما
فظهر انه حمى عليه فهو عيب له ان يرده ولو صار صاحب الفراش عند المشتري فهذا
عيب آخر عند الحمى فيرجع بالنقصان ولا يرد خزانة الفتاوى در الحم در غلام مشترا در دست
زيد مشتري عيب گل خوردن ظاهر شده كه اين عيب در دست عمرو بايع نيز بوده است
بشريعت رسد زيد را كه اين غلام را بسبب اين عيب بر عمرو رد كند بشرائط رسد والله اعلم
واكل الطين وخضاب الشعر وآثار السياط عيب مختصر وايه در الحم زيد غلام كذا
خود را بمبلغ كذا بعمرو فروخته وعمرو خريده مع التقابض في البدلين وبعد از ان اين غلام
از نزد عمرو گريخته بشريعت پس از پيدا شدن اين غلام عمرو را بر زيد ولايت دعوى
باشد از جهت اين عيب بلا سبب شرعي والله اعلم وسئل ابو القاسم عن رجل اشترى
غلاما وقبضه فابق الغلام ثم خاصم المشتري البايع فالحكم فيه قال لا خصومة بينهما
حتى يظهر العبد نوازل فقيه ابي الليث در الحم در غلام مشتري در دست زيد مشتري عيب سرقه
كذا ظاهر شده كه اين عيب درين غلام در دست عمرو بايع نيز بوده وزيد اين غلام را بحكم قاضي
بر عمرو

برعمرو رد كرده است بشريعت رسد عمرو را كه اين غلام را بسبب اين عيب بر خالد بايع خود
رد كند بلا سبب شرعي والله اعلم ولو رده عليه بغير قضاء كان ذلك بمنزلة بيع مبتدا ولم يكن له
ان يرده على الاول فصول عمادي در الحم در گاو مشتري در دست زيد مشتري عيب قديم ظاهر شده كه
اين عيب در دست عمرو بايع نيز بوده است وزيد بعد از اطلاع بر اين عيب شير اين گاو را دوشيده
مصرف كرده است بشريعت رسد زيد را كه بعد ذلك اين گاو را بسبب اين عيب مذكور بر عمرو
رد كند بلا سبب شرعي والله اعلم اذا اشترى شاة او بقرة وحلب لبنها بطل خياره بعد خيار الرد
والشرط وقال ابو يوسف لا يبطل ما لم يستهلك وكذا يمنع الرد بالعيب فصول عمادي در الحم
زيد اسب كذا او حضور المبلغ كذا بعمرو فروخته وعمرو خريده وبعض اين مبلغ را بزيد داده
وبعد از انكه عمرو مطلع شده بر عيب كذا موجب الرد باقي ثمن را نيز داده بشريعت اين دادن
باقي ثمن رضا باشد باين عيب بشرائط باشد والله اعلم دفع باقي الثمن بعد العلم بالعيب
يكون رضا بالعيب منتخب عمده در الحم اسب مشترا در دست زيد مشتري حرون ظاهر شده
بر سحا وجه كه در راه در بعض مواضع مى ايستد مانع بشريعت رسد زيد را كه اين اسب را بسبب
اين عيب بر عمرو بايع رد كند چون اين عيب در دست عمرو نيز بوده ومانع رد نيز متحقق نيست
بشرائط رسد ولو اشترى حمارا فوجده حرونا وهو الذي يقف في الطريق في بعض المواضع
من غير مانع كان له ان يرده منية در الحم زيد از عمرو غلام بچه خريد بمبلغ كذا واين غلام
ريش تراشى ظاهر شد كه زيد عالم نبوده است بران في عقد البيع وفي عقد القبض بشريعت
بشريعت رسد زيد را كه اين غلام بچه را بسبب اين عيب بر عمرو رد كند بشرائط رسد
وان اشترى غلاما امرد فوجده محلوق اللحية فهو عيب كذا في التتمة والخلاصة
در الحم زيد اسب كذا از خالد را بمبلغ كذا از خالد خريده بشرط آنكه اين اسب خرد سال است
وخالد باين شرط فروخته است واين اسب كلان سال ظاهر شده است بشريعت رسد
زيد را كه اين اسب را بر خالد رد كند بشرائط رسد والله اعلم اشترى فرسا فوجده كبير السن

هل له الرد بذلک کالب واعد الفتوی قیل ینبغی ان لا یکون له الرد الا اذا اشتری علی انه صغیر السن
کذا فی فصول عمادی در الجامع زید کنیزک کذا را از عمرو خرید بشرط انکه این کنیزک صغیره است
واین کنیزک بالغه ظاهر شد بشریعت این بلوغ عیب باشد بلا سبب شرعی والله اعلم
سئل الخلاصه لو اشتری جاریه علی انها صغیره فاذا هی بالغه لا یرد قراءة الحواشی در الجامع زید مقدار کذا آرد
مبلغ کذا از خالد و خالد فروخته و زید بعض این آرد را نان پخته و خورده بعد از ان ظاهر شد که
درین آرد عیب کذا موجب الرد بوده بشریعت رسد زید را که آنچه ازین آرد باقی مانده
بسبب این عیب بر خالد رد کند و نقصان آنچه خورده است ازین آرد بخالد رجوع کند
بشرایطها رسد والله اعلم اشتری طعاما فوجد به عیبا واکل بعضه رجع بنقصان ما اکل و یرد
الباقی بحصته عند ابو یوسف و محمد رحمهما الله و به کان یفتی الفقیه ابو اللیث فتاوی الحواشی در الجامع زید اره
خرید و تیز کرده بعد ه بر عیب کذا موجب الرد مطلع شد بشریعت رسد زید را که این
اره را بسبب این عیب بر بایعش رد کند بلا سبب شرعی والله اعلم لو اشتری منشارا
وحدده ثم اطلع علی عیب به له ان یرده قراءة الحواشی در الجامع زید کنیزک شیر دار از عمرو مبلغ کذا خرید
واین کنیزک بچه زید را شیر داده بعد ذلک زید بر عیب کذا موجب الرد مطلع شد که این عیب
در دست بایع او نیز بوده است بشریعت رسد زید را که این کنیزک را بسبب این عیب
بر عمرو رد کند بشرایطه رسد والله اعلم الصافی الناصریه لو اشتری جاریه لها لبن فارضعت
صبیا له ان یردها قراءة الحواشی در الجامع درغلام مشتری در دست زید مشتری عیب سحر یافت که
این عیب درین غلام در دست عمرو بایع نیز بوده است زید برین عیب مطلع نبوده است بشریعت
رسد زید را که این غلام را بدین عیب بر عمرو رد کند بشرایطه رسد والله اعلم فی المحیط والسحر
عیب فیهما یعنی فی الغلام والجاریه قراءة الحواشی الفصل الثالث فی البیع الفاسد در الجامع زید قریه کذا را بمبلغ
بعمرو فروخت بی آنکه مسجد و مقبره را استثنا کند و عمرو خریده بشریعت این بیع فاسد باشد
بشرایطه باشد والله اعلم اشتری قریه ولم یستثن منها المسجد والمقبرة فسد البیع بهذا ادا الکلام المسجد معمورا
فان کان مهجورا

الفصل الثالث

فان کان خرابا ما حوله واستغنی الناس عنه لا یفسد مختصر در الجامع زید زمین ملک خرید است که
درین زمین راه عامه است بشریعت این بیع فاسد باشد بلا سبب شرعی والله اعلم
لو اشتری ملکا و فیها طریق العامه لا یفسد البیع مختصر در الجامع زید کتاب کذا خرید
بشرط انکه این کتاب فقه است بعد از ان ظاهر شد که این کتاب طب بوده است
بشریعت این بیع جایز باشد بشرایطه باشد والله اعلم لو اشتری کتابا علی انه کتاب النکاح
من تالیف امام محمد ره فاذا هو کتاب الطلاق او کتاب الطب او کتاب النکاح لا من تالیف محمد ره
بل من تالیف مالک ره و حسن بن زیاد قالوا یجوز البیع لان الکتاب هو السواد علی البیاض
وذلک جنس واحد انما یختلف انواعه واختلاف النوع لا یمنع الجواز فاصحابی فصل
شروط العقد من باب البیع الفاسد من کتاب السلع در الجامع زید گوسفند کذا از عمرو بمبلغ کذا خرید
بشرط انکه این گوسفند حامله است بشریعت این بیع فاسد باشد بشرایطه باشد والله اعلم
اذا اشتری شاة علی انها حامله فالبیع فاسد فی ظاهر الروایه خلاصه در الجامع زید مقدار کذا
گندم از عمرو قرض گرفته است و عمرو در وقتی که گندم گران شد گندم ما فی الذمه زید را بمبلغ کذا
فروخته است و او خریده باشد برین وجه شریعت درین صورت این بیع نادرست باشد
و ولایت باشد زید را که مثل همان گندم را بعمرو دهد و آن بهایکه مقرر کرده است بعمرو ندهد
بشرایطها باشد والله اعلم مسئله فی المختار در الجامع فروختن شیئی با آنکه ان دیده نشد جایز
باشد بشرایطه باشد و آنکه مردم میگویند نادرست باشد والله اعلم ولو باع عبایا علی ان فلان
جاز البیع ولو باع بما یبیع الناس لا یجوز محیط فی کتاب النکاح در الجامع زید جامه کذا از عمرو خرید
بدان شرط که عاریت است و عمرو خریده است بشریعت رسد عمرو را که رد کند این جامه را
بشرایطه رسد والله اعلم فی الجامع بدان شرط میگوید که عاریت است للمشتری ان یرد مختصر والله
در الجامع زید جامه کذا را خرید از عمرو که بیتا بور است و عمرو فروخته بدان شرط و این جامه سمرقندی
ظاهر شد بشریعت این بیع فاسد باشد بشرایطه باشد والله اعلم اشتری ثوبا علی انه نیشا بوری

اذا باع احد الشریکین نصیبه شایعا فی الملک المشترک لا یجوز بیعه و فیه الملک کافوری

از تصنیف امام محمد ره

بشرط انکه ه

انکه

فاذا هو بخاری او عمامه علی انها شارستانی فاذا هو سمرقندی البیع فاسد مختصر والله اعلم
در الجامع زید اسب کذا را عمرو را بعمرو فروخته بدان شرط که اگر مالکش دعوی کرده گیرد در رجوع بمبلغ کذا
و عمرو خریده بشریعت این بیع فاسد باشد بشرایطه باشد والله اعلم رجل باع فرسا و قال بدان
شرط میفروشم که عاریتی است یعنی لا یرجع علی عند الاستحقاق او لم تقل لکنه علی ان لا یرجع
علیه عند الاستحقاق فالبیع فاسد مختصر والله اعلم در الجامع زید غلام آبق خود را که عمرو مبلغ کذا
نزد وی است این غلام و معلوم المکان نبوده است نزد زید بمبلغ کذا بعمرو فروخته و عمرو خریده
شریعت این بیع فاسد باشد بشرایطه باشد والله اعلم بیع العبد الآبق لا یجوز و بیع العبد
المرسل فی حاجته یجوز زاهدی در الجامع درهمین صورت اگر مشتری گفته باشد که این غلام
نزد منست شرعا این بیع جایز باشد بشرایطه باشد والله اعلم ولا یجوز بیع الآبق لنهی النبی علیه السلام
ولانه لا یقدر علی تسلیمه الا ان یبیعه من رجل زعم ان الآبق عنده هدایه در الجامع زید
اسب کذا خود را بمبلغ کذا بعمرو فروخته بشرط انکه عمرو هرگز نفروشد و عمرو خریده بدین شرط
بشریعت این بیع درست باشد بشرایطه باشد والله اعلم ولو شرط شرطا یجوز له ان یشترط
ان یقرض اجنبیا الف درهم او اشتری ثوبا علی ان لا یبیعه ابدا لا یفسد العقد مختصر والله اعلم
در الجامع زید شتر کذا خرید بشرط انکه این شتر خراسی است و این شتر خراسی نبوده است بشریعت
رسد زید را که این شتر را رد کند بشرایطه رسد والله اعلم اشتری بعیرا علی انه خراسی فاذا هو غیر
خراسی یرد مختصر والله اعلم در الجامع زید غلام کذا را بمبلغ کذا بعمرو فروخته بشرط انکه عمرو این غلام را بزید
فروشد یا بشرط انکه عمرو او را بخالد فروشد و عمرو خریده بدین شرط بشریعت این بیع فاسد
باشد بشرایطه باشد والله اعلم رجل اشتری عبدا علی انه یبیعه فالبیع فاسد و علی ان یبیعه من فلان
فالبیع فاسد فتاوی ابی اللیث در الجامع بشریعت بیع شیئی معدوم در غیر سلم جایز باشد
بلا سبب شرعی والله اعلم بیع موجود غیر مملوک غیر مقدور التسلیم لا یصح ففی المعدوم احق که
لا یجوز بیع المعدوم الا بطریق السلم مختصر والله اعلم در الجامع زید اسب کذا عمرو را از عمرو خرید
بشرط انکه

بشرط انکه مبلغ ثمن را بتفاریق بعمرو دهد و عمرو فروخته برین وجه شرعا این بیع درست باشد
بلا سبب شرعی ابتاع شیئا بالف درهم علی ان یعطیه بالتفاریق اذا کان شرطا فی البیع لا یجوز
البیع وان لم یکن شرطا ولکن ذکر بعد البیع کان للبایع ان یاخذ الثمن جملة مختصر والله اعلم
در الجامع زید اسب کذا عمرو را بمبلغ کذا در بلده بلخ خرید که این مبلغ را در کابل بعمرو دهد
و عمرو فروخته برین وجه بشریعت این بیع درست باشد بلا سبب شرعی والله اعلم اشتری
شیئا ببغداد علی ان یوفی بسمرقند لا یجوز لجهالة الاجل مختصر والله اعلم در الجامع زید غلام کذا عمرو را
بمبلغ کذا بعمرو فروخته است که عمرو بدین غلام ظلم نکند بشریعت این بیع فاسد باشد بلا سبب
شرعی والله اعلم لو قال بعت هذا العبد علی ان لا تظلم علیه لا یکون مفسدا نیف العمادی
در الجامع زید باغ کذا خود را به بیع فاسد بعمرو فروخته است و عمرو خریده و میوه های این باغ با آفت
سماوی ضایع شده بشریعت بجود مذکور زید هیچ ضامن میوه های مذکور باشد بلا سبب شرعی
والله اعلم والحکم فی البیع الفاسد ان المشتری شراء فاسدا لو استهلک الزواید بان استهلک
ثمر الکرم وریع الارض یغرم وان هلک لا من صنعه لا یضمن کزواید المغصوب فصولی
در الجامع زید زمین کذا و خراج عمرو را از عمرو خرید بشرط آنکه خراج این زمین بر عمرو باشد بشریعت
این بیع فاسد باشد بشرایطه باشد والله اعلم رجل اشتری ارضا علی ان خراجها علی البایع فالبیع
فاسد خلاصه در الجامع زید محدود کذا عمرو را بطریق تلجیه بمبلغ کذا بعمرو فروخته بشرط آنکه
هر وقت که عمرو دفع مبلغ زید این مبیع را از عمرو گیرد و عمرو خرید برین وجه بشریعت این بیع
فاسد باشد بشرایطه باشد والله اعلم ان شرطا التلجیه فالبیع فاسد ولو تواضعا قبل البیع
ثم تبایعا خالیا عن الشرط جاز البیع وعند ابو حنیفه الا اذا اتصادقا انهما تبایعا علی تلک
المواضعه فصول فی فصل التاسع والعشرون وصورة التلجیه باع شیئا الی آخره السر الخوف
العدو بشرط ان اندفع عنه العدو یرجع بالمبیع مختصر والله اعلم در الجامع زید شریعت در بیع فاسد
قیمته یوم القبض معتبر باشد بشرایطه باشد والله اعلم فی البیع الفاسد یعتبر قیمته یوم القبض کافی در الجامع حیاء زید و عمرو

ببیع العمومه الی آخره وعده اثر الیه عطا عن المنتظر حضور ذی یوم العقد عن حد التا خیره وابیع الی الیوم العقد ثم لا یجوز البیع بیع علم العبد فروخته شد بیع ماده اوتیعا خرجت علی البائع دونه واولاده خاصه ولی معرض ظرح وان

تصولنا دی

فی البیع

لا یجوز البیع الی الاجل مجهول فان فیه جهالة الاجل بوجب فساد العقد جواهر

شموختی یعنی عن المصنوع وکل ما یکال او یوزن
تعمولک

رکه در بیله واقع شده بر بنوجه که نخم از هر دو باشد و عمل نیز از هر دو باشد و انچه حاصل شود
بینهما بر وجه کذا باشد و بر بنوجه عمل کرده اند و بیله حاصل شده است بشریعت این عقد
درست باشد و انچه حاصل شده بینهما مناصفه باشد بشرائطه باشد والله اعلم قال محمد رحمه الله اذا کان
دود القز من واحد و ورق التوت منه والعمل من آخر علی ان القز بینهما انصافا او اقل
او اکثر لم یجز وکذا لو کان العمل بینهما وانما یجوز لو کان البیض منهما والعمل علیهما وان
لم یعمل صاحب الاوراق لانه بنزه و به نص قبشه مسئله در آنکه زمین خواجی ملک کذا خود را بعمرو بمبلغ کذا
فروخته بشرط آنکه خراج این زمین سه درهم است بعد ظاهر شد که خراج این زمین چهار
درهم بوده است بشریعت این بیع فاسد باشد بشرائطه باشد والله اعلم اشتری ارضا
علی ان خراجها ثلثة دراهم ثم ظهر انه اربعة دراهم او قال اربعة دراهم ثم ظهر انه ثلثة دراهم
البیع فاسد لانه باع بشرط ان یجب علی المشتری خراج ارض اخری معنی وخلاصه مسئله در آنکه
زید پارچهای جامه کذا خود را بمبلغ کذا تنکه کذا که نقد بلد کذا بوده است بعمرو فروخته
وعمرو خریده و این پارچها را قبض کرده و قبل از آنکه عمرو ادا این دین نماید درین بلده تنکه
دیگر زده اند که قیمت آن تنکه که عقد وارد شده است کمتر است از تنکه نو بشریعت رسد
زید را که به تکلیف از عمرو تنکه نو بخرد بلا سبب شرعی والله اعلم لو اشتری شیئا بدراهم هی
نقد البلد ولم ینقد الدراهم حتی تغیرت فان کانت تلک الدراهم لا تروج الیوم فی السوق
فسد البیع وان کانت تروج لکن انتقص قیمتها لا یفسد البیع ولیس للبائع الا ذلک وعن
ابی یوسف رحمه الله ان له ان یفسخ البیع فی نقصان القیمة ایضا البیع الصحیح مسئله در آنکه زید مدیون عمرو مقدار
کذا گندم بار کرده بخانه عمرو آورده و بعمرو داده آن را برگشته در خانه عمرو کذا اشتغال آنکه
بینهما مبایعه واقع شده و قبل ازین بینهما معامله که بر آن بنا کنند نبوده است بشریعت
بجرد مذکور میان زید و عمرو درین گندم بیع واقع شده باشد بلا سبب شرعی والله اعلم
من علیه الدین اذا حمل حنطة والقاها فی بیت الدائن فقال له خذها حتی انظر کم هی فکالها
ولم یجر بینهما

ولم یجر بینهما بیع فان لم یکن بینهما معامله متقدمه تواضعا فلا بیع بینهما فصول فی فصل الثالث
طلب دینه العشرة من المدیون فاعطاه الف من حنطة ولم یبعها منه ولم انها من جهة الدین
فهو بیع بالدین فتنه در صورت عدم طلب در بلده بخارا بروایت فصول ارو جه ستور ففی التنشیه
مسئله در آنکه زید کنیزک کذا خود را بمبلغ کذا بعمرو فروخته بشرط آنکه ذات لبن است بشریعت
این بیع درست باشد بشرائطه باشد والله اعلم لو باع جاریة علی انها ذات لبن قال الشیخ الامام
ابو بکر لا یجوز البیع وقال الفقیه ابو جعفر یجوز البیع لانه شرط الصناعة فیجوز کما لو اشتری عبدا
علی انه خباز او کاتب واکثر المشایخ علی هذا فاصحاب قال صدر الشهید وعلیه الفتوی خلاصه مسئله
در آنکه زید شتر کذا خود را که در دست عمرو غاصب است بمبلغ کذا بخالد فروخته و خالد خریده است
بشریعت این بیع درست باشد هر چند منکر باشد که این شتر ملک زید است چون زید بینه دارد که
این شتر ملک او است بشرائطه باشد والله اعلم المغصوب منه اذا باع المغصوب من غیر الغاصب
فان کان الغاصب جاحدا ابی ان الله له ولم یکن للمغصوب منه بینة لا یجوز بیعه وان کان له بینة
یجوز البیع فصول فی فصل التاسع والثلثین مسئله در آنکه زید اسب کذا خود را بمبلغ کذا بعمرو
فروخته است و عمرو خریده مع القابض البدلین و در این بیع غبن فاحش مع التغریر واقع
شده از بین بایع بر بین مشتری شر عار سد عمرو را که این بیع را فسخ کند و این اسب را بر زید
رد کند بشرائطه باشد والله اعلم اشتری شیئا و صار مغبونا غبنا فاحشا له ان یرده ان وجد التغریر
کما فسخ بغبن فاحش قال الامام الخزاقوی یفتی بالرد مختصر وقایه مسئله در آنکه در بیع فاسد اگر
مشتری مبیع را به بکری فروخته و از ملک وی بیرون رود بشریعت رسد بایع را که این بیع را فسخ کند
بلا سبب شرعی والله اعلم فان اخرج المبیع من ملک المشتری فلا فسخ وسقط حق الاسترداد
شرح مختصر وقایه مسئله در آنکه زید را در ذمه عمرو مقدار کذا گندم بوده است که همین گندم را
بمبلغ کذا بعمرو فروخته است و عمرو خریده پیش از آنکه از یکدیگر جدا شوند زید این مبلغ را از عمرو
ستاند بشریعت این بیع درست باشد بلا سبب شرعی والله اعلم رجل له الآخر فلوس او طعام

فاشتری ما علیه بدراهم او دنانیر وتفرقا قبل نقد الثمن کان العقد باطلا فصول الحکام مسئله
در آنکه زید غلام کذا خود را بمبلغ کذا بعمرو فروخته است باین شرط که بعضی ازین مبلغ را بعد از
گذشتن یک ماه بدهد و باقی را در هر هفته ادا داده باشد و عمرو خریده بدین وجه بشریعت این بیع
فاسد باشد بشرائطه باشد والله اعلم رجل باع من رجل عبدا علی ان ینقده خمسمائة عند مضی الشهر
والباقی یعطیه عند مضی کل اسبوع فالبیع فاسد جواهر فی باب الثالث من البیوع مسئله در آنکه زید
غلام کذا خود را بمیعاد یکسال بعمرو فروخته است و عمرو خریده و قبل از حلول اجل عمرو فوت شده
بشریعت این مبلغ حال شده باشد بشرائطه والله اعلم اشتری عبدا الی سنة ثم مات البایع
لا یبطل الاجل ولو مات المشتری حل المال ولو اجر وارث المشتری شهرا لا یصح الاجل
الدیون فی فصل ضمان الدیون من المحیط مسئله در آنکه باغ کذا که مشترک بوده است میان زید و عمرو
زید نصیب خود را از این باغ بمبلغ کذا بخالد فروخته و خالد خریده و حال آنکه نصیب زید را
معین نکرده از زید و خالد عید انند بشریعت درست باشد بلا سبب شرعی والله اعلم
کبیری یک نصیب خود را از زمین به بکری فروخته و حصه خود را بعبد الله و عبد الله
شرعا این بیع جایز باشد اجازت نشده مسئله در آنکه باغ کذا مشترک بوده میان جمع
و زید که ازین جمع است گفته که حصه خود را ازین باغ بمبلغ کذا بعمرو اجنبی فروختم و عمرو خریده و زید
حصه خود را ازین باغ نمیداند که چند است اما حصه زید ازین پیش عمرو ظاهر بوده و زید
اقرار میکند بر آن وجه است که عمرو میگوید بشریعت این بیع درست باشد بشرائطه باشد والله اعلم
رجل قال لآخر بعت منک نصیبی من هذا الدار بکذا وعلم المشتری نصیبه ولم یعلم البایع جاز البیع
بعد ان یقر البایع انه کما قال المشتری مسئله در آنکه اگر زید غلام مکاتب خود را برضاء آن غلام
فروخت بشریعت این بیع جایز باشد بشرائطه والله اعلم فی العصور فی فصل الفقهاء فی المجتهدات
واما بیع المکاتب برضاه فیصح فی اظهر الروایتین کذا فی الصغری مسئله در آنکه عمرو مملوک خود احمد نام را
کرده بر بنوجه که گفته است عمرو قبل از موت من مدبر است کذا از آن بعد بیع عمرو درست باشد بشرائطه باشد
والله اعلم

والله اعلم اذا قال انت حر قبل موتی بشهر او بیوم فانه یکون مدبرا مقیدا حتی یملک بیعه کذا فی الکافی
مسئله در آنکه عمرو مملوک خود را مدبر مطلق کرده است بشریعت بیع عمرو جایز نباشد بلا سبب شرعی
والله اعلم لا یباع المدبر ولا یوهب وقایه مسئله در آنکه کنیزک کذا خود را بمبلغ کذا بعمرو فروخته
و عمرو خریده و قبض کرده است و خالد حشم این کنیزک را کور کرده است بغیر حق بشریعت زید را
ولایت آن باشد که هر یک از عمرو و خالد را بارش این کنیزک تضمین کند بشرائطه باشد والله اعلم
اشتری جاریه شراء فاسدا وفقا عینها غیر المشتری فللبایع ان یضمن الفاقی او المشتری
ویرجع المشتری علی الفاقی قنیه مسئله در آنکه در بیع فاسد که میان بایع و مشتری تقابض در بدلین
واقع شده باشد بشریعت رسد بایع را که پیش از اداء ثمن مبیع را از مشتری بتکلیف گیرد
بلا سبب شرعی والله اعلم ولیس للبایع فی البیع الفاسد ان یاخذ المبیع حتی یرد الثمن هدایه
مسئله در آنکه زید اسب کذا بعمرو را به بیع فاسد خریده و این اسب در دست زید فربه شده
بشریعت این فربهی مانع فسخ باشد بلا سبب شرعی والله اعلم اذا کانت الزیادة متصلة
متولدة من الاصل کالکبر والسمن والحسن فانها لا تمنع الرد والفسخ کافی فصول مسئله
در آنکه زید باغ کذا خود را بمبلغ کذا از خالد به بیع فاسد و خالد فروخته و در قبض
محصولات این باغ را تلف کرده بشریعت رسد خالد را که بعد از فسخ بیع زید را تضمین کند
باین محصولات از مثلیات مثل و از قیمیات قیمت بشرائطه باشد والله اعلم وان کانت الزیادة منفصلة
متولدة من الاصل کالولد والثمر والعقر لا یمنع الفسخ ولو هلکت هذه الزوائد فی ید المشتری
لا ضمان علیه کزوائد الغصب ولو استهلک المشتری هذه الزوائد فانه یضمن بالاستهلاک
فصول العمادیه فی البیع والعشرین فی نوع القنیه مسئله در آنکه زید کنیزک کذا را از بکر به بیع فاسد و این کنیزک
فرزند تولد کرده و این کنیزک فوت شده بعد رسد خالد را که این بیع را فسخ کند و این فرزند را
مع قیمة یوم القبض این کنیزک از زید طلب و ستاند بشرائطه رسد والله اعلم ولو هلک المبیع
والزواید قائمة فللبایع ان یسترد الزواید وقیمة المبیع یوم القبض فصول العمادی مسئله در آنکه زید

مقدار کذا کندم سبز علف دواب شد عمرو را بمبلغ کذا از عمرو خرید بشرط آنکه این کندم
درین زمین باشد تا وقت درو بشریعت این خرید باشد بلا ستر عی والله اعلم
ولو اشتری زرعا و شرط الترک الی وقت الحصاد فالبیع فاسد کذا فی فتاوی قاضیخان جمیعا الکرمانی
در الحجه زید غلام کذا و حفور را بمبلغ کذا بعمرو فروخته و عمرو خرید و این غلام را مالی بزرگ
در دست ذیر کسب کرده بوده آیا بشریعت این مال زید را باشد بسرالطه باشد
الرجل اذا باع غلاما منفردا او عبدا له مال فالعبد والمال للبائع الا ان یشترط المشتری کذا فی
کبیری المحیط والخلاصه فی الاقاله در الحجه زید غلام کذا را بمبلغ کذا بعمرو فروخته و عمرو خرید مع التقابض
فی البدلین بعد ازان عمرو زید را گفته است که مبلغ ثمن را من بازده و قال البایع بیع نفسخ
البیع شد او نه شرعاً در الحجه زید اسب کذا و حفور بمبلغ کذا بعمرو فروخته و عمرو خرید مع
التقابض فی البدلین بعد ازان زید بایع گفته است که این اسب را ثمن بازده یا این بها
بفروشم و عمرو گفته است آری بشریعت بمجرد مذکور بیع میان زید و عمرو منفسخ شده باشد
بلا ستر عی والله اعلم رجل باع شیئا ثم قال البایع للمشتری متاع من بمن بازده بدین بها
بفروشم فقال المشتری نعم لا یکون ذلک فسخا جواهر در الحجه بشریعت اقاله بشرط فاسد که
مفسد بیع است فاسد شود بلا ستر عی والله اعلم ولا یبطل الاقاله بالشرط الفاسد بخلاف
البیع محیط در الحجه زید غلام کذا و حفور را بمبلغ کذا بعمرو فروخته و عمرو خرید
مع التقابض فی البدلین بعد ذلک زید و عمرو برضاء یکدیگر این بیع را اقاله کرده اند و در
اقاله ثمن بیع را عمرو میعاد کرده که زید بعد از مدت کذا این مبلغ را بعمرو دهد مع قبوله
بشریعت این اقاله درست و این میعاد نادرست باشد بسرالطه باشد والله اعلم اجّل
المشتری البایع سنة عند الاقاله صح الاقاله و بطل الاجل وان تقایلا ثم اجّله ینبغی ان
لا یصح الاجل عند ابی حنیفه فان الشرط اللاحق بعد العقد ملتحق باصل العقد عنده کذا فی
شرح در الحجه تعلیق اقاله بشرط درست هست یا نه والله اعلم تعلیق الاقاله
بالشرط

الشرط لا یصح فیبس العرف در الحجه زید عمرو را وکیل کرد التنبیه است از قبیل خود که عمرو از برای
کنرک کذا فروخته عمرو از برای زید وکاله این کنرک را از خالد خرید مع التقابض فی البدلین بشریعت
اگر بعد ذلک عمرو این بیع را بخالد اقاله کرده باشد بغیر اذن زید این اقاله درست باشد یا نه
شود والله اعلم اقاله الوکیل بالبیع و اقاله الوکیل بالشراء لا یجوز اجماعا محیط در الحجه زید
از عمرو خرید و عمرو فروخته مع التقابض فی البدلین بعده زید این مرکب را بعد از مدت کذا
نزد عمرو آورده تا رد کند بر عمرو و عمرو آنرا قبول نکرده بتصریح و زید این مرکب را نزد عمرو
گذاشته و عمرو این مرکب را استعمال کرده مدت کذا و بعد ازان قبول نمیکند آنرا و ثمن را
بزید نمیدهد بشریعت زید را ولایت آن باشد او را تکلیف تواند کرد بر قبول این مرکب و رد ثمن
بر زید بلا ستر عی والله اعلم رجل اشتری حمارا و قبضه ثم جاء بالحمار بعد اربعة ایام فرده
علی البایع فلم یقبل البایع صریحا و استعمل الحمار ایاما ثم امتنع عن الرد و قبول الاقاله کان
بکل ماله لانه لما رد کلام المشتری الاول کلامه لا یتم الاقاله بالاستعمال فاصحاح در الحجه بر تقدیر آنکه
مشتری گوید که مرا این مبیع نمیباید و بایع نیز گوید که مرا این ثمن نمیباید بمجرد این گفتن بیع
میان بیع منفسخ شود مادام که رد نکنند مبیع را و ثمن را بایکدیگر بلا سبب شرعی والله اعلم اذا قال
احدهما لا ارید المبیع والاخر یقول لا ارید الثمن لا ینفسخ البیع ما لم یجر ذلک جواهر در الحجه زید
متاع فروخت بعمرو و پیش از انکه عمرو قبض کند این متاع در دست زید هلاک شد بشریعت
بیع میان منفسخ شده باشد و بر زید رد ثمن باشد بسرالطه شده باشد لو هلک المبیع قبل القبض
ینفسخ البیع و یجب رد الثمن شرح وقایه درین صورت اگر بعض در دست بایع هلاک شود
بقدر هلاک از ثمن ساقط شود شرعا شود والله اعلم و فی هلاک بعض یسقط من الثمن حصة النقصان
جواهر در الحجه زید کار و کذا عمرو را از عمرو بمبلغ کذا خرید و عمرو فروخته مع التقابض فی
البدلین و مدت کذا شیر این کاو را خورده بعد ازان زید و عمرو برضاء یکدیگر این بیع را
اقاله کرده اند برین وجه که زید بر اصل چیزی زیاده ساخته بعمرو داده شرعا این معامله
شود از این بیع مذکور را

درست باشد بسرالطه باشد والله اعلم فی بیوع الدرر رزی خرید و میوه یا خورد یا کاو خرید
و شیر یا خورد نمی تواند بعیب رد کند بار رضاء فروشنده و اقاله نیز نتواند کرد مگر با آن چیزی زیاده
کند و بفروشنده دهد تا آن بیع جدید شود کذا فی فصول الفصل الخامس عشر الروایه در الحجه
زید مقدار ده من کندم به سی من جو بعمرو فروخته و عمرو خرید مع التقابض بشریعت این بیع
درست باشد والله اعلم وان عدما ای القدر و الجنس حلا ای الفضل و النساء وان وجد احدهما
حرم النساء فقط و حل التفاضل شرح مختصر الفصل السادس فی المنوعات در الحجه زید اسیر حربی
خالد را گفته است که مرا بهزار تنکه بخر و خالد او را بهشت هزار تنکه خرید خلاص کرده بشریعت
زیاده از هزار بر زید چیزی لازم شود بلا ستر عی والله اعلم اذا قال الاسیر الحر لرجل اشترنی
بالف درهم فاشتراه باکثر فهو جایز وعلیه الف درهم والفضل لا یلزمه و اذا اشتری بالف دینار
او بعرض جاز و له ان یرجع علیه بالف درهم فتاوی ابی اللیث در الحجه زید در دوکان غایب
شده تلمیذ حفور را امر کرده است که متاع کذا را فروش و ثمن آنرا بعمرو تسلیم کن و این تلمیذ
فروخته و ثمن را بعمرو تسلیم نکرده و نگاه داشته تا آنکه هلاک شد بشریعت این تلمیذ
ضامن این مبلغ شده باشد بلا ستر عی والله اعلم رجل غاب و امر تلمیذه ان یبیع السلعة
و یسلم ثمنها الی فلان فباع و امسک الثمن عنده حتی هلک لا یضمن و هذا مختصر و آنا در الحجه
در الحجه زید از عمرو جامه کذا عمرو را کرفته است و عمرو زید را گفته که این جامه را همراه خود ببر
اگر راضی شوی بگیر و این جامه در دست زید ضایع شده بشریعت بمجرد مذکور زید ضامن
این جامه شده باشد بلا ستر عی والله اعلم رجل قبض ثوبا لیعالجه صاحبه اذهب به
ان رضیته اشتریه فضاع فی یده لا یضمن شیئا و قال له ان رضیته اخذته بعشرة
کان ضامنا مختصر جواهر در الحجه زید متاع کذا عمرو را خریده بمبلغ کذا بمیعاد یکسال
بشرط بر عمرو باشد که فی الحال تسلیم کند بزید اگر تسلیم نکند تا سال میعاد گذرد میعاد
یکسال از سال آینده باشد بسرالطه باشد والله اعلم اشتری شیئا بثمن الی سنة
کان علی

این متاع را که

کان علی البایع ان یسلم المبیع فی الحال فان لم یسلم حتی مضت السنة فالاجل السنة المستقبلة عند ابی حنیفه
مختصر جواهر در الحجه زید مقدار کذا کندم از عمرو خرید و عمرو آنرا بر کشیده تسلیم زید کرده
و زید آنرا در خانه خود بر کشیده مقدار کذا کندم کم آمده بشریعت درین صورت قول قول
زید باشد مع الیمین بشرالطه باشد والله اعلم لو اشتری غلة و سلم الیه البایع موزونا
فوزنه فی بیته فوجده ناقصا فاراد ان یرجع بقدر النقصان فالقول قول المشتری
مع الیمین جواهر فی البیوع در الحجه بشریعت میعاد در دیون جایز است بشرالطه
والله اعلم و دیون عبارت از ثمن بیاعات و مهور زوجات و اروش جنایات و اجرة
اجارات و بدل العتق علی مال و قیم المتلفات و الدیة و الصلح عن العمد بشرالطه
والله اعلم الاجال فی الدیون جایزة بشرط الاجر فی العقد او الحق به بعد العقد اذا کان الاجر
معلوما والدین هو ثمن البیاعات و مهور الزوجات و اروش الجنایات و اجرة الاجارات
و بدل العتق علی مال و قیم المتلفات و الدیة فی الصلح عن دم العمد کذا فی نظم الزندوستی و لیس
القرض ما یقطعه من اموال فیعطیه لغیره و الدین ما یجب علیه بالعقد کفایه در الحجه
زید شیء کذا و حفور را بعمرو فروخته است بمبلغ کذا بمیعاد یکماه و عمرو خرید برین وجه بشریعت
بعد از گذشتن یکماه بر عمرو باشد که این مبلغ را بزید دهد بسرالطه باشد والله اعلم باع شیئا
بثمن مؤجل الی شهر یجب تسلیمه بعد ذلک ای بعد مضی شهر خلاصه در الحجه زید شیء کذا و حفور را
بمبلغ کذا بعمرو فروخته که عمرو فی الحال این مبلغ را بعمرو بدهد بشریعت اگر بعد ذلک زید
این مبلغ را تا اجل کند این درست باشد بشرالطه باشد والله اعلم و من باع بثمن حال
ثم اجّله اجلا معلوما صار مؤجلا لان الثمن حقه فله ان یؤخره تیسیرا علی من علیه بدایه
در الحجه زید اقرار کرده است که عمرو را در ذمه من مبلغ کذا دین مؤجل است و عمرو در اصل
دین تصدیق میکند زید را و در میعاد تکذیب میکند بشریعت دین مذکور بر زید
فی الحال واجب شود بسرالطه شود والله اعلم و من اقر بدین مؤجل و صدقه المقر له فی الدین

و زید نمیتواند که باین
مقدار نقصان رجوع کند
بر عمرو

وکذا فی التأجیل لزمه الدین حالا اما اذا صدقه فی التأجیل فالدین مؤجل تمور تاتارخانیه

درالمه زید انگور باغ کذا خود را بهزار من انگور بیان کرده بمبلغ کذا بعمرو فروخته و عمرو خریده و قبض کرده انگور باغ بایع را بر بیع بر کشید صد من کم آمد شریعت زید را که بحق انگور کم آمده را استکلف بگیرد از عمرو بلا سبب شرعی والله اعلم اذا اشتری عنب کرم علی انه الف فلم یخرج منه الا قدر تسعمائة من فللمشتری ان یطالب البایع منه بخمسة مائة من الثمن بالمشتری سم فصل الحادی والثلاثین

درالمه زید انگور باغ کذا خالد را ابراء کرده گفته که درین باغ یکهزار من انگور است و عمرو بحکم آن همه را خریده بمبلغ کذا و انگور این باغ سه هزار من زیاده بیامد شریعت تمام مبلغ عن بر عمرو باشد چون وزن در صلب عقد مشروط شده شرایط والله اعلم خواص خواص کرما علی انها خمسة الاف من واشتری رجل بحکم خواصه فوجد بالکلیة الاف یجب علیه تمام الثمن اذا لم یکن الوزن مشروطا فی عقد البیع جواهر

درالمه زید محدود کذا را بمبلغ کذا بعمرو فروخته و عمرو خریده و حال آنکه زید مسکویه این محدود از خالد نا رسیده من بوده است شریعت این قول او معتبر باشد بلا سبب شرعی والله اعلم من سعی فی نقض ما تم من جهته لا یعتبر

درالمه زید برگهای درختان توت کذا خود را بمبلغ کذا بعمرو فروخته و عمرو خریده و در سال از اقطع کرده بشریعت این بیع درست باشد چون موضع قطع معلوم است عرفا و رسد عمرو را که در سال دیگر آنرا قطع کند شرایط باشد و رسد والله اعلم لو باع غصنا من شجرة من موضع معلوم لم یجز ونقل طاهر علی جواز بیع الاغصان من موضع معلوم حتی لو اشتری الاوراق باغصانها وکان موضع قلعها معلوما وحضی وقتها لیس للمشتری ان یسترد الثمن ولو اشتری اوراق التوت ولم یبین موضع القطع لکنه معلوم عرفا صح ولو ترک الاغصان فله ان یقطعها فی السنة الثانیة قنیه تسع فوائد الحلاوی بحور محصور والله اعلم

درالمه زید مقدار کذا گندم خود را که در خانه داشته و در مجلس بیع حاضر شوده بمبلغ کذا بعمرو فروخته و در وقت این بیع

این بیع اشارت کرده است بمکانی که این گندم در آنجا مکان بوده است و عمرو خریده شریعت این بیع درست باشد بشرایطه باشد والله اعلم من باع حنطة ولحنطة فی بیته لا یجوز الا ان یکون عینا فی المجلس او اشار الی مکانها سرج قدوری والشرط فی صحة البیع معرفة المبیع عند عدم کونه مشارا الیه سرج مجمع البحرین

درالمه زید سرای کذا خود را بمبلغ کذا بعمرو فروخته آنکه حدود او را بیان کند و عمرو که حدود او را نمی‌دانسته خریده شریعت این بیع درست باشد بشرایطه والله اعلم باع دارا ولم یبین حدودها جاز اذا کان المشتری یعرف حدودها ولا یشترط معرفة جیرانها

درالمه زید مبلغ کذا تنکه حاضر بعمرو بقرض داده بعد از آن در بلده سکه دیگر زده اند و نرخ آن تنکه کمتر شده شریعت زید را که از عمرو حرف تنکه که با او چیزی زیاده از تنکه اول بگیرد بلا سبب شرعی والله اعلم رجل اقرض عینا فاصرمه فراجع السعر فطلب منه العرف لیس له بل یاخذ منه العیار الذی دفع الیه جواهر

درالمه زید گفته است آن غلام مراد در فلان مکان کذا است بمبلغ کذا بتو فروختم و عمرو گفته است من خریدم و زید را در آن مکان غلام دیگر نبوده شریعت این بیع درست باشد بشرایطه باشد والله اعلم اذا قال العبد الذی لی بمکان کذا او عبدا لی ولیس له غیره و اجاز بیعه اختلف المشایخ فیه فقال بعضهم کما لو قال بعتک عبدا لی بمکان کذا ولیس له فی ذلک المکان الاعبد واحد او ذلک جائز بلا خلاف وبعضهم قالوا لا یجوز و اشار الیه محمد رحمه الله فی محیط فی فصل الخامس عشر نعریف المرأة والزوج فی کتاب النکاح

درالمه زید اسب کذا را بمبلغ کذا از عمر خریده و عمرو فروخته مع التقابض فی البدلین و بعده بخالد گفته است ترا درین اسب با خود شریک ساختم شریعت این اشتراک مصحف این است بیع باشد بخالد بشرایطه باشد والله اعلم اشتری شیئا ثم اشرک فیه آخر فهذا بیع بالنصف منه بهدایه للمف

درالمه زید جامه کذا را بعمرو بمبلغ کذا فروخته و عمرو خریده و زید این جامه را به پسر عمرو که در عیال عمرو است داده شریعت محمد مذکور عمرو قابض این جامه گشته باشد بلا سبب شرعی والله اعلم البایع اذا دفع الی ولد المشتری لا یصیر قابضا

محصور والله اعلم

درالمه زید باغ کذا را بمبلغ کذا بعمرو فروخته و عمرو خریده مع التقابض و زید مدت چند سال میوه این باغ را خورده و تلف کرده و بعد از آن خالد برین باغ استحقاق آورده این باغ را بعد از اقامه بینه بحکم قاضی اسلام از زید گرفته شریعت زید خالد را که زید تضمین کند میوه باغی که زید درین مدت گرفته از غلیات حقل و از ثمرات شریعت رسد والله اعلم رجل اشتری بستانا مستغوا کان فی یده سنین واخذ الثمار ثم استحقه رجل فله ان یضمن المشتری ثمرة الاشجار جواهر

درالمه زید دو قطعه زمین کذا خود را بمبلغ کذا بعمرو فروخته و عمرو خریده و زید گفته بوده که این دو قطعه زمین چهار جریب است و زیاده ظاهر شد شریعت الحمد در حدود داخل است بتمام مر عمرو را باشد شرایط باشد والله اعلم رجل باع قطعتی ارض وکان یقول انها اربعة اجربة ثم ظهر انها اربعة وزیاده قال رضی الله عنه الجملة محدود ما بیاید داد اگرچه زیاده است جواهر

درالمه زید سرای کذا عمرو را از عمرو بمبلغ کذا خریده و عمرو فروخته مع التقابض و زید در بالا رایای خانه این سرای مبلغ کذا سکه یافته است و عمرو مسکویه این تنکه با از من است شریعت این تنکها مر عمرو را باشد شرایط باشد والله اعلم رجل اشتری دارا فوجد فی جذع منها دراهم ان قال البایع هی کانت لی تحیر رد با المشتری علیه وان ما وصلت الی المشتری من ید البایع وان قال البایع لیست لی کانت بمنزلة اللقطة فاصح الهما صح الی البیع

درالمه زید دیوار خانه کلار که از عمرو خریده بوده است ویران کرده است و درین دیوار چوبهای نفیسی دار زر یافته که در مثل این خانها مثل این اشیا را صرف میکنند شریعت این اشیا مر زید را باشد شرایط والله اعلم اذا انهدم الحایط فوجد فیه رصاصا او ساجا یکون فی البناء فهو للمشتری عمادی

درالمه زید در وقتی که عمرو را از خالد میخرید عمرو گفته است که مرا بخر که من غلام و زید بابن گفتن عمرو مغرور شده عمرو را خریده و بعده عمرو بر زید دعوی آزادی خود کرده و بعد از اقامه بینه قاضی حکم بآزادی عمرو کرده است و مکان خالد بایع عمرو معلوم نیست بشریعت زید را که رجوع کند بعمرو بمثل ثمن عمرو که بخالد داده بود شرایطه رسد والله اعلم شخص قال اشترنی فانی عبد فاشتری

فاشتری فبان حرا ضمن ان لم یدر مکان بایعه شرح وقایه

درالمه زید عمرو را از خالد بمبلغ کذا مع التقابض فی البدلین و بعده عمرو بر زید دعوی آزادی خود کرده است بشرایطه و بعد از اقامه بینهٔ عادله قاضی اسلام حکم بآزادی عمرو کرده و زید میگوید که در وقتی که عمرو را میخریدم عمرو گفته بود که من بنده‌ام مرا بخر و حال آنکه عمرو در آن وقت نارسیده بوده است بشریعت درین صورت زید را ولایت رجوع بر عمرو باشد بلا سبب شرعی والله اعلم و ذکره فی کتاب الغرور فی الذخیره هشام سالت محمدا رحمه الله عن غلام لم یبلغ الحلم باعه انسان واقر انه مملوک له وعبر عن نفسه ثم استحق بالحریة وغاب البایع ولا یدری این هو هل یرجع المشتری علی الغلام بالغرور قال لا جامع الصغار فی آخر کتاب البیوع

درالمه بشریعت تأجیل در قرض درست بلا سبب شرعی والله اعلم التأجیل فی القرض لا یصح کافی

درالمه در وقتی که زید از خالد قرض طلبیده خالد کرو طلبیده از زید و عمرو گفته که من بنده زیدم مرا گرو کیر و خالد عمرو را گرو گرفته و بزید مبلغ کذا قرض داده و بعده عمرو بر خالد دعوی آزادی خود کرده آزاد شده و زید غایب است غیبت منقطعه بشریعت مر خالد را که بر عمرو رجوع کند بلا سبب شرعی والله اعلم ولا ضمان فی الرهن اصلا ای ان قال ارتهنی فانی عبد فبان حرا فلا ضمان علیه سواء علم مکان الراهن او لا شرح وقایه

درالمه زید کنیزک کذا را با مبلغ کذا عمرو بعد از آن ظاهر شده است که این کنیزک آزاد بوده است و زید میخواهد که بمثل ثمن رجوع کند و عمرو فوت شده است و از وی ترکه هیچ چیز نمانده است و وارث نیز ندارد و اما خالد بایع عمرو حاضر است بشریعت مر زید را که التماس کند از قاضی اسلام تا از برای عمرو قیمی نصب کند و زید با او رجوع کند بشرایطه و بعد از آن این قیم بر خالد رجوع کند بشرایطه رسد والله اعلم رجل اشتری جاریة فظهر انها حرة وقد مات البایع ولم یترک شیئا ولا وارث له غیر ان بایع المیت حاضر یجعل القاضی نایبا عن المیت حتی یرجع هو علیه والقیم یرجع علی من باع من المیت خلاصه کتاب الدعوی فی فصل الثامن والعشرین

درالمه زید درختان مثمره خود را

بمبلغ کذا بخالد فروخته وخالد خریده وبیان قطع نکرده است بشریعت رسد خالد را که این درختها را
از بیخ قلع کند ومالحت آن نیز درین بیع داخل باشد بشرایطه باشد والله اعلم ولو باع ولم یبین القطع
یقلع من الاصل ویدخل ما تحتها من الارض تحت البیع هو المختار خلاصه فی فتاوی در جمیع صورت
اگر از بیخ این درختان بعد از قلع اشجار روید این نابت مر مشتری را باشد بشرایطه باشد
والله اعلم اشتری اشجارا حثرة او غیر مثمرة لیقلعها فقلعها ثم نبت من اصلها وقربها اشجار
فالنابت للمشتری مختصر فواید در المحرر بعث دیگ حمام در بیع حمام داخل باشد بشرایطه
والله اعلم قدر الحمام یدخل من غیر ذکر مع در المحرر بعث کاسهای حمام در بیع حمام داخل نباشد بلاسک
فی والله اعلم قصاع الحمام لا یدخل فی بیع الحمام لانها منفصلة من الحمام فتاوی در المحرر میان
زید بایع وعمرو مشتری تابع کذا اختلاف واقع شد برین وجه که عمرو میگوید که این بایع را
بیع بات خریدهام وزید میگوید که به بیع جایز فروختهام بشریعت قول قول مشتری باشد
بشرایطه باشد والله اعلم ولو قال المشتری اشتریته باتا وقال البایع بیع وفاء فالقول قول مدعی
البات ولو قال البایع بعتک باتا فالقول قوله الا ان یدل علی بیع الوفاء وهو نقصان الثمن
کثیرا الا ان یدعی صاحبه تغیر السعر مختصر فواید در المحرر بعث قبض کلید سرای مشتری
قبض سرا باشد اگر باین کلید درین سرا بآسانی وا میشده باشد بشرایطه باشد والله اعلم قبض
المفتاح قبض الدار اذا تهیأ له فتحها بلا کلفة والا فلیس بقبض مختصر فواید در المحرر زید گندم
مزروع علف دواب شده خود را که در موضع کذا زراعت کرده بوده بمبلغ کذا بعمرو فروخته
وعمرو خریده مع التقابض بشریعت این بیع درست باشد بشرایطه باشد والله اعلم
بیع الزرع یجوز اذا کان ینتفع به قصول در المحرر زید شی کذا خود را باشیء کذا خالد
بی اذن خالد بمبلغ کذا بعمرو فروخته وعمرو خریده وخالد بعد از علم این را انکار کرده است میکند
بشریعت این بیع در حق شی نافذ باشد ودر شی خالد غیر نافذ باشد بشرایطه باشد والله اعلم
من باع ملکه مع مال غیره نافذ فی ماله ویوقف فی مال غیره الاصل ان من باشر عقدا فی ملکه وغیره
لاینفذ

لاینفذ فی ملک غیره کفایه در المحرر زید مال کذا عمرو را بی اذن ورضاء عمرو بمبلغ کذا بخالد فروخته
وخالد خریده وعمرو بعد از علم باین بیع زید را گفته است بد کردی بشریعت این گفتن عمرو
اجازت باشد باین بیع بشرایطه باشد والله اعلم اذا باع الفضولی فقال المالک بئس ما صنعت
یکون اجازة فصول استروشنی فی فصل الرابع والعشرین در المحرر زید غلام کذا عمرو را بی اذن و رضاء
عمرو بمبلغ کذا بخالد فروخته وخالد خریده وعمرو بعد از علم باین بیع زید را گفته است خوب کردی
بشریعت این گفتن عمرو اجازت باشد باین بیع بشرایطه باشد والله اعلم باع عبد غیره
فقال المولی احسنت او اصبت او وفقت لم یکن اجازة وله ان یرده لانه یذکر للاستهزاء وان
قبض الثمن یکون اجازة وکذا لو قال کفیتنی مؤنة البیع او قال احسنت جزاک الله خیرا
لم یکن اجازة الان یحملاره قال فقله احسنت او اصبت اجازة استحسانا فصول فی فصل المذکور
در المحرر زید غلام کذا عمرو را فضولیا بخالد فروخته وخالد خریده وقبض کرده واین غلام
در دست خالد هلاک شده فی بعد عمرو دعوی امر و اجازه میکند تا اگر عمرو گوید که زید را امر
کرده بودم درین بیع درین گفتن مصدق باشد واگر عمرو گوید که بعد از رسیدن خبر فروختن
زید بیع زید را اجازه کرده بودم درین گفتن غیر مصدق باشد والله اعلم باع عبد غیره
فمات العبد فی ید المشتری ثم ادعی المالک الامر والاجازة فان قال کنت امرته یصدق وان
قال بلغنی انه باع فاجزته لا یصدق الا بالبینة فصول فی فصل المذکور در المحرر زید
غلام کذا خود را بمبلغ کذا بعمرو فروخته با جامه که این غلام میپوشید آنرا وعمرو خریده وزید
بعد از بیع این جامه را از غلام بیرون کرده بشریعت رسد عمرو را که این جامه را از زید
گیرد بشرایطه رسد والله اعلم باع غلاما فروخت با جامه که می پوشید بعد از بیع این جامه را
بیرون کرد وگرفت مشتری را حق طلب این جامه باشد اجاب بالشیخ نجم الدین کتاب الشفعه
در المحرر محدود کذا مشترک بوده میان زید وعمرو وزید حصه خود را ازین محدود بخالد
فروخته وعمرو آنرا استماع داشته بشریعت حق شفعه مر شریک در طریق را باشد واگر این شریک

وکذا قبض الثمن یکون اجازة وفی بیع الموهوب بیع الثمن یکون اجازة م

کتاب الشفعه

در طریق نیز مسلم دارد ولایت اخذ مر همسایه را باشد بشرایطه باشد والله اعلم فان سلم
الخلیط فی الرقبة فالشفعة للشریک فی الطریق فان سلم اخذها الجار هدایه در المحرر زید ده
زمین خود را که ملاحق یکدیگر است بمبلغ کذا بعمرو فروخته وعمرو خریده وخالد که شفیع جار
ملاحق است شفعه میطلبد وزمین خالد ملاحق یکی ازین قطعات است بشریعت
رسد خالد را که غیر ازین زمین که ملاحق است از قطعات دیگر نیز بشفعه گیرد بلاسبب شرعی
والله اعلم اشتری عشرة اقرحة متلازقة والشفیع انما یلازق بعضها فلا شفعة له الا فیما
یلازقها وکذلک الاراضی لان الحقیقة وان کان فیه تفریق الصفقة علی المشتری فصل
در المحرر محدود کذا مشترک بوده میان جمع معلومین واین جمع آن محدود را قسمت کرده اند
بشریعت مر همسایه این جمع را حق طلب شفعه باشد بلاسبب شرعی والله اعلم اذا اقتسم الشرکاء
العقار فلا شفعة لجارهم بالقسمة لان القسمة تشتمل علی الافراز والمبادلة والشفعة
انما شرعت فی المبادلة المطلقة کافی کتاب الشفعه در المحرر زید محدود کذا خود را بمبلغ کذا
بعمرو فروخته وعمرو خریده وبعضی از شفعا غایب اند وبعضی حاضر بشریعت بجمیع آن محدود
از برای شفیع حاضر حکم باید کرد بشرایطه باید والله اعلم احد الشفعین حاضر اذا ادعی
الشفعة فالآخر غایب یقضی بالجمیع له کفایه فی کتاب الشفعه فیصل وحق مطلع بد حبل در المحرر
زید محدود کذا را بمبلغ کذا از عمرو خریده وعمرو فروخته مع التقابض وخالد که جار
ملاصق وشفیع این مبیع است بر زید دعوی شفعه میکند کما هو طریقه شرعا ومیان زید
وخالد اختلاف واقع شده برین وجه که خالد میگوید که بمجرد آنکه شراء زید را شنودم
طلب شفعه کردم وزید میگوید که فی الحال طلب نکردی وسکوت کردی بشریعت قول
قول زید مشتری باشد بشرایطه باشد والله اعلم قال الشفیع طلبت الشفعة کما سمعت
وقال المشتری لا بل سکت فالقول قول المشتری فصول فی الخامس والعشرین در المحرر
دار کذا عمرو را بمبلغ کذا خریده وخالد طلب شفعه میکند وزید نیز شفیع است بعضی از
میان زید

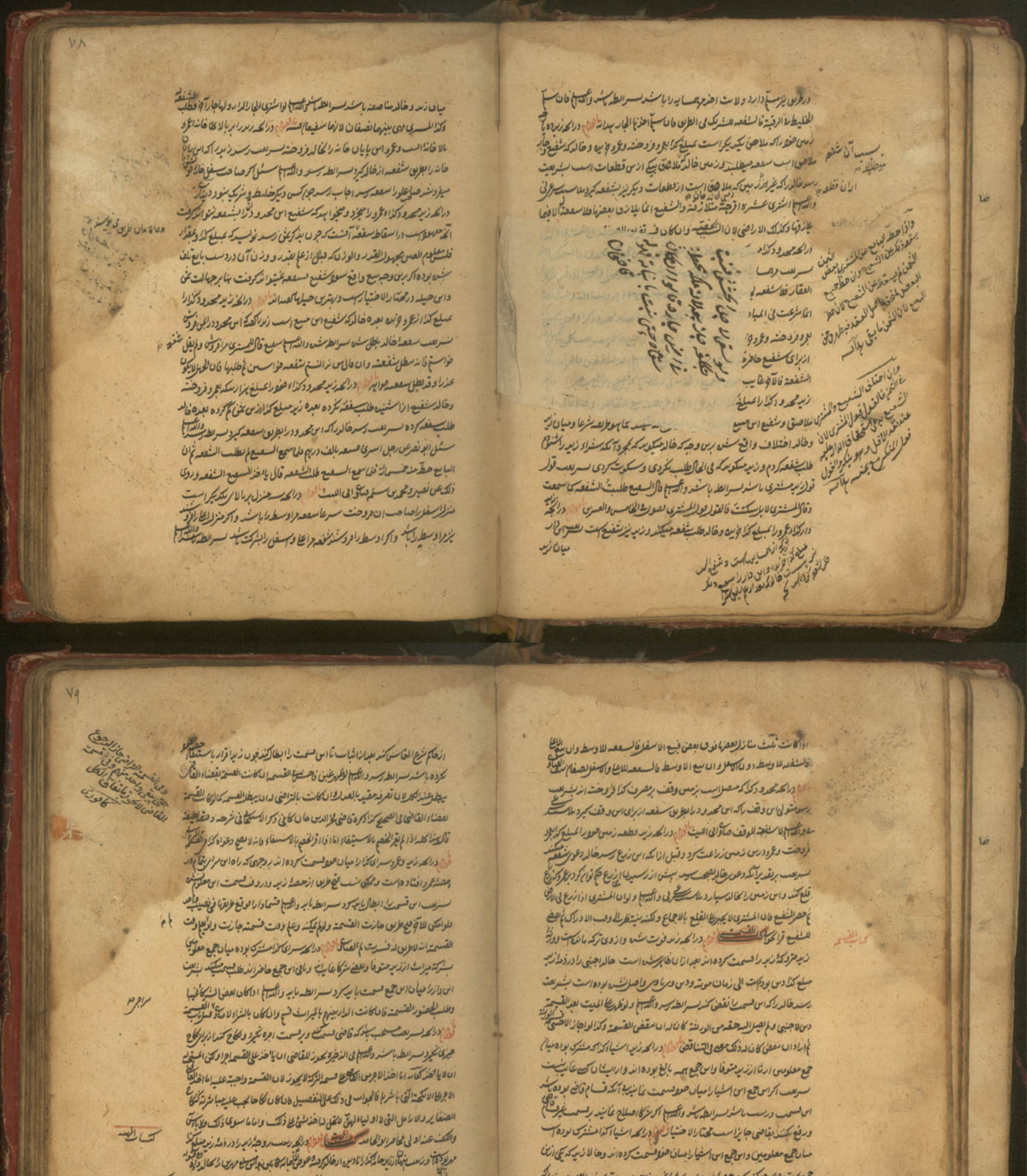
سبب آن شفعه میطلبد ... آن قطعه م

واذا حط البایع عن المشتری بعض الثمن ... الشفیع ... البیع لان حط ...

وان اختلف الشفیع والمشتری ... المشتری لان ... الدار علیه ... فالقول قول المشتری ...

میان زید وخالد مناصفه باشد بشرایطه باشد والله اعلم لو اشتری الجار الدار وله جار آخر فطلب الشفعة
وکذا المشتری هی بینهما نصفان لانهما شفیعان فتاوی در المحرر زیر زبر بالاخانه عمرو
بالاخانه است وعمرو این بالاخانه را بخالد فروخته بشریعت رسد زید را که این بالاخانه
را بطریق شفعه از خالد بگیرد بشرایطه رسد والله اعلم سئل اگر صاحب سفل خانه فروشد
میفروشد صاحب علو را شفعه رسد اجاب رسد چون کسی دیگر خلیط وشریک نبود دیگران
در المحرر زید محدود کذا عمرو را میخرد ومیخواهد که شفیع این محدود نزد الشفعه نتواند گرفت
... آنست که جون بذکر تمن رسد نویسد که بمبلغ کذا و عقار
... در دست بایع تلف
... بنا بر جهالت ثمن
... المحرر زید محدود کذا را
... این محدود در این فروختن
... مشتری را فروخته ولم یقبل شفعه م
... ثم طلبها فان الجاهل لا یکون
... بهزار سکه بعمرو فروخته
... ثمن کم کرده بعده خالد
طلب شفعه کرده بشریعت رسد خالد را ... شفعه گیرد بشرایطه باشد والله اعلم
سئل ابو نصر عن رجل اشتری ضیعة بالف درهم فلما سمع الشفیع لم یطلب الشفعة ثم ان
البایع حط منه خمسمائة فلما سمع الشفیع طلب الشفعة قال یأخذ الشفیع الشفعة وروی
ذلک عن نصیر ومحمد بن سلمة کذا فی الملتقط در المحرر سه منزل بر بالای یکدیگر است
منزل اسفل را صاحب آن فروخت شرعا شفعه مر اوسط را باشد واگر منزل اعلی را فروخت
نیز مر اوسط را باشد واگر اوسط را فروشد شفعه مر اعلی واسفل را بالشرکت باشد بشرایطه باشد والله اعلم

وهذا ما ان اشتری فی ...

بعد ازان این مبلغ مهر را عود کند بر ذمه زید و این هبه باطل شود بشرایطه سوده والله اعلم
امراة قالت زوجها ان تهب مهرها من الزوج ولا تصح هبتها ولا تبرا زوجها قالوا یجب ان تصالح
من زوجها مع اجنبی من المهر علی عوض لم یره و لا یحظر لبدل الصلح حتی تهب مهرها من زوجها
ثم یحظر البدل فیرده بخیار الرؤیه فیعود المهر علی الزوج کما کان و تبطل الهبة فاحتالی کل
هبة المهر کذا فی الملتقط مسئله درالمه زینب زوجه زید جمیع مبلغ مهر حلال که در ذمه زید داشت
بعد از فوت زید بر زید بخشید بعد این بخشیدن درست باشد بشرایطه باشد والله اعلم
امراة المیت اذا وهبت المهر من الزوج جاز برای بالکمال النکاح مسئله درالمه زینب زوجه زید
مبلغ کذا مهر که در ذمه زید داشته بر زید بخشید بی آنکه زید قبول کرده باشد آیا بعد
این بخشیدن درست باشد بشرایطه باشد والله اعلم رجل مات فوهبت مهرها امراته صحت
هبته و برئ الزوج لان الدین لا یسقط بالموت و قبول المدیون لیس بشرط لجواز الهبة
سیکمال الشه مسئله درالمه زید از برای عمرو پسر صغیر خود باغ انشا نمود بر نوعی که کهنه است کرد
آیا حرب عمرو را بعد این باغ مر عمرو را باشد بشرایطه باشد والله اعلم رجل له ولد صغیر
فغرس کرما فهو علی ثلثة اوجه اما ان قال جعلته لابنی او اغرس هذا الکرم باسم ابنی او قال
جعلته باسم ابنی ففی الاول یکون للابن و فی الثانی لا یکون هبة لانعدام الجعل و فی الثالث
الامر مترددو هذا اقرب الی الوجه الاول مسئله درالمه زید عبدی را که کافر بوده بکافر بخشید
بعده این عبد در دست کافر مسلمان شد بعد زید رجوع تواند کرد بلا سبب شرعی والله اعلم
مسئله درالمه زید غلام خود را بمسلمان بخشید و این مسلمان این غلام را قرآن تعلیم کرد بعد
رجوع تواند کرد ... والله اعلم لو وهب عبدا کافرا لکافر فاسلم فی یده لا یرجع و کذا لو کان مسلما
فعلمه القرآن او الکتابة کذا فی جواهر مسئله درالمه زید را در ذمه عمرو مبلغ کذا دین بوده و زید این
مبلغ دین را بخالد بخشید و خالد را امر کرده بقبض این مبلغ از عمرو مع قبوله و خالد قبض کرده
آیا بعد این بخشیدن درست باشد بشرایطه باشد والله اعلم هبة الدین لغیر من علیه الدین
لا یصح

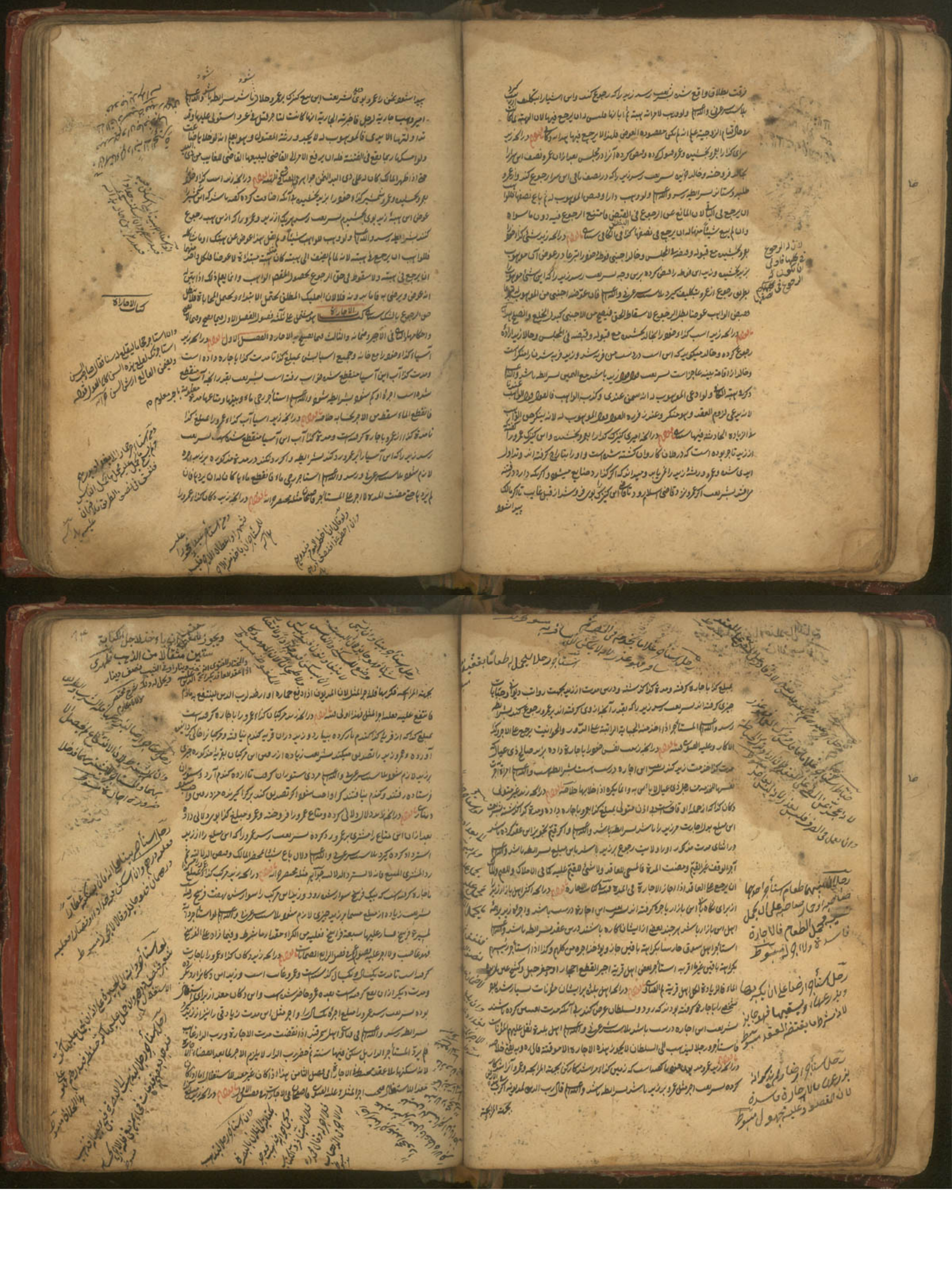
لا یصح الا اذا وهبه و اذن له بالقبض فقبضه جاز او اشتری مسئله درالمه زید شئی کذا خود را بعمرو بخشید
مع قبوله و قبل از آنکه عمرو این شئی را قبض کند زید مرده بعد این هبه باطل شود باشد
بشرایطه شده والله اعلم الهبة تبطل بالموت هدایه فی باب المتفرقات مسئله درالمه زید غلام آبق خود را
بعمرو پسر صغیر خود بخشید بعد این بخشیدن درست باشد بشرایطه باشد والله اعلم
ولو وهب عبده الآبق لولده الصغیر یجوز و ان باع لم یجز مسئله درالمه زید سرای کذا بعمرو را
بمبلغ کذا از عمرو ... و عمرو فروخته قبل از آنکه زید این سرای را قبض کند بخالد بخشید
بعد این بخشیدن درست باشد بشرایطه باشد والله اعلم رجل اشتری من رجل دارا
من غیره قبل القبض جاز بالاتفاق خلاصه مسئله درالمه زید مبلغ کذا خود را بعمرو بخشید مع
قبوله و قبضه و بعد از آنکه زن زید مرده زید این مبلغ را قرض گرفته بعد ذلک
زید بعمرو رجوع تواند کرد ازین هبه بلا سبب شرعی والله اعلم ولو وهب رجل لرجل دراهم ثم
استقرضها منه فاقرضها جاز و لیس للواهب ان یرجع ابدا کما فی اللیث فی المتفرقات
مسئله درالمه زید مقدار کذا کرباس خود را بعمرو بخشید مع قبوله و قبضه و عمرو این کرباس را
گازری کرده است بعد این قصارت مانع رجوع باشد بشرایطه باشد والله اعلم من موانع
الهبة قصارة الکرباس کما فی اللیث مسئله درالمه زید درختان کذا خود را که بر زمین عمرو داشته
بعمرو بخشید مع قبوله بعد این بخشیدن درست باشد بلا سبب شرعی والله اعلم لا یصح هبة
فی ارض دون ارض لانه متصل بها اتصال خلقة بخلاف اتصال البناء بالارض فانه مجاور
شرح جامع کبیر لا یصح هبة النخل فاعلم و هبة الشجرة بدون الارض فاسرة مسئله درالمه
زید خانه های کذای خود را که بر زمین عمرو دارد بخالد بخشیده باشد و خالد قبول کرده باشد در مجلس
و قبض کرده بعد این هبة درست باشد بشرایطه باشد والله اعلم و فی العمادی و الصغیر و هبة
البناء دون الارض یجوز نص علیه السعد محمد و العمادی مسئله درالمه زید شئی کذا خود را بعمرو
مملوکه خالد برادر خود بخشید مع قبوله و قبضه بعد زید را ولایت رجوع این هبه

بلاسبب شرعی والله اعلم لو وهبت المراة لزوجها ارضا ... جایزة و هی لمولاه فان کان المولی ذا رحم محرم من الواهب
فقد اختلاف ... مسئله درالمه زید در وقتی که بعمرو عاشق بوده است مبلغ کذا
خود را بعمرو داده است مع قبوله و قبضه بعد ازان پسر زید را که این مبلغ را استرداد کند
بشرایطه پسر المتعاشقان یدفع کل واحد منهما لصاحبه اشیاء فهی رشوة لا یثبت الملک فیها
وللدافع استردادها قنیه مسئله درالمه زید را در ذمه عمرو مبلغ کذا دین هست و خالد این مبلغ را
بامر عمرو بزید داده بعد زید خالد را که بعمرو رجوع کند بمثل این مبلغ و بتکلف از وی
گیرد بلا سبب شرعی والله اعلم المتبرع لا یرجع بما تبرع به علی غیره کما لو قضی دین غیره بغیر امره فصول
العمادی ... مسئله درالمه بعد هبه شئی مجهول درست باشد بلا سبب شرعی
هبة المجهول لا یصح فاعلم مسئله درالمه قطعه زمین که مشترک بوده میان زید و عمرو و زید حصه خود را
ازین زمین مشاع بخالد بخشیده مع قبوله بعده زید و عمرو این زمین را در میان خود قسمت کرده
و بعده زید حصه خود را بخالد تسلیم نموده بعد این هبه درست باشد بشرایطه باشد والله اعلم
اذا وهب مشاعا فقسمه و سلمه الیه جاز لان المشاع محل التملیک انما الخلل فی القبض و قد حصل بعد
کذا فی الفصول ... مسئله درالمه زید خانه های کذا که مشغول بوده باستعه زید بخالد
مع قبوله بعد این هبه درست باشد بلا سبب شرعی والله اعلم و ذکر فی الملتقط اذا وهب دارا
فیها متاع الواهب لا یجوز مسئله درالمه زینب زوجه زید سرای کذا خود را که در آن سرا ساکن
بوده است بازید بزید بخشید مع قبوله بعد این هبه درست باشد بشرایطه باشد والله اعلم
ذکر فی الملتقط فان وهبت المراة لزوجها دارا و هما ساکنان فیها یجوز و ان کان فیها متاع المراة
اذا وهبت الارض زوجها و هی ساکنة فیها مع زوجها یصح الهبة کذا فی الخلاصه و هدایه
مسئله درالمه هبه مشاع ما لا یحتمل القسمه درست باشد یا نه هست والله اعلم و هبة المشاع فیما
جایزة هدایه مسئله درالمه اشیاء کذا که از جنس ما لا یحتمل القسمه هست میان جمع معلومین و زید یکی
ازین جمع است حصه خود را بخالد که یکی ازین جمع است بخشید مع قبوله بعد این بخشیدن درست
باشد بلا سبب

فلا رجوع له فیها و ان کان العبد ذو رحم محرم من الواهب

ولو قال جمیع ما لی او جمیع ما املکه لفلان فهبة لا یجوز الا بالتسلیم

باشد بلا سبب شرعی والله اعلم و لو وهب من شریکه لا یجوز لان الحکم ادارة علی نفس الشیوع
هدایه مسئله درالمه زینب زوجه زید در وقتی که مریضه مرض موت بوده مهر خود را که در ذمه
زید داشته بر زید بخشیده است و بقیه ورثه تجویز نمیکنند این هبه را بعد از فوت زینب
بعد این هبه درست باشد بلا سبب شرعی هر چند که ورثه زینب قبل از موت زینب
تجویز کرده باشند آثرا والله اعلم المریضة اذا وهبت مهرها من زوجها و اجازت الورثة
قبل موتها ثم ماتت لا یصح الهبة لان المعتبر انما هو اجازة بعد الموت لا قبله لان الحق للورثة
انما یثبت بعد الموت فصول عمادی مسئله درالمه اسب کذا خود را بعمرو بخشید مع قبوله و قبضه
و حالا زید بعمرو رجوع کرده این اسب را از عمرو میطلبد و عمرو حکم میکند که این اسب بلاک شده
بعد قول عمرو باشد بشرایطه باشد والله اعلم لو ادعی الموهوب له الهلاک صدق بلا حلف کافی
منیة الحلاصه مسئله درالمه زید اسب کذا خود را بخالد برادر عینی خود بخشید مع قبوله و قبضه
فی المجلس بعد پسر زید را که رجوع کرده این اسب را از خالد گیرد بلا سبب شرعی والله اعلم
اذا وهب لذی رحم محرم منه لا یملک الرجوع عمادی مسئله درالمه زید اسب کذا خود را بخالد
اجنبی بخشید مع قبوله و قبضه فی المجلس و بعده زید این اسب را از خالد گرفت بی رضای
خالد و بی حکم قاضی و زید این اسب را تلف کرده است بعد پسر خالد را که قیمت
این اسب را از زید طلبد و ستاند بشرایطه پسر والله اعلم ذکر فی واقعات صدر الشهید
الواهب اذا اختلس فاستهلکه فعلیه قیمته لان الرجوع لا یکون الا عند القاضی قال ابو اللیث
هو قیاس قول اصحابنا و به ناخذ مسئله درالمه زید اشیاء کذا را بزینب اجنبیه
بخشید مع قبولها و قبضها فی المجلس بعد ازان این زینب را بنکاح شرعی خواسته است
بعد پسر زید را که رجوع کند این اشیا را از زینب طلبد بشرایطه پسر والله اعلم
لو وهب لامراة ثم نکحها له ان یرجع فیها لانه لما وهب لها کانت اجنبیة کافی مسئله درالمه
زید اشیا کذا را بزینب زوجه خود بخشید مع قبولها و قبضها فی المجلس بعد ازان میان زید و زینب

افزود و بس مرحمة بحوایج خود صرف کرده ونفس عمرو را باجارت گرفته از برای نگاه داشتن کارد کذا
بر ماه بمبلغ کذا مع قبوله بشرایط بعد از انکه یک ماه گذرد همان روز اول ماه رسد زید را که
این اجاره را فسخ کند بشرایطه رسد والله اعلم ولو استاجر لحفظ السکین کل شهر بکذا فله ان یفسخ
فی الیوم الذی یهل فیه الهلال بحضرة المقرض شروط [illegible] مسئله در انکه زید مبلغ کذا از عمرو گرفته
بحوایج خود صرف نمود ونفس عمرو را باجاره گرفت از برای نگاه داشتن شانه دندان کذا
بر ماه بمبلغ کذا و این مدت گذشته و عمرو شانه دندان کذا را حاضر ساخته و از زید اجره
میطلبد و زید میگوید که شانه دانی که بتو داده بودم این نیست بشرایطه قول زید باشد
در اجره بشرایطه باشد والله اعلم دفع الی المقرض مشطا واستاجر لحفظه کل شهر بکذا علی ما
هو المعهود فمضت مدة فجاء المقرض بالمشط فطلب اجر حفظه فقال المستقرض المستاجر
لیس هذا مشطی فالقول قول المستاجر فی الاجرة حتی لا تجب الاجرة مضمرات فی فصل العشرین
مسئله در انکه زید نفس عمرو را باجاره گرفته است از برای نگاه داشتن شی کذا بر ماه
بمبلغ کذا و قیمت این شی اکثر از مبلغ بدل اجاره نیست و عمرو مدت کذا این شی را محافظت کرده
بشرایط نمود مذکور اجرة الحفظ این شی بر زید باشد بلا سبب شرعی والله اعلم وتصح اذا
کانت قیمة الشیء المحفوظ اکثر من الاجرة والا فلا وعلیه الفتوی قنیه باب استیجار المقرض
مسئله در انکه زید مبلغ کذا از عمرو قرض گرفته ونفس عمرو را از برای نگاه داشتن شی کذا بر ماه
بمبلغ کذا باجاره گرفته ومدت کذا عمرو این شی را محافظت کرده که بدل اجاره با اصل دین
برابر شد و عمرو مدت کذا و دیگر این شی را محافظت نموده شرعاً بعد از مساوی شدن
اجره با اصل دین بر زید اجرة الحفظ این شی جبری لازم نشود بلا سبب شرعی والله اعلم اجره بار گاه
با اصل دین برابر شود اجره لازم نشود المجوب العمادی مسئله در انکه زید نفس عمرو را در اجاره
معهوده باجاره گرفته از برای نگاه داشتن کارد کذا هر سال بمبلغ کذا بعد از انکه یکسال
گذشته اختلاف شد میان زید و عمرو برین وجه که زید میگوید که قبل از گذشتن سال کارد هلاک شده
و عمرو میگوید که

و عمرو میگوید که بعد از گذشتن سال هلاک شده [illegible] قول قول زید مستقرض باشد بشرایطه والله اعلم
ولو هلک السکین واختلفا بعد السنة فقال المقرض هلک بعد السنة وقال الاخر هلک قبل السنة فالقول قول
المستقرض لانه ینکر زیادة الاجر شروط [illegible] مسئله در انکه اگر راهن مرتهن را باجاره گیرد بحفظ رهن
شرعاً این اجاره درست باشد بلا سبب شرعی والله اعلم لو استاجر الراهن المرتهن لحفظ الرهن
لا یجوز فصول العمادیه مسئله در انکه زید خانه کذا را معمورا باجاره بعمرو داده مدت یکسال بمبلغ کذا
و بعد از گذشتن شش ماه این اجاره را برضا و یکدیگر نقض کرده اند و زید تمام این مبلغ را
از عمرو گرفته است شرعاً بر زید باشد نصف بدل اجاره را بر عمرو رد کند بشرایطه باشد والله اعلم
والموجر اذا قبض الاجرة کلها ثم انفسخت الاجارة کان له ان یحاسب ما استوفی من المنفعة
ویرد الباقی علی المستاجر خلاصه مسئله در انکه زید زراعت زمین عمرو را بزراعت زمین خود
باجاره گرفته شرعاً این اجاره درست باشد بلا سبب شرعی والله اعلم استاجر
زراعة ارض بزراعة ارض او سکنی دار بسکنی دار لا یجوز تاتارخانیه مسئله در انکه زید سرای
کذا معمورا بمبلغ کذا بعمرو فروخته و عمرو ثمن داده و قبل از انکه عمرو این سرای را قبض کند زید
الان از عمرو باجاره گرفته است و مدت کذا زید درین سرا سکنی کرده شرعاً اجره این سرا
درین مدت بر زید باشد بلا سبب شرعی والله اعلم باع داره بیعا جایزا واستاجرها من المشتری
قبل القبض وسکنها هل یجب الاجر فاجاب لا فصول عمادی مسئله در انکه زید صغیر را که او را اب و جد
و وصی نبوده و اقربا زید را مدت ده سال کار فرموده اند بی اذن قاضی و بی اجاره شرعیه و حالا
زید بالغ شده شرعاً رسد زید را که اجر مثل خود را ازین اقربا طلبد و ستاند بشرایطه والله اعلم
یتیم صغیر لیس له اب ولا جد ولا وصی استعمله اقرباؤه بغیر اذن القاضی وبغیر الاجارة عشر سنین
فله بعد البلوغ ان یطالب باجر مثله فیها قنیه مسئله در انکه زید پدر صغیر را ولایت آن
است که مال صغیر را بعاریت دهد بلا سبب شرعی والله اعلم وللاب ان یعیر ولده وهل له
ان یعیر مال ولده اختلفت المشایخ فیه وعامتهم علی انه لیس له ذلک فصول عمادی مسئله در انکه زید

پسر صغیر خود را باجاره بعمرو داده است بطعام و کسوة شرعاً این اجاره فاسد باشد و بر عمرو
اجر مثل این صغیر باشد و انچه بطعام و کسوة او صرف کرده است متبرع باشد والله اعلم آجر ابنه الصغیر
بطعام وکسوة فهی فاسدة وله اجر المثل وما دفع الی الصبی یکون متبرعا قنیه مسئله در انکه زید پسر
صغیر خود را بخاله داده است که او را حرفه کذا تعلیم کند در یک سال و درین یکسال این صغیر خدمت
خاله میکرده باشد و این صغیر مدت شش ماه خدمت خاله کرده برین وجه شرعاً این عقد
فاسد باشد و اجر مثل این صغیر درین مدت بر خاله باشد بشرایطه باشد والله اعلم رجل دفع ابنه
الی رجل لیعلمه حرفة کذا حتی یعمل له الصبی ستة اشهر فهذا فاسد فاذا عمل یجب اجر المثل بعمله العتابی
مسئله در انکه زید نفس عمرو را بمبلغ کذا باجاره گرفته است که عمرو پسر صغیر زید را در مدت یکسال
صنعت کذا تعلیم کند و مدت شش ماه برین گذشته و عمرو هیچ تعلیم نکرده ازین صنعت
شرعاً رسد زید را که این عقد را فسخ کند بشرایطه رسد والله اعلم اذا استاجر استاذا لیعلمه
هذا العمل فی هذه السنة فمضی نصف السنة ولم یعلمه فله ان یفسخه آداب المفتی مسئله در انکه زید
عمرو را بمبلغ کذا باجاره گرفته است که حرفه کذا بوی تعلیم کند و عمرو نفس خود را مدت کذا
تسلیم زید کرده است شرعاً این اجاره درست باشد بشرایطه و بدل اجاره بر زید باشد
بشرایطه باشد والله اعلم استاجر رجلا لیعلمه حرفة من الحرف ان بین المدة جاز وینعقد العقد
علی المدة حتی یستحق المعلم الاجر بتسلیم النفس علمه او لم یعلم وان لم یبین ینعقد فاسدا
حتی لو علم استحق اجر المثل وان لم یعلم لا محیط قاضیخان مسئله در انکه زید نفس عمرو را باجاره گرفته
مال او را از بلده بلخ به بلده کذا بجار برد و چیزی از برای او خرد بنصف راه رسید [illegible] عمرو
در [illegible] باز زید از نصف راه گشت شرعاً اجره عمرو تا نصف راه بر زید باشد بشرایطه والله اعلم
رجل استاجر رجلا لیذهب له الی نیشابور ویشتری له شیئا فبلغ سرخس فرض فامره المستاجر
بالرجوع فانه یجب اجر الذهاب الی سرخس جواهر مسئله در انکه زید عمرو مملوک خود را باجاره
گرفته است بمبلغ کذا که از برای او عمل کذا کند مع قبوله شرعاً اجره این غلام بر زید [illegible]
بلا سبب

بلا سبب شرعی والله اعلم اذا استاجر عبده لعمل معلوم فانه لا یستحق الاجر لوجوب العمل علیه کما فی النفقه
مسئله در انکه زید پسر صغیر خود را تا مدت کذا باجاره بعمرو داده و این پسر در اثنای این مدت بالغ شده
شرعاً این صغیر را اختیار باشد که اگر خواهد فسخ کند این عقد را و اگر خواهد امضا کند بشرایطه والله اعلم
واذا ادرک الصغیر بنفسه فی الاجارة قبل انقضاء المدة فان کانت الاجارة وقعت علی النفس کان له الخیار
ان شاء ابطل الاجارة وان شاء امضی فصول العمادی مسئله در انکه زید عمرو را باجاره گرفته است که رسالت
او را در بلده کذا بخالد رساند و عمرو رفته است و خالد را در ان بلده نیافته است و گذشته آمده است
شرعاً اجاره عمرو بر زید باشد بشرایطه باشد والله اعلم استاجر لتبلیغ رسالة الی فلان بمصر
فذهب فلم یجد المرسل الیه او وجده لکن لم یبلغه الرسالة ورجع فله الاجر بخلاف الکتابة محیط
مسئله در انکه زید زمین کذا عمرو را بمبلغ کذا بمدت کذا باجاره گرفته است که از برای حبوب کشت کند
و بعضی ازین زمین فارغ بوده و بعضی مشغول بزراعت بوده شرعاً این عقد اجاره در
مجموع این زمین فاسد باشد بشرایطه باشد والله اعلم استاجر ارضا بعضها فارغة وبعضها [illegible]
فارغة ففی المزروعة فاسدة وفی الفارغة ایضا لفسادها جواهر مسئله در انکه زید سرای خود را بمبلغ کذا
تا مدت کذا باجاره بعمرو داده و بعد فتنه واقع شده و زید امتعه خود را در بعضی از خانه
های این سرا نهاده و مشغول کرده بعض بقدر انچه ازین سرا با متعه زید مشغول شده از اجره
ساقط شده باشد بشرایطه والله اعلم آجر داره وسلمها ثم وقعت فتنة فشغل بیتا بامتعته
سقط حصته من الاجر لعدم تسلیم المنفعة قنیه مسئله در انکه زید حمام کذا عمرو را که در قریه کذا بوده
باجاره گرفته است بمبلغ کذا تا مدت کذا و در اثنای این مدت مردم این قریه گریخته اند
و این قریه خالی شده است و انتفاع ازین حمام ممکن نیست شرعاً بر زید اجره باشد بلا سبب شرعی
والله اعلم استاجر حماما فی قریة ونفر الناس خلت القریة لا اجر علیه ان لم یستطع الترفق بالحمام
وقال رکن الاسلام علی السعدی لا یجب الاجر مطلقا قال استاذنا فیه اختلاف المشایخ
قنیه مسئله در انکه زید سرای کذا عمرو را بمبلغ کذا تا مدت کذا باجاره گرفته است و بعد زید غایب شده

ور وجه زید درین سرای ساکن است بشریعت عمرو را ولایت آن باشد که فسخ این اجاره
کرده وجه زید را ازین سرا اخراج کند در غیبت زید بلا سبب شرعی والله اعلم اذا آجر داره
کل شهر بکذا فخرج المستاجر وخلف امرأته فیها جاز فلو اراد الآجر ان یفسخ الاجارة واخراجها
بغیر محضر من الخصم فلیس له فصولین مسئله درانکه زید عمرو را باجاره کرده است که شئی کذا که حملان او را
مؤنت است از بلده کذا به بلده دیگر برد و بخالد دهد و درین بلده خالد را نیافته بجهتی
گذاشته این شئی را تا بخالد دهد بشریعت عمرو ضامن قیمت این شئی شد باشد بلا سبب شرعی والله اعلم
رجل استاجر رجلا لیحمل شیئا له حمل ومؤنة الی بغداد لیدفعه الی رجل فوجد الرجل غائبا فترک الاجیر
المحمول عند رجل لیوصله الی ذلک الرجل ینبغی ان لا یضمن محیط مسئله درانکه
بشریعت مادر صغیر که این صغیر در حجر او باشد اجارت این صغیر جائز باشد بشرایط
ویجوز للام ان تؤجر ابنها اذا کان فی حجرها ولا یجوز للعم بهدایه فی متفرقات کما مسئله درانکه
زید عمرو را مدت کذا خدمت فرموده است بوعده آنکه زینب دختر خود را زن عمرو دهد و از
زینب را بداده است بشریعت اجر مثل عمرو بر زید باشد بشرایط والله اعلم اذا قال الرجل
اعمل لی کذا بهذه السنة حتی ازوجک ابنتی فعمل السنة ثم ابی ان لا یزوج ابنته منه یجب
اجر المثل وقیل لا یجب وقیل یجب وهو الاشبه فصول استروشنی مسئله درانکه زید عمرو را مدت کذا
خدمت فرموده بوعده عطاء مجهول و عمرو درین مدت خدمت کرده است بشریعت
اجر مثل عمرو بر زید باشد بشرایط والله اعلم اذا قال اعمل لی کذا حتی اعطیک
وکذا ثم ابی ان یعطیه فله اجر المثل فیه مسئله درانکه زید عمرو را باجره گرفته است که مقدار کذا گندم
زید را از بلده کذا به بلده دیگر برد و عمرو را در راه قطاع طریق ترسانیدند این گندم را گرد اورده
آورده است بشریعت بمجرد تهدید اجره لازم نشود بلا سبب شرعی والله اعلم مسئله در صورت
اگر زید رجوع عمرو طریق مخوف باشد او را که بااین حمل مرکب خود را گریزاند و این گندم هلاک شد
بشریعت بمجرد مذکور عمرو ضامن این گندم نشود بلا سبب شرعی والله اعلم رجل استاجر حمارا
بحمله

یحمل له کذا امنا من الحنطة من بلده الی بلد کذا باجر معلوم لحمل بعض الطریق فخوفوه فی الطریق فرجع واعاد
الحمل الی المستاجر فانه لا یستحق من الاجر وان کان الطریق مخوفا فاعتذر رجوعه ولا یمکنه الرجوع مع الحمل فترک
عند امین ثم لا یضمن اذا هلک هناک جواهر مسئله درانکه زید را گاوان کذا است که این گاوان را
باجره بمردم میدهد و خالد یک ازین گاوان را برده تا مدت کذا کار فرموده لا علی وجه الغصب
بشریعت اجره المثل این گاو زید درین مدت بر خالد باشد بشرایطه باشد والله اعلم
گاوان مردی است یک ازین گاوان وی را برد و مدت کذا کار فرمود مردی اجر
بروجه غصب نبوده باشد قیاس بر خانه معد اجارت و در ارکوشش معد اجاره والله اعلم
مسئله درانکه زید خانه کذا خود را مبلغ کذا تا مدت کذا باجاره بعمرو داده و قبل از گذشتن
این مدت زید این خانه را بی اذن عمرو باجاره بخالد داده است بشریعت این عقد اجاره
دوم موقوف باجازه عمرو باشد والله اعلم خانه بیکی باجارت داد باز به بکری باجارت داد
درست بود اجارت اجاره دوم موقوف بر اجازه اول بود فتاوی دستاری مسئله درانکه زید زمین
کذا عمرو را که معد از برای استغلال بوده مدت کذا زراعت کرده از برای خود لا بعقد من
العقود بشریعت اجره المثل این زمین درین مدت بر زید باشد بشرایطه باشد والله اعلم
سکن دارا معدا للغلة او زرع ارضا للغلة یجب اجرة الارض علی جواب المتأخرین
محسن مسئله درانکه زید عمرو را باجارت گرفته که مقدار کذا گندم وی را درو دو از این گندم
مقدار کذا گندم بوی دهد و عمرو این گندم را درو کرده است بشریعت این اجاره فاسد
بشرایطه باشد و اگر گفته باشد که مقدار کذا گندم بدهم و نگفته باشد که ازین گندم بدهم
بشریعت این اجاره درست باشد بشرایطه باشد والله اعلم المسطور یکی را میگوید که این
گندم را بدرو تا سه یک بتو بدهم و اگر ازین گندم گوید فاسد بود و اگر گوید که ده من
تا یک من بتو دهم درست آید اگر ازین بهبه گوید فاسد بود چون اگر گندم داد که آرد کن تا از
ده من تو یک من بدهم درست و اگر آرد گوید که فاسد بود کذا فی اجارات بهداية المصلی
ابو ادایی

مسئله درانکه زید را ورثه عمرو مبلغ کذا دین بوده و عمرو در بلده سمرقند و زید در بخارا و زید خالد
را گرده است که بسمرقند رود و این مبلغ را از عمرو قبض کند و ده تنکه از خالد باشد و خالد از بخارا
بسمرقند رفته و این مبلغ را از عمرو طلبیده بشریعت اجر مثل خالد بر زید بر وجه مذکور باشد
بشرایطه باشد والله اعلم رجل له غریم فی مصر آخر قال لرجل اذهب الی فلان وطالبه بالدین الذی
لی وکذا فان قبضه فلک عشره من ذلک ففعل المامور فعلیه اجر المثل کذا فی فصل التاسع والثلاثین
من اجارات الذخیرة البرهانیة مسئله درانکه اجاره مشاع باجنبی نادرست و بی شریک درست
باشد بشرایطه باشد والله اعلم ولا یجوز اجارة المشاع عند ابی حنیفة الا من الشریک هدایه مسئله
درانکه طریق اجاره مشاع آن باشد که در کل مجمد و تمسک کذا عقد کرده شود بعد از آن
در نصف مثلا فسخ این عقد کنند بشرایطه باشد والله اعلم وطریق جواز اجارة المشاع ان العقد
العقد علی الکل ثم یفسخ فی نصفه او ربعه فقد ارما اتفق علیه العاقدان فیجوز لان الشیوع
الطاری لا یمنع الجواز علی قول المحیط او المحیط مسئله درانکه زید حمام کذا را باجاره گرفته است
از عمرو بشرط آنکه این حمام را مرمت کند بشریعت این اجاره فاسد باشد بشرایطه باشد
استاجر حماما وشرط رب الحمام المرمة علی المستاجر فالاجارة فاسدة للجهالة قدر المرمة
ذخیره مسئله درانکه زید را اهل محله کذا باجاره گرفته اند که از برای ایشان در مسجد
این محله امامت کند و زید بنفس خود را بایشان داده است بشریعت این اجاره درست
باشد بشرایطه باشد والله اعلم ولا یجوز الاجارة علی الطاعات کالحج والاذان والامامة
وتعلیم القرآن والفقه وقیل یجوز علی التعلیم والامامة فی زماننا وعلیه الفتوی مختار الفتوی
تکملة الاجهل وضمانه مسئله درانکه اسب کذا از زید در دست خالد که بان اجیر مشترک که
آنرا باجره نگاه داشته از تلف شده است بروجهی که تحرز از آن ممکن بوده است
بشریعت اگر خالد در محافظت معهود آن تقصیر کرده باشد ضامن تمام قیمت
این اسب باشد و اگر تقصیر نکرده باشد رسد عمرو را که نصف قیمت این اسب را
از خالد

از خالد طلبید و ستاند صلحا بشرایطه رسد و باشد والله اعلم فی الاجیر المشترک اذا ضاع بلا صنع منه
انما یقع بالصلح احتیاطا بالقولین رحمه الله تعالی عن المتأخرین دون اختیار و الفتوی بالصلح بنصف القیمة
شرح مختصر مسئله درانکه اسب کذا از زید در دست عمرو اجیر مشترک حتف انفه مرده است بشریعت
عمرو ضامن قیمت این اسب زید نشده باشد بلا سبب شرعی والله اعلم ولو تلف بما لا یمکنه الاحتراز عنه
کالحرق الغالب والعدو والمکابر والموت حتف انفه لا یضمن عندهم اجماعا بهدایه الملتقط مسئله
درانکه زید اجیر عمرو که گوسفندان کذا عمرو را چرانیده در موضعی که ماذون نبوده بچرانیدن
در آن موضع بعضی ازین گوسفندان هلاک شده درین موضع بشریعت زید ضامن
گوسفندان هلاک شده درین موضع باشد بشرایطه باشد والله اعلم الراعی اذا رعی فی مکان
لم یؤذن له فی الرعی فعطب الغنم و ما اشبه ذلک صار ضامنا لما عطب فصول مسئله در جنس
اگر اختلاف واقع شود میان اجیر و مالک برین وجه که مالک گوید که شرط کرده بودم که این
گوسفندان را در موضع دیگر چرانی و راعی گوید که شرط کرده بودی که درهمین موضع چرانم
بشریعت قول قول مالک غنم باشد بشرایطه باشد والله اعلم و بر راعی بینه باشد فان ضاع
بعضها فقال رب الغنم شرطت علیک ان ترعی فی موضع آخر فخالفت فانت ضامن وقال
بل شرطت لی ان ترعی فی هذا الموضع فالقول قول رب الغنم وعلی الراعی البینة مشارع الشرائع
مسئله درانکه زید اسبان کذا خود را بعمرو که بان اجیر داده است که این اسبان را از برای وی
باجره نگاه دارد و عمرو گرفته از او در صحرا گذاشته و یک اسب ازین اسبان تلف شده
و عرف چنان بوده است که اسبان را اجرا در مثل این صحرا تنها میگذارند و در بعضی اوقات
بهمات خود اشتغال می نمایند بشریعت بمجرد مذکور عمرو ضامن قیمت این اسب شده باشد
بلا سبب شرعی والله اعلم سلم افراسه الی الراعی لیحفظها مدة معلومة و دفع الیه اجرة الحفظ
والرعی و اشتغل الراعی بمهمه ... افراسه فضاعت فرس فقیل یضمن فقال لا ان کان ذلک متعارفا
فیما بین رعاة الخیل والا فنعم قنیه مسئله درانکه میان قریه کذا عرف چنانست که دواب خود را

فی مختصر القدوری لاضمان علی الاجیر الخاص فیما تلف فی یده ولا ما تلف من عمله معناه اذا لم یکن متعدیا بخلاف الاجیر المشترک فانه اذا حصل الهلاک بفعله ولو تجر برا فی الاجیر الخاص لا یضمن الا بالتعدی وعلی هذا تلمیذ القصار وسایر الصناع واجیرهم لا ضمان علیهم الا اذا تعدوا فیه وفیما لا یتعدون لیس ضمن الاستاد ولا رجوع علیهم فصول عمادی

سبوت مجروح شده و در روزی نوبت زید بوده کاو خالد تلف شده است تعدی زید بسبب زید ضامن کاو خالد شده باشد بلا ستر عی والله اعلم سئل ابراهیم عن اهل قریة یرعون دوابهم بالنوبة فذهب منها بقرة جمل یوم الذی یرعی فی نوبته غرم قال ایضا ضامن سئل فی قول من تضمن الاجیر المشترک قال الفقیه ابو اللیث لا یضمن سئل فلان جمیعا هاک فقیه ابو اللیث

در الحکم زید مرکب کذا عمرو را در کاروان سرای کذا در آورده و سرای بان را گفته که نگاه کن و کالکتة است و رفلان موضع بر بند و زید این مرکب را بسته رفته است و این مرکب غایب شده و سرای بان میگوید که عمرو صاحب تو گفت که آب بدهد و حال آنکه عمرو نبوده بشریعت سرای بان ضامن قیمت این مرکب شده باشد بشرایطه شده والله اعلم دخل رجل بدابته خانا و قال للخانی این اربطها فقال هناک فربط وذهب فلما رجع لم یجد دابته فقال الخانی له ان صاحبک قد اخرج الدابة لیسقیها ولم یکن له صاحب ضمن الخانی لان قوله این اربطها استحفاظ منه له فاذا اشار الی موضع الربط فقد اجابه الی الحفظ فصار مودعا وقد قصر فی الحفظ یعنی مضمون

در الحکم زید حجره کذا را از مستاجر کاروان سرای کذا باجاره گرفته است و اشیاء عمرو را در آن حجره نهاده و در شب این حجره را سوراخ کرده آن اشیاء کذا را از زید را از این حجره دزد برده تقصیر عمرو بشریعت بجواب عمرو ضامن این اشیاء زید شده باشد بلا ستر عی والله اعلم رجل استوجر لحفظ خان فسرق من الخان شیء لا ضمان علیه لانه یحفظ الابواب واما الاموال ففی ید اربابها فی البیوت فصول عمادی انواع الضمانات

در الحکم زید درزی جامه کذا عمرو را دوخته است و آستر کیسه دوخته و عمرو این جامه را پوشیده و مبلغ کذا فلوس در این کیسه انداخته و این مبلغ تلف شده بشریعت زید ضامن این مبلغ عمرو شده باشد بلا ستر عی والله اعلم درزی کرته دوخته است و این را جیب نادوخته مانده است بعد یا انبیا کرته پوشیده است و سیم در جیب انداخته است از این جیب فرو ریخته است و ضایع

درزی

وان ملک بفعله بان یخرق بدقه او عصره یضمن عند علمائنا الثلاثة بخلاف المزارع فی عقد الاجارة وما یملک فی یده بغیر صنعه ان کان بحال لا یمکن الاحتراز عنه کالحرق الغالب والغارة الغالبة والموت لا ضمان علیه بالاتفاق کاو در باده برکه خولیشن بجرد صلح کنند با باده بان اجیر مشترک روا نبوده فتوی انچه در فصلین مختلف فیه باشد

درزی ضامن باشد لانه اجازه لانه ترک الحفظ حتی هلک بسبب القاء الدرهم فیه فصار مباشرة والحکم یضاف الی المباشر فاعلم

در الحکم زید باده بان باده را در صحرا کذا دارد مهم جدا رفته و این باده در پالیز عمرو در آمده و این پالیز را خورده بشریعت زید ضامن پالیز عمرو شده باشد بلا ستر عی والله اعلم البقار اذا ترک البا قورة فی الجبانة وغاب عنها فوقعت البا قورة فی زرع رجل فافسد الزرع لا یضمن البقار

در همین صورت اگر باده بان ایستاده باشد و از نزد او این باده ها این زرع در آمده باشد و خورده باشد ضامن شده باشد بشرایطه شده والله اعلم اذا کان البقار ارسل البا قورة فی الزرع او اخرج البا قورة من القریة وهو یذهب معها حتی وقعت البا قورة فی الزرع او اتلف مال انسان فی سیرها ای طریقها یضمن البقار فی الفصول العمادی

در الحکم زید شتر کذا عمرو را باجاره گرفته است که این شتر را گندم بار کرده کذا ایلکه دیگر برد و این شتر را می برده که در راه بیمار شده و زید همراه نبوده و عمرو این شتر را با گندم زید در بیابان کذا انداخته رفته است و این گندم تلف شده است بشریعت عمرو ضامن گندم تلف شده باشد بلا ستر عی والله اعلم ولو کان صاحب الحمار لم یکن صاحب المتاع معه فرض الحمار فی الطریق فترک الحمار والمتاع وذهب لا یضمن لانه فیه ضرورة وعذرا کذا فی الفصول العمادی

الفصل الثالث فی فسخ الاجارة

در الحکم زید حمام کذا عمرو را باجاره گرفته است بمبلغ کذا تا مدت کذا و بعضی از این مدت گذشته و مقدار اجره از این حمام حاصل نمیشود و زید میخواهد که این عمل را ترک کند بشریعت میرسد زید را که این حمام را رد کند و ترک این عمل کند بشرایطه میرسد والله اعلم رجل استاجر حماما سنة باجرة معلومة وصار الحمام بحال لا یحصل من الغلة قدر الاجرة واراد ان یرد الحمام قال ان لم یعمل فله ان یرد الحمام جواهر و اوکتاب الاجارة

در الحکم دکان کذا عمرو را تا مدت کذا بمبلغ کذا باجاره گرفته است که در این دکان بزازی کند و در اثنای این مدت زید میخواهد که از این دکان خیزد

و ترک این عمل کند میرسد زید را که این دکان را باین عذر رد کند بر عمرو بشرایطه رسد والله اعلم ومن الاعذار ان یستاجر حانوتا سنة باجرة معلومة ثم اراد ان یقوم من السوق ویترک التجارة فتاوی قاضیخان

در الحکم زید سرای کذا عمرو را بمبلغ کذا تا مدت کذا باجاره گرفته است و بعده زید را اراده فسخ این اجاره شده است و کلید این سرا را بدست عمرو داده است و عمرو آن را بیع بگفته است بشریعت این عقد منفسخ شده باشد هر چند عمرو بصریح قبول نکرده باشد بشرایطه باشد والله اعلم الاجارة کما ینفسخ بصریح الفسخ ینفسخ بدلالة الفسخ الا تری ان الاجر لو کان واحدا ودفع المستاجر المفتاح الیه وقبل هو ذلک ینفسخ الاجارة بینهما فصول فی فصل العشرین

در الحکم زید سرای کذا عمرو را بمبلغ کذا تا مدت کذا باجاره گرفته است و در اثنای این مدت بعضی از این سرا ویران شده و زید میخواهد که این اجاره را فسخ کند و عمرو غایب است بشریعت میرسد قاضی اسلام را که بالتماس زید وکیل نصب کند از جانب عمرو تا زید در حضور این وکیل فسخ کند این عقد را بشرایطه رسد والله اعلم استاجر دارا فانهدم بعضها والاجر غایب او متمرد لا یحضر مجلس القاضی لا یفسخ وینصب القاضی وکیلا فیفسخ فتنیه

در الحکم اگر در صورت مذکوره تمام این سرا ویران شده باشد بشریعت مستاجر را ولایت آن باشد که در غیبت آجر با وکیل وی این اجاره را فسخ کند بشرایطه باشد والله اعلم انهدم بیت من الدار او سقط حایط للمستاجر ان یفسخ ولا یملک بغیبة المالک بالاجماع وان انهدم الدار کلها فله الفسخ من غیر حضرة رب الدار لکن لا ینفسخ ما لم یفسخ والله اعلم تاتارخانیه

در الحکم زید دکان کذا عمرو را بمبلغ کذا تا مدت کذا باجاره گرفته است و در اثنای این مدت زید را اراده سفر شده است بشریعت میرسد زید را که بسبب عذر سفر این عقد را فسخ کند بشرایطه رسد والله اعلم لو استاجر حانوتا او بیتا ثم بدا له ان یسافر کان عذرا فاضیخان

در الحکم زید نعل صفور را بمبلغ کذا تا مدت کذا بعمرو نعل بافنده کی باجاره داده و حال آنکه این عمل مناسب زید نیست مردم وی را عیب میکنند بشریعت

عمرو را ازو باجاره گرفته

بشریعت میرسد زید را که این عقد را فسخ کند بشرایطه رسد والله اعلم فی التجرید لو آجر نفسه فی عمل او صناعة ثم بدا له ان یترک لم یکن له ذلک واذا کان ذلک العمل لیس من عمله وهو یعاب به کان له الفسخ فتاوی

در الحکم زید متولی موقوفات کذا حمام کذا را که از جمله این موقوفات است بمبلغ کذا که این مبلغ اجر مثل این حمام بوده تا مدت یکسال بعمرو باجاره داده است بشریعت برتقدیر آنکه خالد گوید که من این حمام را به بیشتر از این مبلغ باجاره میگیرم میرسد زید را که بی رضاء عمرو بخالد دهد بلا ستر عی چونکه مبلغ اول اجر مثل این حمام بوده است والله اعلم فی فصل الثالث من اجارات الذخیرة حمام الوقف اذا آجره باجر مثله او انقصت قدر ما یتغابن الناس فیه لان الثانی فی الزیادة علی الاجر المثل متعنت بهذا اکثر الوقف ودید کرنا فی وقف هذا المجموع

در الحکم زید کاروان سرای ملک صغور را بمبلغ کذا تا مدت یکسال بعمرو باجاره داده است و عمرو باجاره گرفته است بشریعت برتقدیر آنکه اجر مثل این کاروان سرای زیاده شود در اثنای این مدت نمیرسد زید را که این عقد اجاره را فسخ کند بلا ستر عی والله اعلم ذکر فی فصل الثلاثین من اجارات الذخیرة اماکن الاملاک لا تفسخ العقد رخص اجر مثلها او غلا باتفاق الروایات

در الحکم غلام مستاجر در دست زید مستاجر دزد ظاهر شده بشریعت میرسد زید را که این اجاره را فسخ کند بشرایطه رسد والله اعلم اذا استاجر غلاما للخدمة فوجده سارقا فهذا عذر له ان یفسخ الاجارة

در الحکم زید خانهای کذا عمرو را تا مدت یکسال بمبلغ کذا از عمرو باجاره گرفته و قبض کرده است و بعد از گذشتن این مدت زید غایب شده و کلید این سرا را بعمرو نداده بشریعت میرسد عمرو را که این سرای صغور را بگیرد و به دیگری باجاره دهد بشرایطه رسد والله اعلم ولو غاب المستاجر بعد السنة ولم یسلم المفتاح الی الآجر فله ان یجد فیه مفتاحا آخر و یؤاجرها من غیره بغیر اذن الحاکم

در الحکم زید نعل صغور را بمبلغ کذا تا مدت کذا باجاره داده بعمرو و بعد اجاره را ابتمام بزید داده بشریعت برتقدیر آنکه زید بعض از این اجاره را

در اثنای این مدت بود کردانیده داده باشد بجود مذکور این اجاره منفسخ شده باشد
بلا اسیر عرض والکفایه فی الخلاصه الآجر اذا ادّی بعض بدل الاجارة ولا تنفسخ الاجارة
ما لم یرد کل المال کذا اجاب صدر الشریعة وبعض المشایخ اعتبروا الاکثر وقیل تنفسخ فی الکل
اذا وقع علی الطریق الفسخ والقواعد در المه زید غلام کذا و عمرو را باجاره گرفته است از برای
خدمت کذا و زید این غلام را در این خدمت حاذق یافته است بعد رسد زید را که این
اجاره را فسخ کند بلا اسیر عرض والکفایه ولو استأجر عبدا للخدمة فوجده غیر حاذق
لا یکون عذرا والقواعد **کتاب العاریة** در المه زید گاو کذا و عمرو را از عمرو طلبیده بعاریة
و عمرو گفته است که فردا این گاو را ببر بیام و زید فردا آمده و بی اذن عمرو این گاو را
برده و این گاو در دست زید تلف شده بعد زید ضامن قیمت این گاو شده باشد
بشرایطه سیره والکفایه رجل استعار بقرا فقال ادفعک غدا فجاء المستعیر من الغد واخذه
بغیر اذنه ضمن سراج در المه زید اسب کذا از عمرو را بعاریت گرفته است که همراه جنازه
خالد رود تا موضع کذا و زید از این اسب فرود آمده از برای جنازه گذاردن بعضی در آمده
شخص دیگر سپرده و این اسب را دزد برده بعد بجود مذکور زید ضامن قیمت
این اسب شده باشد بلا اسیر عرض والکفایه استعار دابة لیشیع جنازة الی موضع کذا
فلما انتهی الی المقبرة دفعها الی انسان ودخل المصلی لیصلی فسرقت الدابة فلا ضمان علیه
هکذا فی وسیلة الليث المسمی بالنوازل در المه زید مرکب کذا از عمرو را بعاریت گرفته است که
سوار شده از موضع کذا بموضع دیگر رود و عمرو بعاریت بزید داده و زید در راه
فرود آمده و این مرکب را در رسن خود بسته و نشسته خواب رفته و این مرکب را دزد برده
بعد بجود مذکور زید ضامن این مرکب شده باشد بلا اسیر عرض والکفایه اذا استعار
دابة فنام فی المفازة ومقودها فی یده فقطع المقود سارق وذهب بالدابة لا یضمن المستعیر
لانه ما ترک الحفظ ولو مد السارق المقود من یده وذهب بها ولم یعلم به المستعیر کان ضامنا
قیل هذا

قیل هذا اذا نام مضطجعا وان نام جالسا لا یضمن بکل حال او لو نام جالسا لکن المقود فی یده
لکن الدابة بین یدیه لم یکن ضامنا فههنا اولی وفی المغنی انما یجب الضمان بالنوم مضطجعا
فی الحضر اما فی السفر فلا یضمن فکذا الوضیع المستعار یبسط تحته ونام قاعدا لا یضمن ومضطجعا
فی الحضر لا فی السفر وکذا لو وضع تحت رأسه شرح مختصر مولانا الوالکارم در المه زید مرکب کذا
عمرو را بعاریت گرفته است که مقدار کذا گندم بار کرده از قریه کذا ببلدة دیگر برد و زید این مرکب را
گندم بار کرده برده و در کوچه کذا بسته و این مرکب را دزد برده بعد زید ضامن قیمت
این مرکب شده باشد بشرایطه شده والکفایه واذا ادخل المستعیر الحمل بیته وترک الدابة المستعارة
فی السکة فهلکت فهو ضامن فصولین در المه زید مرکب کذا از عمرو را بعاریت گرفته است که سوار
شده بموضع کذا رود و زید این مرکب را سوار شده از آن موضع تجاوز کرده است و گشته
و قبل از آنکه بعمرو تسلیم کند این مرکب تلف شده بعد زید ضامن قیمت این مرکب شده باشد
بشرایطه باشد والکفایه لو استعار دابة الی مکان مسمی فجاوز بها المستعیر المکان المسمی ثم عاد
فهو ضامن الا اذا ردها الی المالک هکذا ظهیریة در المه زید مرکب کذا از عمرو را بعاریت گرفته است که
تا روز دیگر روز کذا نزد عمرو بیارد و تا روز دیگر روز مذکور نی آورده است بعده این مرکب تلف شده
بعد زید ضامن قیمت این مرکب شده باشد بشرایطه شده والکفایه اذا کانت العاریة موقتة
بوقت فامسکها بعد الوقت فهو ضامن فصولین در المه زید اسب کذا از عمرو را بعاریت
گرفته است که سوار شود بعد ذلک عمرو اسب مذکور را از زید طلبیده و زید نداده با آنکه قادر
بر تسلیم آن بوده و این اسب در دست زید تلف شده بعد زید ضامن قیمت این
اسب شده باشد بشرایطه شده والکفایه المعیر اذا طلب العاریة فلم یردها یضمن اذا هلکت عمادیه
در المه زید دراز گوش خالد را بعاریة گرفته است بعد عمرو نزد زید آمده گفته است که این مرکب را
من از خالد طلبیدم و خالد مرا امر کرد که از تو بگیرم و زید عمرو را تصدیق کرده این دراز گوش را داد
و این دراز گوش نزد عمرو تلف شد بعد اگر خالد منکر شود و گوید که من عمرو را امر نکرده بودم

زید ضامن قیمت این دراز گوش خالد شده باشد بشرایطه شده والکفایه جاء رجل الی المستعیر
وقال انی استعرت الدابة التی عندک من فلان مالکها وامرنی ان اقبضها منک وصدقه ودفعها الیه
فهلکت عنده ثم انکر المعیر ان یکون امره بذلک فالمستعیر ضامن ولا یرجع علی الذی قبضها منه لانه
وان کان قد کذبه او لم یصدقه ولم یکذبه او صدقه وشرط علیه الضمان فانه یرجع فصولین
انواع الضمانات **کتاب الودیعة** در المه زید جامه کذا خود را نزد عمرو ودیعة نهاده است
و عمرو این جامه را پوشیده است بعده این جامه را برده بخانه مانده است بعد اگر بعد ذلک
این جامه بی تعدی و تقصیر عمرو تلف شده باشد عمرو ضامن قیمت این جامه باشد بلا اسیر
عرض والکفایه المودع اذا خالف الودیعة ثم عاد الی الوفاق برئ عن الضمان بخلاف ما اذا جحد الودیعة
او منع ثم اعترف فانه لا یبرأ الا بالرد علی المالک وفی الاجارة والاعارة اذا خالف ثم عاد الی الوفاق
لا یبرأ من الضمان الاسروشنی فی فصل البایع والعشرین در المه زید مودع اسب ودیعه را بمنزل
مودع برده است و بربسته است و این اسب در آن منزل تلف شده بعد زید ضامن این اسب
باشد بلا اسیر عرض والکفایه المودع اذا رد الودیعة الی منزل المودع او الی واحد من عیاله فضاعت
لا یضمن کالعاریة وفی التنویر یضمن بخلاف العاریة والفتوی علی الاول ای علی انه لا یضمن مجمع الفتاوی
در المه گاو کذا زید را که نزد عمرو بودیعه بوده عمرو برد در سرای خود بر بسته در شهر و این گاو
تلف شده است بعد عمرو ضامن قیمت این گاو شده باشد بشرایطه شده والکفایه ان ربط بقر
الودیعة علی باب داره فی المصر یضمن وفی القریة لا یضمن مختصر وافی در المه اشیا کذا از زید که نزد عمرو بودیعت بوده
و عمرو فوت شده و اختلاف شده میان زید و ورثه عمرو بر این وجه که زید میگوید که این اشیا نزد عمرو
بوده است و عمرو مجهلا فوت شده است و از ایشان تاوان میطلبد و ورثه عمرو اقامت بینه میکنند
بر آنکه عمرو در حال حیوة خود گفته است که این اشیا را بر زید رد کردم بعد اینچنین بینه ورثه عمرو مقبول
باشد بشرایطه باشد خلاصه فی کتاب الودیعة در المه کتاب کذا از زید نزد عمرو بودیعت بوده است
و عمرو از خانه خود غایب شده است و خالد اجنبی عمرو را گفته است که در خانه تو چیزی هست از آن من
وکلید

وکلید خانه عمرو را گرفته است بعد از آنکه عمرو بخانه خود در آمده این کتاب در خانه خود نیافته
بعد بجود مذکور عمرو ضامن این کتاب زید شده باشد بلا اسیر عرض والکفایه المودع
غاب عن منزله فقال له اجنبی لی فی منزلک شیء واخذ المفتاح فلما رجع المودع الی بیته
لم یجد الودیعة لا ضمان علیه فصولین فی فصل الکثرة والثلاثین باب انواع الضمانات در المه شی کذا از
زید نزد عمرو بودیعة بوده و زید عمرو را فرموده که این شی را بخالد رسول وی بدهد و حالا
اختلاف شده میان زید و عمرو بر این وجه عمرو میگوید که این شی را بخالد فرستاده زید
دادم و خالد میگوید که نگرفته ام آنرا از عمرو و زید نیز میگوید که عمرو بخالد نداده است آنرا
بعد در این صورت قول قول عمرو باشد در دفع ضمان از نفس خود و خالد ضامن باشد
بجود سوگند خوردن عمرو بلا اسیر عرض والکفایه فی الاصل اذا امر صاحب الودیعة
المودع ان یدفعها الی رجل بعینه فقال دفعتها وقال ذلک الرجل لم اقبضها منک فقال رب الودیعة
لم تدفعها فالقول قول المستودع ولا ضمان علی المدفوع الیه ویعتبر قول المودع فی برائته
عن الضمان عن نفسه لا فی حق ایجاب الضمان علی المدفوع الیه مفتی فی الودیعة
در المه اشیا کذا از زید نزد عمرو بودیعة بوده است در بلده کذا و در این بلده فتنه بزرگ انگیخته
و در آن وقت زید این اشیا را از عمرو طلبیده و عمرو گفته است که حالا دست یافتن نمی‌توانم
و این بلده تاراج یافته است و عمرو میگوید که این اشیا زید را در تاراج برده اند و آن
وقت که زید این اشیا را از من طلب کرد وقت تنگ بود و در جایی بود که فی الحال قادر نبودم
بر دفع آن بعد قول قول عمرو باشد بشرایطه باشد و عمرو ضامن این اشیا باشد بلا اسیر عرض
والکفایه سئل ابو بکر عن رجل اودع عند رجل ودیعة ثم هاجت فتنة فی الناحیة وقال
صاحب الودیعة للمودع اعطنی الودیعة فقال المودع لا اصل الیها الساعة فاغیر علی
تلک الناحیة فقال المودع قد اغیرت علی الودیعة فالقول قوله فیه قال ان کان الودیعة فی موضع
لم یمکن ینهیتاء للمستودع ردها بعد طلبه منه او من ضیق الوقت فلا ضمان علیه والقول قوله

وان کان بغیر ذلک فهو ضامن هکذا فی الملتقط المسمی بالنوازل ما معلوم در الجه شی کذا از زید نزد عمرو بودیعت بوده است و زید خالد را فرستاده است که این شی را از عمرو بگیرد و خالد نزد عمرو آمده طلبیده آنرا از عمرو بوی نداده است وگفته که هر که بمن داده است می بوی میدهم و بکس دیگر نمیدهم و بعد از این شی را از نزد عمرو دزد برده اند بشرع عمرو ضامن این شی شده باشد بشرایط شد و الله اعلم رسول المودع اذا جاء الی المودع فطلب الودیعه فقال لا ادفع الا الی من جاء بها فلم یدفع الیه شیئا حتی سرقت یضمن کذا فی ما معلوم در الجه اشیاء کذا از زید بودیعت بوده است در خانه عمرو و عمرو از این خانه بیرون رفته و در این خانه را کشاده و این اشیا از این خانه دزد برده شده است بشرعت بجو و مذکور عمرو ضامن این اشیا شده باشد چون درین سرا مردم بوده اند بلا سبب شرعی و الله اعلم المودع اذا لم یغلق الباب حتی دخل سارق و سرق الودیعه لاضمان علیه ایضا اذا کان فی الدار حافظ نوازل ابی اللیث و ما معلوم در الجه غلام کذا که مقید بوده نزد عمرو بودیعة بوده است و عمرو قید این غلام را کشاده و این غلام گریخته بشرع عمرو ضامن این غلام شده باشد بشرایط شد و الله اعلم المودع اذا فتح باب القفص او حل قید العبد او فتح باب الاصطبل حتی ذهب یضمن بالاتفاق الفصول ما معلوم در الجه اشیاء کذا و دیعة بوده است در دکان عمرو که از اهل بازار است و عمرو از برای نماز از این دکان بیرون رفته است و از این اشیا چیزی تلف شده است بعد از بیرون آمدن عمرو شرعا بجو و مذکور ضمان اشیاء مذکور بر عمرو باشد بلا سبب شرعی و الله اعلم سوقی قام من حانوته الی الصلوة او لحاجة له و فی حانوته ودایع فضاع منها شیء فلا ضمان علیه و لم یکن قیامه تضییعا فتاوی ابی اللیث ما معلوم در الجه زید بر عمرو دعوی کرده است اشیاء کذا او حفورا نزد عمرو بودیعت گذاشته بودم و عمرو انکار و نکول کرده اصلا بشرعت اگر بعد ذلک دعوی رد کند این دعوی عمرو مسموع باشد بلا سبب شرعی و الله اعلم اگر مدعی دعوی ودیعت کرده باشد و مدعا علیه انکار ودیعت کرده باشد اصلا بعده دعوی رد یا هلاک کند معتبر نیست

معتبر نیست مختار الاختیار ما معلوم در الجه زید مملوک عمرو اشیاء کذا را بودیعت نزد خالد گذاشته است بغیبت عمرو را ولایت گرفتن این اشیا باشد از خالد در غیبت زید بلا سبب شرعی و الله اعلم العبد اذا اودع عند انسان اشیاء و لا یملک المولی اخذ الودیعه ما لم یحضر و لم یظهر انه کسبه بلا خلاف ما معلوم در الجه مبلغ کذا ودیعت زید نزد خالد بوده است و سلطان از خالد گرفته است برین وجه که او را تهدید بقتل کرده است بشرعت خالد ضامن این مبلغ باشد بلا سبب شرعی و الله اعلم رجل اودع ودیعة ثم ان السلطان اخذ الودیعة بالقهر لا ضمان علیه بخلاف الدین علیه اذا اخذه لا یسقط منه جواهر ما معلوم در الجه جامه کذا از زید نزد عمرو بودیعت بوده است و عمرو این جامه را بی اذن زید و غیبت سرّی بخالد اجنبی داده است و آن جامه در دست خالد تلف شده است بشرعت ضامن عمرو بعد از آن ضمان این جامه شده باشد بشرایط شد و الله اعلم و لیس له ان یدفع الودیعه الی اجنبی و لو دفعها فهلکت فی ید الثانی فان یفارق الاول الثانی فلا ضمان علی واحد منهما بلا خلاف و ان هلک بعد ان یفارق الاول الثانی فالاول ضامن بلا خلاف و اما الثانی علی قول ابی حنیفة لا یضمن و علی قولهما یضمن هذا اذا کان الدفع الی الاجنبی بغیر عذر ذخیرة ما معلوم در الجه زید بر عمرو دعوی کرده است که اشیاء کذا و حفورا نزد عمرو بودیعت گذاشته است و از عمرو طلب کرده است و عمرو اقرار بوجوب ضمان کرده است بر وجه کذا بشرعت درین صورت اگر بعد ذلک عمرو گوید که این اشیا را بر زید رسانیده ام عمرو مصدق باشد بی بینه بلا سبب شرعی و الله اعلم و المودع اذا اقر بوجوب الضمان علیه ثم ادعی البراءة لا یصدق الا بینة یقیمها علی ما ادعی الحاصل ان فی موضع کان المال امانة فی یده فالقول قوله و ان کان المال مضمونا فالبینة علی الایفاء و لا یکون القول قوله جامع الیمین فصولین ما معلوم در الجه زید مبلغ کذا بودیعت گذاشته و عمرو این مبلغ را در کیسه خود نهاده است و بمجلسی که در آن مجلس شرب خمر میکرده اند حاضر شده و این مبلغ در آن مجلس از عمرو دزد برده شده است بشرعت عمرو مذکور

نان العرجاه دونا و تحو لا قاضیخان ص

بعد از ان

عمرو

ان هلکت ثم

کارا

فی الدفع مع بینه

ص

عمرو ضامن شده باشد بلا سبب شرعی و الله اعلم رجل اودع عند رجل دراهم فوضع فی جیبه و حضر مجلس الفساد فسرق لا یضمن جواهر ما معلوم در الجه زید اشیاء کذا را که نزد وی از عمرو بودیعت بوده بی اذن عمرو بودیعت نزد خالد گذاشته و عمرو بعد از علم تجویز آن کرده بشرعت زید از ضمان بری شده بشرایط شد و الله اعلم و لو اودع مال الغیر فاجاز المالک ذلک بریء من الضمان فصول ما معلوم در الجه زید مبلغ کذا و حفورا نزد عمرو بودیعت سپرده و عمرو میگوید که این مبلغ را در موضع کذا از این سرای دفن کرده ام و فراموش کرده ام که در کجا مانده ام بشرعت عمرو ضامن این مبلغ زید شده باشد بلا سبب شرعی و الله اعلم اذا قال المودع وضعت فی داری و نسیت المکان لا ضمان علیه و لو قال لا ادری وضعت فی داری او فی موضع آخر یضمن ملتقط ما معلوم در الجه اسب کذا از زید که نزد عمرو بودیعت بوده بیمار شده و عمرو او را معالجه کرده است بی اذن و رضاء زید و این اسب بهلاکی رسید بشرعت عمرو ضامن این اسب شده باشد بشرایطه شد و الله اعلم علاج الودیعه سبب الضمان قاعدی ما معلوم در الجه زید اشیاء کذا و حفورا بی اذن عمرو در خانه عمرو مانده است و این اشیا تلف شده بشرعت عمرو ضامن این اشیا شده باشد هر چند آنرا حفظ نکرده باشد بسبب عدم حفظ وی تلف شده باشد بلا سبب شرعی و الله اعلم ذکر قاضیخان فی الجامع الکبیر لو ترک فی بیت انسان شیئا بغیر امره فلم یحفظه حتی ضاعت لا یضمن لانه لم یلتزم الحفظ سبب ما معلوم در الجه زید تنکه کذا بامانت بخالد داده است که خالد آنرا ببلده دیگر برد و بعمرو دهد و خالد در راه جامهای حفورا کشیده و در جوی غسل کرده و این تنکه را فراموش کرده رفته است و این تنکها تلف شده است بشرعت خالد ضامن این مبلغ زید شده باشد بشرایطه شد و الله اعلم لو وضع الودیعه مع ثیابه علی شط نهر و اغتسل و لبس ثیابه و نسی الودیعه ضمن و کذا اذا سرقت حیث الغسل ضمن کذا فی الفصول فصل انواع الضمانات ما معلوم در الجه زید اشیاء حفورا بودیعت بعمرو سپرده است و عمرو را گفته است که در دکان خود نگه نداری که جای مخوف است و عمرو آنرا

الودیعت لیبرد علی مالکها لایبطحه

مبلغ

و عمرو آنرا درین دکان نگه داشته است با آنکه عمرو را مکانی ازین احرز بوده است و قادر بر حمل آن نیز بوده است و بشب این اشیا ازین دکان دزد برده شده است بشرعت عمرو ضامن این اشیا شده باشد بشرایطه باشد و الله اعلم اذا قال صاحب الودیعه لا تضعها فی الحانوت فانه مخوف فوضعها فیه و ترکها حتی سرقت لیلا فان کان له موضع احرز منه یضمن اذا کان قادرا علی الحمل الیه و ان لم یکن او کان و لم یقدر علی الحمل الیه فلا جواهر و ما معلوم در الجه زید اشیاء کذا و حفورا بودیعت بعمرو سپرده است و عمرو را گفته است که در خانه کذا نگه دار و عمرو این اشیا را درین خانه نگه نداشته و در خانه دیگر نگه داشته و این اشیا تلف شده بی تعدی و تقصیر عمرو و حال آنکه این خانه را خلل ظاهر نبوده بشرعت عمرو ضامن این اشیا شده باشد بلا سبب شرعی و الله اعلم اذا قال المودع للمودع احفظ الودیعة فی هذا البیت فحفظها فی بیت اخری فی تلک الدار فهلک لا یضمن فاوره و فی بعض شرح جامع الصغیر لو کان ظهر البیت الذی نهی الیه البکنه یضمن خلاصه ما معلوم در الجه زید مبلغ کذا سکه حفورا نزد عمرو بودیعت نهاده و عمرو بعضی ازین مبلغ را تلف کرده و بعده مثل این مبلغ را که خرج کرده است آورده درین مخلوط کرده است بر وجهی که تمیز ممکن نبوده است و بعد ذلک این مبلغ تلف شده است بشرعت عمرو ضامن این مبلغ شده باشد بشرایطه شده و الله اعلم و ان انفق بعض الودیعة ثم رد مثله فخلط بالباقی فهلک الجمیع ضمن الجمیع فصول فصل انواع الضمانات ما معلوم در الجه زید کتاب کذا عمرو را که نزد وی بودیعه بوده است بخالد اجنبی داده است که خالد این کتاب را نگاه دارد و قبل از آنکه زید و خالد از یکدیگر جدا شوند این کتاب در دست خالد تلف شده است بشرعت زید و خالد هیچ یک ضامن این کتاب شده باشند بلا سبب شرعی و الله اعلم المودع اذا اودع عند غیره فانما یضمن اذا وضع عند غیره و ترکه عنده فاما اذا کان حاضرا معه حتی هلکت فی ید الثانی لا یضمن فصول ما معلوم در الجه زید بر عمرو دعوی کرده که اشیاء کذا امانتی مرا که نزد تو بود بودیعت گذاشته بودم بمن ده و عمرو در جواب گفته که ترا بمن هیچ نیست

العقد ه

نسبه

استکری دابة الی ثم قتله فعجز الحمار عن المضی بالفارسیه رو مانده فذهب وترک الحمار فضاع لایضمن مختصر وآنه درالحه زید در منزل عمرو درآمده باذن عمرو وکاسه کذا اعمرو را گرفته تا نظر
دران واین کاسه از دست زید افتاده شکسته است بشرعیت مجرد همذکور زید ضامن
قیمت این کاسه عمرو شده باشد چون عمرو زید را منع نکرده بوده است از گرفتن آن بلا سبب
شرعی والله اعلم رجل دخل منزل رجل باذنه واخذ اناء من بیته بغیر اذنه لینظر الیه فوقع
من یده فانکسر لاضمان علیه مالم یحجر عنه رب البیت لانه ماذون فیه دلالة واقعات
صدر الشهید درالحه زید وعمرو وخالد اخته خانه کذا را باجاره گرفته اند که اسپان
خود را در انجا بکوبند وزید که یکی ازین جمعیت در انجا در آمده اسب خود را علف داده
و در این اخته جای را واکذاشته واسب عمرو را از انجا در دیده شده است بشرعیت
مجرد مذکور زید ضامن قیمت این اسب شده باشد بلاسبب شرعی والله اعلم ثلثة استأجروا
اصطبلا وادخلوا دوابهم ثم ان واحدا منهم علف دابته وفرج وترک الباب مفتوحا فسرقت
الدابة لایضمن مختصر وآنه درالحه زید نهال کذا عمرو را از باغ عمرو برکنده در موضع
دیگر نشانده است از زمین و این نهال بکمال رسیده است بشرعیت این درخت
مر زید را و بروی قیمت یوم القلع این نهال باشد بشرائطه باشد والله اعلم قلع نهالة
رجل من ارضه وغرسها فی ناحیة اقوی فی تملک الارض فکبرت وکانت الشجرة للذی غرسها
وعلیه قیمة النهال یوم قلعها مختصر وآنه درالحه زید غلام کذا عمرو را غصب کرده گرفته
واین غلام در دست زید خود را کشته است بشرعیت زید ضامن قیمت این غلام عمرو
شده باشد بشرائطه والله اعلم غصب عبدا فقتل العبد نفسه یضمن مختصر وآنه درالحه
غلام مملوک زید گریخته وعمرو مملوک خالد را نیز برده وحالا این غلام زید حاضر شده وعمرو
پیدا نیست بشرعیت پسر خالد را که قیمت غلام خود را از این غلام زید طلب بشرائطه
رسید والله اعلم بنده یک گریخت وبنده دیگری با خود برد و این بنده برنده حاضر شد
خداوند

خداوند آن دیگر تواند که قیمت بنده خود از این بنده طلب کند قیل ینبغی ان یملک ذلک
ویجبر المولی علی بیعه لانه اتلاف فعلی فصول فی انواع الضمانات درالحه زید غاصب غلام
کذا مغصوب را بر عمرو مالک او رد کرده وعمرو قبول نکرده وبعد از آن زید این غلام را
بخانه آورده واین غلام بی تقصیر زید تلف شده نزد زید بشرعیت مجرد مذکور زید
ضامن این غلام شده باشد بلاسبب شرعی والله اعلم الغاصب اذا رد المغصوب الی
المغصوب منه فلم یقبل حتی حمل الغاصب الی منزله فضاع عنده لایضمن مختصر وآنه درالحه
زید غلام کذا خود را که در پای این غلام زنجیر انداخته بوده است بعمرو داده است که
او را با زنجیر بخانه خود برد وعمرو در راه زنجیر از پای غلام گرفته واین غلام گریخته بشرعیت
مجرد مذکور زید ضامن این غلام شده باشد بلاسبب شرعی والله اعلم رجل دفع غلامه
الی آخر مقیدا بالسلسلة وقال اذهب الی بیتک مع السلسلة فذهب بدون السلسلة
فابق العبد لایضمن مختصر وآنه درالحه زید جامه کذا خود را در سرای خالد نهاده وخالد
این جامه را بیرون انداخته واین جامه تلف شده بشرعیت خالد ضامن این جامه زید
شده باشد بشرائطه شده والله اعلم واگر زید دابه خود را در سرای خالد در آورده باشد
وخالد این دابه را بیرون آورده باشد از سرای خود واین دابه تلف شده باشد
خالد ضامن این دابه شده باشد بلاسبب شرعی والله اعلم لو وضع ثوبا فی دار رجل فرماه
صاحب الدار فالفسد ضمن ولو ادخل دابته فی دار غیره واخرجها صاحب الدار لایضمن
ان تلفت لان الدابة تضر بها فله ان یدفع الضرر بالاخراج اما الثوب فی الدار فلا یضر بها فکان
اتلافا فصول فی انواع الضمانات درالحه زید در تنور خانه خود آتش گیرانده بر وجهی که
این تنور متحمل آن نبوده زیاده بر معتاد وخانه زید سوخته ونجا و زکرشجانه عمرو
همسایه زید وخانه عمرو سوخته است بشرعیت زید ضامس قیمت خانه عمرو شده باشد
بشرائطه شده والله اعلم او قد نارا فاحرقت دار جاره لایضمن ان اوقد نارا توقد مثلها کذا ذکر شیخ الاسلام

ودکرة مختصر الوقایه ومن سعی بغیر حق مثل ان یاء فی بکلام
کذب بملوی سببا لاخذ المال ضامن به مال مضمون الساعی حسب المعیاس
وشرح مولانا محمد الدین

شکی عند الوالی بغیر حق مضرب المشکوک عنه
فکسر سنه او یده یضمن الشاکی ارشه
وان قال انه ضربنی بطنی وهو کاذب
فیما قال کان سعیا کاذبا موجبا للضمان
سمالی

رجل جاء بالعوان الی رجل بغیر له العوان
وعرم الکسب فتوهد المضروب وتعنفه
علی الذی جاء بالعوان جواهر

ودکر شمس الائمه السرخسی ره انه لایضمن مطلقا رجل اوقد نارا فی تنوره والقی من الحطب
ما لا یحتمل التنور فاحرقت بیته وتعدت الی بیت الجار فاحرقها الضمن صاحب التنور
فصول و درالحه اگر اختلاف شود میان غاصب ومالک در عین مغصوب یا در صفت
مغصوب یا در قیمت آن بشرعیت قول قول غاصب باشد مع الیمین واگر غاصب اقامت
بینه کند بر اینکه مغصوب را بر مالک رد کرده است و بر کو مالک هلاک شده است ازغاصب
ضمان باشد بلاسبب شرعی واگر مالک اقامت بینه کند بر اینکه در دست غاصب هلاک
شده است بینه مالک اولی باشد بشرائطه باشد والله اعلم لو اختلفا فی عین المغصوب او صفته
او قیمته فالقول فیه قول الغاصب مع یمینه ولو اقام الغاصب البینة انه رد المغصوب الی
المالک واقام المالک البینة انه هلک عند الغاصب فالبینة بینة المالک ولو اقام الغاصب
البینة انه رده علی المالک وهلک عنده فلا ضمان علیه فتاوی سراجیه فی کتاب الغصب فی باب الدعوی
والخصومة فی الغصب و درالحه زید درباره عمرو سعی بناحق کرده نزد حاکم مغرم وحاکم مبلغ
کذا از عمرو را گرفته است بسبب این سعی زید بغیر حق بشرعیت زید ضامن این مبلغ عمرو شده باشد
بشرائطه شده والله اعلم رجل قال عند السلطان ان لفلان فرسا جیدا او جاریة جیدة والسلطان
ممن یاخذ فاخذ ضمن ولو کان الساعی عبدا یطالب بعد العتق سواء اخبره الساعی عند السلطان
او عند غیره اذا کان الغیر یقدر اخذ المال منه ولا یمکنه دفعه مختصر وآنه ومثله فی الفصول
فی انواع الضمانات و درالحه زید نزد عمرو آمده گفته است که من آزاد مرا کار فرما
وعمرو زید را کار فرموده و زید هلاک شده است وبعده ظاهر شده که زید بنده خالد بوده
بشرعیت عمرو ضامن قیمت زید شده باشد بشرائطه شده والله اعلم رجل جاء الی آخر فقال
انی حر فاستعملنی فی عمل فاستعمله وهلک الرجل ثم ظهر انه عبد یضمنه قیمة العبد سواء علم
او لم یعلم ذخیره و درالحه زید مملوک عمرو نزد خالد کلابی آمده گفته است مرا قصد کن وخالد
زید را قصد کرده است بطریق معتاد بی اذن عمرو وزید بآن سبب هلاک شده بشرعیت
خالد که

خالد که از عبد است وعاقله ندارد ضامن قیمت این غلام شده باشد بشرائطه شده والله اعلم
سئل عن غلام جاء الی فصاد وقال افصدنی ففصده فصدا معتادا فمات من ذلک السبب
قال یضمن قیمة العبد عاقلة الفصاد فصول فی فصل الثالث والثلثین در ما در الحه زید غلام کذا عمرو را
غصب کرده مدتی کذا کار فرموده بی رضا عمرو را که اجره کار کرد این غلام را در این مدت از زید بگیرد
بلاسبب شرعی والله اعلم منافع الغصب لایضمن عندنا کبیری و ما درالحه زید ماده گاو
عمرو را غصب کرده مدت کذا شیر این ماده گاو را خورده بشرعیت رسد عمرو را که تضمین کند
زید را بشیر های این ماده گاو بشرائطه رسد والله اعلم وغصب شاة وحلبها ضمن قیمة لبنها
فتاوی کبیری کتاب الرهن و ما درالحه زید مبلغ کذا از عمرو قرض گرفته وانگشتری
کذا خود را نزد عمرو رهن کرده وعمرو این انگشتری را در کیسه خود انداخته وکیسه عمرو دریده
بوده وا و عمرو نداسته واین انگشتری از کیسه عمرو افتاده تلف شده بشرعیت عمرو ضامن
تمام قیمت این انگشتری شده باشد بشرائطه شده والله اعلم القی المرتهن الخاتم الرهن فی
دکان متخرقا ولم یعلم فضاع یضمن تمام قیمته قنیه و ما درالحه زید راهن عمرو مرتهن را گفته است
مرهون را بدلال داده تا فروشد ومبلغ دین خود را از ثمن آن بگیر ومرتهن آن را بدلال داده
و در دست دلال این مرهون تلف شده بشرعیت مرتهن ضامن این مرهون نشده
بلاسبب شرعی والله اعلم قال الراهن للمرتهن اعط الرهن الدلال حتی یبیعه وخذ دراهمک
فاعطاه وهلک فی یده لایضمن المرتهن قنیه و ما درالحه زید نگین خاتم کذا خود را نزد عمرو رهن کرده وزید
عمرو را گفته است که آزاد را انگشت خود انداز وعمرو آن را در انگشت انداخته وانگشتری
در دست عمرو تلف شده بشرعیت از اصل مبلغ دین چیزی ساقط شده باشد بلاسبب
شرعی سئل ابو بکر عن رجل رهن عند رجل خاتمه فقال للمرتهن تختم به ففعل فهلک
الخاتم قال الدین علی حاله لان الخاتم صار عاریة ولو انه اخرجه من الاصبع ثم هلک هلک بالدین
لانه عاد رهنا فتاوی ابی اللیث و ما درالحه زید مبلغ کذا از عمرو قرض کرده وشی کذا خود را

نزد عمرو رهن کرده و حالا عمرو ارادهٔ سفر کرده میخواهد که این مرهون را همراه خود بسفر برد و راه
امن است و زید نیز تقیید نکرده است باینکه درین موضع نگاه دارد تعیین رسد عمرو را که
این مرهون را بسفر برد بشرائطه رسد والله اعلم ولا يملك المرتهن المسافرة بالرهن اذا كان
الطريق مخوفا اما اذا كان امنا ان وجد التقييد في المصر لا يملك وان لم يوجد يملك محيط وانه
و ما در الحه زید سرای کذا خود را بمبلغ کذا نزد خالد رهن کرده و خالد رهن گرفته و مدت کذا
درین سرا سکنی کرده شرعا اجر مثل این سرا بر خالد باشد هر چند این سرا معد للاستغلال نباشد
بشرائطه باشد والله اعلم فلو سكنه المرتهن يجب عليه اجر مثل هذه الدار سواء كانت معدة
للاستغلال او لم يكن هو المختار للفتوى م العمادی و ما در الحه زید در حمام درآمده و در کرده
این انگشتری کذا مرهون بوده و این انگشتری در حمام تلف شده تعیین زید ضامن
این انگشتری باشد بشرائطه باشد والله اعلم سئل قاضیخان عمن دخل الحمام وفي يده خاتم
رهن هل يضمن المرتهن قال يضمن فصول فصل الثاني والثلثين و ما در الحه اختلاف شده میان
راهن و مرتهن در مرهون بر نوعی که راهن میگوید که الجنس رهن کرده ام آن نیست
و مرتهن میگوید که همانست بشریعت قول مرتهن باشد بشرائطه باشد والله اعلم
اختلفا في الرهن فقال الراهن غير هذا وقال المرتهن بل هذا هو الذي رهنته عندي فالقول
للمرتهن قسه و ما در الحه زید جامه کذا خود را که [illegible] سکه [illegible] بخالد رهن کرده
و این جامه در دست خالد تلف شده بشریعت رسد خالد را که با آن دو سکه که بخالد
داده است رجوع کند بشرائطه رسد والله اعلم رهن ثوبا بقيمة خمسة بخمسة وقضى
ثم قال يكون الرهن رهنا بما بقي من الدين فهو رهن بالخمسة حتى لو هلك يرجع على الراهن
بدينارين قسه و ما در الحه زید اشیاء کذا خود را بمبلغ کذا که عمرو را در ذمهٔ زید بوده رهن
کرده و قبل از ادای این مبلغ دین زید فوت شده و او را وصی نیست بشریعت رسد عمرو
قاضی اسلام را که وصی نصب کند و امر کند تا این مرهون را فروشد و ادای این مبلغ
بشرائطه

بشرائطه رسد والله اعلم اذا مات الراهن باع وصيه الرهن وقضى الدين وان لم يكن له وصي
نصب القاضي وصيا وامره ببيعه هدايه و ما در الحه زید را در ذمهٔ عمرو مبلغ کذا دین بوده
و زید دستار عمرو را کشیده گرفته است بگرو و این دستار در دست زید تلف شده
بشریعت بقدر قیمت این دستار از دین ساقط شود بشرائطه شود والله اعلم اذا اخذ
عمامة المديون لتكون رهنا في يده لا يجبر اخذه واذا هلك يهلك هلاك المرهون فصول
و ما در الحه زید مرتهن خانهٔ کذا را که خالد نزد وی رهن کرده بوده بمبلغ کذا عمارت کرده
بی اذن خالد بشریعت رسد زید را که بمثل این مبلغ بر خالد رجوع کند بلا سبب شرعی والله اعلم
المرتهن اذا عمر المرهون بغير اذن الراهن يكون متبرعا جواهر و ما در الحه زید مبلغ کذا از عمرو
قرض گرفته و سرای کذا خود را باین مبلغ رهن کرده و زید عمرو را اذن کرده که درین سرا
سکنی کند و بسبب سکنی عمرو مبلغ کذا نقصان باین دار رسیده و خراب شده بعضی از این
دار شرعا مجرد مذکور از دین عمرو چیزی بسبب ساقط شود بلا سبب شرعی والله اعلم
رجل رهن دارا واباح السكنى للمرتهن فوقع بسكناه خلل وخراب البعض لا يسقط من الدين
جواهر و ما در الحه اگر زید بدین قمار چیزی رهن کرده باشد بشریعت این رهن باطل
باشد بشرائطه باشد والله اعلم الرهن بدين القمار باطل فصول في فصل التاسع والعشرين
در الحه زید غلام کذا خود را بمبلغ کذا نزد عمرو رهن کرده و عمرو رهن گرفته این غلام را قبض کرده
و بعد از مدت کذا این غلام در دست عمرو پیر شده و مبلغ کذا نقصان بقیمت این غلام رسیده
بشریعت بقدر نقصان قیمت این غلام از دین ساقط شده باشد بشرائطه شده
روى هشام عن محمد رحمه الله كل شيء يضمن اذا كان غصبا يضمن اذا كان رهنا يذهب
بحساب ذلك وكل شيء لا يضمن في الغصب لا يضمن في الرهن حتى لو غصب غلاما شابا
فصار شيخا ضمن النقصان فكذا في الرهن يذهب بحسابه فصول و ما در الحه زید نصف
باغ مشاع خود را که مشترک است میان زید و عمرو بمبلغ کذا نزد خالد رهن کرده است

بشریعت این رهن درست باشد بلا سبب شرعی والله اعلم سئل رزبست مشترک میان
دو کس یکی از این دو شریک حصهٔ خود را بدیگری گرو کرد و حجت نوشت که رهن کرد
این صاحب نصف مر نصف شایع خود را شرعا این رهن درست باشد اجاب
لیکن بیع جایز روا باشد کبری و ما در الحه باغ کذا مشترک است میان زید و عمرو
و زید حصهٔ مشاع خود را به بیع جایز بخالد فروخته مع التقابض في البدلين والاذن
بالانتفاع و بعد ذلک زید عرصهٔ نیمهٔ این مشاع باغ را غیر تاک و درخت از خالد باجارت
گرفته هر سال بمبلغ کذا و باینجهت قبض کرده بشریعت این بیع جایز بر نوعی مذکور
درست باشد بشرائطه باشد والله اعلم سئل رزلیت مشترک میان دو کس یکی
از این دو شریک حصهٔ خود را به بیع جایز بدیگری فروخت و تقابض واقع شد باز فروشنده
بعد از قبض فروشنده عرصهٔ نیمهٔ مشاع رز را که جمیع است ما ورای تاک و درخت از این
مشتری هر سالی باجر معلوم قباله گرفت و باینجهت قبض کرد شرعا این بیع جایز و این
قباله باین طریق صحیح است یا نه بست والله اعلم کبری و ما در الحه زید جامه کذا خود را بمبلغ کذا
نزد عمرو رهن کرده و عمرو رهن گرفته و قبض کرده و زید این مبلغ دین را بعمرو داده
و قبل از آنکه عمرو این جامه را بزید دهد این جامه در دست عمرو تلف شده
و قیمت این جامه زیاده از مبلغ دین بوده بشریعت رسد زید را که آن مبلغ را که بعمرو داده
استرداد نماید بشرائطه رسد والله اعلم والرهن في يد المرتهن بعد فسخ الرهن مضمون بالاقل
من قيمته ومن الدين لان الرهن لا يبطل بالتفاسخ قبل الرد حتى يجري عليه احكام الرد

كتاب الكفالة

و ما در الحه اگر زید گوید خالد را که اگر عمرو را حاضر نتوانم کرد جواب
این مال که بروی داری بر من بشریعت مجرد این گفتن کفالت باشد بلا سبب شرعی والله اعلم
لو قال ان فلانا حاضر نتوانم کردن جواب این مال بر من ان هذا لا يكون كفالة خزانة المفتي
در الحه اگر شخصی کفیل نفس یکی شود یک ماه بشریعت بعد از یکماه نیز کفیل باشد این شخص
کفیل [illegible] بشرائطه
علی الاصل لان اضافة [illegible] الاصل [illegible]

بشرائطه باشد والله اعلم ولو كفل بنفسه شهرا يصير كفيلا بعد شهر هو الاصح [illegible] و ما در الحه
زید را بر عمرو مبلغ کذا دین بوده بشریعت بر تقدیر آنکه خالد گفته باشد که قبول کردم
او کفالت نبوده باشد بمجرد مذکور خالد کفیل این مبلغ شده باشد بلا سبب شرعی والله اعلم
ولو قال قبول کردم اختلف المتأخرون فيه قيل لا يكون كفالة وقيل اذا اراد به الكفالة يكون
كفالة وان لم ينو يكون وعدا [illegible] الملتقط و ما در الحه بشریعت کفالة بنفس تا اجل مجهول
مثل حصاد و قدوم حاج جایز باشد و مبتنی بر اول کسی که از حاج آید یا اول کسی که درو کند
باشد بشرائطه باشد والله اعلم والكفالة بالنفس الى الحصاد والدياس جائزة وكذا
الى قدوم الحاج والنيروز ويتناول اول حاج قدم واول من حصد ولو كفل الى ان يمطر السماء
او يهب الريح لا يصح محيط و ما در الحه زید را در ذمهٔ عمرو مبلغ کذا دین بوده و خالد
گفته است مر زید را که اگر عمرو نه دهد این مبلغ را من بدهم مع قبوله بشریعت باین گفتن
خالد باین مبلغ کفیل شده باشد بشرائطه شده والله اعلم وفي فتاوى النسفي لو قال
لصاحب الدين الذي لك على فلان انا ادفعه اليك او اسلمه اليك او اقبضه لا يكون كفالة
ما لم يتكلم بما يدل على الالتزام بان يقول كفلت او ضمنت او علي او الي وفي متفرقات الامام
الطالقاني لو قال منجزا لا يكون كفالة ولو قال معلقا يكون كفالة نحو ان يقول ان لم يؤد فلان فانا
[illegible] يصح نظيره ما ذكر في المناسك لو قال انا احج لا يلزمه شيء ولو قال ان دخلت الدار فانا احج
يلزمه خلاصه و ما در الحه زید کفیل نفس خالد شده است از برای عمرو با مر خالد و خالد
از بلده که زید و عمرو در آنجا میباشند ببلدهٔ دیگر رفته و عمرو از زید خالد را طلب کرده
و زید باین بلده آمده است تا خالد را بآن بلده برد و خالد انقیاد نمیکند و بعمرو
همراه زید بشریعت رسد زید را که از قاضی اسلام التماس نماید تا خالد را جبر کند برفتن
ببلدهٔ مذکور بشرائطه رسد والله اعلم قال یکی دیگری را بدر رفته است با مردی و مکفول به بشهر
دیگر رفته کفیل را مطالبه کرد که بر خواست و طلب مکفول به رفت و مکفول به او را اطاعت [illegible]

آید قاضی را که او را حبس کند بر فتن چون کفالت با مروی بوده اجیب آید قاعدها درجه
زید بدست ظالمی گرفتار بوده و خلاصی او موقوف بر شئی از مال بوده و زید خالد را گفته
مرا از دست این ظالم خلاص کن و خالد مبلغ کذا بآن ظالم داده و زید را خلاص کرده است
بشریعت رسد خالد را که مثل این مبلغ که بآن ظالم داده بر زید رجوع کند بشرائطه
ولو قال لواحد خلصنی من هذا الظالم او الاسیر فخلصه بمال قیل
لا یرجع الا بشرط الرجوع و قیل یرجع فی فصل الاسیر دون الظالم وقال شمس الائمة السرخسی
یرجع فیهما هو الاصح مختصر وانه [illegible] در الحه زید کفیل نفس خالد شده است از برای [illegible]
و خالد غایب است و مکان او معلوم است بشریعت بر زید باشد که رود و خالد را حاضر سازد
و اگر اهمال کند رسد حاکم شرع شریف را که زید را حبس کند بشرائطه باشد و رسد و المکفول
المکفول عنه اذا غاب ان عرف عیبته عهله الی ان یذهب و یحضره و ان لم یفعل یحبس
جواهر [illegible] در الحه اگر مکان مکفول عنه معلوم نباشد بشریعت کفیل را توان جبر کرد بر احضار
مکفول عنه مادام که مکان او معلوم نشود بلا سبب شرعی [illegible] وان لم یعرف مکانه
سقطت المطالبة [illegible] ان یعرف مکانه [illegible] در الحه زید کفیل نفس عمرو شده
از برای خالد و عمرو محبوس است و زید قادر بر احضار عمرو نیست [illegible] زید را

مبلغ کذا بود در الحه زید خالد را گفته است که غلام کذا را آزاد کن و زوجه مرا طلاق کن و جامه کذا
را بعمرو ده و خالد قبول کرده آنرا و بعد از آن زید غایب شده است و آنجماعت ادعی
از خالد طلب امور مذکوره میکنند و خالد ابا میکند بشریعت خالد را توان جبر کردن
برین امور بغیر دادن جامه بلا سبب شرعی والله اعلم رجل قال لرجل اعتق عبدی هذا
وطلق امرأتی وادفع هذا الثوب الی فلان فقبله فغاب الموکل فجاء وکیل العبد فاخذه
هذا لا یجبر علی شیء من ذلک الا فی دفع الثوب الذی امره ان یدفع فتاوی ابی اللیث
در الحه زید که وکیل بوده عمرو حفظ شیء کذا عمرو این شیء را فروخته است بمبلغ کذا
سکه کذا و عوض آن فلوس گرفته و قبل از انکه این فلوس را بعمرو دهد تغیر یافته از زمان
شده است بضرر تفاوت آن بر عمرو باشد بشرائطه باشد والله اعلم الوکیل بالبیع باع
بالدینار واخذ الصرافی عوضا فرخص التفاوت علی الموکل الا یری انه لو هلک فی یده
یهلک علی الموکل مختصر فوائد فی کتاب البیع در الحه زید عمرو را وکیل مطلق عام کرد انیده و در
خط وکالت نوشته که بحاکم و بحاکم و جماعت اقامت بینه میکنند که ایشان را در ذمه زید
مبلغ کذا دیون است بشریعت عمرو را تکلیف و حبس توان کرد با دای این دیون حق
عمرو را بادای این دیون امر نکرده است و عمرو ضامن آن نشده است بلا سبب شرعی
والله اعلم ولو وکل وکالة عامة وکتب فی آخره انه یحاکم ویحاکم ثم ان جماعة اقاموا بینتهم
ان علی الموکل مالا فانه لا یحبس الوکیل به ان لم ینتظم بهذه الوکالة الامر بالاداء او بالضمان
فصول العمادی فی الفصل الثالث والثلاثون در الحه زید عمرو را وکیل خود کرد انیده و اقرار
بر ضرر خود استثنا کرده بشریعت این توکیل جایز باشد بشرائطه باشد والله اعلم وان وکل
الرجل رجلا واستثنی اقراره کما هو الرسم فی زماننا ان یوکل علی وجه لا یجوز اقراره ولا صلحه
ولا تعدیل شهود شهد واعلیه صح هذا التوکیل عندهم اذا کان لا یجوز اقراره علی الموکل
قاضیخان فی فصل عزل الوکیل بالخصومة من کتاب الوکالة در الحه زید بر عمرو دعوی میکند که مرا در ذمه خالد
مبلغ کذا

دیون

دیون را

علاوکام

مبلغ کذا دین است و عمرو وکیل خالد است و اقامت بینه میکند برین وکالت و عمرو
منکر است بشریعت بینه زید مقبول باشد بشرائط باشد والله اعلم اذا شهد واعلی وکالة
رجل فی شیء والوکیل یجحد الوکالة فان کان وکیل الطالب والمطلوب یدعی الوکالة والوکیل
یجحد الوکالة لا تقبل هذه الشهادة وان کان وکیل المطلوب والطالب یدعی الوکالة
والوکیل یجحد الوکالة تقبل هذه الشهادة ویجبر علی الخصومة مع الطالب ان شهد الشهود
ان المطلوب وکله بالخصومة مع الطالب وقبل الوکالة یجبر علی الخصومة مع الطالب
وان لم یشهدوا علی القبول لا یجبر فصول فی الفصل الثالث والثلاثون در الحه اگر زید عمرو را
وکیل کرد انیده در امری که زید موکل را در آن امر وکالت نیست بشریعت فعل ما مور
منتقل بزید موکل شود بلا سبب شرعی والله اعلم امره بفعل لیس للآمر ولایة فعل فلا ینتقل
فعل المامور الیه قاعدی فی الشرب در الحه بشریعت توکیل با ستقراض درست نیست
باشد والله اعلم التوکیل بالاستقراض باطل علی الاصح حتی لا یثبت الملک للموکل بخلاف الرسالة
صلوتیم در الحه بشریعت رسالت با ستقراض درست باشد والله اعلم در الحه زید عمرو را
وکیل خود کرد انیده است از برای فروختن شیء کذا و عمرو این شیء را فروخته است
و میگوید که ثمن آنرا گم کردم بشریعت بجز و حلف عمرو ضامن این مبلغ شده باشد بلا سبب
شرعی والله اعلم الوکیل بالشراء اذا قال دینار گم کردم لا یضمن لانه لا یرید الاتلاف جواهر
در الحه زینب زید را وکیل خود کرد انیده است در جواب دعوی کذا که عمرو را بروی بوده است
و سوگند متوجه زینب شده است بشریعت باید که قاضی عدول را تعیین کند تا نزد
زینب روند و او را سوگند دهند و دو گواه نیز بر حلف یا بر نکول زینب گواه شوند
بشرائطه باید والله اعلم ولو وکلت بالخصومة وتوجهت الیها الیمین بعث القاضی الیها
عدولا لیستحلفوا وشاهدین علی الحلف او النکول خزانة المفتین در مختار الاختیار آورده که
اگر وکیل یا وصی بنده فروخت و مشتری دعوی عیب کرد سوگند متوجه وصی نشود بر بتات

بکلاب شرعی

جایز

وکیل قبل الحکم

وتحلیف

بعد

ومتوجه وکیل میشود بر علم او در الحه زید که وکیل بشرا است از عمرو ذی رحم محرم خود را
خرید از برای عمرو بشریعت این قریب بر زید آزاد نشود بلا سبب شرعی والله اعلم الوکیل
بالشراء اذا اشتری قریب نفسه لا یعتق فصول در الحه اگر وکیل زید در امری مخالفت
بشر کند این شیء از آمر باشد بلا سبب شرعی والله اعلم الوکیل لو خالف الی شر لا یقع علی الآمر
در الحه زید را بر عمرو دعوی کذا بوده و عمرو اراده سفر کرده و خالد را در جواب
این دعوی وکیل خود کرد انیده است بشریعت اگر بعد ذلک عمرو خالد را از ین وکالت
عزل کند خالد معزول نشود بلا سبب شرعی والله اعلم رجل ادعی علیه دعوی فاراد المدعی علیه
ان یسافر فوکل وکیلا بطلب الدعوی ثم عزله لا ینعزل لتعلق حق الغیر بهذه الوکالة جواهر
در الحه وکیل در خصومت اگر اقرار کند بدعای خصم در غیر مجلس قضا بشریعت این اقرار
او درست باشد بلا سبب شرعی و این وکیل معزول شود بشرائطه شود والله اعلم الوکیل بالخصومة
اذا اقر فی غیر مجلس القاضی لا یصح اقراره لکن یخرج من الوکالة ولا یسمع القاضی خصومته
مختصر وانه در الحه زید عمرو را وکیل کرد انیده است از قبل خود که زینب را از برای وی
بزنی خواهد و عمرو زینب را از برای خود خواسته است و زینب را از عمرو فرزندان شده
بعد از ان عمرو زینب را طلاق کرده است و عدت زینب از عمرو گذشته بشریعت اگر حالا
عمرو زینب را از برای زید بزنی خواهد جایز باشد بشرائطه باشد والله اعلم وکل رجلا بان
یزوجه فلانة فذهب الوکیل و بدا له ان یزوجها لنفسه ففعل ووطئها وجاءت باولاد
ثم طلقها وانقضت عدتها فزوجها من الموکل فالعقد جائز مختصر وانه در الحه زید راضی
شده است بتوکیل خصم خود بشریعت اگر پیش از انکه زید جواب دعوی گوید گوید که باین
توکیل راضی نیستم او را ولایت آن باشد بشرائطه باشد والله اعلم و اگر بعد از انکه جواب
دعوی وکیل را گوید ولایت آن باشد که گوید که مدعی خود دعوی کند بلا سبب شرعی والله اعلم
لا یجوز التوکیل بالخصومة بغیر رضاء الخصم ولو رضی ثم مضی یوم فقال لا ارضی ذلک ولو ادعی
وکیل المدعی

شود

در غیبت

وکالة

مع الخصم
بحاکم.
وکیل المدعی عند القاضی ثم اتی بالشهود لیقیمها ولم یرض الخصم ای المدعا علیه بالوکیل و یرید ان
لیس له ذلک بعد سماع الدعوی قلت هذا کله علی اصل ابی حنیفه رحمه الله فالیها فتاوی کبری
در الحه زید عمرو را وکیل ساخته است که مبلغ دین او را که در ذمه خالد است بگیرد بشریعت
اگر خالد عمرو را بر حفص حواله کند مع قبوله این حواله درست باشد بلا سبب شرعی والله اعلم
والوکیل بقبض الدین لیس له ان یقبل الحوالة فانه الملف فی مسائل الوکالة بالخصومة جواهر
در الحه زید عمرو را وکیل کرد انیده که اسب کذا وی را فروشد و عمرو این اسب را بمبلغ کذا
بغبن فاحش بخالد بسر خود فروخته بشریعت این بیع درست باشد بلا سبب شرعی والله اعلم
الوکیل بالبیع اذا باع ممن لا تقبل شهادته له ان کان باکثر القیمة یجوز بلا خلاف
وان کان باقل من القیمة بغبن فاحش لا یجوز بالاجماع فصول در الحه زینب مخدره
زید پدر خود را در دعوی کذا که بر عمرو دارد وکیل خود کرد انیده بشریعت رسم عمرو را که
این وکالت را قبول نکند بلا سبب شرعی والله اعلم المخدرة هی التی لم یخالطها الرجال بکرا
کان او ثیبا وعلیه الفتوی ولو کانت المرأة مخدرة لم یجر عادتها بالبروز وحضور مجلس الحاکم
قال الرازی یلزم التوکیل کبری در الحه زید را در ذمه عمرو مبلغ کذا دین است و زید
خالد را وکیل کرد انیده بقبض این مبلغ از عمرو بشریعت رسم عمرو را که گوید که این وکالت
قبول ندارم بلا سبب شرعی والله اعلم رجل وکل دیگری را وکیل کرد بقبض دین مدیون میگوید که
من بوکالت تو رضا نمیدهم شرعا در ینصورت رسم نیست که بوکالت وی رضا ندهد
اجاب فی کبری ولو وکل بقبض الدین بغیر رضاء الخصم یجوز اتفاقا مستصفی
کتاب الشرکة در الحه زید متاعی خریده و عمرو را گفته است که این متاع را
فروش بشرکه هرچه حاصل شود میان ما دو نیم باشد بشریعت این شرکت درست باشد
بلا سبب شرعی و هرچه حاصل شود مر زید را باشد و مر عمرو را اجر مثل باشد بشرائطه
باشد والله اعلم رجل اشتری متاعا فقال لآخر بعه بالشرکة فما یکون ربحا فهو بیننا نصفین

الروی

وناحیه

بحکم

کتاب الشرکة

فالشرکة غیر صحیحة والربح لصاحب المال ولا اجر مثل علیه جواهر در الحجه اگر میان رب المال
و مضارب اختلاف شود در عموم و خصوص در تجارت و مصر و خارج مصر بشریعت قول قول آنکس که
دعوی عموم میکند باشد بر نیوجه که رب المال میگوید تا بلخ گفته بودم بیشتر روی و بیشتر رفتی
و مال تلف شده ضامن شدی و مضارب میگوید مطلق گفته بودی قول قول مضارب باشد
والتسلیم الاصل انهما اذا اختلفا فی العموم والخصوص فی التجارة وللمصر و خارجه فالقول قول مدعی العموم
مع هذا اگر رب المال گوید که تا بلخ دستوری دادم یا گفته بودم که از بلخ مگذری تو زان سوتر
رفتی و راس المال زان سوتر بردی و هلاک شد و مضارب میگوید که مطلق گفته قول قول
مضارب بود کما مر در الحجه زید مبلغ کذا تنکه و مقدار کذا کرباس بعمرو داده که بابی مبلغ
و بابی کرباس چیزی بخر و بفروش و آنچه حاصل شود میان ما دو نیم باشد و عمرو بابی مبلغ و بابی
کرباس چیزی خرید و فروخت و سود حاصل شده بشریعت آنچه از مبلغ مذکور سود حاصل
شده میان ایشان بر وجهی که مقرر کرده اند باشد و آنچه از کرباس حاصل شده مر زید را باشد
و مر عمرو را در حصه کرباس اجر مثل باشد بشرائطه باشد والله اعلم در یکی را هزار درم داد و با ...
کرباس که بابی همه تصرف کن هر چه سود آید بدو نیم اندر دراهم مضاربه بود و اندر عرض
وکیل بود و اندر عروض سر اجرا تصرف بود دیناری در الحجه زید مبلغ کذا بعمرو
داده بطریق مضاربه که عمرو در بلده کذا بابی مبلغ تجارت کند و آنچه سود حاصل شود
بینهما بر وجه کذا باشد بشریعت اگر عمرو در غیر آن بلده تجارت کند ضامن این مبلغ باشد بشرائطه
باشد والله اعلم فان خص رب المال التصرف فی بلد بعینه او فی سلعة بعینها لم یجز له ان یتجاوز
لانه توکیل وفی التخصیص فایدة فیتخصص مختفی فی کتاب المضاربة در الحجه اگر اختلافی
میان مضارب و رب المال بر نیوجه که مضارب گوید که مرا رب المال امر کرده بود که
بسمرقند بخارا روم و رب المال گوید که امر کرده بودم بخارا روی و نه بسمرقند بشریعت قول
رب المال باشد بشرائطه باشد والله اعلم ولو قال المضارب امرتنی ان اخرج الی البصرة

وقال

وقال رب المال الی البصرة وحدها فالقول قول رب المال کبری در الحجه زید متاع کذا بخالد
داده است که به بلده کذا برد و از برای وی فروشد و خالد این متاع را ببلده مذکوره برده
و فروخته و بعض ثمن را گرفته آورده بشریعت خالد را جبر توان کرد که رود و باقی ثمن نیز
گرفته آید بلا سبب شرعی والله اعلم و خالد را جبر توان کرد بر آنکه زید را وکیل کرد تا که این
مبلغ را از آن مردیکه این متاع را خالد بر ایشان فروخته از برای خود گیرد بشرائطه
رجل دفع السلعة الی رجل لیبیعها فی بلد آخر فحملها المامور و باعها و قبض بعض الثمن وعاد
قالوا لا یجبر المامور علی العود الی المکان الذی باع ولکنه یجبر علی ان یوکل رب المال
وبکتاب الکفالة یذهب رب المال و یقبض الباقی مختصر ... کتاب المزارعة والمساقاة
در الحجه زید زمین خود را بخالد داده است که خالد زراعت کند بنفس خود و گاو خود
و تخم بینهما مناصفه باشد و زید و خالد مقدار کذا تخم گندم بر این وجه زراعت کرده اند
و محصول حاصل شده بشریعت این عقد مزارعت فاسد باشد و محصول بینهما مناصفه باشد
بقدر تخم و بر خالد اجر مثل نصف زمین زید باشد بشرائطه و خالد را اجر مثل عمل و گاو
بلا سبب شرعی والله اعلم دفع ارضه الی آخر علی ان یزرعها بنفسه وبقره والبذر بینهما نصفان
والخارج بینهما کذلک فعملا علی هذا فالمزارعة فاسدة ویکون الخارج بینهما نصفین بحکم البذر
ولیس للعامل علی رب الارض اجر لانه عمل فی شیء هو فیه شریک واما العامل فیجب علیه اجر مثل
نصف الارض لصاحبها لانه استوفی منافع نصف الارض بعقد فاسد ... والعشرین
در الحجه صور صحیحه عقد مزارعت آن باشد که زمین تنها از یک شریک باشد و باقی مثل
گاو و تخم و عمل از شریک دیگر یا عمل تنها از یک شریک و باقی از دیگر یا زمین و تخم از دیگری
و باقی از دیگری بشرائطه باشد والله اعلم زمین تنها عمل تنها زمین با تخم ای عاقل و رای
این سه صورت دان همه ناجائز باطل شرح وقایه در الحجه میان زید و عمرو عقد شرکه مزارعت
واقع شده بر نیوجه که تخم و عمل از زید باشد و گاو و زمین از عمرو باشد و آنچه حاصل شود بینهما مناصفه باشد

ولو کان البذر والبقر من واحد والارض من ثالث کانت فاسدة والخارج لصاحب البذر وللآخر اجر مثل عمله محصول

و مقدار کذا تخم کذا زراعت کرده اند بر نیوجه و محصول حاصل شد شرعا این عقد مزارعت
فاسد باشد و تمام محصول مر زید را باشد و اجر مثل زمین عمرو و اجر گاو بر زید باشد بشرائطه باشد والله اعلم
ومتی فسدت المزارعة فیما اذا کان البذر من جهة العامل وشرط البقر علی رب الارض یجب علیه
اجر مثل صاحب الارض و اجر مثل بقره لانه مستاجر ارض صاحب البذر و بقره ببعض الخارج
وقد فسدت فیجب اجر مثل الارض والبقر فصول در الحجه زمین کذا مشترک بوده میان زید و عمرو
و زید این زمین را مدت کذا زراعت کرده است از برای خود محصول حاصل شد شرعا رسد
عمرو را که از زید حصه الارض حصه خود را از این زمین از زید چیزی گیرد بلا سبب شرعی
زرع ارضا مشترکة بینه وبین غیره هل للشریک ان یطالبه بالربع او بالثلث بحصة نصیبه من الارض
کما هو عرف ذلک المواضع اجیب انه لا یملک ذلک ولکن یغرمه نقصان نصیبه من الارض
ان دخل فیها النقصان فصول در الحجه زید زمین کذا عمرو را که معد للدفع بالمزارعة بوده
مدت کذا از برای خود زراعت کرده لا بعقد من العقود بی اذن عمرو بشریعت حصه الارض
این زمین چنانچه عرف این موضع است از ربع و غیره بر زید باشد بشرائطه باشد والله اعلم
من زرع ارض غیره بغیر امره یجب الثلث او الربع علی ما هو عرف القریة فصول در الحجه
میان زید و عمرو عقد مزارعت واقع شده بر نیوجه که عمل تنها از زید باشد و باقی مثل
و زمین از عمرو باشد و در اثنای مدت زید فوت شده و ورثه زید میگویند که ما بجای
زید ایستادگی میکنیم تا وقت ادراک زرع بشریعت رسد عمرو را که از این ابا کند و نگذارد
ورثه زید بجای زید عمل کنند بلا سبب شرعی والله اعلم ولو مات المزارع بعد نبات الزرع
فقال ورثته نحن نعمل الی ان یستحصد الزرع وابی رب الزرع فلهم ذلک لانهم قائمون مقامه
فی العمل ولیس فی ابقاء العقد اضرار برب الارض کافی در الحجه زید و عمرو در زمین کذا
بشرکه زراعت کرده اند و بعد از آنکه این زراعت رسیده در وقت برداشتن آنها
ریخته و بعد از آن زید که صاحب زمین است این زمین را آب داده و بسقی و تربیت وی

محصول

محصول حاصل شده بشریعت آنچه دانها و این محصول مر زید را باشد بشرائطه باشد والله اعلم
ولو کان رب الارض سقاه و قام علیه حتی نبت فهو له لانه استهلکه فان کان للحبة قیمة فعلیه
ضمان ذلک والا فلا شیء علیه فوائد الملتقط در الحجه زید را درختان کذا است در همسایگی
باغ عمرو و از بیخ درختان زید در باغ عمرو درختان بر آمده و بکمال رسیده بسقی و تربیت عمرو
بشریعت این درختان مر عمرو را باشد بشرائطه باشد والله اعلم فالبیخ درختی که در زمین آنجا بر
بر آمده است از درخت دیگر و کلان شده میگویند که اگر بسقی و تربیت همسایه کلان
شده است ورا بود و اگر نی در خود خداوند را بود قاعدی در الحجه زید را نهر عشره است که عمرو
از باغ او آب گذراند بباغ خود مدت کذا بر این گذشته و حالا بجوار زید رسیده است که
عمرو را منع کند از آن بشریعت زید را ولایت منع آن باشد بشرائطه باشد والله اعلم من رضی
باجراء غیره الماء فی ارضه فاطلق ذلک ثم بدا له ان یمنعه فله ذلک ولو باع هذا المالک بهره الارض
قبل المنع فللمشتری ان یمنع ذلک لانها غیر لازمة فتاوی امام عمر نجم الدین النسفی فی الاجارة
در الحجه در زمین کذا عمرو نی رو بیده و مردم آنرا میگیرند بشریعت رسد عمرو را که منع کند
مردم را از گرفتن آن بشرائطه باشد والله اعلم یمنع من اخذ السوس والشوک والقصب من ارض
الغیر ولا یمنع من اخذ ما لا ساق له من الحشیش او الکلاء عبارة عنه وهو مشترک بالنص
بخلاف ماله ساق لانه علیک بملک الارض بهدانه الملتقط در الحجه زید زمین کذا خود را بعمرو
داده است که از برای خود درخت نشاند بی آنکه ذکر مدت کرده باشند و عمرو در این زمین
درخت نشانده بشریعت این درختان مر زید را باشد و عمرو را قیمت آنچه نشانده است
و اجر مثل عمل باشد بشرائطه رجل دفع ارضه لیتخذ کرما فکل ذلک لصاحب الارض
وللغارس قیمة ما اخذه و اجرة ما عمل جواهر کتاب احیاء الموات والشرب در الحجه زید زمینی
میته بلا مالک را که مالک آن معلوم نبوده و از عمرانات دور بوده بر وجهی که اگر مردی
آوازی از اقصی عمرانات فریاد کند آواز او بآنجا نرسد بی اذن حضرت والی احیا کرده

قابل زراعت ساخته بشریعت این زمین ملک زید شده باشد بشرایطه شده والله اعلم ارض بلا نفع لانقطاع ما ءها او لغیره لا یعرف مالکها بعیدة من العامر لا یسمع صوت من اقصاه من احیاه ملکه ان اذن له الامام مختصر وقایه درالجه جویست مشترک میان جمع معلومین زید بشریعت رسد پیچکس بر این جوی آسیا بنا کند هر چند او را سلطان بآن اذن کند بلا سبب شرعی باشد والله اعلم ولیس لاحد نصب الطاحونة وغیرها علی الانهار المشترکة لاقوام مخصوصین ولیس للسلطان ان یاذن لهم بذلک وان اذن لهم لا یعتبر اذنه مغنی فی کتاب الشرب درالجه اطراف جوی خاص بشریعت مشترک باشد میان اهل این جوی بشرایطه باشد والله اعلم وجوانب النهر مشترکة بینهم فلا یجوز لواحد ان یبنی الا باذن شریکه قاعدی درالجه اگر شخصی از شرب غیر زرع خود را آب داده باشد بشریعت رسد سلطان را که آن شخص بالتماس صاحب شرب ادب فرماید بضرب وحبس بشرایطه رسد والله اعلم من سقی من شرب غیره یرفع الی السلطان لیؤدبه بالضرب والحبس زاهدی درالجه زید آب را کشاده و در جوی کذا سر داده بقدر معتاد بشریعت بر تقدیر آنکه در این جوی آب زیاده شده بی صنع زید و بزراعت عمرو افتاده آن را ضایع ساخته باشد عمرو مذکور زید ضامن این زرع عمرو شده باشد بلا سبب شرعی والله اعلم ولو فتح الماء وترکه فازداد الماء او فتح النهر ولیس فیه ماء ثم جاء الماء لم یضمن بعض ما تولد منه وعلیه الاعتماد وانما یضمن اذا ارسل الماء علی وجه لا یتحمل مختصر وانه درالجه اگر زید در جوی کذا زیاده از معهود آب انداخته بر وجهی که این جوی متحمل آن نبوده و از این جوی آب تجاوز کرده بمزروع عمرو در آمده باشد و بدان سبب این مزروع ضایع شده بشریعت زید ضامن این مزروع عمرو شده باشد بشرایطه شده والله اعلم اذا سقی سقیا غیر معتاد فیعدی ضمن وعلیه الفتوی شرح مولانا و مختصر وانه کتاب الوقف درالجه بشریعت قیم و متولی بیگانه توان نصب کرد ما دام که از ولد واقف واهل بیت او کسی که صالح این امر باشد بشریعت بلا سبب شرعی والله اعلم

ولا یجعل القیم

ولا یجعل القیم من الاجانب ما دام یوجد من ولد الواقف واهل بیته من یصلح لذلک فصول درالجه وقف کردن بنای عرصه بشریعت درست بلا سبب شرعی والله اعلم وقف البناء دون اصل الدار لا یجوز وهو الصحیح مختصر فانه منتظم درالجه کواهی اهل محله کذا بر آنکه شخصی زمین کذا از ملک خود را بر مسجد معین محله ما وقف شرعی کرده بود جایز باشد بشرایطه والله اعلم شهادة اهل المحلة علی رجل انه وقف ارضه المحدودة علی مسجد نا جایزة فتاوی ابی اللیث فی کتاب الشهادة درالجه ویران کردن مسجد بقصد اینکه از آنکه وسیع و بلندتر و کشاده تر و محکم تر بنا کنند بشریعت جایز باشد بشرایطه باشد والله اعلم بهدم المسجد لیعاد اعادته ارفع سمکا واوسع ساحة واحکم بناء مما هو علیه قبل الهدم جایزة نهایة فی باب درالجه مسجد کذا تنگ میکند بر مردم و در پهلوی این مسجد زید را زمین ملکی هست و زید بر رضا خود نمید هد این زمین را که داخل مسجد سازند بشریعت اگر این زمین را بکره از زید گرفته شود بقیمت آن و داخل مسجد کردانیده شود مشروع باشد بشرایطه باشد والله اعلم درالجه در این صورت اگر بجای این مسجد زمین وقف باشد بامر قاضی گرفتن جایز باشد بشرایطه باشد والله اعلم ولو ضاق المسجد علی الناس وبجنب المسجد ارض رجل یؤخذ ارضه بالقیمة کرها ولو کان بجنب المسجد ارض وقف علی المسجد ارادوا ان یزیدوا شیئا فی المسجد جاز ذلک بامر القاضی واله الفقه درالجه در محله کذا راه کشاده است شرعا اگر اهل محله بعضی این راه را مسجد سازند از برای عامه ناس و از آن هیچ ضرری بر اهل راه نرسیده باشد مشروع باشد بشرایطه باشد والله اعلم الطریق اذا کان واسعا فبنی فیه اهل المحلة مسجدا للعامة ولا یضر بالطریق لا باس به جواهر درالجه بیع درختان موقوفه مثمره قبل القطع جایز باشد بلا سبب شرعی والله اعلم بیع البناء الموقوف لا یجوز قبل الهدم ویجوز بعده وکذا الاشجار المثمرة الموقوفة لا یجوز بیعها قبل القطع ویجوز بعده فان کانت الاشجار غیر مثمرة بیعها یجوز قبل القطع وبعده فصول درالجه زید محدود کذا خود را وقف لازم شرعی کرده است بر اولاد خود و اولاد اولاد خود

ابدا ما تناسلوا بشریعت ولد زید و ولد ابن زید و ولد بنت زید ذکور ایشان و اناث ایشان همه برابر باشند بشرایطه باشند والله اعلم واذا کان الوقف علی اولاده واولاد اولاده ابدا ما تناسلوا فولده وولد ابنه وولد ابنته ذکورهم واناثهم سواء قال هلال فی کتابه اذا ذکر ثلاثة ابطن فالاقرب والابعد سواء الا ان یذکر انه یبدأ بالاقرب فالاقرب محیط فی کتاب الوقف درالجه زید محدود کذا را وقف کرده است در صحت خود بر فقرا بعد از آن زید فوت شده صرف کردن حاصل این وقف بولد فقیر زید بعد از آن بمحتاج ان زید بعد از آن بموالی زید بعد از آن بهمسایها بعد از آن باهل مصر زید فاضلتر باشد بشرایطه باشد والله اعلم وقف علی الفقراء فالصرف الی ولد الواقف افضل ثم الی قرابة الواقف ثم الی موالی الواقف ثم الی جیرانه ثم الی اهل مصره تتمة الفتاوی درالجه زید محدود کذا خود را وقف کرده است بر اولاد خود بشریعت اولاد بنات در حاصل این وقف داخل باشد بلا سبب شرعی والله اعلم الفتوی علی ان اولاد البنات لیسوا من الاولاد لانهم منسوب الی الاب لا الی الام جواهر وواقعات درالجه نفقه متولی از مال وقف باشد شرعا هر چند واقف آن را شرط نکرده باشد ونفقه مقدر باجر مثل که ده یازده است باشد بشرایطه باشد والله اعلم ونفقة المتولی انما یکون من مال الوقف وان لم یشترط الواقف ومقدر بقدر حاجته وحاجة من فی عیاله ولا یزاد علی ذلک قلت ینبغی ان یکون هذا فیما اذا کان الاوقاف کثیرا بحیث یستغرق الاهتمام جمیع اوقاته اما اذا کان قلیلا یستغرق بعض الاوقات یقدر باجر المثل والمقدر سابقا ده یازده عمدة الفتاوی درالجه قاضی اسلام از برای زید متولی موقوفات کذا ده یازده از حاصل این موقوفات فرض کرده است و این اجر مثل این متولی است بشریعت این ده یازده از حاصل این وقف باشد بی آنکه خرج را از میان بیرون آرند بشرایطه باشد والله اعلم فلو فرض القاضی للمتولی ده یازده فذلک من الدخل لا بعد ما فضل من الخرج وهذا اذا کان هذا القدر قدر اجر المثل مختصر والله درالجه زید متولی موقوفات کذا

تولیه را

تولیه را بعمرو تفویض کرده است وصایة در وقت موت خود و واقف نیز فوت شده است بشریعت این تفویض از زید جایز باشد بشرایطه باشد والله اعلم المتولی اذا اراد ان یفوض الی غیره عند الموت بالوصیة یجوز خلاصه درالجه متولی موقوفات کذا فوت شده بعد از موت واقف و متولی بدیگری وصیت نکرده است باین تولیه بشریعت رسد قاضی اسلام را هر کس را خواهد متولی سازد بشرایطه رسد والله اعلم متولی الوقف اذا مات ان کان الواقف حیا فالرای فی نصب القیم للواقف وان مات القیم بعد موت الواقف ان اوصی القیم الی وصی فوصیه اولی من القاضی وان لم یکن اوصی الی رجل فالرای الی القاضی قاضیخان درالجه متولی وقف از مال وقف در زمین وقف بنا کرده و درختان نشانده بشریعت این بنا و درختان حق وقف را باشد بشرایطه باشد والله اعلم متولی الوقف بنی فی عرصة الوقف فهو للوقف ان بناه من مال الوقف او من مال نفسه ونواه للوقف وان لم ینو شیئا وان بنی لنفسه واشهد علیه کان له والا فهی اذا بنا ولم ینو فله وکذا الغرس علی هذا والغرس فی المسجد للمسجد ای حق الکل ولا یصرف الی مصالحه مضرات فینبغی باب فیما یتعلق بعمارة الوقف والبناء درالجه زید قیم موقوفات کذا مبلغ کذا از مال خود از برای وقف صرف نموده بشرط رجوع در حاصل این موقوفات بشریعت زید را ولایت رجوع در حاصل این وقف باشد بشرایطه باشد والله اعلم قیم الوقف اذا انفق من ماله علی الوقف لیرجع فی غلته فله الرجوع وفی بعض النسخ ان شرط الرجوع له الرجوع والا فلا وکذلک الوصی مع مال الیتیم مختصر والله درالجه محدود کذا وقف است بر مصرف کذا بشریعت رسد زید را که یکی از مصارف این وقف است از حاصل این وقف چیزی بر یکی دعوی کند بلا سبب شرعی والله اعلم مستحق غلة الوقف لا یملک غلة الوقف وانما یملک المتولی ذلک فصولین درالجه زید محدود کذا را وقف لازم شرعی کرده است و شرط کرده که متولی خود باشد و سلطان و قاضی را ولایت عزل او نباشد بشریعت اگر زید ما مون نباشد در ولایت وقف این شرط باطل باشد و قاضی را ولایت عزل او

العمل تملیک ما لا یحصل به عوض حال کالهبة والصدقة ونحوها

ونصب غیر او شود لمه باشد بشرایطه باشد والله اعلم الوان الواقف شرط الولایة لنفسه وشرط ان لیس
للسلطان ولا قاضی عزله اذا لم یکن مأمونا فی ولایة الوقف کان الشرط باطلا وللقاضی ان یعزله
ویولی غیره قاضیخان وکذا فی السمرقندیة کتاب الوقف للقاضی ان یعزل القیم الذی نصبه القاضی الواقف
اذا کان خیرا للوقف فصول مسئله در الحجه بشریعت متولی وقف را ولایت بیع موقوف و
استبدال نباشد بلا سبب شرعی والله اعلم لیس للمتولی ولایة البیع ولا الاستبدال فصول
مسئله در الحجه سلطان را جایز باشد که غیر قاضی را مثل مدرس ومشرف ومتولی عزل کند بلا سبب شرعی
والله اعلم لا یجوز للسلطان عزل غیر القاضی نحو المشرف والمدرس والمتولی ثنائیه مسئله در الحجه مسجد
ویران شده وحردم مستغنی شده الله از ان بشریعت این مسجد عود کند بملک بانی ومیراث کرده
بلا سبب شرعی والله اعلم قال اذا خرب الرباط او المسجد واستغنی الناس عنهما یصیر میراثا
قاضیخان وقیل هو مسجد ابدا وهو الاصح واذا خرب مسجد محلة واستغنی عنه لا یعود الی ملک البانی
لانه صار لله تعالی خالصا فلا یعود ولا یعود الی ملکه وهو روایة عن الشیخ وبه یفتی دقایق
مسئله در الحجه بشریعت در وقف که غیر وقف اولاد باشد شهادت بی دعوی جایز باشد بشرایطه والله اعلم
والشهادة علی الوقف وعتق الامة یقبل بدون الدعوی مختصر والله هذا اذا کان الوقف لله تعالی
اما اذا کان علی الاولاد لا یقبل هذه الشهادة هو الصحیح ذخیره مثله الفصول وفی اللفظ
در الحجه زید محدود کذا را وقف کرده است بر مصرف کذا وشرط کرده که اگر خواهد زیاده سازد واگر
واگر خواهد کم سازد از اهل این وقف واگر خواهد کسی را داخل سازد واگر خواهد ازیشان اخراج کند
بشریعت این شرط برین وجه جایز باشد بشرایطه باشد والله اعلم ولو شرط فی الوقف ان له
ان یزید من رای زیادته من اهل هذا الوقف وله ان ینقص من رای نقصانه منهم وان یدخل
من رای ادخاله ویخرج من رای اخراجه فهو جایز علی هذا الشرط محیط مسئله در الحجه
مصحف کذا را وقف کرده است بر مسجد کذا بشریعت اگر در غیر این مسجد در موضع دیگر
برین مصحف قرائت کنند جایز باشد بشرایطه باشد والله اعلم ان وقف المصحف علی مسجد
ویقرا

ویقرا فی ذلک المسجد وفی موضع آخر ولا یکون مقصورا علی هذا المسجد خلاصه مسئله در الحجه اراضی کذا
وقف لازم شرعی است بر طلبه علم مدرسه کذا بشریعت مادام که طلبه در اکثر سنه ملازمت این
نکنند وسبق نخوانند مستحق وظیفه شوند از حاصل این وقف بلا سبب شرعی والله اعلم
سئل قاضیخان عن المدرس والمتعلم والامام والمؤذن اذا لم یؤم ولم یدرس ولم یؤذن فی
اکثر السنة هل یستحق الغلة او شیئا منها قال الواقف لو وقف علی کل من یؤم ویؤذن ویدرس
یعطی المتولی کل واحد منهم ما شاء ولا یعتبر فی الغلة قلت المختار عندنا فی الامام والمؤذن
والمتعلم انه لا یستحق ذلک ما لم یؤذن او یؤم او یتعلم اکثر السنة الا اذا ترک بعذر المرض لان الا
فی العرف وفی المدرس کذلک ان لم یعین فی المدرسة مقیدا بعبره وان عین له مقیدا فالجواب
کما اشار الیه الاستاد قاضی القضاة وهذا استحسان والقیاس ما اشار الیه عمدة الفتاوی
الملتقطات مسئله در الحجه معتبر در سنه وقف الحصاد است بشرایطه والله اعلم ولا یعتبر فی الغلة
والعبرة لوقت الحصاد فصول خلاصه ذخیره مسئله در الحجه محدود کذا وقف شرعی است بر امام مسجد کذا
وامام این مسجد وظیفه یکساله را گرفته وپیش از تمامی سال فوت شده واین وظیفه در دست او
بوده است بشریعت این وظیفه مرورثه امام را باشد بشرایطه باشد والله اعلم امام اخذ علی السنة
ثم مات قبل تمام السنة وهی فی یده لورثته فتنه مسئله در الحجه شخصی ملک کذا وعقار را بر مصرف کذا
وقف کرده واین وقف مسجل شده واین شخص فقیر شده ومحتاج باین وقف شده شرعا
قاضی اسلام را که بالتماس این شخص این وقف را فسخ کند بشرایطه والله اعلم الواقف اذا افتقر
واحتاج الی الوقف یرفع الی القاضی حتی یفسخ ان لم یکن مسجلا خلاصه مسئله در الحجه زید نصف مشاع
حمام معلوم را وقف لازم شرعی کرده است بر مصرف معین بشریعت این وقف جایز باشد بشرایطه
باشد والله اعلم وقف المشاع لا یجوز عند محمد وبه یفتی ولو رفع الی القاضی فقضی بجوازه جاز
عند الکل ولو وقف نصف الحمام جاز لانه مشاع لا یحتمل القسمة فصار کهبة المشاع فیما لا یحتمل القسمة
خلاصه مسئله در الحجه زمین کذا را که وقف لازم شرعی است بر مصرف زراعت کرده از برای خود لا العقد من العقود
کذا کرده زید

ومحصول حاصل شده بشریعت حصه الارض این زمین چنانچه عرف این موضع است
ووقف را بهتر است بر زید باشد بشرایطه باشد والله اعلم زرع ارض الوقف بغیر اذن
المتولی بدین کارنده مزاغله واجب شود یا غله زمین چنانچه معهود است در ان موضع
سه یک یا چهار یک فاز نگاه کنند که وقف را کدام بهتر است فصول مسئله در الحجه حمام کذا را که وقف
لازم شرعی است بر مصرف کذا زید متولی شرعی آن این حمام را بمبلغ کذا که در وقت این عقد
اجر مثل آن بوده باجاره به عمرو داده وعمرو باجاره گرفته آن را قبض کرده ودر اثنای این مدت
اجر مثل این حمام زیاده شده است بسبب کثرة رغبات بشریعت رسد زید را که این عقد را
فسخ کند بلا سبب شرعی والله اعلم انما یعتبر اجر المثل الوقف وقت العقد علی فتاوی قند
حتی لو ازدادت الاجرة بعد ذلک بحکم کثرة الرغبات لا ینفسخ العقد وعلی روایة شرح الطحاوی
ینفسخ والفتوی علی الاول فتاوی برهانی وابی اللیث وفی قاضیخان والخلاصه خلاف ذلک مسئله در الحجه
قریه کذا وقف مشهور است ومصارف آن معلوم نیست بشریعت باید که نظر کرده شود که
متولیان سابق بچه نوع عمل میکرده اند بهمان نوع عمل کنند بشرایطه باید والله اعلم سئل شیخ الاسلام
عن وقف المشهور اشتبهت مصارفه وقدر ما یصرف الی مصارفه قال ینظر الی المعهود
فیما سبق من الزمان ان اقوامها کیف یعملون والی من یصرفونه وکم یعطونه فیبنی علی ذلک
مغنی مسئله در الحجه زمین کذا وقف لازم شرعی است بر مصرف معین وزید را برین زمین عمارت
کذا است وزید اجر مثل آن را نمی دهد واین زمین بحالتست که اگر عمارت زید را بر دارند
اجره آن از زیاده میدهند بشریعت رسد متولی وقف را که از حاکم شرع شریف التماس کند
تا زید را فرماید که این عمارت را از این زمین بر دارد ورد او را تسلیم متولی نماید تا آن را باجره
بدیگری دهد بشرایطه رسد والله اعلم حانوت وقف عمارته لآخر ابی صاحب العمارة ان یستاجر
باجر مثله فان کانت العمارة لو رفعت یستاجر باکثر مما استاجره یکلف صاحب العمارة
برفع العمارة ویواجر من غیره لان النقصان عن اجر المثل لا یجوز من غیر ضرورة وان کانت بحال لو رفعت
لا یستاجر

لا یستاجر باکثر مما استاجره لا یکلف برفع العمارة ویترک فی یده فصول استروشنی مسئله در الحجه
زید در زمین وقف عمارت کذا ساخته بی اذن متولی آن بشریعت رسد
متولی را که فرماید زید را که بر دارد آن عمارت را بشرایطه رسد والله اعلم رجل احدث
عمارة بغیر اذن المتولی فللمتولی ان یأمره بالرفع جواهر مسئله در الحجه محدود کذا که در بخارا است
وقف است بر مصرف کذا که در سمرقند است وزید که در بخارا است متصرف این محدود است
بملکیت خود ومتولی شرعی این محدود در نزد قاضی بخارا بر زید دعوی شرعی میکند بشریعت
اگر بعد از ثبوت قاضی بخارا حکم کند بوقفیت آن این حکم درست باشد بشرایطه باشد والله اعلم
ولو کان الموقوف علیه بسمرقند والمتولی والمدعی علیه ببخارا صح حکم القاضی ببخارا بانه وقف ادب القاضی
مسئله در الحجه زید زمین کذا را که وقف لازم شرعی است بر مصرف معین گرفته است بغیر حق
بشریعت رسد قیم این وقف را که این زمین را استرداد نماید از زید بشرایطه رسد والله اعلم
رجل غصب ارضا موقوفة علی الفقراء او علی وجه من الوجوه المذکورة للقیم ان یسترد
من الغاصب قاضیخان مسئله در الحجه زید قیم مسجد کذا میخواهد که در حریم این مسجد دکانها
بشریعت رسد زید را که بعضی از آن مسکنها ومستغلات کرداند بلا سبب شرعی والله اعلم
ولو اراد قیم المسجد ان یبنی حوانیت فی حریم المسجد وفنائه قال الفقیه ابو اللیث لا یجوز
ان یجعل شیئا من المسجد مسکنا ومستغلا قاضیخان مسئله در الحجه زید وصیت کرده است
مبلغ کذا از مال او بعمارت مسجد کذا صرف کنند وزید فوت شده بشریعت این مبلغ
تزیین این مسجد توان صرف کرد بلا سبب شرعی والله اعلم وسئل صاحب المحیط عمن
اوصی بشی لعمارة المسجد ای شی یستعمل قال عمارته فی بنائه دون تزیینه فصول
مسئله در الحجه زید در مسجد کذا یکماه امامت کرده ووظیفه یکساله را گرفته واهل محله درین
مسجد امام دیگر نصب کرده اند بشریعت رسد اهل این محله را که آنچه زید گرفته است
استرداد نمایند بلا سبب شرعی والله اعلم ام الامام شهرا او استوفی غلة السنة ثم نصب اهل المحلة اماما آخر

لیس لهم ان یستردوا اما اخذوه وکذا لو انتقل بنفسه فنیه واو [?] در الحجه زید را در محاذی مسجد کذا
دکان کذا است و زید سر چوب این کار را میخواهد که بر دیوار مسجد نهد نبعت زید را
تمکین منع کرد از بن عمل هرچند این دکان از اوقاف آن مسجد باشد بشرایطه تواند والله اعلم
لا یوضع الجذوع علی جدار المسجد وان کان من اوقافه قنیه واو [?] در الحجه زید متولی اوقاف
کذا دکان کذا را که از بن اوقافست بمبلغ کذا که کم از اجر مثل آن بوده باجاره بخالد داد
وخالد باجاره گرفته است و مدت گذشته نبعت رسد زید را که تمام اجر مثل آن
از خالد گیرد بشرایطه رسد والله اعلم متولی الوقف اذا آجر بدون اجر المثل یلزمه تمام ذلک
والوالی واو [?] در الحجه زید متولی نزغی دکان کذا را که از موقوفات اوست بی اجرمدت کذا
بخالد داده نبعت اجر مثل این دکان در بن مدت که خالد از ان نفع گرفته است بر خالد
باشد بشرایطه باشد والله اعلم وفی الفتاوی متولی الوقف اذا اسکن رجلا دار الوقف
بغیر اجر ذکر هلال انه لا شیء علی الساکن وعامة المتأخرین علی انه علیه اجر المثل سواء کانت
الدار معدة للاستغلال او لم یکن صیانة عن ایدی الظلمة وقطعا لاطماع الکاذبین
وعلیه الفتوی مشیء واو [?] در الحجه زید مدت کذا در مسجد کذا امامت کرده وقبل از آنکه وظیفه
امامتی را گیرد زید فوت شده نبعت رسد ورثه زید را که این وظیفه گیرند بلا سبب شرعی
والله اعلم لم یأخذ الامام غلة الوقف سنین ثم مات لا یورث لان هذا صلة لم یقبض
قنیه واو [?] در همه صورت این وظیفه را بعمارت اوقاف این مسجد باید صرف کرد بشرایطه
باید والله اعلم وینبغی ان یصرف الی عمارت اوقاف المسجد قنیه واو [?] در الحجه بشریعت
رهن کردن موقوف درست نباشد بلا سبب شرعی والله اعلم واگر رهن کرده شود در رهن
در بن مرهون سکنی کند بروی اجر مثل باشد بشرایطه باشد والله اعلم فیح رهن الوقف بدین
لم یصح ولو رهنه اهل الجماعة لم یصح فلو سکنه مرتهنه یجب علیه اجر مثل هذه الدار سواء کانت
معدة للغلة او لم یکن هو المختار للفتوی لم العمادی واو [?] در الحجه زید طالب علم شاغل حجره مدرسه
ودوماه

ودوماه یا کمتر از دوماه ازین حجره غایب شده نبعت رسد طالب علم دیگر را که
این حجره را گیرد بلا سبب شرعی والله اعلم لو غاب المتعلم من البلد اقل من ثلثة ایام فله
الوظیفة استحسانا وان کان مسیرة ثلثة ایام لا یطالب بما مضی ولا یؤخذ بیته ان
غاب مقدار شهرین او اقل فان زاد جاز لغیره ان یاخذ بیته وان کان فی المصر ملتقط

کتاب الکراهیت

در الحجه گرفتن فال مصحف مکروه باشد بشرایطه باشد والله اعلم
وفی التحفة اخذ الفال من المصحف مکروه شرح مولانا شمس الدین محمد واو [?] در الحجه بشریعت برپای
خواستن کسی که در مسجد نشسته است از برای تعظیم کسی که در مسجد در می آید مکروه باشد
بلا سبب شرعی والله اعلم ولا یکره قیام الجالس فی المسجد لمن دخل علیه تعظیما له وانما المکروه
لمن الذی یقام له قنیه واو [?] وفی الظهیریة ان دخله عالم او ابوه او استاذه الذی علمه القرآن
جاز ان یقوم لاجله وما سوی ذلک لا یجوز واو [?] در الحجه بشریعت اگر کسی قرآن خواند در حالی که
تکیه کننده باشد وسر خود را از جامه خواب بیرون آورده باشد مکروه باشد بلا سبب شرعی
والله اعلم لا بأس بالقراءة مضطجعا اذا اخرج راسه من اللحاف قنیه واو [?] در الحجه گرفتن هدیه
از امرا این زمان که اهل جور اند بشریعت جایز باشد چون معلوم نیست که اکثر مال ایشان
حلال است بلا سبب شرعی والله اعلم ولا یجوز قبول هدیة امراء الجور الا اذا علم ان اکثر ماله
حلال المختار الفتاوی واو [?] در الحجه بشریعت طعام سلطان را خوردن جایز باشد اگر معلوم نباشد
در ان طعام مغصوب بعینه است یا نه و آکل فقیه نباشد بشرایطه باشد والله اعلم یباح
اکل طعام السلطان اذا لم یعلم ان فیه مغصوبا بعینه قاضیخان لا ینبغی للفقیه ان یاکل
طعام السلطان وان کان یحل قنیه واو [?] در الحجه بشریعت بطعام خوردن در حالی که تکیه کننده یا سر
برهنه باشد کسی آن مشغول بلا سبب شرعی والله اعلم ولا بأس بالاکل متکیا هو المختار
لما روی انه صلی الله علیه وسلم اکل متکیا وکذا مکشوف الراس مختصر والله اعلم در الحجه بشریعت
کسی که بجوار خود معاصی میکند راند وعازم میشود بر آن بروجه اصرار آن شود بشریعه شود والله اعلم
وماموملع در الحجه کذا از بدر اخوی که زخم زده واذا لم یجد آورده کسی بر بوده ...

ثم الفرس مکروه بعض المحدثین قال القاضی امام ظهیر الدین ره المختار فی زماننا اذا یوکل
ولیس بمکروه وشغله عن ابی حنیفه ره روایتان والاشهر انه کراهیة تنزیه وقال القاضی
سئل محمد بن مقاتل عن رجل له سفینه هل یاثم قال ان کانت مثل الخطرة فلیس باثم
فاما اذا عزم علیه علی بعض الاحرار فانه لا یبرا الا ان یاثم فتاوی فقیه ابی اللیث واو [?] در الحجه بشریعت
ذله برداشتن اگر صاحب طعام منع نکند حلال است بشرایطه است والله اعلم رفع الزلة
ملم یفعل صاحب الطعام لا ترفع لا ان لرفع مهوا حرام مبسوط وواقعات در بعضی روایات
واقع شده که ذله برداشتن حرام است علی کل حال مگر آنکه از صاحب طعام اذن واقع
شود واو [?] در الحجه استعمال شیئی که آن را آب طلا یا آب نقره نقش کرده باشند ودران
مستهلک شده باشد بروجهی که این طلا و نقره را از ان شیئی جدا نتوان کرد بشریعت
مباح باشد بشرایطه باشد والله اعلم التمویه وهو ان یجعل الذهب والفضة ماء فذلک
بحیث لا یتخلص بعد ذلک لا بأس باستعماله بالاجماع لان الذهب والفضة بالتمویه
یهلک مغنی نصاب الاحتساب واو [?] در الحجه زید فوت شده واز وی ترکه مانده است
وعمرو پسر زید میداند که زید این اموال را کسب میکرد از وجه غیر حلال اما عمرو داند که از چه کس
گرفته است تا بوی رد کند نبعت بطریق ارث تصرف کردن عمرو در متروکات حلال باشد
قضاء بشرایطه باشد وبروی حکم توان کرد بتصدق آن بلا سبب شرعی والله اعلم
واگر تصدق کند بنیت خصما را اولی باشد بشرایطه باشد والله اعلم رجل مات وابنه
یعلم انه کان یکتسب من حیث لا یحل لکن لا یعلم ذلک بعینه لیرده علیه فالمیراث له حلال
فی الحکم ولا یؤمر بالتصدق وان تصدق اولی لکن یتصدق بنیة خصمائه مختصر واو [?]
در الحجه اگر کسی نزد فال بین و منجم رود و آن حکم که میکند از تصدیق کند نبعت این مصدق
کافر شود بشرایطه شود والله اعلم وروی عنه انه قال من اتی عرافا او کاهنا وصدقه بما یقول
فقد کفر بما انزل علی محمد یعنی القرآن تمهید ابو الشکور السالمی واو [?] در الحجه کنیزک زوجه کسی
اگر بای کس را بامالیه جایز باشد بشرایطه باشد والله اعلم ولجاریة المرأة ان تغمز
رجل زوج سیدتها مختصر واو [?] در الحجه بشریعت تداوی بدنع حرام باشد بلا سبب شرعی
فی فتاوی

فی فتاوی ابی اللیث لا بأس بالتداوی بالعظم واو [?] در الحجه بشریعت حقنه کردن از برای دفع
... جایز باشد بشرایطه باشد والله اعلم یجوز الحقنه لدفع الهزال لم الفتاوی ونظر کردن
... باشد والله اعلم ویجوز النظر الی فرج رجل للحقنه
... پیدن جامه کشاده مر فقها را مستحسن باشد والله اعلم
... معه حسن فی حق الفقهاء قنیه واو [?] در الحجه
... از فرق تا قدم عورت باشد ونظر کردن
... باشد والله اعلم واذا بلغ مبلغ الرجل وکان صبیحا
... یعنی لا یحل النظر الیه عن شهوة اما النظر
... در الحجه سرمه کشیدن در روز عاشورا مکروه
... روز عاشورا لان یزید وابن الزیاد اکتحلا بدم الحسین رضی الله عنه
... بشریعت خلوة با زن اجنبیه مکروه باشد
... بالاجنبیه مکروه کراهة التحریم قنیه الا اذا کان له
... لبس الحرام نصاب الاحتساب واو [?] در الحجه زید
... وطی کردن زید مر این کنیزک را حرام محض باشد
... شراء فاسد لا یحرم علیه وطیها لکن یکره مختصر واو [?]
... باع و پوشیدن جامهای باریک که بدن از ان
... والله اعلم من اللباس المکروه جلود السباع کلها
... الفتاوی واو [?] در الحجه کنیزک وی است
... وطی کند ... است که او را مکاتب سازد
... را برضا ... این کنیزک بعد از ان اگر وطی کند
این کنیزک را بی استبرا جایز باشد بشرایطه باشد والله اعلم اشتری امة وکاتبها ثم فسخ الکتابة برضاها

در الجمله اگر نماز عید فوت شود ذبح اضحیه بعد از زوال جایز باشد بشرایطه باب والله اعلم
واذا فاتت الصلوة يوم العيد جازت التضحية بعد الزوال وكذا يجوز في الغد قبل صلوة
العيد فتاوی سراج در الجمله ذبح کند که اولاد و فقرا و عیال از برای هر واحد قربانی میکند اگر از برای
اولاد هر واحد نیز قربانی کند اولی باشد والله اعلم غنی له اولاد فقراء تضحی عن نفسه هل يضحي عن الاولاد
كصدقة الفطر قال فيه اختلاف ان فعل يكون اولى جواهر در الجمله ذبح کوسفند صغیر الاذن
و آن کوسفندی که در کوش او سوراخ از بالا تا پایان چاک داشته باشد از برای قربانی
جایز باشد والله اعلم وصغير الاذن يجوز والتي في اذنها ثقب او شقاق من الاعلى الى الاسفل
يجوز وان لم يكن لها اذن خلقة لا يجوز وروى الحسن عن ابي حنيفة ان ما لم يخلق لها اذن
يجوز مختار الاختيار در الجمله اگر ذبح کوسفند مغصوب را قربانی کند ذبح این کوسفند
از قربانی او محسوب باشد بشرایطه باشد والله اعلم وصحت التضحية بشاة الغصب لا الوديعة
وضمنها شرح وقایه کتاب الصید در الجمله زید از کول ماهیان گرفته و این ماهیان را در دام دیگر
کذاشته و دهان او را محکم کرده در آب انداخته مانده است و این ماهیان در یخ جا کرده
شرعا خوردن این ماهیان حلال باشد بشرایطه باشد والله اعلم و اذا ربطها في الماء فماتت
او جمد الماء فبقيت بين الجمد والماء يؤكل كافي کتاب اللقيط واللقطة والآبق
در الجمله زید ملتقط در نفقه صغیر خالد مبلغ کذا صرف کرده است تبرعا بی آنکه حاکم شرع
شریف امر کرده باشد بصرف آن بشرط رجوع بر خالد شرعا رسد زید را که بعد مذکور
بمثل این مبلغ بر خالد رجوع کند بلا سبب شرعی والله اعلم والملتقط متبرع في الانفاق عليه
لعدم الولاية الا ان يأمره القاضي فيكون دينا عليه لعموم الولاية هدایه در الجمله زید اسب
کذا عمرو را در صحرا یافته گرفته است از برای رد بر مالک آن و مبلغ کذا از مال خود بامر قاضی
در نفقه این اسب صرف کرده است و حالا عمرو مالک این اسب آمده آنرا از زید مطالبه
شرعا رسد زید را که این اسب را بعمرو ندهد تا زمانی که این مبلغ را عمرو بکرد شرعا بلی والله اعلم
الملتقط

الملتقط اذا انفق على اللقطة باذن القاضي واذا جاء صاحبها فله ان يحبسها حتى يستوفي النفقة
در الجمله جمعی بر بلده از بلاد اسلام غالب شده اند و این بلده را تاراج کرده اند و اموال کتب
اهالی آن بغارت گرفته اند و آنرا به بلده دیگر برده اند و زید بعضی از این کتب را از این جمع
خریده و حالا پشیمان شده است شرعا حکم این حکم لقطه باشد اگر زید خواهد که از این
کتابها نفع گیرد باید که از قاضی اسلام التماس کند تا این کتابها را از قبیل غایب بیع کند
بزید فروشد و زید آنرا ثمن دهد بعد از آن از این کتابها نفع گیرد حلال باشد بشرایطه باشد والله اعلم
من اشترى من غارت البغات على المسلمين مصحفا او غيره ثم ندم ولا يعلم صاحبه فهو كاللقطة
قنية باب الاستعمال من كتاب الكراهية وذكر في مفقود الهداية انه الف مصحف وكتاب که غصب
کرده است نشاید خواندن بقاضی برد که تا بوی فروشد که قاضی را در مال غایب دست
بیع تصرف در الجمله زید غلام آبق کذا عمرو را که از عمرو گریخته است گرفته و در وقت گرفتن
اشهاد کرده بر آنکه این غلام را از برای رد بر مالک آن گرفته است و بعده این غلام از دست زید
گریخته بی تقصیر زید شرعا بعمرو مذکور زید ضامن قیمت این غلام شده باشد بلا سبب شرعی
وان ابق من الذي اشهد فلا شيء عليه لانه امانة في يده اذا اشهد شرح مختصر وقایه فتاوی
در الجمله زید در موضع کذا شیء کذا یافته است شرعا بعد از آنکه حضرت والی زمان این
شیء را از زید طلبد او را دادن آن شیء جایز باشد بشرایطه باشد والله اعلم للملتقط ان
يدفع اللقطة الى الامام اذا طلب منه محیط در الجمله اگر سلطان زمان غلام آبق کذا عمرو را
از موضع کذا بموضع دیگر مسافت سفر آورده باشد شرعا بعمرو سلطان را
جعلی باشد بلا سبب شرعی والله اعلم السلطان اذا اخذ عبدا آبقا فرده الى مولاه من مسيرة سفر
فلا جعل عليه فتاوی قاضیخان وكذا رهبان وشحنة كاروان اذا اخذ الما من قطاع الطريق
ورد على المالك لا جعل مختصر وقایه در الجمله زید عمرو را گفته است که غلام کذا من گریخته است
اگر او را یابی از برای من گرفته بیار مع قبوله و عمرو این غلام را از موضع کذا گرفته بموضع دیگر

مسافت سه روزه مسیر مسافت سفر است گرفته آورده از برای زید شرعا بر زید جعلی باشد بلا سبب شرعی
والله اعلم رجل قال لآخر قد ابق عبدي فان وجدته فخذه فقال نعم فوجده المامور على مسيرة السفر
وجاء به الى مولاه لا جعل له مختصر وقایه در الجمله زید غلام کذا عمرو را در موضع کذا یافته بزعم
آنکه این غلام از عمرو گریخته است او را از برای عمرو آورده و از عمرو جعل میطلبد و عمرو میگوید که
این غلام نگریخته است شرعا قول قول عمرو باشد بعد از عجز زید از اثبات بینه بر اقرار عمرو
با اینکه این غلام از وی گریخته است بشرایطه باشد والله اعلم واذا انكر المولى وقال ان عبدي
لم يكن آبقا فالقول قوله ولا جعل عليه الا اذا شهد الشهود انه ابق او اقر المولى مختصر وقایه
در الجمله زید غلام آبق را گرفته است و خالد آمده گفته است که این غلام از من است و این غلام نیز
اقرار کرده است که از خالدم و زید این غلام را بی اذن قاضی بخالد داده و خالد او را تلف کرده
و بعده عمرو آمده دعوی میکند که این غلام از آن من بود و اقامت بینه بر طبق مدعای خود
میکند شرعا رسد عمرو را که هر یک از زید و خالد را تضمین کند و اگر عمرو زید را تضمین کند
رسد زید را که رجوع بر خالد کند شرعا رسد والله اعلم واذا اخذ عبدا آبقا فادعاه رجل واقر العبد
فدفعه اليه بغير امر القاضي فهلك عنده ثم استحقه آخر بالبينة فله ان يضمن ايهما شاء
وان ضمن الدافع فله ان يرجع على القابض فصول في انواع الضمانات فتاوی در الجمله زید غلام آبق کذا
عمرو را در وقت گرفتن اشهاد کرده بوده است این غلام را بجهت گرفتن جعل حبس کرده
بعمرو رد نکرده و این غلام در دست زید هلاک شده شرعا زید ضامن قیمت این غلام
شده باشد بلا سبب شرعی والله اعلم ويحبس الآبق لاستيفاء الجعل وان كان لا اثر لعله
فان حبسه فهلك لم يضمن ولا جعل له وكذا لو هلك قبل الحبس مختصر وقایه کتاب المفقود فتاوی
در الجمله زید مفقود است و اثر او ظاهر نیست و خالد بر زید مبلغ کذا دین دعوی میکند شرعا
رسد قاضی اسلام را که حکم کند بر زید بادای دین بلا سبب شرعی والله اعلم ذکر فی مختصر القضاء
ولا يقضي على المفقود بدين خارجيه و ذکر صدر الاسلام ابو الیسر فی کتاب المفقود لا یکون للقاضی
ان یقضی

القاضي اذا اخطأ في قضائه لا يجب عليه الضمان وكذا المفتي اذا اخطأ في جواب المسئلة محیط

ان يقضي في مال المفقود ولا على المفقود بشيء من احكام الموتى وهذه المسئلة دليل على انه
لا يكون للقاضي ان يقضي دين المفقود فصول في فصل الخامس عشر فتاوی در الجمله زید مفقود است و او را
اموال است از عقار و منقول شرعا رسد قاضی اسلام را که چیزی از این اموال زید فروشد
از عقار و غیره از برای نفقه و غیر آن بلا سبب شرعی والله اعلم واذا فقد الرجل وترك اموالا عقارا
او منقولا لا ينبغي للقاضي ان يبيع عقاره ولا ما يتسارع اليه الفساد لا في نفقة ولا في غيرها
فصول في فصل السابع والعشرين در الجمله زید مفقود است و بعضی اموال زید را خالد
متصرف است شرعا رسد قیم قاضی را که از برای حفظ اموال زید نصب کرده است
این اموال زید را بتکلیف از خالد گیرد بلا سبب شرعی والله اعلم وتعيين القاضي وكيلا بقبض
غلاته ودين اقر به مديونه لانه لزم بعقده ولا يخاصم في الدين المجحود الذي بعقد المفقود
ولا في نصيب عقاره او عرض في يد رجل لان وكيل القاضي بالقبض ليس وكيلا بالخصومة
بالاجماع شرح مختصر مولانا شمس الدين محمد خراسانی در الجمله زید مفقود است حرمت نود سال از زمان
ولادت او که معتبر است نکذشته و موت نزد قاضی ثابت نشده شرعا رسد
منکوحه زید را که بنکاح غیر در آید و رسد ورثه زید را که اموال زید را میان خود
قسمت کنند ارثا از زید بلا سبب شرعی والله اعلم ولا يفرق بينه وبين امرأته ولا يقسم ماله
بين ورثته شرح مختصر وقایه کتاب القضاء فتاوی در الجمله زید در بلده کذا فوت شده
و او را در این بلده اموال است و ورثه زید در بلده دیگر اند و بین البلدتین غیبت منقطعة
و جمع معلوم بر وی دیون و اموال دعوی میکنند شرعا رسد قاضی اسلام این بلده را که
وصی نصب کند از برای تا این جمع دیون و اموال خود را بر وی اثبات کنند و قاضی حکم کند
باین دیون ایشان بشرایطه رسد والله اعلم رجل مات في بلدة وماله وتركته حيث توفي
وورثته في بلدة اخرى فادعى قوم حقوقا واموالا فان كان الذي فيها الورثة منقطعا
عن هذه البلدة جعل له القاضي وصيا فيثبتون ديونهم وان لم يكن منقطعة لم يجعل القاضي له وصيا

[illegible]

فتاوی سراجی قوله در الحجه زید بر خانه محدود کذا را دعوی میکند در بلده کذا و این محدود در ولایت
قاضی این بلده نیست و اقامت بینه میکند و این محدود در ولایت من قلده هست نزد شریعت
این بینه مقبول باشد و بعد اثبات این قاضی حکم تواند کرد شرایطه باشد و تواند الحکم محدودی
دعوی کرده آن محدود در ولایت این قاضی نیست بینه شنود و این قاضی حکم تواند کرده اجاب تواند
چون ولایت من قلده بود فتاوی دنیا و مثله فی الفصول و فی الخلاصه والصحیح ان ولایت القاضی تاخذ
قوله در الحجه طلب قضا بزبان و دل نیز مباح باشد بلا سبب شرعی والحکم لا یباح طلب القضاء عند
اکثر العلماء واذا اعطی من غیر طلب لم یحل له الشروع مالم یجبر علیه وهو قول الکرخی والخصاف
وعلماء العراق وهو اختیار ابی حنیفة ره وقد امتنع عنه حتی ضرب اسواطا ومحمد ره یأبی حتی قید
بنیا خمسین یوما وقال مشایخ بلادنا لا بأس بتقلیده عمن کان صالحا له آمنا من نفسه الجور
ومن غیر المنع لان الصحابة والتابعین ومن بعدهم من علماء الدین قبلوه من غیر اکراه
در الحجه اگر شخصی قضا را برشوت گیرد نزد شریعت این شخص قاضی گردد بلا سبب شرعی والحکم
ولو کان فی البلد قوم یصلحون للقضاء فامتنعوا فلا جاهلا یشترکون فی الاثم
القضاء بالرشوة ... قاضیا المختصر ... قوله در الحجه نزد شریعت قاضی را ولایت نصب وصی
باشد از حیث شرایطه باشد والحکم للقاضی ولایة نصب الوصی بالاجماع

[illegible]

[illegible]

بشرطی بعث باید که قاضی وصی نصب کند از زید تا عمرو رجوع بوی بشرایطه باید والله اعلم رجل باع عبدا من آخر
فاستحق الثمن فاراد المشتری ان یرجع بالثمن وقد مات البایع ولم یبق وارث فالقاضی ینصب عنه
وصیا لیرجع المشتری علیه فصول فی الاستحقاق مسئله در آنجا میان زید داین و عمرو مدیون که محبوس است اختلاف
در یسار و عسار برینوجه که عمرو میگوید که من مفلسم و چیزی ندارم و زید میگوید که عمرو موسر است
هر یکی از زید و عمرو اقامت بینه میکنند بشریعت بینه یسار اولی باشد بشرایطه باشد والله اعلم
محبوس یدعی اقام بینة انه معسر و اقام خصمه انه موسر بینة الیسار اولی مختصر الوقایه مسئله در آنجا زید
بر عمرو دعوی کرده است که عمرو غلام کذا و را متصرف است بغیر حق و جمیع اوصاف این غلام را
بیان کرده و طلب احضار این غلام کرده و بعد از آنکه عمرو این غلام را حاضر کرده بعضی اوصاف این غلام
مخالف است که قبل از حضور وصف کرده بود زید پس از آن اگر زید گوید که این غلام حق و ملک من است
و در دست عمرو بغیر حق است و نگوید که این غلام همان غلامست که قبل از این توصیف کرده بودم
این دعوی زید مسموع باشد بشرایطه والله اعلم ادعی رجل علی رجل انه غصب منه غلاما و ذکر ما یعنی
کل صفاته و طلب احضاره لیدعیه و لیقیم علیه البینة فاحضر غلاما یخالف بعض اوصافه ما وصف
هو فقال المدعی هذا الذی احضره ملکی و اقام البینة یسمع دعواه و یقبل بینته فان هذا الجواب
یستقیم فیما اذا ادعی انه ملکه فقال هذا ملکی ولم یزد علیه شیئا یسمع دعواه و یجعل کانه ادعاه
ابتداء فاما اذا قال هذا هو العبد الذی ادعیته اولا لا یسمع دعواه لمکان التناقض
مسئله در آنجا زید بر عمرو دعوی مبلغ کذا میکند بشریعت اگر قاضی را گمان شود که گواهان را
دروغ میدهند رسد قاضی را که تفریق کند و سوال کند از مواضع و ثیاب و کسی که بر ایشان
در اقراض همراه بوده و اگر در شیء از این امور اختلاف شود در میان ایشان ابطال کند این گواهی
بشرایطه رسد والله اعلم و قال ابو یوسف رحمه الله اذا اتهم و رایت الریبة و ظننت انهم شهود الزور
و فرق بینهم و اسالهم عن المواضع والثیاب و من کان معهم فاذا اختلفوا فی ذلک فهذا عندی
اختلاف ابطل به الشهادة کذا فی المغنی سمعت عن استاذی ان المسایل التی تتعلق بالقضاء
الفتوی

وما وهم

وقت

الفتوی علی قول ابی یوسف رحمه الله مسئله در آنجا اگر خصمان در حضور قاضی یکدیگر را دشنام میدهند
بشرعا رسد قاضی را که هر دو را تعزیر کند اگر عفو کند بهتر باشد والله اعلم و لو طلب القاضی فجری بین
یدیه السلام و ترکه و کذا المدرس والذی جلس للذکر او قراءة القرآن ولا یقضی و هو جایع ولا ظمآن
احد الخصمین لا ینبغی ان یرد علی قوله و علیکم خصمان تشاتما بین یدی القاضی فلم ینههما فالرای الی القاضی
یحبسهما او یعزرهما و ان عفی فهو احسن مختصر الوقایه مسئله در آنجا زید مبلغ کذا را بر عمرو دعوی میکند
و بعد از بیان هر دو عمرو میگوید که مرا دفع کذا است او را قاضی مهلت که مصلحت داند دهد
اگر در آن مدت دفع نیاورد بشریعت باید که قاضی امر کند باحضار مدعا علیه و بعد از ثبوت
مدعا حکم کند شرط شرایطه باید والله اعلم و ان کان الدعوی فی العقار لا بد من ذکر الحدود
و ان قال المدعا علیه لی دفع فان مضت المدة ولم یات بالدفع یامر القاضی باحضار المدعا علیه
و یقضی علیه مختصر الوقایه مسئله در آنجا زید را بر عمرو دعوی کذا بوده است و زید احضار قاضی بر
نزد عمرو برده و عمرو قبول نکرده و زید مردم را گواه گرفته بر تمنع او و گواهان نزد قاضی اخبار
کرده اند برینوجه و قاضی اعوان خود را فرستاده تا عمرو حاضر آید بشریعت رسد قاضی که عمرو را
حبس کند بجهت این امتناع بشرایطه رسد والله اعلم و اذا اخذ من القاضی خطا فامتنع المدعا علیه
و استشهد علیه شاهدان فاذا شهد عند القاضی یستحضره باعوانه فاذا حضر یحبسه القاضی عقوبة و کذا
اذا سکت المدعا علیه لم یجب ولم یرد مختصر الوقایه مسئله در آنجا قضاء قاضی از برای مادر زن خود
بعد از فوت زن بشریعت جایز باشد بشرایطه باشد والله اعلم و یجوز قضاء القاضی لام امراته
بعد ما مات امراته ولو کانت حیة لا یجوز و کذا فی ابوة ابیه بعد ما مات الاب مختصر الوقایه
مسئله در آنجا اگر مدعا علیه گوید بعد از آنکه بروی دعوی کند و اقامت بینه کند پس دفعیه دارم
درین دفعیه گواه دارم و مهلت طلبید بشریعت رسد قاضی را که او را سه روز مهلت دهد زیاده از سه
بلا سبب شرعی والله اعلم و اذا توجه القضاء علی الخصم اعلمه القاضی فان اراد ان یدفع یمهله
اجله یوما او یومین او ثلاثة ولا یؤجل اکثر من ذلک فان اجله صار عاصیا به فان لم یات بالدفع

بلا یقول

زیاده از سه

حکم علیه شرح جامع الصغیر باب الغیبة مسئله در آنجا بشریعت قاضی را ولایت آن باشد که بر عزل خود
یا بر نفع خود بر نفس خود حکم کند یا رد کردن مطلقا بلا سبب شرعی والله اعلم والقضاء علی الغیب لا یجوز
مختصر الوقایه مسئله در آنجا زید بر دعوی که بر عمرو داشته بحضور قاضی اسلام ابرا کرده است و زید
غایب شده رسد قاضی اسلام را که بطلب عمرو در غیبت زید خط ابرا نویسد بشرایطه رسد والله اعلم
اذا ابرا المدعا علیه بین یدی القاضی و غاب او اقام المدعا علیه بینة علی البراءة بحضرة المدعی
ثم غاب المدعی فطلب المدعا علیه من القاضی کتابا بالبراءة کما سمع فانه یجیبه الی ذلک و یکتب له
فصول فی فصل الخامس مسئله در آنجا زید غایب شده است و در خانه وی پوستینها است که نزدیک
آمده که فاسد شود بشریعت اگر مصلحت بیند قاضی که او را فروشد از برای حفظ مال زید او را
ولایت آن باشد بشرایطه باشد والله اعلم رجل غاب و فی بیته جلود او جراب و یتسارع
الیه الفساد ان رای القاضی المصلحة ینصب فیما یبیعه حفظا لماله جواهر مسئله در آنجا زید
اموال کذا او زید را در دست عمرو غاصب شناخته است و زید غایب است بشریعت رسد
قاضی را که این اموال زید را از عمرو غاصب گیرد و از برای وی حفظ کند بشرایطه رسد والله اعلم
وللقاضی ان یاخذ من الغاصب والسارق اذا کان المالک غایبا لحفظ علیه لجار المالک
فلان یضمن الغاصب والسارق ولا یبرا باخذ القاضی اختیار فی الکتاب مسئله در آنجا زید
اشیاء کذا منقوله ممکن الاحضار را بر خالد دعوی میکند بشریعت اجرت احضار این اشیا
بر خالد باشد بلا سبب شرعی والله اعلم ذکر فی الخلاصه نقلا عن التجرید اذا ادعی منقولا یحضر
مجلس الحکم فان کان الدعوی فی منقول متعذر نقله کالرحی الحاکم بالخیار ان شاء حضر عنده
و ان شاء بعث امینا و ان منقولا یمکن احضاره ان تحمل المدعی مؤنة الاحضار یحضره
و ان لم یتحمل لا یحضره و ان قلت المؤنة شبه مسئله در آنجا حضرت والی قاضی بلده کذا را
عزل کرده و قبل از آنکه خبر عزل را باین قاضی رسد احکام از وی صادر شده بشریعت این احکام
قبل العلم بعزل نافذ باشد بشرایطه باشد والله اعلم و اذا عزل السلطان القاضی ینعزل ما لم یصل الخبر
کالوکالة

کالوکالة حتی لو قضی بعضا یا قبل وصول الخبر الیه جاز فصول مسئله در آنجا قضاء امراه بشریعت در غیر
حدود و قصاص جایز باشد بشرایطه باشد والله اعلم و یجوز قضاء المراة فی کل شیء الا الحدود والقصاص
هدایه مسئله در آنجا سلطان وقت اگر در قضیه شرعیه میان مدعی و مدعا علیه بطریق شرع حکم کرد
بشریعت این حکم نافذ باشد بشرایطه باشد والله اعلم السلطان اذا حکم بین الاثنین لا ینفذ فی
ادب القاضی للخصاف ینفذ و هو الاصح و به یفتی خلاصه کتاب الافتاء مسئله در آنجا مفتی را شرعا
جایز باشد که منصب فتوی را از کسی که ولایت مثل امرا و ملوک متقلد شود بلا سبب شرعی
والله اعلم و منها ان لا یتقلد منصب الافتاء ممن له الولایة کالامراء و الملوک بل یتقلد من ملوک
الاسم و علاه فیعتصم بحبله و یکل الامر الیه و یستخیر و یتوکل علیه لیلهم الرشاد والصواب ولو افتی لا اجابة
الجواب ادب المفتی مسئله در آنجا مفتی باید که نظر بآنچه در مکتوب است جواب گوید شرعا و بتحقق وقایع
مشغول نشود بشرایطه باید والله اعلم المفتی انما یفتی بالصحة والسداد و الخلل والفساد بناء علی ما
فی المکتوب لا علی تحقیق الوقایع والله ولی الرشاد شروط مسئله در آنجا جایز باشد مفتی را که
از برای کتابت جواب اجره گیرد و جایز باشد که از برای کتابت جواب مقدار شصت مثقال
طلا گیرد بشرایطه باشد و گیرد والله اعلم و یحل للمفتی اخذ الاجرة علی کتابة الجواب بقدره ولا تحل الفتیا
حتی یکون صوابه اکثر من خطائه منتخب العده و یجوز للمفتی ان یاخذ لاجل الکتابة ستین مثقالا
من الذهب ظهیر مسئله در آنجا اگر شخصی جمیع کتب فقه را تتبع کرده باشد بشریعت حلال نباشد
او را فتوی دادن تا زمانی که نزد ثقات از فقها تلمذ نکرده باشد بلا سبب شرعی والله اعلم
لو حفظ رجل جمیع کتب اصحابنا لا یحل له ان یفتی حتی یتلمذ للفتوی قاضیخان مسئله در آنجا بشریعت
استفتاء از فقیه فاسق جایز باشد بلا سبب شرعی والله اعلم و فی الاجناس فی جواز الاستفتاء
من الفقیه الفاسق کلام و فی التهذیب لا یجوز العمل لفتواه و ان کان متبحرا فی العلم شرح جامع الصغیر
مسئله در آنجا بشریعت باید که مفتی بمذهب خود جواب گوید نه بمذهب مستفتی باید والله اعلم و انما یفتی
المفتی بمذهبه لا بمذهب المستفتی و ما ذکر سراج مسئله در آنجا بشریعت مفتی را جایز باشد که جواب فتوی را ترک کند

بقدره

دیگر ... المفتی ان یاخذ لکتابة ستین مثقالا ... فی التواریخ ... فی المسایل الملتقطة انه لا یشتری جاریة فاشتری نصف الجاریة ... الاولی لا یحنث و ابو یوسف ... المسئلة ... الالف ... در ... فی حسب المفتی

الا اذا تحملا في الرق والصغر واديا بعد الحرية والبلوغ كبرى مسئله در الجمله بشرعيت كواهي اوكس مقبول باشد بلا سبب شرعي والله اعلم لا تقبل شهادة الاخرس لانه لا يقدر را با شلفظ بلفظ اخص بالشهادة قاضيخان مسئله در الجمله كواهي كريو رباغ از براي صاحب باغ شرعا مقبول باشد بلا سبب شرعي والله اعلم وعنه تقبل شهادة المزارع لرب المال ثم رجع وقال لا تقبل لفساد الزمان قنيه لا تقبل شهادة كريو رباغ وشهادة المزارع لرب الارض ان كان البذر لرب الارض قنيه مسئله در الجمله زيد وعمرو در قضيه كذا بر عمرو خالد كواهي ميدهند وخالد اقامت بينه ميكند در حضور كواهان وخصم بر اين كه اين كواهان را بر من عداوت دنيوي است جنانچه من بشادي ايشان غمكين ميشوند وبشادي من غمكين ميشوند پس شرعيت اين بينه خالد مقبول باشد وبعد از ثبوت اين كواهي زيد وعمرو مردود شود بشرائطه باشد والله اعلم كواهي ميكند ميان من وكواهان عداوت قديم است اين كواهي را نشنوند يا كواهي كواهان اول باطل شود واجابت شنوند وشنود بشرط آنكه كواهان وخصم حاضر باشند فتاوي ديناري مسئله در الجمله زيد بر عمرو دعوي كذا ميكند وخالد وبكر ادا براي او كواهي ميدهند وعمرو اقامت بينه ميكند بر اينكه خالد وبكر فاسق اند يا آكل ربوا اند بشرعيت اين كواهي عمرو بر جرح مجرد مقبول باشد بلا سبب شرعي والله اعلم المشهود عليه اذا اقام البينة على ان الشاهد فاسق او آكل الربوا ونحوهما او اقر وقال لا اشهاد قولنا للمدعي على المدعى عليه او على اقرار ان المدعي مبطل في هذا الدعوى او على اقرار المدعي ان الشهود شهدوا بزور لا تقبل البينة في هذا كله ولا يثبت الجرح عنده وذكر الخصاف انها تقبل وهو قول ابن ابي ليلى والشافعي ره والصحيح مذهبنا مختصر مسئله در الجمله زيد مبلغ كذا بر عمرو دعوي ميكند وعمرو منكر است وخالد وبكر بر اقرار عمرو كواهي ميدهند بر اين وجه كه خالد ميكويد كه عمرو امروز اقرار كرده است وبكر ميكويد كه دي روز اقرار كرده است بشرعيت اين كواهي بكر وخالد مقبول باشد بشرائطه باشد والله اعلم فلو شهد احدهما على اقراره اليوم بالف والآخر على اقراره امس بالالف جاز شهادتهما فصول عمادي مسئله در الجمله زيد جبي را

جبي را اپنهان كرده واز عمرو پرسيده كه مرا در ذمه تو اين مبلغ دين هست وعمرو اقرار كرده باين مبلغ واين جمع عمرو را ميديده اند وكلام او را ميشنيده اند وعمرو ايشان را نديده بشرعيت اگر اين جمع بر اقرار عمرو كواهي دهند اين كواهي ايشان مقبول باشد بشرائطه ام نه والله اعلم اختفاء قوم ثم سأل رجلا عن شيء فاقر به وهم يرونه ويسمعون كلامه وهو لا يراهم جازت شهادتهم وان سمعوا كلامه ولم يروه لا كنز الدقائق مسئله در الجمله زيد مركب كذا را بر عمرو دعوي خانه زادي ميكند وكواهان بر ملك مطلق كواهي ميدهند بشرعيت اين كواهي مقبول باشد بشرائطه ام والله اعلم لو ادعى النتاج فشهدوا على الملك المطلق يقبل فصول مسئله در الجمله زيد بر زينب دعوي زوجيت خود ميكند وزينب منكر است آنرا وخالد كواهي ميدهد كه زينب نفس خود را بزني بزيد داده است واو قبول كرده وبكر ميكويد كه ولي زينب نفس زينب را بزني بزيد داده بشرعيت اين كواهي مقبول باشد بلا سبب شرعي والله اعلم رجل ادعى على امراة نكاحا فشهد شاهدان احدهما يشهد انها زوجت نفسها منه والآخر ان وليها زوجها برضاها لا تقبل هذه الشهادة قوله مسئله در الجمله زيد بر عمرو دعوي هزار تنكه كرده وكواهان بر هزار بانصد تنكه كواهي داده اند وزيد گفته است اصل دين من هزار يا نصد تنكه بود اما بانصد را گرفته بودم بشرعيت اين بينه بر الف مقبول باشد بشرائطه باشد والله اعلم ادعى الفا درهم فشهد الشهود على الف وخمسمائة فقال المدعي كان الاصل كذلك الا اني استوفيت خمسمائة لا تبطل البينة في قدر الالف فتاوي مسئله در الجمله زيد فوت كرده وخالد آمده دعوي كرده كه من جد زيدم ووارث اوم وكواهان كواهي داده بر من وگفته اند كه غير از خالد وارث ديگري نداريم زيد را وقاضي حكم بوراثت خالد كرده بعد ذلك بكر آمده دعوي كرده كه من پدر زيدم واقامت بينه كرده بشرعيت بايد كه قاضي حكم بوراثت بكر كند وتمام ميراث زيد را ببكر دهد وان حكم كه از براي خالد كرده بود ابطال كند بشرائطه بايد والله اعلم ولو شهدا انه جد الميت ووارثه ولا نعلم وارثا غيره وقضى القاضي بذلك ثم جاء رجل وادعى انه ابو الميت واقام على ذلك بينة قضى القاضي

وبجعل الميراث للاب وينقض القضاء بالمال للجد وبجعل الجد ابا لهذا المدعي الذي ادعى الابوة خفي مسئله در الجمله زيد بر عمرو ذي اليد دعوي ميكند كه در وقتي كه حق وملك خالد بودم مرا خالد از ملك خود آزاد كرده بود واقامت بينه ميكند بر طبق مدعاي خود وعمرو اقامت بينه ميكند كه اين زيد ملك بكر غايب است واو را بنزد من بوديعت گذاشته است پس بشرعيت بايد كه قاضي حكم به بينه عتق كند بايد واگر بكر غايب آمده اقامت بينه كند بر اينكه زيد بنده او است بشرعيت اين بينه زيد مقبول باشد بلا سبب شرعي والله اعلم ذكر في الجامع الصغير اذا اقام المدعي عبد البينة على الذي في يديه ان فلانا اعتقه وهو يملكه واقام الذي في يديه البينة ان فلان الغايب اودعه عنده فانه يقضى بالعتق فان قدم فلان الغايب واقام البينة انه عبده لا تقبل بينته والعتق اولى ولو اقام البينة رجل انه له اعتقها واقام الآخر البينة انها اعتقها الذي في يديه كان العتق اولى قاضيخان مسئله در الجمله زيد بر هند دعوي ميكند كه هند بنده من است وهند اقامت بينه ميكند كه وقتي كه ملك خالد بوده خالد او را آزاد كرده وزيد اقامت بينه ميكند كه خالد اقرار كرده است كه هند ملك من است وهر دو تاريخ بيان ميكنند وتاريخ اقرار اسبق هست از تاريخ اعتاق بشرعيت بايد كه قاضي حكم بملكيت زيد كند بشرائطه والله اعلم ادعى رجل على امراة انها امته فاقامت الامة بينة انها كانت لفلان وانه اعتقها واقام المدعي بينة ان فلانا ذلك قد اقر ان هذه الامة امتي ومملوكتي فان ارخا وتاريخ الاقرار اسبق قضى بالملك للمدعي وان لم يورخا يجعل كانهما وقعا معا الاقرار بالملك والاعتاق فيقضى بالعتق خفي في فصل البائع والعرس في دعوى اوبة الاصل مسئله در الجمله زيد محدود كذا را بر عمرو ذي اليد دعوي ميكند ارثا از خالد متوفاي مورث خود وعمرو دفعيه ميكويد كه خالد در حال نفاذ تصرفات خود اقرار شرعي كرده است اين ملك من است وعمرو بر طبق مقال خود اقامت بينه عادله بشرعيت اين دفعيه عمرو دافع دعوي زيد باشد بعد از ثبوت بشرائطه باشد والله اعلم ادعى الميراث فاقام المدعى عليه البينة ان المورث اقر في حال حياته ان المدعي ليس له او هو ملك المدعى عليه

کان دفعا

كان دفعا فصول عمادي مسئله در الجمله زيد بر عمرو دعوي ميكند كه جند گوسفند او را كرفته تلف كرده است بغير حق وازعمرو قيمت اين گوسفندان را ميطلبد وبيان ذكورت وانوثيت اين گوسفندان وبيان وصف اين نيز ميكند بشرعيت اين دعوي زيد درست باشد بشرائطه باشد والله اعلم سئل ابو بكر عن رجل ادعى دوابا على الآخر انه استهلكها عددا معلوما قال يجب للشهود ان يبينوا ذكرا او انثى فان لم يبينوا ذكرا او انثى اخاف ان الشهادة باطلة ولا يقضي بشيء في دعواه الا ان يبينوا ذكرا او انثى جازت الشهادة ولا يحتاج الى ذكر اللون فتاوى قاضي الليث مسئله در الجمله زيد بشيء كذا را بر عمرو دعوي ميكند وشهود عدول او بر طبق مدعاي زيد كواهي ميدهند بشرعيت بر تقدير آنكه اين شهود بيان سبب نكنند بكواهي ايشان حكم بايد كرد بشرائطه باشد والله اعلم قال ابو نصر حكي عن بشر بن غياث في شهود يشهدون على انسان بمال قال اسألهم الحاكم من اين شهدوا به فان لم يخبروا ابطل شهادتهم قال الفقيه الزاهد وفي قول علمائنا اشاره اذا كان الشهود عدولا يقضي القاضي وان لم يبينوا السبب خفي مسئله در الجمله زيد بر عمرو شيء كذا را دعوي كرده وكواهان او بر ملك مطلق كواهي داده اند بشرعيت اين كواهي ايشان مقبول باشد بشرائطه باشد والله اعلم شهدوا على الملك المطلق شهدوا على الملك بسبب تقبل شهادتهم فصول في الفصل الثاني عشر مسئله در الجمله كواهي صبي كه بالغ شده باشد ما دام كه سوال كرده نشود از حال او مردم بر صلاح او مطلع نشده باشند شرعا كواهي مقبول باشد بلا سبب شرعي والله اعلم صبي احتلم لا تقبل شهادته ما لم يسأل عنه فلابد ان يسأل بعد البلوغ قدر ما يقع في قلوب اهل المسجد ومحلته انه صالح وكذا الغريب اذا نزل القوم وقدر بعضهم ذلك بستة اشهر وبعضهم بسنة وعليه الفتوى فتاوي سراجيه مسئله در الجمله اختلاف واقع شده ميان زيد وعمرو بر اين وجه كه زيد ميكويد كه عمرو طوعا اقرار كرده است بمبلغ كذا از براي من وعمرو ميكويد كه بطريق كره اقرار كرده ام از براي او وهر يك از زيد وعمرو اقامت بينه ميكنند بر طبق مقال خود بشرعيت بينه عمرو بر اكراه اولى باشد بشرائطه باشد والله اعلم فان اقام البينة فبينة الطوع اولى قلت هذا موافق لما حكينا

علیه را

عن القاضي الارسابندي كما في فتاوى استروشني الجامع وهكذا قال بعض مشايخنا
قال القاضي الامام الاسبيجابي البينة بينة الاكراه ولان القول له هكذا ادب القاضي جواهر وفيه
ان بينة الطواعية اولى انتهى مسئلة درالجه زيد غلام خريده و پسران بايع گواهی میدهند که
زید این غلام را آزاد کرده است بشریعت این گواهی مقبول باشد بلا سبب شرعی والله اعلم
قال غلام زید و فرزندان بایع گواهی میدهند بر مشتری که تو این غلام را آزاد کردی لا یسمع
لانهم یریدون ابطال العهدة عن ابیهم کما لو شهد ابنا البایع فی الدار ان المشتری سلم
الشفعة قاضیخان باب الشهادة مثلی فی الفتاوی کبری مسئلة درالجه زید مبلغ کذا بر عمرو دعوی میکند و یک
گواه بر اصل دین گواهی میدهد و یک گواه بر اقرار عمرو گواهی میدهد بشریعت این گواهی
مقبول باشد بشرایط باشد والله اعلم اذا شهد احدهما علی الدین والآخر علی اقراره بالمال یقبل
فصول عمادی مسئلة درالجه زید بر عمرو سرایی دعوی میکند و یکی گواهی میدهد که این سرای ملک زید است گواه
و یکی گواهی میدهد که عمرو اقرار کرده است که این سرای ملک زید است بشریعت این گواهی
مقبول باشد بلا سبب شرعی والله اعلم ادعی دارا فشهد احد شاهدیه انها داره وشهد الآخر
علی اقرار صاحب الید انها للمدعی لا تقبل فصول عمادی مسئلة درالجه زید غلام کذا را بر عمرو دعوی
ملکیت مطلق میکند و اقامت بینه میکند بر اقرار عمرو بشریعت این بینه مقبول باشد بشرایط
باشد والله اعلم لو ادعی عبدا واقام بینة علی اقرار ذی الید تقبل بینته ویقضی بالعبد فصول
فی الفصل الثانی عشر مسئلة درالجه اگر شخصی گفته باشد که مرا گواهی نیست در این قضیه و بعد از آن
گواهی دهد بشریعت این گواهی مقبول باشد بشرایط باشد والله اعلم لو قال لا شهادة لی
علی هذا او قال لا اشهد فهو زور او قال لیست لی شهادة ثم شهد یقبل وفی ادب القاضی
اذا قال المشهود ما لنا شهادة ثم شهد والا تقبل للتناقض وفی روایة تقبل لان التوفیق
ممکن بان یقول لو کانت لنا شهادة وقد نسینا ثم تذکر وهو المختار مختار الفتاوی مسئلة درالجه
زید مدعی گفته است که مرا گواه نیست و بعد از آن اقامت بینه میکند بشریعت این بینه زید

مقبول

مقبول باشد بشرایط باشد والله اعلم قال لا بینة لی فبرهن او قال لا شهادة لی فشهد تقبل کذا
وهو الصحیح جواهر الفتاوی مسئلة درالجه زید و عمرو بر اقرار خالد گواهی میدهند که خالد گفت استوار که
صندوق نیست در این صندوق هرچه است به بکر بخشیده ام بشریعت این گواهی مقبول باشد بر چند بیان ما فی الصندوق
بشرایط باشد والله اعلم شهدوا علی اقرار رجل انه وهب لرجل امتعة فی صندوق جاز وان لم
یبینا ما فی الصندوق واشباه مسئلة درالجه امیر ولایت را بر شخصی دعوی کذا است بشریعت گواهی
رعیتان این ولایت از برای این امیر مقبول باشد بلا سبب شرعی والله اعلم امیر کبیر ادعی فشهد له
خراجیان او نویسندگان او نایبان او خدمتکاران او رعیتان لا تقبل شهادتهم قنیه مسئلة
درالجه قاضی اسلام پیش از آنکه عمرو دابه کذا را بر زید دعوی کند از رنگ این دابه پرسیده
گواهان گفته اند که برین وصف است و بعده نزد دعوی بر خلاف آن گواهی میدهند بشریعت
گواهی ایشان مقبول باشد بشرایط باشد والله اعلم والقاضی اذا سأل عن المشهود قبل الدعوی
لون عن الوان الدابة المدعاة فقالوا کذا ثم عند الدعوی شهدوا علی خلاف ذلک تقبل فصول عمادی درالجه
گواهان بر اقرار شخصی گواهی داد از برای دیگر و آن شخص از گواهان می پرسد که میدانید که این مبلغ
این مدعی برمن است الآن و گواهان میگویند نمیدانیم بشریعت این گواهی مقبول باشد
بلا سبب شرعی والله اعلم شهد علی اقرار رجل بدین فقال المشهود علیه أتشهدان بهذا القدر علی
الآن فقال لا ندری لا تقبل شهادتهم قنیه مسئلة درالجه در دعوی که زینب منتقبه بوده است
از برای زید بمبلغ کذا اقرار کرده و حالا منکره است و خالد و بکر بر اقرار زینب گواهی میدهند
بشریعت این گواهی بکر و خالد مقبول باشد چون در وقت اقرار دو مرد عدل اخبار کرده اند نزد
خالد و بکر که این شخص زینب بنت فلان است بشرایط باشد والله اعلم المرأة اذا کانت منتقبة
بعضهم لو سمعوا [illegible] وقالوا یبح عند التعریف وان لم یروا وجهها وتعریف الواحد یکفی والمثنی
احوط واذا اخبر عدلان انها فلانة کذلک یکفی وهو الاصح [illegible] مسئلة درالجه زید بر زینب دعوی نکاح
میکند و زینب منکره است او را و خالد گواهی میدهد که نکاح بینهما در روز جمعه واقع شد و بکر

گواهی میدهد که در روز شنبه واقع شد بشریعت این گواهی مقبول باشد بلا سبب شرعی والله اعلم
ولو اختلفا فی النکاح فشهد احدهما انه تزوج یوم الجمعة والآخر انه تزوج یوم السبت لا تقبل لان
بیک گواه النکاح وان کان من جملة الاقوال لکن انعقاده بالفعل جواهر مسئلة درالجه تطلاق گواهی میدهد در وقتی
و یک گواه دیگر در وقت دیگر بشریعت این گواهی مقبول باشد بشرایط باشد والله اعلم
و شهد شهد احد الشاهدین بالطلاق او العتاق او البیع فی وقت او مکان والآخر فی وقت و مکان آخر
تقبل وکذا لو شهد احدهما بالاقرار والآخر بالانشاء تجنیس مسئلة درالجه زید و عمرو گواهی میدهند
بر قتل خالد و در مکان و زمان اختلاف واقع شده بینهما بشریعت این گواهی زید و عمرو
مقبول باشد بلا سبب شرعی والله اعلم ولو اتفقا علی القتل واختلفا فی المکان والزمان لا تقبل
وکذلک ما یکون من باب الفعل نحو الجنایة ونظیر ذلک مذکور فی الفصل الحادی والعشرین من ادب
اذا اختلف الشهود فی الایام او البلدان فی القتل لا تجوز جواهر مسئلة درالجه زید بر عمرو دعوی میکند که
عمرو پدر او را کشت بغیر حق عمدا و دو کس گواهی میدهند یکی گواهی میدهد که عمرو این شخص را
بشمشیر کشت و دیگری گواهی میدهد که بکارد کشت بشریعت این گواهی مقبول باشد
بلا سبب شرعی والله اعلم ولو ان رجلا ادعی علی رجل انه قتل ولیه عمدا و جاء بشاهدین شهد احدهما
انه قتل بسیف وشهد الآخر انه قتل بسکین لا تقبل بهذه الشهادة ملتقط مسئلة درالجه زید خالد را
وکیل مطلق گردانیده است در امر کذا مع قبوله و بعده زید خالد را از این وکالت عزل کرده است
قبل از آنکه خالد دعوی کند و حالا خالد از برای زید گواهی میدهد در همین امر بشریعت این
گواهی خالد مقبول باشد بشرایط باشد والله اعلم رجل وکل رجلا بالخصومة فی شیء وقبل الوکیل
الوکالة ثم عزله الموکل فشهد للموکل بذلک الشیء نظر ان کان الوکیل قد خاصم فیه قبل ان یعزله
لا تقبل وان لم یخاصم تقبل [illegible] فصل احکام الصغار و منیة المفتی مسئلة درالجه زید گواهی
میدهد بر آنکه عمرو این شیء را از خالد غصب کرده است و بکر گواهی میدهد که عمرو اقرار کرده است
بر اینکه این شیء را از خالد غصب کرده ام بشریعت این گواهی مقبول باشد بلا سبب شرعی والله اعلم

ولو شهد

ولو شهد احدهما علی الغصب والآخر علی الاقرار بالغصب لا تقبل [illegible] مسئلة درالجه زید [illegible]
ضرایب بلد کذا است و قسمت ضرایب و نوایب میکند در میان اهل این موضع و حکم میکند در احاد
رعیت بشریعت گواهی زید مقبول باشد بلا سبب شرعی والله اعلم [illegible] فی احادیث
وقسمة النوایب والضرایب لا تقبل شهادته قنیه مسئلة درالجه در قضیه کذا زید گواهی میدهد
در این قضیه و از این گواهی نفع بر زید عاید میشود بشریعت این گواهی زید مقبول باشد بلا سبب شرعی والله اعلم
اذا کان الشاهد فی الشهادة جر مغنم او دفع مغرم لا تقبل قاعدی مسئلة درالجه اعوان که در
دار خانه قاضی میباشند بکر در قضیه کذا گواهی میدهند بشریعت این گواهی ایشان مقبول
باشد بلا سبب شرعی والله اعلم اعوان الحکم والوکلاء علی باب القاضی لا یسمع شهادتهم لانهم
ساعون فی ابطال حق المستحق وهم فساق جواهر مسئلة درالجه شهادة که مخالف دعوی باشد
بسبب زیادتی که احتیاج باثبات آن نباشد یا نقصان جنس بشریعت بمجرد همین بودن مانع
قبول شهادة باشد بلا سبب شرعی والله اعلم قال الشهادة لو خالفت الدعوی بزیادة لا یحتاج
الی اثباتها او نقصان کذلک فان ذلک لا یمنع قبول الشهادة قاعدی مسئلة درالجه شهادة مدیون
از برای دائن مقبول باشد بشرایط باشد والله اعلم تقبل شهادة المدیون [illegible]
ولا تقبل شهادة رب الدین [illegible]
[illegible] المیت قنیه مسئلة درالجه بشریعت شهادة تارک جماعت بی عذر شرعی مقبول باشد
بلا سبب شرعی والله اعلم ولا تجوز شهادة من ترک الصلوة بالجماعة الا اذا ترک من تأویل
ولا تارک الجمعة الا من تأویل ولا تارک الصلوة خلاصه مسئلة درالجه گواهی بامدعا علیه
پیش از ادای شهادت مجادله و مخاصمه کرده اند بشریعت بمجرد این اختصام گواهی این گواه
باطل نشود بلا سبب شرعی والله اعلم صورة الفتوی التی استفتی فیها القاضی الامام بدیع الدین ره
وجوابه قال الشیخ الامام ان الشاهد یخاصم ویجادل مع المدعا علیه قبل ادای الشهادة هل تبطل قول
شهادته بهذا الاختصام ام لا بیّن تؤجر اجاب لا هدایة الملتقط مسئلة درالجه گواه [illegible]

مبلغ کذا مرا در ذمهٔ عمرو بود و این عمرو وارث زید است کرفتم شریعت این اقرار درست باشد بلا سبب شرعی والله اعلم الاقرار بقبض الدین من الوارث لا یصح اذا کان فی مرض الموت

جوابه در الجه زید اکفته است که عمرو را در ذمهٔ تو این مبلغ دین است و زید اشارت بهم کرده شرعا باین اشارت بر زید چیزی لازم شود بلا سبب شرعی والله اعلم اذا قیل له جعل لفلان علیک کذا فاشار بنعم لا یلزم جواهر فی الطلاق

جوابه در الجه زید اقرار کرده بشیء کذا از برای عمرو غایب و پیش از حضور غایب و قبول او اگر زید اقرار کند بخالد شریعت این اقرار ثانی درست باشد والله اعلم واذا اقر لغایب ثم اقر به لآخر قبل حضور الغایب صح اقراره احکام الصغار

جوابه در الجه زینب زوجهٔ زید مهر خود را که در ذمهٔ زید داشته بخشیده و بعد ذلک زید اقرار کرده که زینب را در ذمهٔ من مبلغ کذا است از مهر شریعت این اقرار درست باشد بشرایطها والله اعلم سئل عن امراة وهبت مهرها من زوجها ثم ان الزوج بعد ذلک اشهد ان لها علیه کذا من مهرها قال اقراره باطل الا ان یقول کان بیننا نکاح جدید قال العقیه ان اقراره جایز و یجعل کانه زادنی مهرها بعد هبة المهر جاز الزیادة و یلزمه ذلک فلذلک اقراره جایز فتاوی الکشف کتاب الطلاق

جوابه در الجه زید اقرار کرده است در مرض موت خود که زینب زوجه زید را در ذمهٔ زید مبلغ کذا است از مهر وی و زید فوت شده و ورثهٔ زید اقامت بینه میکنند که زینب مهر خود را که در ذمهٔ زید داشته بزید بخشیده بود در صحت زید شرعا در حضور زید شریعت این بینه مقبول باشد بلا سبب شرعی والله اعلم و این مبلغ مهر لازم شود در ذمهٔ زید باقرار زید بشرایطه شود والله اعلم واذا اقر لامراته بمهر الف فی مرض موته و مات ثم اقامت الورثة البینة ان المراة وهبت مهرها من زوجها هبة صحیحة فی حال حیوة الزوج لا تقبل والمهر لازم باقراره

جوابه در الجه اگر زید کوید که جمیع آنچه در دست منست از قلیل و کثیر عمرو راست شریعت این اقرار درست باشد بشرایطها باشد والله اعلم ولو قال ما فی یدی من قلیل و کثیر لفلان یصح

جوابه در الجه اگر زید اقرار کرده باشد که این شیء را از عمرو کرفته ام بشریعت

شریعت مجرد گفتن زید اقرار باشد بانکه این شیء مر عمرو راست بلا سبب شرعی والله اعلم الاقرار بالاخذ لا یکون اقرارا بالملک للماخوذ منه فان الانسان قد یاخذ من الغیر ما لیس له

جوابه در الجه زید مبلغ کذا بر عمرو دعوی میکنند و عمرو گفته است مر زید را که سوگند خور که این مبلغ را بتو رسانیده ام شریعت این گفتن عمرو اقرار باشد باین که این مبلغ زید در ذمهٔ عمرو بشرایطه باشد والله اعلم لو قال سوگند خور که این مبلغ را بتو رسانیده ام اقرار و دعوی خلاصه

جوابه در الجه زید حصهٔ معینه از دار کذا بر عمرو دعوی کرده است و عمرو اقرار کرده است که این دار را قسمت کرده ام شریعت این اقرار قسمت از عمرو اقرار باشد باین که دار مشترک بوده بینهما بشرایطه باشد والله اعلم الاقرار علی القسمة اقرار منه بان المقسوم منه مشترک کافی

جوابه در الجه زید اقرار کرده است که عمرو را در ذمهٔ من مبلغ کذا است شریعت بعد از آن زید کوید که این مال القمار است این قول او مسموع باشد هر چند متصل کوید بلا سبب شرعی والله اعلم لو اقر بالف درهم ثم قال هو مال القمار لا یصدق وصل ام فصل عند ابی حنیفه واقام البینة انه مال القمار تقبل و یندفع الخصومة عنه ولو صدقه المقر له لا یلزم خلاصه فی الاقرار

جوابه در الجه اگر زید اقرار کند که عمرو را در ذمهٔ من مبلغ کذا دین است و عمرو کوید که این مبلغ از آن من نیست و از خالد است شریعت این اقرار درست باشد و این مبلغ مر خالد را باشد والله اعلم ولو اقر رجل بالف درهم وقال المقر له هذه الالف لیست لی ولکنها لفلان جاز و صار الالف لفلان بدایه فی الحماله

جوابه در الجه اگر زید کوید که جمیع مالی او جمیع ما املکه مر عمرو راست بطریق هبه شریعت این اقرار درست باشد مادام که زید این اشیا را بعمرو تسلیم نکند بلا سبب شرعی والله اعلم ولو قال جمیع مالی او جمیع ما املکه فهو لفلان هبة لا یجوز الا بالتسلیم

جوابه در الجه اگر زید مریض از برای شخص اجنبی اقرار کند شریعت اقرار وی درست باشد هر چند جمیع مال او را احاطه کند بشرایطه والله اعلم وان اقر المریض لاجنبی جاز وان احاط بماله هدایه

جوابه در الجه زید گفته است عمرو را که این متاع من تراست شریعت

این گفتن زید اقرار باشد باین متاع مر عمرو راست بشرایطه باشد والله اعلم قوله این کالا من تراست اقرار فتاوی سراجی اول الاقرار

جوابه در الجه شریعت اقرار تملیک دهد یا نه والله اعلم و هبت تملیک مضمون فی فتاوی قاضیخان

جوابه در الجه زید مبلغ کذا بر عمرو دعوی میکنند که مرا در ذمهٔ عمرو این مبلغ دین است و خطی از اقرار عمرو باین مبلغ ظاهر میسازد و عمرو میکوید اقرار کرده ام اما در این اقرار کاذب بوده ام و زید میکوید که عمرو در این اقرار صادق بود شریعت بر زید سوگند باشد که عمرو در این اقرار کاذب نبوده و صادق بوده بشرایطه باشد والله اعلم علی قول ابی یوسف رحمه الله المقر لحلیف ان المقر لم یکن کاذبا و علیه الفتوی شرح وقایه در مختار الابصار آورده که اگر بعد فوت مقر ورثه مقر دعوی کذب کنند خلاف است و در شرح وقایه آورده که اینجا نیز تحلیف است اصلی

جوابه در الجه زید در وقتی که مریض مرض موت بوده اشیا کذا و غیر المبلغ کذا بخالد اجنبی فروخته است و او خریده و زید اقرار باستیفاء ثمن کرده شریعت این اقرار در جمیع مال وی درست باشد بشرایطه باشد والله اعلم ولو باع المریض عینا من اعیان ماله من اجنبی ثم اقر باستیفاء ثمنه صح من ماله قاضیخان

جوابه در الجه زید در وقتی که مریض بوده است اقرار کرده که زینب زوجهٔ زید را در ذمهٔ وی مبلغ کذا مهر است و این مبلغ زیاده از مهر مثل زینب نیست شریعت این اقرار زید درست باشد بشرایطه باشد والله اعلم لو اقر المریض لامراته بمهر یصح تمام مهر مثلها مستصفی نقلا من الفصول

جوابه در الجه زید اقرار کرده که عمرو مجهول النسب که از قبیل تولد مثله لمثله است پسر منست و عمرو زید را در این اقرار تصدیق کرده است نسب عمرو از زید ثابت شده باشد والله اعلم و بعد از فوت زید رسد عمرو را که از متروکهٔ زید حصهٔ پسری کیرد بشرایطه باشد و رسد والله اعلم ولو اقر رجل ببنوة غلام مجهول النسب و یولد مثله لمثله و صدقه الغلام یثبت نسبه مختصر و اعلم

جوابه در الجه زید بر عمرو اشیاء کذا دعوی میکند بسبب اقرار عمرو شریعت این دعوی بسبب اقرار درست باشد یا نه والله اعلم کسی بر دیگری مالی دعوی کرده است بسبب اقرار مدعا علیه جواب از انکار کفته شرعا دعوی مال بسبب اقرار درست بود یا نه

کتاب الدعوی

جواب نی والله اعلم فتاوی کبری

جوابه در الجه زید مبلغ کذا ثمن مبیع مقبوض بر عمرو دعوی میکند بانکه مبیع را تعریف و توصیف میکرده باشد شریعت این دعوی درست باشد بشرایطه باشد والله اعلم لو ادعی علی آخر ثمن مبیع مقبوض ولم یصف المبیع اوکان محدودا لم یحدد یجوز هو الاصح فصول عمادی فی الفصل السادس

جوابه در الجه زید بر عمرو مالی دعوی میکند شریعت مادام که قدر و وصف آن نکند چنانکه مشروع باشد این دعوی درست باشد بلا سبب شرعی والله اعلم ومن ادعی علی آخر مالا لم یبین قدره ووصفه لا یسمع دعواه قاعدی

جوابه در الجه زید در اثر عمرو متوفی مبلغ کذا دعوی کرده است و خالد وارث عمرو تصدیق کرده است آزاد و ضامن شده از برای زید شریعت اگر بعد ذلک خالد دعوی کند که عمرو ادا کرده است این مبلغ را در حیوة خود و خواهد که اثبات کند آن را به بینه شریعت این دفع از خالد درست باشد بلا سبب شرعی والله اعلم رجل ادعی دینا فی ترکة المیت وصدقه الوارث فی ذلک وضمن له ایفاء الدین ثم ادعی هذا الوارث بعد ذلک ان المیت قد کان قضی المال فی حال حیوته واراد اثبات ذلک بالبینة قال الاصح دعواه ولا یسمع بینته وهذا ظاهر جمع و مثله فی الجواهر

جوابه در الجه زید محدود کذا را بکر با خالد کرده است و بعد از آن زید بر عمرو دعوی میکند که این محدود ملک منست که خالد پدر من در وقتی که من نارسیده بودم از برای من خریده بوده است و بر این اقامت بینه میکند شریعت این دعوی زید مسموع باشد بشرایطه باشد والله اعلم استاجر دارا من رجل ثم ادعی علی آخر ان هذا الدار ملکی لان ابی اشتراها لاجلی فی صغری واقام البینة تسمع ولا یکون هذه التناقض مانعا من صحة الدعوی لما فیه من الخفاء فان الاب یستقل بالشراء للصغیر ومن الصغیر لنفسه والابن لا علم له بذلک کما لو اقامت المراة بینة علی الطلاق ثلاثا بعدما اختلعت نفسها لها ان تسترد بدل الخلع وان کانت متناقضة لاستقلال زوجها بایقاع الطلاق علیها من غیر علمها فصول فی فصل الخامس

جوابه در الجه زید محدود کذا بر عمرو دعوی کرده و قاضی پرسیده از زید که حدود این محدود را میدانی و زید کفته است اسامی اصحاب این حدود را که صاحب آنها باشند

بحضرة المستحق وان لم يكن بايع مرجوع عليه حاضرا لانه ينتصب خصما عن بايعه ولو اقام المستحق
بعد ذلك بينة على النتاج لا تقبل فصول عمادي وفي فتاوى رشيد الدين رجل غصب عبدا فاقام
الآخر البينة على الغاصب ان العبد ملكي وقضي له ثم ان المغصوب منه اقام البينة على الغاصب
ان العبد ملكي لا تقبل بينته لان دعوى ملك المطلق لا تصح الا على ذي اليد لكن لو ادعى على غير
ذي اليد انك غصبت مني تسمع في حق دعوى الضمان الا يرى ان دعواه على الغاصب الاول
يصح وان كان العين في يد غاصب الغاصب ولو اقام المغصوب منه بينة على المقضي له ان
هذا العبد ملكي تقبل وكذا لو ادعى ان العبد ملكي غصبه فلان واقام البينة تقبل وذكر شمس الائمة
السرخسي رحمه الله في الغاصب الاول الاصل ان دعوى الغصب على غير ذي اليد مقبولة ودعوى الملك
غير مقبولة فصول عمادي وذكر في فتاوى رشيد الدين ولو ادعى دارا ملكا مطلقا واقام ذو اليد
بينة انه اودعه فلان الغاصب او استاجر منه ثم بعد ذلك ادعى المدعي ان ذا اليد غصب منه
تسمع ويندفع به بينة المدعي سواء ادعى الغصب على ذي اليد في ذلك المجلس او في مجلس آخر فصول عمادي
وذكر في الجامع اذا ادعى على آخر قيمة دابة ادعى هلاكها في يده لا يندفع الخصومة عن المدعى عليه
باقامة البينة على الايداع من جهة الغير وانما يندفع الخصومة باثبات الايداع بغيره بخلاف العين
فصول استروشني وفي فتاوى ظهير الدين ادعى عينا فادعى ذو اليد الايداع عن فلان وادعى المدعي
بعد ذلك عليه انه غصب مني يندفع دعوى الايداع وهذا هو دفع دعوى الايداع من المدعى عليه
فصول عمادي الدعوى وقد وضع محرره هذه المسئلة في الدار وقال بانه يندفع والرواية في الدار
يصير رواية في العبد والرواية في العبد يصير رواية في الدار فصول عمادي مسئله در انجه زيد براي كذا را
بر عمرو ذي اليد دعوي ملكيت خود ميكند وميگويد در دست عمرو بطريق غصب است وعمرو دفعيه
ميگويد كه اين اسپ را در دست من بوديعت است از خالد غايب واقامت بينه ميكند بران شرعا
اين دفعيه دافع دعواي زيد باشد بلا سبب شرعي والله اعلم ادعى دارا انها له وملكه وفي يد ذي اليد
غصب فاقام ذو اليد بينة انها وديعة من فلان هل يندفع عنه الخصومة لا لانه لما ادعى الفعل على ذي اليد
دليل لا يندفع

وقيل لا يندفع وهو الاصح مسئله در انجه زيد اسپ كذا را بر عمرو ذي اليد دعوي ملكيت خود ميكند وعمرو ميگويد كه
اين اسپ از خالد غايب است وبوديعت است نزد من واقامت بينه ميكند وزيد براقرار عمرو اقامت
بينه ميكند كه عمرو قبل ازين اقرار كرد كه اين اسپ ملك من است شرعا بعد ازانكه زيد براقرار عمرو اقامت
بينه كند برينوجه دفعيه عمرو مقبول نباشد بلا سبب شرعي والله اعلم ولو اقام المدعي البينة على اقرار
ذي اليد ان صاحب اليد ادعى بالتلقي من صاحب اليد بعد ذلك بينة على الايداع فصول عمادي
مسئله در انجه زيد عمرو را مصرف اسپ ... واقامت بينه ميكند بانكه خالد غايب او را
آزاد كرده بود در وقتي كه ملك او بودم وزيد نيز اقامت بينه ميكند كه عمرو ملك سعد غايب است
ودر دست من بوديعت است شرعا بايد كه قاضي بگواهي عمرو گوش كند بشرائطه كند واگر سعد حاضر
واقامت بينه كند او را قبول نكند بشرائطه بايد والله اعلم ولو اقام العبد البينة على الذي في يديه
ان فلانا اعتقه وهو يملك واقام الذي في يديه ان فلانا الغايب اودعه عنده فانه يقضى بالعتق
فان قدم فلان الغايب واقام البينة انه عبده لا تقبل بينته والعتق اولى قاضيخان مسئله در انجه زيد
كنيزك كذا عمرو را غصب كرده ونزد خالد بوديعت گذاشته وحالا عمرو خالد را بنزد قاضي اسلام آورده
واين كنيزك را دعوي ملكيت خود ميكند وخالد اقامت بينه ميكند بر انكه اين كنيزك نزد من از زيد
بوديعت است شرعا اين دفعيه بعد از اثبات دافع دعوي عمرو باشد بشرائطه باشد والله اعلم رجل
غصب جارية فاودعها رجلا فاجتمع صاحب الجارية والمودع عند القاضي فاقام المودع بينة انها
وديعة فلا خصومة بينهما فصول عمادي فصل السابع مسئله در انجه زيد محمود وكذا را بر عمرو دعوي ملكيت خود
ميكند ارثا از خالد متوفا وعمرو دفعيه ميگويد كه خالد در حالت صحت خود اقرار نزد عمرو كرده است كه
اين محمود ملك من است وبران اقامت بينه ميكند شرعا اين دفعيه عمرو بعد از اثبات دافع
دعوي زيد باشد بشرائطه باشد والله اعلم وعامتهم ههنا على انه يصح دعوى الاقرار من طرف الدفع
فصول عمادي مسئله در انجه زيد بر عمرو ذي اليد اسپ كذا را دعوي ميكند برينوجه كه ميگويد كه
اين اسپ ملك من است وعمرو آنرا گرفته بغير حق وازوي ميطلبد آنرا وعمرو اقامت بينه ميكند برينوجه كه

اين اسپ را بحق گرفته است وملك اوست شرعا اين دفعيه عمرو صحيح باشد بشرائطه باشد وذكر
ادعى انه اخذ بغير حق وهلكت في يده فاقام المدعى عليه بينة على انه اخذ بالحق لما انها ملكي كان
دفعا صحيحا لان حاصل دعوى المدعي الضمان وبينة المدعى عليه دافعة لدعواه ولو كانت الدابة قائمة
فادعى الذي كان في يده على ما قلنا واقام الآخر بينة انه اخذها بالحق لانه ملكه تقبل بينة الآخذ ايضا
لانه ثبت بشهادتهما ان الدابة كانت في يد المدعي فيكون صاحب اليد ... فيكون الآخذ خارجا
فصول عمادي فصل التاسع مسئله در انجه زيد بر عمرو مبلغ كذا دعوي كرده است وعمرو گفته كه اين مبلغ را بزيد
رسانيده ام در بازار سمرقند واز عمرو گواه طلب كرده شده وعمرو گفته كه برين گواه ندارم وبعد ازان
عمرو گفته كه اين مبلغ را بزيد در قريه كذا رسانيده ام وبرين اقامت بينه ميكند شرعا اين بينه عمرو
مقبول باشد بشرائطه باشد والله اعلم ادعى على رجل الف درهم فقال المدعى عليه قد قضيتها فكلف
بطلب ما البينة فقال لا بينة لي على ذلك ثم قال بعد ذلك قد قضيتها في قرية كذا فاقام البينة على ذلك
تقبل بينته مختصر وقايه مسئله در انجه زيد بر عمرو مملوك محجور خالد مال كذا دعوي ميكند بسبب استهلاك
مال او وغصب وعمرو منكر است وزيد اقامت بينه ميكند شرعا بعد اين زيد مسموع باشد در حضور
خالد شرط باشد بشرائطه باشد والله اعلم عبد محجور فان ادعى عليه رجل مالا بسبب الاستهلاك والغصب
يشترط حضرة المولى لسماع البينة بخلاف العبد الماذون مختصر وايضا في كتاب الدعوى مسئله در انجه
زيد كنيزك حبشيه كذا را بمبلغ كذا از عمرو خريده وعمرو فروخته وبعد ازانكه زيد روي اين كنيزك را
ديده ميگويد ملك من است شرعا اين قول زيد مقبول باشد بلا سبب شرعي والله اعلم
دو برهمين صورت اگر زيد جامهاي كذا عمرو را كه در جراب بوده بمبلغ كذا از عمرو خريده وبعد از آنكه
اين جامها را از جراب بيرون آورده دعوي ملكيت خود ميكند انرا وميگويد كه شناختم آنرا
شرعا اگر زيد اقامت بينه كند بينه او مسموع باشد والله اعلم رجل قدم بلدة فاستاجر دارا
فقيل له ان هذه دار ابيك مات وتركها ميراثا لك فقال ما علمت بذلك ثم جاء وادعى واقام البينة
لا تقبل لان الاستيجار اقرار بالملك له وكذا لو اشترى جارية متنقبة فلما كشف النقاب قال هذه جاريتي
لا تقبل منه

لا يقبل منه ولو اشترى ثوبا في جراب او منديل فلما نشره قال هذا ثوبي ولم اعرفه تقبل بينته مختصر الوقايه
مسئله در انجه زيد محدود كذا عمرو را ... كرده است شرعا بايد كه زيد اين محدود را بتصرف عمرو
باز گرداند بعد ازان اگر دعوي داشته باشد بر عمرو كند بشرائطه بايد والله اعلم عقارا او ضياعا في يد
رجل تغلب عليه متغلب واخرج اليد عليها لا يصير بهذا ذا اليد ولو اقام البينة بعد ذلك ان
هذا المحدود في يده منذ عشرين سنة وانه اخرج اليد عليها يقضى باليد ويأمره القاضي بالتسليم اليه
لكن لا يصير مدعا عليه حتى اقام البينة بعد ذلك ان هذا ملكه تقبل مختصر وايه مسئله در انجه زيد بر عمرو
دعوي ميكند كه اسپ كذا وي را عمرو مجروح ساخته است شرعا اين دعوي بي احضار اسپ
درست باشد بشرائطه باشد والله اعلم ولو ادعى على آخر انه غصب منه كذا حنطة ولم يذكر موضع الغصب
لا يسمع هذا الدعوى وفي دعوى خرق الثوب او جرح الدابة لا يشترط احضار الدابة والثوب
مختصر وايه مسئله در انجه گواهي بشيئي كه غايب باشد از مجلس قضا مقبول باشد شرعا باشد والله اعلم
ولو شهدوا بشيئ غيب عن مجلس القاضي تقبل وان امكن احضاره في المجلس بخلاف ما قال البعض لا تقبل
كذا ذكر هذا اللفظ ظهير الدين في جامعه مختصر وايه مسئله در انجه زيد بر عمرو دابه كذا را دعوي كرده
وقاضي در مسجد نشسته بقضا ميرسد شرعا اين دابه را در مسجد در آوردن قاضي را ... باك نيست والله اعلم
ولو كان المدعى دابة لا بأس بادخالها في المسجد اذا كان القاضي يقضي فيه مختصر وايه مسئله در انجه زيد بر عمرو
ده دينار نيشابوري دعوي ميكند شرعا مادام كه زيد بيان جودت آن يا رداءت آن نكند
اين دعوي زيد مسموع باشد بلا سبب شرعي والله اعلم ادعى على آخر عشرة دراهم نيشابورية
ولم يذكر الجيدة ولا الرديئة لا يصح مختصر وايه مسئله در انجه زيد بر عمرو مبلغ كذا دعوي كرده واقامت
بينه كرده شرعا اگر بعد ذلك عمرو اقامت بينه كند بر قضا يا بر ابرا اين بينه عمرو مقبول باشد
بشرائطه باشد والله اعلم ادعى على رجل الفا واقام بينة ثم اقام المدعى عليه بينة على القضاء او على
الابراء قبلت بينته مختصر وايه مسئله در انجه زيد بر عمرو دعوي ميكند كه مرا در دست عمرو ... كذا
... نميكند شرعا اين دعوي در حكم احضار مسموع باشد بشرائطه والله اعلم ولو ادعى ان في يده كذا وكذا من الاعيان

کتاب الدعوی

دم یبین القصة سمع فی حکم الاحضار و بعد ما احضر مجلس القاضی بالاشارة الی الاعیان فلا یحتاج
الی ذکر القصة محضر واله مسئله در الجمله زید مرکب کذا را بر عمرو دعوی میکند که این مرکب ملک منست که او
عمرو غصب کرده است آنرا یا بودیعت کذاشتم نزد عمرو و عمرو میکوید که این مرکب خانه زاد منست
بشرعیت بینهٔ نتاج اولی باشد بشرائطه باشد والله اعلم ادعی ذو الید النتاج وادعی الخارج انه
ملکه غصبه منه ذو الید او اودعه منه کانت بینة النتاج اولی محضر واله مسئله در الجمله زید دکان کذا را
بر عمرو ذو الید دعوی ملکیت مطلق کرده است و کواهان کواهی دادند که این محدود ملک زید است
و بعد از ان زید اقرار کرده که استانهٔ این دکان را عمرو کرده است بشرعیت کواهی این کواهان باطل
باشد بشرائطه باشد والله اعلم ادعی حانوتا فی ید رجل و شهد الشهود بکل الحانوت للمدعی
ثم المدعی اقر فقال آستانهٔ دکان را مدعا علیه کرده است بطلت الشهادة لان الاقرار ببعض البناء
للمدعا علیه اکذاب الشهود محضر واله مسئله زید دعوی کرد بریکه فلان صد جامه کرباس تنیده
سه بعمرو داده است و فرموده تا بمن دهد چه بیاید که بمن دهی این دعوی درست باشد یا
اجاب قاضی سوال کند از مدعی که این کرباس بدست وی است اگر کوید هست دعوی شنوده
در حق احضار و اگر کوید نیست دعوی شنود از بهر آنکه دعوی قیمت کرباس کرده و برای دین قدر حق
قبض قیمت ثابت نشود اگر دعوی کرده باشد که آن فرماینده جنس است و برای قدر
کرباس بهای فلان است یعنی مدعی بر و بوریده قاضی این سوال کند از وی اجابت اگر مدعا علیه
منکر شد پس باز مقر آمده ولیکن جنس میکوید که در راه کرباس یا را دزد برد یا هلاک شد
آورده ام برین مدعی داده ام چون انکار کرده بود بیش این دعوی برد و هلاک شنوند
لتناقضه و اگر جنس گفته بود ترا از دیک حق چیزی نیست و بتو چیزی تسلیم کردنی نیست
و اکنون کوید که پیشتر از انکار من هلاک شده است بشنوند و اگر کواه کنند از انده ضمان کم
بجحود لازم شده بود از وی بیفتد لانه غیر متناقض صادق فی کتاب الدعوی محضر واله مسئله در الجمله اگر شخص
بر زنی که شوهر دارد دعوی زوجیت میکند تا شوهر این زن حاضر نشود دعوی این شخص
بشرعیت مسموع

بکذ

در راه

بعد

کنند

ابی

شاهدی

بشرعیت مسموع باشد بلا سبب شرعی والله اعلم و اذا ادعی نکاح امرأة ذات زوج یشترط حضرة
زوج الظاهر لسماع الدعوی و البینة فصول عمادیه فی الفصل مسئله در الجمله زید مرکب کذا را بر عمرو دعوی ملک مطلق
کرده است و بعد از اقامت بینه قاضی حکم کرده است بدین مرکب از برای زید و بعد از ان عمرو
ذی الید اقامت بینه میکند بر اینکه این مرکب خانه زاد من است بشرعیت باید که قاضی بعد
از اقامت بینه باین مرکب از برای او حکم کند بشرائطه باشد والله اعلم اذا اقام الخارج البینة علی ذی الید
دابة معینة بالملک المطلق و قضی القاضی به ثم اقام ذو الید البینة علی النتاج یقضی بها له و ینقض
القضاء الاول کما سبق محضر واله مسئله در الجمله زید بر عمرو دعوی مرکب کذا کرده و هر کدام از زید و عمرو اقامت بینه
میکنند بر نتاج بشرعیت بینهٔ عمرو ذی الید اولی باشد از بینهٔ زید بشرائطه باشد والله اعلم و ان اقام
الخارج و صاحب الید کل واحد منهما بینة النتاج فصاحب الید اولی و لو اقام احدهما البینة علی الملک المطلق
والآخر علی النتاج فصاحب النتاج اولی ایهما کان بهر آنه مسئله در الجمله زید اسب کذا را از عمرو خرید
و عمرو بوی فروخت مع التقابض و بعد از ان زید این اسب را بخالد بخشیده مع قبوله و قبضه
و بعد ذلک حفص برین اسب استحقاق آورده آنرا بر خالد دعوی ملکیت کرده بعد از اثبات
بحکم قاضی از خالد گرفته بشرعیت بر سر زید را که بمبلغ ثمن مؤدی بعمرو رجوع کند بشرائطه
باشد والله اعلم لو اشتری شیئا و وهبه من غیره فاستحق من ید الموهوب له رجع الواهب بالثمن علی
بایعه لان ید الموهوب له ید الواهب فی الابتداء و لان الملک انما یثبت بالقبض فلابد ان یثبت له اولا
حتی یصیر قابضا بملکه فصول و مثله فی الخلاصة و مغنی مسئله در الجمله زید غلام کذا را بر عمرو ذی الید دعوی
ملکیت میکند بر ینوجه که میکوید که این غلام ملک منست و از منی دزدیده شده است و در دست
بغیر حق است و عمرو اقامت بینه میکند بر اینکه این غلام از خالد غایب و در دست من بطریق ودیعت
بشرعیت این دفعهٔ عمرو دافع دعوای زید باشد چون زید دعوی فعل میکند بلا سبب شرعی والله اعلم
لو ادعی عبدا فی ید رجل انه له سرق منه فاقام الذی فی یده البینة انه و دیعه لفلان الغائب
قال زفر و محمد رحمهما الله تندفع الخصومة و قال ابو حنیفة و ابو یوسف لا تندفع الخصومة عن ذی الید قاضیخان
فی فصل دعوی الدور والاراضی

نتاج

مذکور

مسئله در الجمله زید محدود کذا را دعوی کرده که ملک پدر منست که میراث مانده و بجز از من وارث دیگری نیست
و مدعا علیه دفعه میکوید که دعوی تو باطل است بدین سبب که تو کفتی بجز از من وارث دیگری نیست ظاهر
و برادر هست اجاب اگر مدعی مقر آید دعوی و کواه و قضا همه باطل شود فتاوی دیگر و این مسئله
در فصول در فصل سابع بطریق آورده مسئله در الجمله دیوار کذا نزاع است میان دو کس بدینوجه که
هر یکی میکوید این دیوار ملک منست و در دست منست و یکی از این دو شخص را برین دیوار جذوع است
بشرعیت این دیوار صاحب جذوع را باشد بشرائطه باشد والله اعلم و ان کان لاحدهما علیه جذوع
ولیس للآخر فذلک کان الحائط لصاحب الجذوع خلاصه فی کتاب الحیطان مسئله در الجمله زید مبلغ کذا را
بر عمرو دعوی کرده و عمرو انکار کرده و زید اقامت بینه کرده بر دفق مدعای خود و عمرو دفعه کرده که
زید مبطل است درین دعوی بسبب آنکه پیش ازین تاریخ قباله یک سال این مال را بر زید رسانیده ام
و زید اقرار کرده است طوعا که حق این مال را پیش ازین تاریخ بیک سال گرفته ام از عمرو و اقامت بینه
میکند برین دفعه شرعیت این دفعهٔ عمرو دافع دعوای زید باشد بشرائطه باشد والله اعلم
و اگر زید مدعی کوید در دفع دفعهٔ عمرو که عمرو مبطل است درین دفع بسبب آنکه عمرو اقرار کرده بود
پیش ازین تاریخ به بیست روز که حق این مبلغ بزید داده نیست این دفع از زید مسموع باشد
بلا سبب شرعی والله اعلم ادعی علی آخر مالا معلوما فانکر المدعا علیه ذلک فاقام المدعی البینة علی دعواه
فاستمهل المدعا علیه الدفع و قال بالفارسیة تو که مدعی مبطلی درین دعوی بسبب آنکه پیش ازین
تاریخ قباله بیک سال این مال را بتو رسانیده ام و تو اقرار کرده طوع که حق این مال پیش ازین تاریخ
بیک سال بتمامت یافته ام از من مدعا علیه و اقام علی ذلک بینة اتفق الاجوبة علی صحة هذا الدفع
و لو استمهل المدعی بعد دفع المدعا علیه و قال دفع دعوی المدعی علیه مبطلی تو که مدعا علیه
درین دفع بسبب آنکه تو اقرار کرده طوع پیش ازین تاریخ به بیست روز که حق این مال الی
مدعی داده نیست اجابوا بعدم صحة هذا الدفع لانه ظهر کذب المدعی عند القاضی بیقین فلا یسمع
هذا الدفع من المدعی محاضر مسئله در الجمله زید محدود کذا را بر عمرو دعوی کرده و اقامت بینه کرده
بعد از ان

و موضع حکم رسد

اختلاف

مدعی ادا کرد

تمام

سر ملتوی مدعی

بعد از ان عمرو دفعه میکوید که زید مبطل است درین دعوی از برای آنکه زید قبل ازین اقرار کرده بود که
محدود ملک خالد است و عمرو نسب خالد را ذکر نکرده و عمرو برین دفعه اقامت بینه میکند بشرعیت
این دفعه درست باشد بشرائطه باشد والله اعلم المدعا علیه اذا قال للمدعی بعد ما اقام المدعی البینة
انک مبطل فی دعواک لانک اقررت ان هذا المحدود ملک فلان و لم یذکر نسبه فلان و اقام علی ذلک
ذکر فی اجناس الناطفی انه یصح هذا الدفع بالاجماع محاضر مسئله قاری از ورثه میکوید که این
از جملهٔ ترکهٔ پدر ما یان است که پدر ما در حالت تندرستی حق اقرار کرده بود و دیگری میکوید که در حال
در مرض موت اقرار کرده بود کواه بر که بود اجاب کواه بر ان کسی که در مرض موت میکوید والله اعلم
لانه یدعی فسادا لاقرار و هو معصیة و هو اثبات ما حجر عنه بخلاف ما لو اضافوه الی حال الجنون
و قد عهد منه الجنون قاعدین کتاب الدعوی مسئله در الجمله زید بر عمرو دعوی کذا کرده است و بعد از اقامت
بینه قاضی اسلام حکم بمدعای زید کرده بشرعیت اگر بعد ذلک عمرو دفع صحیح کوید این دفع عمرو مسموع
بشرائطه باشد والله اعلم المختار ان دفع الدفع و ما زاد علی ذلک صحیح و انه کما یصح قبل القضاء یصح
بعد القضاء الا فی مواضع من السجلات فی النسب و الحکم بشهادة القابلة و نسخ النکاح بالبینة
و البیع بالاتفاق و تفسیق الشاهد محاضر مسئله در الجمله زید محدود کذا را دعوی ملک مطلق کرده
بشرعیت اگر بعد ذلک این محدود را دعوی کند بسبب شرا این دعوی زید مسموع باشد بشرائطه
وادعی مطلقا ثم بالشرا و یسمع دعواه خلاصه مسئله در الجمله زید محدود کذا را گفته که ملک من است
و بعد از ان گفته که ملک من است بسبب شرا یا ارث و اقامت بینه کرده است بشرعیت این بینه
و این دعوی ناد درست باشد بلا سبب شرعی والله اعلم و فی الاجناس لو قال هو لی ثم قال
ملکی بالشرا او بالارث و اقام البینة لا تقبل الا اذا صدق المدعی البینة فتقبل خلاصه
کتاب الصلح و الابراء مسئله در الجمله زید بر عمرو دعوی فاسد کرده و عمرو منکر بوده از ان بشرعیت اگر
زید ازین دعوی صلح کرده باشد این صلح درست باشد بلا سبب شرعی والله اعلم و الصلح عن الانکار
بعد دعوی فاسد لا یصح و صحة الدعوی شرط فیه محضر و اله فی کتاب الصلح مسئله در الجمله زید شی کذا را بر عمرو دعوی کرده

در حال

کل بعر

بالارث بدل

دعوی طلب صلح کرده باشد از آن شیء بشریعت این طلب صلح اقرار باشد باین که این شیء حق زید باشد
بشرائطه باشد والله اعلم طلب الصلح عن الشیء اقرار بذلک الشیء للمدعی جعفی وجواهر جواب درالجمله زید آن شیء را
بر عمرو دعوی کرده و عمرو طلب صلح کرده از آن دعوی بشریعت این طلب صلح اقرار باشد باینکه این شیء
ملک مدعی است بلا سبب شرعی والله اعلم لو قال صالحنی من هذا الدعوی لا یکون اقرارا جواهر مختصر
جواب درالجمله زید عمرو را گوید که بحل کن مرا از هر حقی که ترا بر من است و عمرو ابرا کرد بشریعت زید از جمیع
حقوق که عمرو را بر زید بوده باشد بری شده باشد قضاء بشرائطه شده والله اعلم رجل قال لآخر
حللنی فی کل حق لک علی ففعل ابراه برئ قضاء وکذلک دیانة عند ابی یوسف خلافا لمحمد وعلیه الفتوی
فتاوی سراجیه جواب درالجمله زید از دعوی مبلغ کذا که بر عمرو میکرده بر بدل مبلغ کذا صلح کرده وبعد ذلک
ثانیا نیز زید از آن دعوی بر بدل مثل آن مبلغ باز صلح کرده مع قبوله بشریعت این صلح ثانی باطل باشد
بشرائطه باشد والله اعلم قال صلح بعد صلح فالثانی باطل هذا اذا کان الصلح الثانی علی السواء اما اذا کان
الصلح الثانی باکثر او بشیء آخر فالصلح هو الثانی معنی قال القاضی الامام الاجل الاستاد ... المسقا
الصلح بعد الصلح باطل المراد الصلح الذی هو الاسقاط اما اذا کان الصلح علی عوض ثم اصطلحا علی عوض
آخر فالثانی هو الجائز والصلح الاول کالبیع خلاصه جواب درالجمله زید فوت شده وخالد که یکی از ورثه
باقی ورثه ابرا کرده بشریعت اگر بعد ذلک خالد بر بقیه ورثه زید دعوی ترکه زید کند این دعوی
مسموع باشد بلا سبب شرعی والله اعلم اذا ابرا احد الورثة الباقین ثم ادعی الترکة وجحد الباقی الورثة
الترکة لا یسمع دعواه ولو اقروا بالترکة یؤمرون بالرد علیه منح فی کتاب الاحکام فی فصل الرابع والثلاثین
فی المتفرقات جواب درالجمله زید عمرو را گفت که ابرا کردم از آن سرا بشرط عدم ... این کلمه زید
مانع باشد از دعوی کردن وی آن سرا را بلا سبب شرعی والله اعلم قال لآخر ابراتک من هذه الدار
او من خصومتی فی هذه الدار او من دعوی فی هذه الدار فهذا کله باطل ولو ادعی بعد ذلک
هذه الدار یسمع مختصر الوقایه جواب درالجمله زید عمرو را گفت که هیچ خصومتی نیست بر تو بشریعت
اگر بعد ذلک بر عمرو دعوی کند این دعوی زید مسموع باشد بلا سبب شرعی والله اعلم
لو قال

لو قال لا خصومة لی علیک لیس له ان یخاصم بعده فصول جواب درالجمله زید گفته است که هیچ حقی نیست مرا بر عمرو
بشریعت بعد ذلک زید بر عمرو هیچ دعوی تواند کرد از دین و عین بلا سبب شرعی والله اعلم لو قال لا حق
لی قبل فلان یدخل فی هذا اللفظ کل عین او دین وکل کفالة وجنایة او اجارة او حد مختصر فی الدعوی
جواب درالجمله زید بر عمرو گفته باشد که مرا بفلان کاری نیست شرعا این گفتن ابرا باشد بلا سبب شرعی
والله اعلم ولو قال مرا بفلان کار نیست لا یکون ابراء ولو قال مرا از تو چیزی خواستنی نیست فهذا اقرار
بفراغ ذمته مختصر والله جواب درالجمله اگر زوجه زید زید را گفته باشد که ترا بحل کردم بشریعت زید از مهر
زینب بری شده باشد بشرائطه شده والله اعلم ولو جعلت زوجها فی حل برئ الزوج عن المهر
مختصر فی الدعوی جواب درالجمله اگر شخصی دیگری را گوید در کار خدای کردمت او بخدای ماندمت بشریعت
این لفظ ابرا باشد بشرائطه باشد والله اعلم ولو قال در کار خدای کردمت او بخدای ماندمت کلاهما ابراء
مختصر والله جواب درالجمله زید عمرو مدیون خود را گفته باشد خصومت نکنم ترا و طلب نکنم الحجر از آن
بشریعت مجرد این گفتن ابرا باشد بلا سبب شرعی والله اعلم ولو قال لا اخاصمک ولا اطلبک مالی
قال لهذا المدعی وحقه علی حاله فتاوی ابی اللیث جواب درالجمله زید عمرو را گفته باشد که ترا بحل کردم
بشریعت عمرو بحل کرده باشد از زید در دنیا و آخرت بشرائطه باشد والله اعلم سئل ابو بکر عن رجل
قال جعلتک فی حل ساعة او قال جعلتک فی حل الدنیا قال یصیر فی حل الدارین جمع مختصر والله جواب درالجمله
زید اسب کذا خود را بمبلغ کذا بعمرو فروخته و عمرو بزید مع الثمن و خالد استحقاق آورده این اسب را ثابت
و حکم قاضی از عمرو گرفته و عمرو بزید رجوع کرده بشیء قلیل صلح کرده باز بشریعت رسد زید را که بجمیع ثمن بر بایع
رجوع کند بشرائطه شرعی والله اعلم قال اذا رجع المشتری علی بایعه فصالحه علی شیء قلیل کان للبایع ان یرجع علی بایعه
بجمیع ثمنه فصول الفصل الاستحقاق جواب درالجمله ورثه زید متوفی بر مبلغ کذا با عمرو که یکی از ورثه
زید است صلح کرده اند و آن مبلغ را از مال خود بعمرو داده اند بعد از آن ظاهر شده که خالد را در ذمه زید
مبلغ کذا دین بوده بشریعت رسد ورثه زید را که بعمرو رجوع کرده بجهت این دین چیزی بگیرند
بلا سبب شرعی والله اعلم الورثة اذا صالحوا احدا من الورثة علی مال ثم ظهر علی المیت دین فان کانوا صالحوا المدعی

علی مقدار معلوم من مالهم واعطوه ذلک من مالهم لم یکن للورثة سبیل علی المدعی فصول فصل الثامن والعشرین
جواب درالجمله شخصی را بتهمت کذا گرفته حبس کرده اند بجنس قاضی وبعد از آن از آن تهمت صاحب حق بر مبلغ کذا
صلح کرده وبعد از آنکه این شخص خلاص شده میگوید که قبول این صلح بجهت این کردم که بر نفس خود ترسیدم
بشریعت این صلح جائز باشد بشرائطه باشد والله اعلم رجل اتهم بسرقة وحبس فی حبس القاضی ثم وقع الصلح
فلما خرج انکر وقال انما صالحت خوفا علی نفسی فالصلح جائز وان کان فی حبس السلطان لا یجوز مختصر والله
جواب درالجمله زید مشتری بر عمرو بایع دعوی کرده که درین اسب عیب قدیم است و عمرو انکار کرده آنرا
و بینهما صلح واقع شده برین وجه که عمرو مبلغ کذا از ثمن بر زید رد کرده وبعد از آن ظاهر شده که در این
اسب عیب نبوده یا عیب بوده اما زائل شده بشریعت رسد عمرو بایع را که آنچه داده است از زید استرداد
نماید بشرائطه شرعی والله اعلم لو ادعی المشتری العیب وانکر البایع فاصطلحا علی ان یرد البایع شیئا
من الثمن ثم تبین انه لم یکن للمبیع عیب کان للبایع ان یسترد ما ادی کما لو کان متحققا ثم زال
بعد الصلح مختصر والله جواب درالجمله زید بر عمرو مالی دعوی کرده یا حقی در شیء بعد از آن بر بدل مبلغ کذا
زید با عمرو صلح و این مبلغ را از عمرو گرفته بعد از آن ظاهر شده که زید را بر عمرو آن مال نبوده یا آن حق
بروی ثابت نبوده بشریعت رسد عمرو را که این مبلغ را از زید استرداد نماید بشرائطه شرعی والله اعلم
لو ادعی علی انسان مالا او حقا فی شیء ثم صالحه علی مال فتبین انه لم یکن علیه ذلک المال او ذلک الحق
لم یکن ثابتا للمدعی کان علیه حق الاسترداد ذلک المال مختصر والله جواب درالجمله صلح از اعیان مجهوله او مجهول
یا از امر معلوم بر مجهول جائز باشد بشریعت بلا سبب شرعی والله اعلم والصلح من مجهول علی مجهول باطل
وکذا من معلوم علی مجهول فصول جواب درالجمله اگر شخصی مرغریم خود را گوید که بری کردانیدم از این دعوی
بشریعت این ابرا درست باشد بشرائطه باشد والله اعلم اذا قال لغریمه ابراتک عن هذه الدعوی
فانه یصح الابراء وعلیه الفتوی سروط ... جواب درالجمله زید از دعوی کذا که بر عمرو میکرده بر بدل
شیء کذا صلح کرده و آن شیء را گرفته وبعده آن شیء را خالد استحقاق آورده گرفته بشریعت
بشریعت این صلح منتقض شده باشد بشرائطه باشد والله اعلم الصلح انتقض باستحقاق البدل
فصول

فصول جواب درالجمله زید از مبلغ هزار سکه که بر عمرو داشته بر بدل صد تنکه صلح کرده بشریعت پیش از قبض
آنکه زید و عمرو قبل از قبض از یکدیگر جدا شده باشند این صلح باطل شده باشد بلا سبب شرعی والله اعلم
لو صالح من الف علی مائة مزیفا فافترقا قبل القبض لم یبطل الصلح فصول جواب درالجمله زید در مرض موت
از مبلغ کذا که بر عمرو وارث خود داشته ابرا کرده بشریعت این ابرا باطل باشد بشرائطه باشد والله اعلم
ابراء المریض وارثه من دین له علیه اصلا او کفالة باطل فصول جواب درالجمله زید در وقتی که مریض بوده از مبلغ
کذا که بر خالد اجنبی داشته ابرا کرده بشریعت این ابرا درست باشد چون وارث زید کفیل این مبلغ بوده
باشد والله اعلم وابراء المریض من دین علیه جائز الا ان یکون الوارث کفیلا عنه فانه لا یجوز لانه براءة
فصول جواب درالجمله در کنیزک خریده در دست وی مشتری عیب که موجب الرد ظاهر شده و زید بر عمرو
بایع خود دعوی کرده که این در دست تو نیز بوده است وبعد از آن زید و عمرو بیکدیگر صلح کرده اند بر آنکه
عمرو مبلغ کذا از ثمن بوی داده بشریعت این صلح درست باشد بشرائطه باشد والله اعلم رجل اشتری جاریة
فوجد بها عیبا فاصطلحا علی ان یدفع احدهما شیئا من الدراهم فان اصطلحا علی ان یدفع البایع الی
المشتری جاز لانه صلح عن العیب وان اصطلحا علی ان یدفع المشتری والجاریة للبایع لا یجوز
لانه ربوا الا اذا باعه باقل من الثمن الاول وکان نقد الثمن کله فصول فی فصل الحادی والعشرین جواب
درالجمله اگر زید عمرو مدعا علیه را گوید که این دعوی را حاجت نیست زید ابرا نبوده باشد بلفظ
صریح ابرا باشد بلا سبب شرعی والله اعلم قال از سر این دعوا برخواستم او قال رها کردم او قال از این دعوی
ترک کردم فهذه الالفاظ لیس بصریح ابرا لکن اذا نوی الابراء او دلت الحال علی اشارة الابراء ...
فاجاب بذلک یکون ابراء والا کان القول قوله انه لم یرد به الابراء مع یمینه جواهر جواب درالجمله زید که یکی از ورثه
عمرو متوفی است از حصه خود از میراث عمرو صلح کرده و ابراء عام کرده مع قبولهم بعد از آن چیزی از ترکه عمرو
در وقت صلح نبوده بشریعت رسد زید را که حصه خود را از آن چیز از بقیه ورثه طلبد و بستاند بشرائطه شرعی
احد الورثة اذا صالح عن المیراث وابرا ابراء عاما مطلقا ثم ظهر عن الترکة شیء لم یکن ظاهرا وقت الصلح هل له
ان یدعی نصیبه بعد الابراء العام قال روایة عن اصحابنا فی هذه المسئلة قال ابو بکر الاعمش للقابل ان یقول لیس له ذلک

ولقايل ان ذلك هو الاصح بدايه الملف قوله در المحيط اگر در صلح احتياج به بيان ترکه باشد بلا سبب شرعی
والله اعلم ولا حاجة الی بيان الترکة فی الصلح المحيط قوله در المجمع زيد عمرو را گفته که تا زنده ام بر تو دعوی
نيست اين ابراء مطلق باشد بر عمرو لسرالطه باشد والله اعلم لو قال انا زنده کانی ليس برفلان دعوی ثبت
يکون ابراء مطلقا المحصر قوله در المجمع برتقدير انکه يکی از ورثه گويد که من بری ام از اين ترکه نيست
مجرد گفتن ابرا باشد و مانع دعوی او باشد در اين ترکه بلا سبب شرعی والله اعلم ولو قال انا بری من الترکة
او قال ابرأتک علی الترکة بهذه او من حقوق الترکة او نحو ذلک فانه لا يصح الابراء والبراءة المحيط قوله
در المجمع زيد بر خالد غلام کذا را دعوی ملکيت خود کرده و بعد از اثبات مدعا و حکم قاضی زيد بر اين
با عمرو صلح کرده مع قبوله و زيد اين مبلغ را گرفته از عمرو نيست زيد عمرو راکه اين مبلغ رجوع بر خالد بايع
خود کند بلا سبب شرعی والله اعلم اشتری عبدا وقبضه وادعی آخر فقبل ان يثبت استحقاقه صالح المشتری
المستحق ودفع شيئا اليه وامسک العبد هل يرجع بما دفع الی المدعی علی البايع لا لانه لا يرجع عليه
لانه دفع ما دفع قبل ثبوت الاستحقاق والرواية بهذا التعليل فی مبسوط الامام الکبير الی السجاوری سمناه
قوله در المجمع زيد بر عمرو غلام کذا را دعوی کرده بعد از اقامة بينه بحکم قاضی اين غلام را گرفته بعد ذلک عمرو
بزيد مبلغ کذا صلح کرده بزيد داده واين غلام را گرفته نگاه داشته نيست عمرو راکه مبلغ مزبور
مودی بخالد بايع خود رجوع کند بشرايطه شرعی والله اعلم فی المبسوط لو اشتری رجل شيئا فادعاه رجل وادعی
سعضا فصالحه المشتری صح ولو اراد ان يرجع بذلک علی بايعه لا يقدر لان الاستحقاق لم يثبت وبهذا
دفع المال برضی نفسه فلو انه اثبت الاستحقاق وقضی له ثم اليه شيئا وامسک يکون بهذا منه شری العبد من المستحق
لا ينبغی ان يکون له ان يرجع بالثمن علی بايعه وفی دعوی المنتقی ما يؤيد بهذا وهو رجل اشتری دارا
فادعی رجل نصفها فاشتری ذلک منه لا يرجع علی البايع بشیء الا ان يشتری منه بعد الاستحقاق فيرجع
بنصف الثمن کذا فی الفصول فی مسايل الاستحقاق قوله در المجمع زيد بر حتولی موقوفات کذا محدودات کذا را
دعوی وقفيت آن کرده بشرايطه وعمرو انکار کرده بعد از عجز زيد از اقامة بينه بر طبق مقال خود زيد
مبلغ کذا را بعمرو داده واين حمام را گرفته از عمرو نيست اين صلح درست باشد بشرايطه باشد والله اعلم
لو دفع

لو دفع المتولی شيئا الی المدعا عليه واخذ الدار لاجل الوقف يجوز اذا لم يکن بينة علی اثبات الوقف
والموقوف عليه لو فعل ذلک لا يجوز لانه ليس بخصم کذا فی الفصول فی مسايل الوقف قوله در المجمع زيد
بر خالد دعوی کرده وخالد انکار کرده بعد از آن بر خالد صلح کرده بر اين وجه که اگر خالد سوگند خورد از اين
دعوی بری باشد وخالد سوگند خورده نيست اين صلح درست باشد بلا سبب شرعی والله اعلم ذکر فی فصول
سو خاتل الاستحقاق ادعی علی آخر مالا فانکر فاصطلحا علی ان يحلف المدعا عليه وهو بری من المال فحلف
فالصلح باطل والمدعی علی دعواه ان اقام بينة اخذ بها وان لم يجد بينة واراد ان يستحلفه عند القاضی
ان لم يکن الاستحلاف الاول عند القاضی فيستحلف القاضی ثانيا لان الحلف عند غير القاضی غير معتبرة وان کان
الاستحلاف الاول عند القاضی لا يحلفه ثانيا شبابة قوله در المجمع زيد که يکی از ورثه زيد است از حصه
معينه خود بر بدل مبلغ کذا که از بقيه ورثه گرفته است از ترکه زيد صلح وابرا کرده بعده ظاهر شده که
خالد را در ذمه زيد مبلغ کذا دين بود الی زمان موته بالبينة العادلة نيست بکر زينب را بايد که بقدر
حصه خود از اين مبلغ بخالد دهد بشرايطه بايد والله اعلم صالحت من ارث زوجها علی مال معلوم
ثم ظهر علی الميت دين عندها لم لزمها بحصتها منه ويؤخذ من بدل الصلح مسايل کتاب الحدود
قوله در المجمع زيد وعمرو گواهی ميدهند که خالد امير المؤمنين عمر را رضی الله عنه لعن کرده العياذ بالله
اگر زيد وعمرو دو ماه اين شهادت را تاخير کرده باشند بلا عذر شرعی ودرين مدت بقاضی اسلام يا حاکم
والی عالی رفع نکرده باشند با آنکه در بلده بوده اند که والی عالی وقاضی اسلام بوده از شرع نيست
اين گواهی زيد وعمرو درين قضيه مقبول باشد بلا سبب شرعی والله اعلم در تاريخ نوزدهم شهر ذی الحجه
سنه ثمان واربعين وتسعمائه بود که در بلده بخارا اين فتوی نوشته شد با اين صورت وتوقيع مفتيان
عصر مزين گرديد وحضرت قاضی اسلام بخارا که بآن عمل نمودند تا بر ناظران ظاهر باشد الشهود
اذا عاينوا الفاحشة ثم بالخيار ان شاؤا شهدوا حسبة لاقامة الحدود وان شاؤا استروا
علی المسلم حسبة الله فان اختاروا الاداء وجب عليهم التاخير لان تاخير الحد حرام فيحمل تاخيرهم علی اخذ
حسبة بحالهم علی الاحسن فاذا لم يؤدوا ثم شهدوا اتهموا انهم انما شهدوا لضغينة حملهم علی الاداء کما قال عمر رضی الله عنه

وان تاخيرهم لا لحسبة الستر يثبت فسقهم وردت شهادتهم وانه الملف والاصل ان الشهادة علی الحدود
الخالصة لله تعالی لا يبطل بتقادم العهد عندنا کالی ومجره قدره شهرا وهو رواية عن ابی حنيفة وابی يوسف
وهو الاصح کافی قوله در المجمع زيد بر زينب زنا کرده است وبعد از آنکه او را با زينب گرفتند گفت
زينب زوجه منست نيست بايد که قول زيد حد ساقط شود باشد از زيد وزينب بشرايطه
شرعيه والله اعلم رجل زنی بامراة فاخذ فقال هی امراتی ولها زوج معروف فانه يسقط الحد عنهما وعليهما العقر
واما المهر جواهر ساکمان النکاح قوله در المجمع زيد صبيه بصبيه زنا کرده است نيست بر زيد حد باشد
بلا سبب شرعی والله اعلم الصبی اذا زنی بصبية لا حد عليه وعليه المهر فی ماله لانه مؤاخذ بالفعاله
وانه الفتاوی کتاب الحدود قوله در المجمع زيد مملوک عمرو زنا کرده است واقرار کرده است بزنا او
نيست بر زيد حد باشد بشرايطه باشد والله اعلم ويقام الحد علی العبد اذا اقر بالزنا او بغيره مما يوجب الحد
وان کان مولاه غايبا وکذا القطع والقصاص فتاوی ظهيريه قوله در المجمع زيد زنی خواهر ضاعی
خود را نکاح کرده وزينب را وطی کرده نيست بر زيد حد باشد اگر چه بينهما نکاح جايز نيست
بلا سبب شرعی والله اعلم ومن وطی امراة لا يحل له نکاحها فوطيها لا يجب الحد عند ابی حنيفة لکن يوجع
عقوبة اذا کان علم بذلک هدايه فی کتاب الحدود قوله در المجمع نيست بر قاتل رافضی که امير المؤمنين
ابی بکر الصديق وامير المؤمنين عمر الفاروق را سب ولعن ميکرده قصاص باشد بلا سبب شرعی والله اعلم
سئل عمن قتل رافضيا هل يقتص له قال ان کان المقتول من الذين يقولون کانت النبوة لعلی
ولا يقولون بنبوة محمد عليه السلام فهو کافر لا يقتص به وکذا لو کان من يسب الشيخين ويلعنهما انه کافر
شتمهما يجيء لا سب النبی عليه السلام حيث لم يعلم بتقولهم الخلافة الی من بعده وسب النبی کفر وان کان
ممن يفضل عليا عليهما رضی الله عنهم يجب القصاص علی قاتله ولا يکون کافرا ويکون بدعة مجموع النوازل
سو متفرقاته الرافضی اذا کان يسب الشيخين ويلعنهما فهو کافر وان کان يفضل عليا علی ابی بکر رضی الله عنهما
لا يکون کافرا لکنه مبتدع فتاوی العتابيه وخلاصه والله اعلم قوله در المجمع زيد زنی را با جارت گرفته که با وی زنا کند
و زنا کرده نيست بر زيد حد لازم شده باشد بلا سبب شرعی والله اعلم ولو استاجر امراة ليزنی بها فزنی بها
لا يجب

لا يجب الحد عند ابی حنيفة وان استاجرها للخدمة فزنی بها يجب الحد قاضيخان فی کتاب الحدود قوله در المجمع
برتقدير انکه زيد بر حد قذف تاخير کرده باشد نيست مجرد اين تاخير مانع شهادت زيد باشد
بلا سبب شرعی والله اعلم من شهد بحد قديم من امامه لا يقبل الا فی حد القذف والاصل ان الشهادة
فی الحدود الخالصة لله يبطل بالتقادم الا فی قذف فان فيه لا يمنع التقادم شرح وقاية قوله
در المجمع حاکم شرع اگر شخصی را مست يابد يا در امارات سکر يا بر بعض خود او را تعزير تواند کرد نيست
بشرايطه تواند والله اعلم اما الحدود فلا يقضی فيها بعلمه لانه حق الله تعالی وهو نايب به الا فی حد القذف
فانه يقضی بعلمه فانه من حق العبد والا فی السکر اذا وجد سکران او من به امارات السکر فانه يعزر
اختيار شرح مختار قوله در المجمع اگر شخصی زنی را بغير شهود تزويج کند و با او دخول کند شرعا نيست
اين شخص موجب تعزير شده باشد بشرايطه شرعيه والله اعلم رجل تزوج امراة بغير شهود ودخل فيهما
فعليه التعزير جواهر در المجمع نيست تعزير بتقادم ساقط شود بلا سبب شرعی والله اعلم التعزير
حق يسقط بالعفو ولا يسقط بالتقادم قنية قوله در المجمع برتقدير آنکه شخصی بدروغ سوگند خورده
عمدا نيست با وجود آن وفسق بر اين شخص تعزير باشد بلا سبب شرعی والله اعلم من الفسق ما لا يوجب
التعزير کيمين الغموس والبيع الفاسد والاجارة الفاسدة فانه لا يجب التعزير فی هذه الصور
ويجب التوبة والملال علی صاحب ذخيره قوله در المجمع اگر شخصی کسی را بر سبيل تعريض دشنام دهد نيست
بر اين کس تعزير باشد بلا سبب شرعی التعريض بالشتم ونحوه لا يوجب التعزير بتهمة والحکم العقوبة
مع الاحتمال مخلصی فی فصل التاسع عشر شايد الزور قوله در المجمع اگر شخصی مستحق تعزير شده باشد
جايز باشد حاکم شرع را که بدشنام که موجب حد نباشد اين شخص را تعزير کند بشرايطه باشد والله اعلم
للامام التعزير بالشتم مشروع ولکن بعد ان لا يکون قاذفا تعزير تاشی ويجوز للقاضی التعزير بالشتم الصغری
نيمه قوله در المجمع اگر شخصی در مجلس شرب نشسته باشد با جمعی که شرب خمر ميکنند نيست اين شخص
مستحق تعزير شده باشد هر چند که شرب نکرده باشد بشرايطه باشد والله اعلم الانسان يعزر لاجل التهمة
الا يری انه لو راه يمشی مع السراق يعزر وکذا جالس مع الفساق فی مجلس الشرب يعزره وان کان لا يشرب

مراد از شتم موانعا بفعلا و بقوله بتعزير حق وجب عليه التعزير جواهر تعزير الاشراف الاعلام والتعزير بالضرب والحبس بعد ذلک فان صدر عنه فعل

فكذا يهنا محيط في كتاب السرقة مسئله در الجه اگر شخصی زن خود را بیک لفظ سه طلاق کند پس بعث
این شخص مستحق تعزیر شده باشد بس الطه باشد والله اعلم روی عن عمر رضی الله عنه انه کان یؤتی برجل
طلق امرأته ثلاثا الا اذا اوجعه ضربا واجاز ذلک علیه قاضی بس او اکیاب الطلاق مسئله در الجه اگر مجمع
کا عذری را که در وی جواب حقیقی باشد بر آید مستحق تعزیر شده باشد بس الطه شده والله اعلم
من خرق کاغذا فیه جواب المفتی یعزر قنیه مسئله در الجه اگر والی کسی را از ما بید بامری که حلال شرع
و آنکس آنرا بجای آرد بعث این کس را ادب باید کرد بس الطه باید والله اعلم فان عصی الامیر
بعد المشیئة ادبه لانه ارتکب ما لا یحل له شرعا فیؤدب علی ذلک لیکون زجرا له حتی لا یعود الی مثله
محیط مسئله در الجه از زاید پرسید الله که تو در کدام مذهبی بر مذهب ابی حنیفه یا بر مذهب شافعی
یعنی حکم هر دو مذهب بعث اگر زاید توبه کند او را تعزیر باید کرد و اگر توبه نکند او را قتل باید کرد
بس الطه باید والله اعلم جواهر مسئله در الجه بر تقدیر آنکه زاید گفته باشد که اگر حق دروغ گفته باشم
بعض پیغامبران دروغ گفته اند بعث مجد حذکور زاید کافر شده باشد بلا سبب شرعی والله اعلم
وعن ابراهیم خلیل صلوات الرحمن علیه انه قال لا تطلبوا منی شفاعتی فانی کذبت ثلاث کذبات
قلت انی سقیم وبل فعله کبیرهم هذا وسارة هذه اختی وتأویله عنده انه یعنی قوله سقیم سیاسقیم
کما فی قوله انک میت معناه ستموت وقوله بل فعله کبیرهم هذا وقف بعض القراء علی قوله بل فعله
وابتداء من قوله کبیرهم هذا ویکون معنی قوله بل فعله فاعل ومعنی قوله سارة اختی معناه اختی فی الدین
محیط شفاء کما الحصل مسئله در الجه بر تقدیر آنکه شخصی را که محمد نام دارد گفته باشد که لعنت
بر تو باد و بر که خدا این نام بنده است بعث مجد حذکور زاید کافر شده باشد بلا سبب شرعی
والله اعلم سراجیه مسئله در الجه زاید وام متفق علیه را حلال گوید و شمارد و بران عمر باشد بعث قتل او
بس الطه باشد والله اعلم وفی النظم اذا استحل الحرام مثل مال الغیر او الخمر او الزنا او اللواطة او قتل
او اکل المیتة او الدم عند غیر الضرورة او الجماع یقتل هذه کتاب السرقة مسئله در الجه اگر شخصی بر کسی
دعوی سرقه کند بنزد قاضی و اثبات نتواند کردن آنرا شرعا مجد حذکور این مدعی مستحق تعزیر شده

بلا سبب شرعی

بلا سبب شرعی والله اعلم ولو ادعی علی رجل عند القاضی سرقة وعجز عن اثباتها لا یعزر بخلاف
دعوی الزنا لان القصد من دعوی السرقة اثبات المال لا النسبة الی السرقة قنیة ما من شرح
مسئله در الجه اگر شخصی گوید که اگر آدم گندم نخوردی ما شقی نگشتیمی پس بعث این شخص کافر شده
مسئله بس الطه شده والله اعلم ولو قال الرجل لو لم یأکل الآدم الحنطة ما صرنا اشقیاء یکفر خلاصه
در الجه اگر شخصی در سال قحط طعام کسی را دزدد بعث بر این کس قطع ید باشد بلا سبب شرعی
سؤالمنتقی عن محمد رحمه الله اذا سرق من طعام عام قحط او سرقة من ضرورة وجع فلا قطع علیه وفی الفصل
بین الطعام وغیره اذا سرق من آخر طعاما والسنة سنة قحط لا یجب القطع بسرقة سواء کان طعاما
یتسارع الیه الفساد او لا یتسارع وسواء کان محرزا او لم یکن ذخیره مسئله در الجه جماعتی
اشیا که او زاید را دزدیده اند در میان این جمع تا رسیده بس بعث بر این جمع مستحق قطع
شده باشند بلا سبب شرعی والله اعلم قوم سرقوا فیهم صبی او مجنون لا قطع علیهم مختصر وافیه
مسئله در الجه شخصی ابریق نقره یکی را که قیمت آن هزار سکه بوده و درس ابریق بوده دزدیده
بس بعث بر این شخص قطع ید باشد بلا سبب شرعی والله اعلم سرق ابریق فضة قیمتها الف درهم
وفیها مسکت او نبیذ لا القطع وکذا لو سرق کلبا فی عنقه طوق فضة وکذا لو سرق ثوبا قیمته دون العشرة
وعلی طرفه دینار شده مختصر واقیه مسئله در الجه اگر زاید در بخارا دزدی کرد بعث رسم قاضی بلده
دیگر را که حکم کند بقطع ید زاید بلا سبب شرعی والله اعلم ولو سرق ببخارا الیس لقاضی خوارزم ان یقطع
لانهما لیسا تحت عمل واحد مختصر واقیه مسئله در الجه جمع معلوم هی ما بین دو قریه قطع طریق کرده اند
بس بعث بر این جمع حد قطاع الطریق باشد چنانچه اگر مال گرفته باشند یکی را دست و یکی را پای
هر یک را از خلاف بریده شود و اگر کسی را کشته باشند ایشان را جدا کشند بس الطه باشد والله اعلم
وان قطعوا الطریق لیلا او نهارا فی المصر او بین الکوفة والحیرة او بین القریتین لم یلزمهم حد قطاع
الطریق استحسانا وان اخذوا یردوا المال الیها لا للحق الی المستحق وادبوا او حبسوا والامر فی قتل من
قتل منهم ادرج الی الاولیاء وعن السوسنی وهو قول الشافعی رحمه الله یلزمهم حد قطاع الطریق قیاسا کذا فی شرح المختصر لمولانا شمس الدین محمد البرجندی

الفتوی علی قول السوسنی در تاریخ شهر ربیع الثانی سنه ۹۹۰ بودکه در بلده فاخره بخارا بروایت امام
فتوی نوشته شد و بران عمل کرده شد بهی مسئله در الجه بر تقدیر آنکه یکی از جمع قطاع الطریق مباشر
قتل شخصی شده باشد بعث همه این جمع مستحق قتل شده باشند بس الطه شده والله اعلم وان
باشر القتل احدهم اجری الحد بأجمعهم هدایه مسئله در الجه زاید مبتدع مردم را به بدعت ترغیب میکند
وتوهم ان است که بدعت او انتشار یابد بعث بر سلطان که زاید را بقتل رساند و سیاست
هر چند حکم بکفر زاید نتوان کرد بس الطه بس والله اعلم المبتدع اذا کان له دعوة ودلالة للناس
للبدعة ویتوهم ان ینتشر منه البدعة وان لم یحکم بکفره فانه یجوز للسلطان ان یقتله سیاسة
وتمهیدا الوالسکور السالمی کتاب الصلاة مسئله در الجه اگر تاجری مسلمان در دار الحرب داخل شود
و زنار بر میان بندد و غلی بر کتف خود اندازد بعث باین عمل این تاجر کافر شده باشد بس الطه
التاجر اذا دخل دار الحرب فشد الزنار علی وسطه والقی الغل علی کتفه یکفر نصاب الاحتساب فی باب التاسع والثلثین
مسئله در الجه بازرگان مسلمان در میان کافران حجی میرود و دختران ایشان ازین حج میکنند
وبیرون می آرد و مملک و دو بعضا ایشان بجز بهی قهر بیرون آوردنی قاهری سد السیر مسئله در الجه
بس بعث رسم ذمیان را که در دار اسلام اظهار رسوم کنند بلا سبب شرعی والله اعلم ولیس للنصرانی
ان یضرب فی منزله الناقوس فی مصر المسلمین ولا ان یجمع فیه لهم انما لهم ان یصلوا فیه ولا یخرج الصلیب
او نظیر ذلک من کنائسهم وقال ابو یوسف رحمه الله لا یمنعون من اخراج الصلیب فی یوم عیدهم ویمنعون
فی غیره من الایام لانه انما اعطی لهم الذمة بشرط ان لا یظهروا رسومهم ولو رفعوا اصواتهم بقراءة
الانجیل ان کان فیه اظهار الشرک منعوا عن ذلک وان لم یکن فیه اظهار الشرک لا یمنع ویمنعون
عن قراءة ذلک فی اسواق المسلمین کما یمنعون عن اخراج الصلیب وضرب الناقوس لان
لهم کالاذان لنا فیقع بذلک اظهار الشرک وکذا بیع الخمور والخنازیر فی المصر وما کان فی غنائم المصر
قاضیخان فصل اهل الذمة کتاب السیر کتاب الجنایات مسئله در الجه بر تقدیر آنکه زاید اقرار
کرده باشد که عمرو را به شمشیر کشته ام و بعد از آن گفته باشد که عمدا کشته ام بس بعث زاید در قتل
مصدق

مصدق باشد بس الطه باشد والله اعلم الاقرار بالقتل مطلقا هل هو عمد او خطاء ان قال قتلته
بالسیف فهو عمد غیر انه اذا قال لم اقصد قتله صدق ولو قال ضربت فقتلته ثم قال لم اقصده
لم یصدق ولو قال قتلته لم یرد علیه فالدیة استحسانا شرح جامع الصغیر للامام التمرتاشی فی الجنایات
مسئله در الجه اگر زاید شخصی را ببیند که با زن وی زنا کند و این زن مکرهه باشد بس بعث زاید را لا بد
قتل این شخص باشد و اگر این زن طائعه باشد زاید را ولایت آن باشد که این زن را نیز قتل کند
بس الطه باشد والله اعلم اذا وجد رجلا مع امرأته او جاریته رجلا یرید ان یزنی بها وهی مکرهة
فله ان یقتل الرجل فان رآه مع امرأته او محرم له وهی مطاوعة علی ذلک قتل الرجل والمرأة جمیعا
وان عرض للرجل فی الصحراء یرید اخذ ماله وهی اقل من عشرة فاتله ولا یقتله وان کان اکثر
قتله ملتقط مثله مذکور فی الخزانه مسائل القذف مسئله در الجه اگر زاید عمرو را بعمود کشته باشد و آن
عمود را تیزی نبوده باشد و جراحت نیز نشده باشد بعث این قتل عمدا باشد بلا سبب شرعی
والله اعلم اذا قتل بسیف حدید او عمود لا حد به فهو لیس بعمد محض حتی لا یجب القصاص بل هو خطاء
بهذا اذا لم یجرح فان جرح یجب القصاص اتفاقا هدایه الملتقط مسئله در الجه اگر زاید عمرو را خفه کرده باشد
بعث بر زاید قصاص باشد بلا سبب شرعی والله اعلم الخنوق من صور القتل بالمثقل وفیه القصاص
عند غیر ابی حنیفه رحمه الله شرح وقایه فی آخر السرقة مسئله در الجه زاید ولی عمرو صغیر را بکار دزده کشته است
عمدا بغیر حق بس بعث خالد وصی این صغیر را ولایت استیفاء قصاص باشد بلا سبب شرعی والله اعلم
الوصی هل یملک الاستیفاء قصاص ولی للصغیر او للمعتوه فان کان القصاص فلیس ذلک
مغنی مسئله در الجه زاید شوهر زینب دختر خود را بکارد زده کشته است عمدا بغیر حق بس بعث بر زاید
قصاص باشد بلا سبب شرعی والله اعلم وان کان فی ورثة المقتول ولد القاتل او ولد ولده وان سفل
بل القصاص وتجب الدیه قاضیخان مسئله در الجه زاید معلم عمرو صغیر را الت کرده است بزدن معتاد
بامر خالد پدر او و عمرو مرده است بدان سبب بس بعث زاید ضامن دیت عمرو شده باشد
بلا سبب شرعی والله اعلم الاب اذا ضرب ابنه ضربا معتادا ومات لا یضمن کما فی المعلم احکام الصغار

در الحجه زینب زوجهٔ زید زیدرا بالفاظ شنیعهٔ موجبهٔ التعزیر دشنام کرده هست شرعا این دشنام کردن زینب جنایت باشد بشرائط
ولو قالت لزوجها یا حمار او یا ابله او یا جاهل او خدایت مرگ دهاد او لعنه فهذه جنایت کذا فی مختصر جراحه
در الحجه زینب زوجهٔ زید بحضرت قاضی اسلام از زید شکوه میکوید که زید مرا بی وجه شرعی دشنام و لت میکند شرعا در منصوص

ان ادّبه المعلم بغیر اذن الاب ضمن جامع الصغیر و مقوله در الحجه زید و عمرو خالد را البشر که کشته اند
و زید بعصا زده است خالد را و عمرو بکارد زده است عمداً لیس نعت هیچ یک از زید و عمرو
قصاص باشد بلا سبب شرعی والله اعلم رجلان اشترکا فی قتل رجل احدهما ضرب بعصا والآخر
بحدید عمداً لا قصاص علی احدهما وکذا لو قتلا بسلاح واحدهما صبی او مجنون وکذا الخاطی مع العامد
ولا یعقل شریک من لا قصاص علیه کالاب والاجنبی والعامد والخاطی تاتارخانیه فی الفصل الحادی عشر
و مقوله در الحجه زید عمرو صبی را در دریا انداخته و بدان سبب عمرو هلاک شده لیس نعت بموجب مذکور
بر زید قصاص باشد بلا سبب شرعی والله اعلم ولو غرق صبیا او بالغا فی البحر لا قصاص عند ابی حنیفه
و عندهما یجب والبحر العظیم علی هذا مختصر و مقوله در الحجه زید را در سرای عمرو مقتول یافته شد بسبب
و عمرو میکوید که زید بدزدی در سرای من در آمده بود بدان سبب کشته ام او را لیس نعت اگر زید بدزدی
معروف باشد بر عمرو چیزی لازم نشود بلا سبب شرعی والله اعلم قتیل وجد فی دار رجل فقال صاحب
الدار دخل علیّ بسرقة فقتلته قال ان کان معروفا بالسرقة فلا شیء علیه محیط مثله فی مختصر خواهر
و مقوله در الحجه زید عمرو را گرفته و خالد آمده عمرو را کشته لیس نعت قصاص بر خالد باشد و زید را
حبس باید کرد در زندان و عقوبت کرد بشرائطه باید و باشد والله اعلم ولو ان رجلا امسک رجلا
حتی قتله رجل قتل الذی ولی القتل و حبس الممسک فی السجن و عوقب مختار الفتاوی ظهیریه و مقوله
در الحجه زید دست و پای خالد را بربسته در چاه انداخته تا که خالد را کسی کشته لیس نعت بر زید قصاص
و از دیه چیزی لازم شده باشد بلا سبب شرعی والله اعلم و بر زید تعزیر بلیغ و حبس تا آنکه در حبس
بمیرد بشرائطه باشد والله اعلم رجل قمط رجلا فطرحه فقتله سبع لم یکن علیه قود ولا دیت
ولکن یعزر و یحبس حتی یموت قوا الحکوانی و مقوله در الحجه زید عمرو را گرفته و خالد را ابای کرده و بکر
عمرو را کشته بتیغ بغیر حق لیس نعت بر بکر کشتن و بر زید و خالد تعزیر و حبس باشد
بشرائطه باشد والله اعلم ولو انه اذا امسک احدهم ورصد احدهم وقتل الآخر فعلی القاتل
ولا شیء علی الممسک والراصد الا التعزیر قطاع الطریق اذا امسک احدهم ورصد احدهم وقتل الآخر
یقتلون

قاضی جان
ولا یبعث آنکه بحضرت اسلام که بعد از علم بدشنام و لت کردن زید زینب را تعزیر حق زید را ازین عمل بلیغ زجر کند بشرائط
شکت الی القاضی ان الزوج یؤذیها و یضربها و سالت منه ان یسکنها بین قوم صالحین حتی یعرفوا احسانه و اساءته ان علم القاضی ان الامر کما قالت زجره القاضی عن ذلک و منعه من التعدی

در الحجه زید دست کذا خالد کاهست بغیر حق شکسته هست و از کسب مانده هست شرعا در منصوص بر زید لازم باشد که نفقه لابدیه خالد را تا بیک شدن دست خالد بدهد بشرائط
رجل جرح رجلا فعجز المجروح عن الکسب یجب علی الجارح النفقة والمداواة خواهرزاده

یقتلون جمیعا شرح طحاوی و مقوله در الحجه زید عمرو را گفته است مرا بکش و عمرو زید را کشته با مردن هست
بر عمرو غیر دیت از قصاص و غیره چیزی لازم نشود بلا سبب شرعی والله اعلم لو قال اقتلنی فقتله
لا قصاص علیه و تجب الدیه فی مال القاتل و مقوله در الحجه زید عمرو را گفته است که دست مرا ببر و عمرو با مر وی
دست وی را بریده لیس نعت بر عمرو چیزی لازم شده باشد بلا سبب شرعی والله اعلم ولو قال
رجل اقطع یدی فقطع لا شیء علیه وانه الفتاوی و مقوله در الحجه زید مجروح اقرار کرده که خالد مرا مجروح
ساخته هست و بعد از آن زید مرده و خالد اجنبی است و وارث زید نیست و این جراحت مشهور
لیس نعت رسید ورثهٔ زید را که بر خالد دعوی جراحت و قتل زید کنند بلا سبب شرعی والله اعلم
لو قال المجروح ما جرحنی فلان ثم مات لیس لورثة المجروح ان یدعوا علی الجارح بهذا السبب فی کتاب الاقرار
قال صاحب المحیط هذا اذا کان مشهورا عند الناس او عند القاضی لا یصح هذا الاقرار رمز الاقرار المحیط
و مقوله در الحجه زید عمرو را باذن عمرو فصد کرده بقدر معهود لیس نعت بر تقدیر آنکه این فصد سرایت
کرده باشد و عمرو بهلاک شده بموجب مذکور زید ضامن دیت عمرو نشده باشد بلا سبب شرعی والله اعلم
لیس علی الفصاد والبزاغ والحجام ضمان السرایة اذا لم یعطفو زیادة علی قدر المعهود المأذون
فصول و مقوله در الحجه زید عمرو را بکارد مجروح ساخته بروجهی که ما بین جراحت امید زندگی
نبوده باشد عمرو و بعد از آن خالد نیز عمرو را مجروح ساخته بعد از آن عمرو بهلاک شد لیس نعت قاتل
عمرو همین زید باشد نه این بشرائطه باشد والله اعلم لو جرح الرجل رجلا جراحة مثخنة لا یتوهم العیش
معها و جرحه الآخر جراحة اخری فالقاتل هو الذی جرحه جراحة مثخنة هذا اذا کانت الجراحتان
علی التعاقب فان کانتا معا فکلاهما قاتلان وکذا لو جرحه رجل عشر جراحات والآخر جراحة او
فکلاهما قاتلان خلاصه و کتاب الجنایات و مقوله در الحجه زید اراده آن کرده که بازنب بکراه زنا کند
و زینب او را از خود بغیر قتل دفع نمیتوانست کرد بدین سبب زینب زید را کشته است لیس نعت
بموجب مذکور بر زینب چیزی از دیت و قصاص لازم نشود بلا سبب شرعی والله اعلم امرأة اراد رجل
ان یستکرهها علی الزنا فلها ان تقاتله وکذا الغلام و به ناخذ وان قتله فدمه هدر اذا لم یستطع منعه الا بالقتل

وغیرها بلا سبب شرعی والله اعلم رئیس قریة او جماعة تجزیب بناء فسقط البناء علی رجل ومات
لا یجب الضمان علیه جواهر و مقوله در الحجه زینب زوجهٔ زید از زید شنوده است که او را سه طلاق کرده
و زینب قادر نیست که زید را منع کند از وطی کردن لیس نعت زینب را که در وقتی که زید اراده وطی
زینب میکند زید را بکشد بشرائطه والله اعلم سئل ابو نصر عن امرأة سمعت زوجها طلقها ثلاثا فلا تقدران
تمنع نفسها هل یسعها ان تقتلها قال ان لم تقدر فی الوقت قال الفقیه رضی الله عنه یعنی فی الوقت الذی
اراد ان یقربها ولا تقدر علی منعه الا بالقتل فتاوی و تتمة الفتاوی فی الطلاق و مقوله در الحجه نار رسیده بر درخت
توت مهجور دیگی گفت بیفشان تا بخوریم افشاند تا بهلاک شد بهمه دیت لازم شود اگر گفته باشد که
بیفشان تا بخوری بر فرماینده چیزی لازم نشود صلوة مسعودی فی کتاب الصلوة و مقوله در الحجه زید عمرو
کهار را با جاره گرفته است از برای آنکه دیوار او را که بجانب راه است ویران سازد و در وقت
و در وقت ویران کردن چیزی ازین خانه بر شخصی افتاده بهلاک شده لیس نعت عمرو ضامن دیت
این شخص شده باشد بشرائطه شده والله اعلم استأجر نجارا لهدم جداره و هو علی الطریق فهدمت
فسقط شیء منه علی رجل فمات یضمن النجار رسالة کتاب الغصب و مقوله در الحجه زید چهار کس را باجارت
گرفته است که چاه کذا را بکنند از برای وی و این جمع در وقتی که بکندن این چاه مشغول بوده اند
این چاه افتاده و یکی ازین چهار کس مرده لیس نعت بر هر یک ازین سه دیگر ربع دیت این میت لازم
شده باشد و ربع دیت او ساقط شده باشد بشرائطه باشد والله اعلم رجل استأجر اربعة نفر یحفرون
له بئرا او وقعت علیهم من حفرهم ومات احدهم کان علی کل واحد من الثلاثة الباقیین ربع دیة المیت
و یسقط ربعها لان البئر وقع علیهم بفعلهم وکانوا مباشرین والمیت مباشر ایضا فیوزع الدیة
علیهم ارباعا فسقط ربعها و تحت ثلاثة الارباع قاضی خان فی الحائط فصل فیما یحدث فی المسجد و مقوله
در الحجه زید مکاتبی و آزادی و بنده را با جاره گرفته است که از برای وی چاه کنند و وقت چاه کندن
چاه افتاده این جمع بهلاک شده اند لیس نعت ضمان آزاد و مکاتب بر زید باشد بلا سبب شرعی
و ضمان قیمت بنده بر زید باشد بشرائطه باشد والله اعلم ولو استأجر اجیرا و عبدا محجورا علیه و مکاتبا

فتاوی و در باب اللیث و اگر بعثت زدن چشم احدهما کور شود لا یجب القصاص ان امکن نقول و مقوله در الحجه زید
عمرو صغیر را غصب کرده و این صبی را کرک خورده لیس نعت زید ضامن دیت این صبی شده باشد بشرائطه والله اعلم
لو غصب صبیا فقتل الصبی او اکل السبع او سقط من حائط ضمن الغاصب وان مات الصبی بمرض
او حمی لا یضمن و اصحابنا و فصل فی احکام المماتات و مقوله در الحجه زید پیر نارسیده عمرو را بی اذن اهل این نارسیده
با حاجت خود فرستاده با نارسیده پای که بازی میکرده اند ملحق شده با ایشان بر بالای بام بر آمده از آنجا
افتاده بهلاک شده لیس نعت زید ضامن دیت این نارسیده شده باشد بشرائطه شده والله اعلم
رجل بعث غلاما صغیرا لحاجته بغیر اذن اهله فرأی الغلام غلمانا یلعبون فانتهی الیهم فارتفعا فوق البیت
فوقع فمات قال یضمن الذی ارسله فتاوی ابی اللیث کتاب الدیات و مقوله در الحجه زید مجروح شده است
و گفته است که خالد مرا کشت و بعد از آن زید مرده است و ورثهٔ زید با قامت بینه میکنند بر عمرو که عمرو
جانی زید و عمرو کشت لیس نعت این بینهٔ ورثهٔ زید بر عمرو مقبول باشد بلا سبب شرعی والله اعلم رجل جرح
وقال قتلنی فلان ثم مات واقام الورثة البینة علی رجل آخر انه قتله لم تقبل بینتهم لان هذا من المورث
و قد اکذب البینة بقوله قتلنی فلان کذا فی هدایه الظهیریه و مقوله در الحجه زید عمرو را بکارد زده
مجروح ساخته بغیر حق و اولاد عمرو عفو کرده اند زید را قبل از موت عمرو لیس نعت این عفو جایز باشد
بشرائطه باشد والله اعلم اولاد المجروح اذا عفوا جانی ابیهم قبل موت ابیهم او اجازوا عفو ابیهم عن جراحه
قبل موت ابیهم فان ذلک جایز مختصر کتاب الوحایا و مقوله در الحجه اگر زید عمرو مملوک خود را کشته باشد
لیس نعت از غیر تعزیر چیزی از قصاص و دیت لازم نشود بلا سبب شرعی والله اعلم واذا قتل الرجل
عبده او مدبره او ام ولده یعزر ولا یجب الدیة والقصاص فتاوی ظهیریه و مقوله در الحجه زید عمرو را زنبیل داد
و عمرو سعی خود خورده آزار او بدان سبب مرده لیس نعت بر زید غیر از تعزیر چیزی لازم نشود بلا سبب شرعی
والله اعلم رجل اطعم آخر سما و مات فقال ان تناوله بنفسه یعزر ولا یضمن وان اوجره فعلیه الدیة جواهر
و مقوله در الحجه زید کلانتر قریه کذا جمعی از اهل این قریه را امر کرده بویران کردن بنای کذا و دیوار ازین بنا
بر بالای یکی ازین جمع افتاده و این شخص بهلاک شده لیس نعت بر زید چیزی لازم شده باشد از دیت
وغیرها

الا یجار چیزی بگلو رسیده

وقف

یجوزون بذا فانه رجعت علیهم لاضمان علی المستاجر فی الجر والمکاتب لان استیجارهما مالیس بجنایة وتضمن قیمة العبد لمولاه لان استعماله غصب وجنایة وانه المغنی کتاب الجنایات فی درالمختار زید دندان عمرو نارسیده را کند عمدا بغیر حق لیس باید که یکسال توقف کنند واگر در این یکسال دندان نه برآید قصاص کنند بشرایطه باید والله اعلم قلع سن صبی یستوقف حولا لان النبات لیس بنادر و سعی للقاضی ان یاخذ من الجانی ضمینا شرح جامع الصغیر للتمرتاشی سئل زنی کو جایکی دارو در چشم انداز کشید لهذا عشی شب ما فا یلزم المراة فقال اگر مثل این دارو در چشم انداز میکشند فلا شیء علی المراة مسائل العیون جامع الفتاوی در المختار زید حجام خالد را گفته که در چشم تو ناخوشی هست اگر آن را زایل نمی سازی چشم تو کور میشود زید می زایل میکرد اما لعد از آن زید اندک گوشت از چشم خالد بریده و زید درین امر حاذق نبوده و این چشم خالد کور شده لهذا نصف تمام دیت بر زید باشد بشرایطه باشد والله اعلم حجام قال لآخر ان ناخنة لولم تزل عمیت عینک فقال ازیله من عینک فقطع الحجام لحما من عینه وهو لیس بحاذق فی ذلک فعمیت عینه الرجل یلزمه نصف جمیع الدیة مسائل العقوبات قدوری در المختار زید عمرو مریض را معالجه کرده بعلاج که مثل این مریض را این علاج شفا یا بند لیکن بر تقدیر آنکه عمرو درین مرض مرده باشد بر زید چیزی لازم شود بلا سبب شرعی والله اعلم من داوی مریضا برضاء المریض بعلاج یستشفی به فلا شیء علیه جامع الفتاوی در المختار زید بنده عمرو نزد خالد حجام آمده گفته که دندان مرا بکش و خالد دندان زید را کشیده و بدان سبب زید هلاک شده لهذا خالد ضامن قیمت این غلام شده باشد بشرایطه والله اعلم عبد قال للحجام اقلع سنی فقلعه بغیر اذن المولی ضمن محصر وانه در المختار زید بعلت مثانه مبتلا بوده و زید راضی شده باینکه عمرو جراح این سنگ را بیرون آرد و پدر و مادر زید نیز راضی شده اند بآن و عمرو بآن امر اشتغال نموده سنگ را بیرون آورده لهذا زید بدان سبب هلاک شده لهذا عمرو ضامن دیت تا دان زید شده باشد بشرایطه والله اعلم رجل ابتلی بعلة المثانة وهو لحجر فیها والمبتلی رضی بان یخرج الطبیب الحجر وکذلک ابواه والطبیب یطلب خط البراءة واذن القاضی قال رضی الله عنه روا بو دجون غالب سلامت بعد و بر حجام غرامت بود بعنی ان یهلک یجب الغرامة علی الحجام جواهر

در المختار زید

در المختار زید عوان آورده برای خالد کاسب و این عوان خالد را زده و خالد از کسب بازمانده لهذا نفقه خالد و نفقه اولاد او بر زید باشد بشرایطه باشد والله اعلم رجل جاء بالعوان الی رجل فضربه العوان وعجز عن الکسب فعلیه معالجة المضروب ونفقته علی الذی جاء بالعوان جواهر در المختار زید یکی را از بام فرو انداخت و گردن او شکست فالحق نفقة و مرد طبیب دارو وی بروی نهد جواهر در المختار زید نزد والی رفته از عمرو شکایت کرده بغیر حق و او نزد حاکم آورده و این کس حاکم دیرات کرده بدان سبب هلاک شده لهذا زید ضامن دیت عمرو شده باشد بلا سبب شرعی والله اعلم و اگر کسی حلکه دندان عمرو را شکسته باشد یا عضوی از اعضای او تلف شده باشد زید ضامن آن باشد بشرایطه باشد والله اعلم شکی عند الوالی بغیر حق والی یقاید فضرب المشکو عنه فکسر سنه او یده یضمن الشاکی ارشه کالمال قیل انما یجب علی الساعی ضمانه فهرب و سود جدار السجن فاجاب بانه یضمن الساعی وکیف یهنا تقلیل الفتی بالضمان فی مسئلة الهرب قال لا ولو مات المشکو عنه بضرب القاید لایضمن الشاکی لان الموت فیه نادرة وسعایته لاتفضی الیه غالبا کتاب العتب وما فی قوله در المختار زید دندان عمرو را زده بغیر حق و این دندان عمرو جنبانیده شده بعد از آن افتاده لهذا اگر این زدن زید خطا باشد بر زید پانصد درهم باشد چون زید از عجم است و عاقله ندارد و اگر عمدا باشد بر زید قصاص باشد بشرایطه باشد والله اعلم ولو ضرب سن رجل فتحرکت وسقطت ان کان خطا تجب خمسمائة درهم علی العاقلة وان کان عمدا القصاص خلاصه و اگر بزدن زید بعضی دندان عمرو شکسته باشد و باقی سیاه یا سرخ یا سبز شده باشد یا عیبی داخل شده باشد بدین سبب بوجه من الوجوه لهذا بر زید دیت باشد بشرایطه باشد والله اعلم ولو کسر بعضها واسود الباقی او احمرت او اخضرت او دخلها عیب بوجه من الوجوه فالکل لاقصاص وتجب الدیة فی ماله خلاصه و ما فی قوله در المختار زید دست عمرو را گزیده و عمرو دست خود را از دهن زید کشیده بیرون آورده بدان سبب دندان زید شکسته و دست عمرو مجروح شده لهذا بجهت دندان زید بر عمرو چیزی لازم نشود بلا سبب شرعی والله اعلم وارش دست عمرو بر زید باشد بشرایطه باشد والله اعلم ولو عض رجل ید آخر فاخرج یده من فم العاض فکسر سن العاض وسقط من لحم یده شیء وخرج یده لایجب موجب السن الا انه مضطر فی نزع الید

در المختار زید در حوالی خود تیرانداخته و از حوالی زید تجاوز کرده در خانه عمرو همسایه درآمده و این تیر بر عمرو خورده بدان سبب عمرو هلاک شده و زید از عجم است و عاقله ندارد لهذا دیت عمرو بر زید باشد بشرایطه باشد والله اعلم لو اخرج داره هدفا وکان رامیا بر میها بهذه الهدف فجاوز داره الی دار جاره فقتل او افسد ضمن قیمته المال علی الرامی ودیة المقتول علی عاقلة الرامی جامع الفتاوی و یجب علی العاض ارش الید لانه جان فصول فی انواع الضمانات در المختار دیوانه یا نارسیده شمشیر کشیده قصد زید کرده و زید اورا کشته عمدا لهذا دیت این نارسیده یا دیوانه بر زید باشد بشرایطه باشد والله اعلم صبی او مجنون شهر علی رجل سیفا فقتله المشهور علیه عمدا فعلیه الدیة فی ماله تیمور تاشی در المختار اگر زید مکلف شمشیر بر عمرو بقصد کشتن عمرو و عمرو زید را کشته لهذا بجهت مذکور بر عمرو چیزی لازم نشده باشد از قصاص و دیت بلا سبب شرعی والله اعلم ولاشیء بقتل مکلف شهر علی مسلم سیفا لیلا او نهارا او عصا لیلا او نهارا فی مصر شرح مختصر وقایه در المختار زید حجام را امر کرده که دندان مرا بکش و حجام دندان زید را کشیده و زید میگوید که من غیر این دندان را امر کرده بودم و حجام میگوید که همین دندان را گفته بودی لهذا قول زید باشد و حجام ضامن دندان باشد بشرایطه باشد والله اعلم رجل امر حجاما بان یقلع سنا له فقلعه فقال امرتک ان تقلع سنا غیر هذا فالقول قوله والحجام ضامن عند ابی حنیفه محصر وانه در المختار زید نارسیده تیر انداخته و این تیر بچشم زینب رسیده و کور شده لهذا بر پدر این نارسیده دیت باشد بلا سبب شرعی والله اعلم الورمی صبی سهما فاصاب عین امراة فلاضمان علی والده وانما تجب فی ماله وان لم یکن له مال فینتظر الی المیسرة فصول در المختار زینب صبیه بود بعد کلان شده است و این صغیره در دریا افتاده و مرده لهذا اگر این صبیه غایب شده باشد از نظر زینب بجهت مذکور بر زینب چیزی لازم شده باشد بلا سبب شرعی والله اعلم او دعت صبیة فوقعت فی الماء فمات فان غابت عن بصرها ضمن والا فلا در المختار نارسیده در بام ایستاده بوده صیحه بر او فریاد کرده و این نارسیده ترسیده از بام افتاده و هلاک شده لهذا دیت این نارسیده بر این فریاد کننده باشد که از عجم است و عاقله ندارد بشرایطه باشد والله اعلم صبی قائم علی سطح او حایط فصاح به رجل فوقع فمات یغرم الصایح دیته وهلک علی عاقلته

فصول

فصول در المختار زید بکر اجنبیه را گرفته بر زمین انداخته بدین سبب بکارت این دختر زایل شده لهذا تاوان نقصان بجهت ازاله بکارت بر زید باشد و بر زید نیز تعزیر باشد بشرایطه باشد والله اعلم ولو دفع بکرا اجنبیة فسقطت وذهب عذرتها کان علیه مهر مثلها لانه سبب العمد وعلیه التعزیر ایضا کانت البکر کبیرة او صغیرة والحال در المختار زید دندان عمرو کبیر السن شکسته بغیر حق عمدا و بر او حاصل شده و بر زید قصاص این دندان لازم شده باشد بشرایطه باشد والله اعلم چون معلوم است که عرف که این دندان روییده نیست تا سیدن بیک سال توقف باید کرد بلا سبب شرعی والله اعلم کبیر السن کسر سنه ومثله لاینبت لا یستانی سنة جامع الفتاوی ولو ضرب السن فسقطت ینتظر حتی یبرا موضعها ولا ینتظر حولا الا فی روایة مجرد والصحیح الاول الا ان قبل برء لا یقتص ولا یؤخذ الارش لم الفتاوی در المختار زید در بیابان کدام دام وضع کرده از برای صید آهو و راعیان ابل را از آن دام احتیاط کرده و گفته اشتران خود را در آن بیابان مچرانید بعد از آن شتری آمده بآن دام رسیده و عروق پای این شتر بریده شده و در موضع این دام درین موضع شتر نبوده لهذا بر زید چیزی لازم شده باشد بلا سبب شرعی والله اعلم نصب منجلا فی بریة الظباء واخبر رعاة الابل بذلک وقال لهم لا ترعوا ابلکم فی ذلک الموضع فجاوزت الابل بانفسها من غیر ان یکن بها انسان واصاب بها ذلک المنجل وقطع عروق قوائمها لا یضمن ان لم یکن فی ذلک الموضع ابل مسائل العقوبات در المختار زید در بالای ارابه سوار بوده و اسب ارابه را میراند و این ارابه بر پای خالد رسیده و شکسته لهذا ارش پای خالد بر زید باشد هر چند زید گوید که در بالای ارابه در خواب بودم بشرایطه باشد والله اعلم لو اصاب العجلة صبیا فکسرت رجله وصاحبها راکب علیها وقال کنت نایما فعلیه ارش الکسر در المختار زید در کوچه غیر نافذه در در خانه خود چوب کدام گذاشته که وقف از خانه های خود در آن چوب نهاده بیرون می آید لهذا اگر بدان سبب از اهل کوچه چیزی تلف شود زید ضامن آن باشد بلا سبب شرعی والله اعلم سکة غیر نافذة القی واحد من اهلها فی فناء داره ترابا او لو وقف دابة علی بابه او وضع الحجر لیصنع قدمه علیه الخروج لا یضمن فی الحال لان لکل واحد من الشرکاء الانتفاع بها قاعدی در المختار زید و عمرو عدلان گواهی میدهند که طلع خالد از عمر البشیر زد و خالد صاحب فراش شد تا که بدان سبب مرد لهذا بر طلع قصاص باشد بشرایطه باشد والله اعلم اذا شهد شاهدان ان فلانا ضرب فلانا

فلم يذكر صاحب الفراش جنايات ففيه القود ان كان عمدا فقد شرط العمدية لوجوب القصاص ولم يتعرض للآلة وذكر
هذه المسئلة في ديات الاصل وذكر الآلة ولم يتعرض للعمدية فقال اذا ضرب الرجل غيره بالسيف فلم يزل صاحب الفراش
جنايات فشهد شاهدان بذلك كان عليه القصاص مسئله در الجه زيد عمرو را از كوه انداخته وغالب آن بوده
كه هلاك نشده بدان سبب عمرو مرده نيست بر زيد قصاص باشد بلا سبب شرعي والله اعلم ولو القاه
في الماء فغرق في ساعته لا قصاص وفيه قول ابي حنيفة رحمه الله وقولا صاحبيه يجب القصاص اذا كان لا يتخلص
غالبا وكذا لو القاه من جبل او سطح وهو على هذا الخلاف قاضيخان في الجنايات مسئله در الجه زيد عمرو را زده
بعد از آن عمرو فوت شده و ورثه عمرو بر زيد دعوى ميكنند كه عمرو بسبب زدن زيد صاحب فراش شده
و بر همين مرده و زيد ميگويد بعد از زدن من صحت كرده بود و زيد اقامت بينه ميكند بر طبق دعوى
نيست بينه زيد بر صحت اولى باشد از بينه ورثه عمرو بشرائطه باشد والله اعلم لو اقام المدعى عليه
البينة انه صح بعد الضرب يصح ولو اقاما البينة هذا على الصحة والآخر على الموت فبينة الصحة اولى
خلاصه مسئله در الجه زيد صورت خود را تغيير داده وعمرو مملوك خالد را ترسانيده و بدان سبب عمرو ديوانه شده
نيست زيد ضامن شده باشد بشرائطه باشد والله اعلم ولو غير صورته فخوف ولد او عبد فجن ...
في سبب الجنايات مسئله در الجه شخصي پسر نارسيده ديگري را غصب كرده وغايب گردانيده نيست بايد كه اين
غاصب را حبس كرده شود تا آنكه اين صغير را حاضر سازد يا دانسته شود كه اين صغير فوت شده است
بايد والله اعلم رجل غصب صبيا فغاب عن يده يحبس الغاصب حتى يجيء به او يعلم انه مات وذكر غصب المسائل
رجل جاء الى امرأة رجل او ابنته وهي صغيرة فخدعها واخرجها من منزل زوجها او ابيها قال احبسه ابدا
حتى ياتي او يعلم انها ماتت احكام الصغار مسئله در الجه زيد در بيابان كه جاه كنده بي اذن امام در غير ممر راه
و آدمي درين جاه افتاده و هلاك شده نيست زيد ضامن اين شخص باشد بلا سبب شرعي والله اعلم لو حفر
بئرا في المفازة بغير اذن الامام وليس هو ممر ولا طريق فجاء انسان فوقع فيها لا يضمن الحافر وكذلك لو قعد
في المفازة او نصب خيمة فعثر انسان بحال لا يمر الناس تتمة الفتاوى مسئله در الجه زيد در بازار عام
بي اذن امام جاهي كنده از براي مصلحت مسلمانان وشخصي درين جاه افتاده و هلاك شده نيست زيد ضامن
اين شخص

اين شخص شده باشد بشرائطه باشد والله اعلم ان حفر بئرا في سوق العامة لمصلحة المسلمين فوقع فيها انسان
فان كان بغير اذن السلطان ضمن وكذا اذا اتخذ قنطرة للعامة لان هذا حق العامة فكان ولاية المصلحة
الى الامام وعن ... لا يضمن في غير المشهور قاضيخان مسئله در الجه اسب كه زيد بر كشي كرده ...
زيد سوار بوده بشخصي پهلو زده و اين شخص هلاك شده و زيد قادر بر منع اين اسب نبوده نيست
بوجه مذكور زيد ضامن اين شخص شده باشد بلا سبب شرعي والله اعلم سكران جمح به فرسه فاصطدم انسانا
فمات قال ان كان لا يقدر على منعه فليس بمسير له فلا تضاف سيره اليه قال وكذا غير السكران اذا لم يقدر
على المنع فصول شتى احكام السكارى مسئله در الجه زيد عمرو مسلم را كشته بسبب خطاء وعمرو از اوليا هيچ كس ندارد
و زيد از عجم است وعاقله ندارد نيست ولايت اخذ ديت عمرو حاكم را باشد بشرائطه باشد والله اعلم
ومن قتل مسلما خطاء لا ولي له او قتل حربيا دخل الينا بامان فاسلم فالدية على عاقلته للامام وحقه للامام
ان حق الاخذ للامام فان شاء الامام قتله وان شاء اخذ الدية صلحا هداية باب العشر والخراج
مسئله در الجه زيد قتيل يافته شده ميان دو قريه و يكي از اين دو قريه اقرب است بر نحوي كه آواز
اين قريه مي رسد و بقريه ديگر نمي رسد نيست ديت و قسامت بر اهل اين قريه باشد بشرائطه باشد والله اعلم
واگر آواز هيچ يكي از اين دو قريه نمي رسد ديت بر بيت المال باشد بشرائطه باشد والله اعلم قتيل وجد
بين القريتين تجب ديته وقسامته على اقربهما لكن اذا كان يسمع الصوت اما لو لم يسمع فلا يجب
على واحد منهما من القريتين وانما يراعى حال المكان يوجد فيه القتيل فلو كان مملوكا تجب قسامته على الملاك
وديته على عاقلتهم ولو كان مباحا لكنه في ايدي المسلمين تجب ديته في بيت المال القاضي في فصل الحادي والعشرين من كتاب الجنايات
مسئله در الجه اگر اراضي قريتين كه قتيل در ما بين آن واقع شده مملوك اهل اين قريتين نباشد
نيست قرب حيطان معتبر باشد بشرائطه باشد والله اعلم سئل علي بن محمد عن قتيل بين قريتين
ايهما الى اقربهما الى الحيطان او الاراضي قال ان كانت الاراضي ليست مملوكة لهم انما ينسب الى القرية
كما ينسب الى الحيطان فهو الى اقربهما بيوتا تتمه مسئله در الجه اگر دابه كشته يافته شود در ملك شخصي نيست
چيزي از قيمت اين دابه وغير آن برين شخص لازم نشود بلا سبب شرعي والله اعلم وان وجد البهيمة او الدابة

مقتولة فلا شيء منه قاضيخان في الجنايات مسئله در الجه اگر قتيل در مسجد محله يافته شود نيست ديت
در بيت المال باشد بشرائطه باشد والله اعلم في الاصل اذا وجد الرجل في سوق المسلمين قتيلا او في مسجد جماعتهم
فهو في بيت المال المسلمين قالوا محمد رحمه الله اراد بهذه السوق سوق النواحي فانها ليست مملوكة لاحد
انما هي للعامة في يد السلطان ذخيره في فصل الثاني عشر مسئله در الجه زيد در محله مجروح يافته شده
و او را زنده بر داشته نزد اهل او برده اند و بسبب اين جراحت زيد صاحب فراش شده و مرده
بوجه مذكور بر اهل اين محله از ديت و قسامه زيد چيزي لازم شده باشد بلا سبب شرعي والله اعلم
في فتاوى الظهيرية لو ان رجلا جرح في محلة او قرية فنقل الى اهله فمات من تلك الجراحة فان كان
صاحب الفراش حتى مات فالقسامة والدية على اهل المحلة او القرية وان لم يكن صاحب فراش
فلا دية ولا قسامة وقال ابو يوسف لا ضمان في الوجهين ولا قسامة هو المختار للفتوى وبه اخذ الفقيه
ابو جعفر الهندواني مختار الفتاوى مسئله در الجه زيد در قبيله مجروح يافته شده و او را نزد اهل او برده اند
و صاحب فراش شده تا بدين سبب مرده نيست قسامه و ديت زيد برين قبيله باشد بشرائطه باشد
والله اعلم ومن جرح في حي فنقل الى اهله فبقي ذا فراش حتى مات فالقسامة والدية على الحي وقاضيخان مثله بالتفصيل والكافي
والمغني مسئله در الجه شخصي مقتول او مجروح در جوي صغيري كه در جمع معلومين روانست يافته شده
نيست ديت اين شخص بر عاقله و قسامه بر اهل اين جوي باشد بشرائطه باشد والله اعلم اذا كان نهرا
صغيرا اتخذ من الفرات ونحوه لاقوام معروفين فانه تجب القسامة على اصحاب النهر والدية على عواقلهم
مغني مسئله در الجه اگر شخصي مقتول و مجروح در زمين مملكة پادشاهي يافته شده و قاتل معلوم نيست
نيست ديت او بر بيت المال باشد بشرائطه باشد والله اعلم واما الاراضي الخالصة التي لم يعرف لها مالك
بمنزلة بيت المال على ما في الملتقط فالدية في بيت المال ... الاسلام ... شرح وقاية مسئله
در الجه اگر شخصي در بازار سبع نگاه دارد و اين سبع چيزي تلف كند نيست اين شخص ضامن باشد
بشرائطه باشد والله اعلم ولو اوقف سبعا في الطريق ضمن ما اصابه السبع وكذا الهوام والله اعلم مسئله
در الجه زينب زوجه زيد جنين مستبين الخلق را كه از زيد در شكم داشته باد دوية مسقطة اسقاط كرده

بي اذن زيد عمدا نيست غرة اين جنين كه پانصد درهم شرعيه است بر زينب كه از عجم است باشد
بشرائطه باشد وضمن الغرة عاقلة امرأة اسقطت عمدا بدواء او فعل بلا اذن زوجها محيط والله اعلم
مسئله در الجه نيست ديت زن نصف ديت مرد است بشرائطه است والله اعلم ودية المرأة نصف دية الرجل
في النفس وما دونها شرح وقاية مسئله در الجه زيد در محله كه مقتول و مجروح يافت شده و قاتل زيد معلوم نيست
و ولي زيد بر خالد كه از اين محله نيست دعوى كرده نيست ديت و قسامه از اهل اين محله ساقط شده
بشرائطه باشد والله اعلم وان ادعى الولي على واحد من غير اهل المحلة سقط عنهم القسامة والدية
مسئله در الجه زيد در محله كه مرده يافته شده و بروي اثر ضرب و خنق و جراحت اصلا ظاهر نبوده نيست
بر اهل اين محله چيزي از ديت و قسامه لازم شده باشد بلا سبب شرعي والله اعلم واذا وجد ميت لا اثر به
فلا قسامة ولا دية كذا في الكافي مسئله در الجه جمع معلومين بيكديگر مقاتله كرده اند و بعد از آن از يكديگر
جدا شده اند و يكي از اين جمع درين محله مقتول و مجروح يافت شده نيست بر اهل اين محله ديت و قسامه
لازم شده باشد بشرائطه باشد والله اعلم واذا التقى قوم بالسيوف فاجلوا عن قتيل فهو على اهل المحلة
كذا في الكافي مسئله در الجه زيد موي رس زوجه خود را بريده بغير حق و يكسال تمام موي زينب بر نيامده
و مقدار رفات معلوم نيست نيست بر زيد حكومت عدل باشد بشرائطه باشد والله اعلم گيسوهاي آزاد
بريده بي اذن وي و يكسال كامل بر وي گذشته و اين گيسو بحال اول نرسيد و مقدار رفات معلوم نيست
ملتقط پانزده ... نيست برين بريده چه لازم شود اجاب حكومت عدل لازم شود فتاوى كبرى مسئله
در الجه زيد دست خالد كامل الاهلية را بكارد زده مجروح ساخته و بر او حاصل شده و بدان سبب
دست خالد شل و لا ينفع شده نيست بر زيد نصف ديه كامله لازم شده باشد بشرائطه شده والله اعلم
ضربه عضو اذهب منفعته ففيه دية كاليد اذا شلت والعين اذا ذهب ضوؤها كذا في الهداية مسئله
در الجه زيد دندان عمرو را كشيده بغير حق و عمرو اين دندان را بجاي خود مانده و بر گرد آن گوشت روييده
نيست بر زيد تمام ديت دندان عمرو كه نصف ديت كامله است باشد والله اعلم ولو قلع سن غيره فردها صاحبها في مكانها ونبت عليه اللحم فعلى القالع الارش بكماله هداية مسئله در الجه دست و دندان زن نصف ديت

دران مرد باشد بسر الطريقة والعلم وفي سن الرجل خمسمائة وفي سن المرأة نصف ذلك هكذا في ...
در المحيط زيد خالد را امر كرده كه عمرو را بكش وخالد كشته بغير حق نعت ضمان بر خالد باشد بسر الطريقة والعلم
ولو امر الصبي بالقتل يتخص بقتل المامور لا يضمن الصبي ولو امر بالغ بالقتل كان القصاص على القاتل
ولا شيء على الآخر هكذا في الخلاصة در المحيط زيد در روحي كه زني حيز ابيده وسر كودك ظاهر شده واين
كودك فرياد كرده اين كودك را كشته نعت بر زيد قود لازم شده باشد بلا سبب شرعي والعلم
في الخلاصة لو قتل صبيا خرج راسه واستهل ولم يخرج منه شيء غيره لا قود عليه هكذا في ... در المحيط
زيد سگ عقور را اغرا كرده بر عمرو واين سگ بر عمرو درافتاده وجامه او را پاره كرده نعت زيد ضامن باشد
بسر الطريقة والعلم في الخلاصة رجل اغرى كلبه على رجل فعضه او خرق ثيابه لا يكون ضامنا في قول ابي حنيفة
ويضمن في قول ابي يوسف والمختار للفتوى على قول ابي يوسف هكذا في ... در المحيط نعت ميان
مردان وزنان وآزاد وبنده در اطراف قصاص نيست والعلم في العمادي والخلاصة ولا قصاص
بين العبيد والاحرار والذكور والاناث فيما دون النفس هكذا في ... در المحيط زيد عمرو را بعلاف
دران علاف سنگ بوده زده وعلاف شكافته شده سنگ بعمرو رسيده وعمرو هلاك شده نعت
بر زيد قصاص باشد بلا سبب شرعي والعلم في الخلاصة ولو ضرب رجلا بغمد السيف ليس في السيف
الغمد فاصابه وقتله لا قصاص فيه هكذا في كتاب الحيطان ... در المحيط زيد ميخواهد كه در فناي
دار خود بنايي سازد در كوچه غير نافذه نعت بسر اهل اين كوچه را كه زيد را منع كنند بسر الطريقة والعلم
رجل اراد ان يبني في فناء داره بناء في سكة غير نافذة فللجيران ان يمنعوه هكذا في ... در المحيط زيد وعمرو
هر يكي را سرايي است ملاصق يكديگر وبام سراي زيد بلندتر است از بام سراي عمرو وآب راه بام زيد
بر بام عمرو است از قديم وحالا عمرو ميخواهد كه بام خود را از بام زيد بلندتر سازد نعت عمرو را
ولايت آن باشد بعد ازانكه از براي بام زيد آب راهه تعيين بسر الطريقة والعلم داران
متحاذيان لجاري سطح احدهما اعلى ومسيل ماء الاعلى الاخرى فاراد الاسفل ان يرفع سطحه
او يبني على سطحه فله ذلك لكن يطالبه بوجه مسيله هكذا في ... در المحيط زيد همسايه عمرو ديوار خود را بلند
بروجهي كه

كما يبني في حول المملكة ...

بلا سبب شرعي والعلم
بروجهي كه آفتاب وباد را از خانه عمرو باز ميدارد نعت بسر عمرو را كه مانع آيد زيد را ازان
وقد صحت الرواية في المبسوط ان صاحب الدار لو رفع بناءه ويمنع جاره الشمس والريح لا يمنع من ذلك
تاتارخانية لمن بني حائطا لنفسه از زيد ملكا وليس له ان يمنعه وان بلغ عنان السماء هكذا في ...
در المحيط زيد همسايه عمرو در ديوار خود در برابر ميان سراي عمرو دريچه ميكشايد بروجهي كه عورات عمرو
درميان سراي خود براينده اطلاع ميبايد واين ميان سراي مدعا از براي بودن زنان است نعت بسر
عمرو را كه منع كند زيد را از كشادن دريچه بسر الطريقة والعلم في التهذيب صاحب البناء لو فتح
كوة في ساحته ونحوها لا يمنع والفتوى على انه ان كانت الكوة للنظر والساحة موضع النساء
يمنع تاتارخانية في الحيطان هكذا در المحيط زيد ديوار مسجد كذا را ويران كرده است نعت بايد فرمود
زيد را كه اين ديوار را سازد بسر الطريقة بايد والعلم رجل حفر بئرا في بناء مسجد او هدم حائط المسجد
فانه يومر بالتسوية ولا يقضى بالنقصان هكذا في كتاب الصلوة در المحيط زيد سراي خريده از براي ...
دراين سرا جرم كري كند نعت بسر همسايه زيد را كه زيد را منع كند بسر الطريقة والعلم رجل
اشترى دارا ليدبغ فيها فللجيران ان يمنعوه دفعا للضرر عن انفسهم هكذا در المحيط ديوار سراي زيد
وديوار سراي عمرو در پهلوي يكديگر اند وديوار سراي زيد وبعضي از سقف خانه وي ويران شده
وزيد ميخواهد كه باقي را نيز ويران سازد واز سر عمارت كند نعت بسر عمرو را كه زيد را منع كند
باحتمال آنكه سراي عمرو نيز ويران شود بلا سبب شرعي والعلم جداران في دارين كل واحد منهما
لصاحب الآخر خرب نصف جدار احدهما ونصف السقف الذي عليه فيريد ان يخرب الباقي ويعيد من الاصل
والآخر يمنعه من التخريب لمخافة خلل الى جداره ليس ذلك هكذا في ... در المحيط زيد ديوار ملك عمرو را
ويران كرده نعت بسر عمرو را كه تضمين كند آنرا بسر الطريقة والعلم لو هدم حائط الرجل فلمالكه
تضمين النقصان هكذا في ... در المحيط زيد ديوار سراي خود را ويران كرده وبدان سبب خانه عمرو همسايه
ويران شده نعت بحد مذكور زيد ضامن شده باشد بلا سبب شرعي والعلم رجل يهدم دار نفسه
فانهدم بذلك دار جاره لا يضمن لانه غير متعد واقعات صدر الشهيد ومثله في غصب الخلاصة في الفصل الاول

والاصل انه من تصرف في ملكه تصرفا يضر بجاره ضررا بينا يمنع منه والا فلا وعليه الفتوى نصاب الاحتساب

قال من له حق المرور في ارض غيره في ممر معين فبنى صاحب الارض على ذلك بناء باذن صاحب الحق ليس له ان يخاصمه بعد ذلك فانه يبطل ويسقط حقه في ما اذا كان له رقبة الممر فبنى صاحب الارض ما عدى

در المحيط زيد درختي خريده بشرط آنكه بر كند نعت اين بيع جايز باشد بسر الطريقة والعلم
اشترى شجرا بشرط ان يقلعها اختلفوا والصحيح الجواز ولو شرط القطع جاز وان لم يبين موضع القطع
... يجوز وان لم يبين ولو انهدم من سقوطه حائط ضمن القاطع ما تولد من فعله مختصر ...
در المحيط زيد ديوار خانه خود را بلند ميسازد بروجهي كه روشنايي خانه عمرو را ميگيرد نعت
عمرو را ولايت باشد كه زيد را منع كند بسر الطريقة والعلم رجل له دار اراد ان يرفع بناءه ومنعه الجار
ليس له منعه لانه يسد عليه الضوء فله المنع لان الضوء من الحوائج الاصلية وان منعه لانه يسد عليه الشمس
والريح فليس له ذلك لانهما من الحوائج الزائدة والاصل ان من تصرف في ملكه تصرفا يضر بجاره ضررا بينا
يمنع منه والا فلا وعليه الفتوى نصاب الاحتساب هكذا در المحيط زيد خانه خود را ويران كرده وگذاشته
وهمسايه را ضرر ميرسد نعت زيد را جبر توان كرد بر بناء خانه بلا سبب شرعي والعلم قال خانه ويران
كرده است وهمسايه را ازان ضرر است يجبر على البناء وذكر في فتاوى اهل سمرقند ...
... والمختار انه ليس لهم ذلك مختصر ... في الحيطان المراد لا يجبر على البناء فصول ...
در المحيط زيد سراي خود را كه در كوچه غير نافذه است جاي گوسفندان خود ساخته وهمسايه ها از بوي سرگين
متاذي ميشوند ... نعت توانند زيد را ازين منع كنند بلا سبب شرعي
والعلم سئل عن رجل اتخذ داره حظيرة غنم في سكة غير نافذة والجيران يتأذون بنتن البعر ...
... قال ليس لهم في الحكم منعه عن ذلك فتاوى ابي الليث في باب الحيطان هكذا در المحيط
سراي زيد وعمرو متصل يكديگر است وسراي زيد از قديم مسكن بوده وحالا زيد اين سراي خود را اصطبل خانه
ساخته بروجهي كه ... اسپان زيد بجانب ديوار عمرو است وازان ضرر ميرسد بديوار عمرو نعت بسر
عمرو را كه زيد را منع كند بسر الطريقة والعلم سئل عن دارين متلاصقين لكل صاحب احد الدارين ان جعل داره
اصطبلا وكان في القديم مسكنا وفي ذلك ضرر على صاحب الدار الاخرى ان له ان يمنعه قال اذا كان وجوه الدواب
الى الجدار فليس له ان يمنعه وان كان حوافرها الى الجدار فله ان يمنعه فتاوى ابي الليث في المتفرقات هكذا در المحيط
حمامي كه مشترك است ميان زيد وعمرو وبعضي ازين حمام ويران شده وزيد ابا ميكند از عمارت آن حمام نعت بسر
عمرو را كه

بسر عمرو را كه از حاكم شرع شريف التماس كند تا زيد را تكليف كند بعمارت حصه خود ازين حمام بسر الطريقة والعلم
طاحونة او حمام مشترك انهدم ... الشريك العمارة ... اذا كان انهدم الكل وصار صحراء لا يجبر وان كان
معسرا يقال له انفق حتى يكون دينا على الشريك ولو انفق احدهما في مرمتها بغير اذن الشريك لا يكون متبرعا
مختصر ... هكذا در المحيط زيد سراي خود را حمام ساخته وهمسايه ها از دود اين حمام ايذا ميكشند نعت
بسر همسايه ها را كه زيد را منع كنند بسر الطريقة والعلم وعن ابي يوسف فيمن اتخذ داره حماما ويتأذى
الجيران من دخانه فلهم منعه الا ان يكون دخان الحمام مثل دخانهم نصاب الاحتساب هكذا در المحيط زيد نانبا
در بازار بزازان دكان نانوايي احداث كرده نعت بسر حاكم شرع را كه بالتماس بزازان زيد را
منع كند والعلم خباز اتخذ حانوتا في وسط البزازين يمنع من ذلك وكذلك كل ضرر عام وبه افتى
ابو القاسم نصاب الاحتساب هكذا در المحيط زيد ميخواهد كه در خانه خود ... احداث كند وهمسايه ها را ضرر
ميرسد نعت بسر همسايه ها را كه زيد را ازان منع كنند بسر الطريقة والعلم رجل اراد ان يتخذ في داره ...
ويتضرر بذلك جاره ضررا بينا يمنع ذلك فصول ... هكذا در المحيط زيد ميخواهد كه سراي خود را باغ سازد ودرخت
نشاند وديوارهاي خانه عمرو همسايه را ازان ضرر ميرسد نعت بسر عمرو را كه زيد را منع كند بسر الطريقة
والعلم اراد ان يتخذ داره بستانا ليس لجاره ان يمنعه الا اذا كانت الارض رخوة يتعدى
ضرره الى جاره فله ان يمنعه مختصر ... هكذا در المحيط ديواري كه مشترك است ميان زيد وعمرو وزيد
درين ديوار تيغه خشتي بنا كرده است بي اذن عمرو واين ديوار بر بام عمرو افتاده واين بام بدان سبب
ويران شده نعت زيد ضامن آن باشد بسر الطريقة بايد والعلم جدار مشترك بين اثنين بنى احدهما على الجدار
حائط خشب بدون رضاء الآخر وسقط على سطح شريكه وخرب سطحه فانه يضمن جواهر ... در المحيط زيد در سراي خود
ميخواهد كه آسيا دائر سازد وازان ضرر بخانه همسايه ميرسد وسبب سستي بناء خانه عمرو ميشود
نعت بسر عمرو را كه زيد را ازان منع كند بسر الطريقة والعلم وكذا لو اراد ان يجعل بيته رحى
وذلك يوهن بناء الجار كان للجار ان يمنعه مما ذكرنا من الجواب في جنس هذه المسائل قول مشايخ بلخ
وانه يخالف قول ابي حنيفة فان عنده من تصرف في ملكه لا يمنع وان كان يتضرر جاره به وفتوى مشايخ على قولهم رحمهم الله

اذا تعرف في ملكه وتيقن ربذلك ضرر حاضرا بينا وإنما كان للجار ان يمنعه فاصله كما في المسح شاهيةً للجوار
وبه يعمل درالمحه زيد بر مالای نهر كذا پل بنا كرده وعمرو در روز استر خود را ازين پل سكذرانيده عمدا كه اين استر
ازين پل افتاده هلاك شده بعيب زيد ضامن بر جنس اين پل را بي اذن امام وضع كرده باشد
بلاسبب شرعي والله اعلم في الجامع الصغير رجل جعل قنطرة بغير اذن الامام فتعمد رجل المرور عليها
فعطب وضمان على الذي جعل القنطرة خلاصه وتحصيره اما اذا تعمد المرور على القنطرة بان كان يتعمد
او يجد موضعا آخر للمرور صار متعديا بالاعطاف اليه دون السبب وقد صار كانه اتلف نفسه اما اذا لم
المرور بان كان اعمى او جرى ليلا تضمن اذا وضعه بغير اذن الامام **كتاب الصلح** فتوى درالمحه بكر زيد را
دعوى شرعي بوده نزديك قاضي رفته اند قاضي ميان ايشان صلح كرده امضا شرايط صحت صلح اكر مدعا عليه
كويد كه من درين صلح مكره بودم اين سخن از وي مسموع باشد اجاب كذا في آن صلح فتاوى كبرى وبه فتوى
درالمحه زيد را متهم بدزدي ساخته اند ودر مجلس سلطان ازين دعوى باز بر صلح كرده اند اين صلح جاير باشد
بلاسبب شرعي والله اعلم رجل اتهم بسرقة وحبس القاضي ثم وقع الصلح بمال فلم يخرج انكر وقال انما صالحت
خوفا على نفسي فالصلح جايز وان كان في مجلس السلطان لا يجوز محيصر والاشباه او كتاب الصلح فتوى درالمحه جبر
اكراه محقق ميشود از هر ظالمي كه باشد در هر مكاني كه باشد در هر زماني كه باشد بشرايط باشد والله اعلم
الاكراه انما يتحقق من اي ظالم في اي مكان وفي اي زمان وبه اعتنيها شرح مختصر ملا مسكين محمد والفتوى
على قولهما شرح مختصر ابو المكارم وبه فتوى درالمحه زيد بازنسب زوجه خود مخاصمت كرده واو را زده اكر زدن
تا زنسب مهر خود را كه در ذمه زيد است بزيد بخشيده في عوض بشرعيت اين بخل باشد بشرايط باشد والله اعلم
قام زوجته واذيها بالضرب والشتم حتى وهبت الصداق منه ولم يعوضها فالبراءة باطلة قنية وبه فتوى
درالمحه اكر شخصي را اكراه كند كسي كه قادر بر اكراه باشد بحبس وضرب بر اينكه طلاق زن خود را نويسد
برين وجه نوشت كه فلانه بنت فلان طلاق بعيب زوجه اين شخص بدين سبب طلاق شود بلاسبب شرعي
والله اعلم واذا اكره الرجل بالحبس والضرب على ان يكتب طلاق امراته فكتب فلانة بنت فلان طالق لا تطلق
درالمحه زيد غلام خود را امر كند كه مال شخصي را تلف كند وغلام تلف كرد بعيب زيد ضامن باشد بشرايط باشد
والذي

والذي يقضي بامر السلطان او المولى اذا امر عبده بقتول انواع الضمانات **كتاب الحجر** درالحاكم شخصي را اكراه كند وبه فتوى
كسي كه قادر بر اكراه باشد درالمحه اكر محجور اقرار كند بمالي از براي شخصي بعيب فعل از عتق اين مال بر وي
واجب شود بلاسبب شرعي والله اعلم اقر عبد محجور بمال فالمال لا يجب عليه الا بعد العتق شرح وقاية وبه فتوى
درالمحه زيد را بر صبي ماذون دعوى كذا است وزيد از اقامت بينه عاجز است وطلب حلف اين صبي ميكند
بعيب بر اين صبي سوكند باشد بشرايط باشد والله اعلم رجل ادعى على صبي ماذون شيئا فانكر فاستحلفوا
وذكر في كتاب الاقرار انه يحلف وعليه الفتوى فتاوى قاضيخان وبه فتوى درالحاكم اين صبي نكول كند از حلف بعيب حكم
بايد كرد بشرايط بايد والله اعلم والصبي الماذون يحلف ويقضي بنكوله ويصح اقراره مختصر والله وبه فتوى درالمحه
صبي ماذون نكول كند وقاضي او حكم كند واقرار وي درست بوده وبرا سوكند توان داد اجابت كند وجواب
اين محمود است وفتوى برين است دماغ وساير وبه فتوى درالمحه زيد شيء كذا خود را نزد عمرو محجور خالد بوديعت
كذاشته واين اشيا را اين عبد تلف كرده وحالا انكه اين عبد اين اشيا را بي اذن خالد قبول كرده بوده
بعيب زيد اين عبد را في الحال تواند فروخت بجهت اين شي متلف بلاسبب شرعي والله اعلم
العبد المحجور اذا استهلك الوديعة وقد قبلها بغير اذن المولى لا يباع فيه في الحال فصول وبه فتوى درالمحه زيد عبد
محجور خالد مالي دعوى ميكند واين عبد منكر است آنرا بعيب بر سر زيد را كه اين عبد را بر اداء القضا حاضر
سازد واكر كواه نداشته باشد او را سوكند دهد بر جبر في الحال اين مال بر اين عبد لازم نباشد بشرايط
باشد والله اعلم اذا ادعى على عبد محجور مالا او حقا كان للمدعي احضاره فاذا احضره وانكر يستحلفه
سوا كان دينا يؤاخذ به في الحال كدين الاستهلاك وما اشبهه او كان دينا لا يؤاخذ به في الحال
ويؤاخذ به بعد العتق كدين المهر والكفالة فصول وبه فتوى درالمحه بنده يكي كريخت وبنده يكي را با خود برد
بنده برنده حاضر شد خداوند ديكر تواند قيمت بنده خود را ازين بنده برنده طلب قبل بيع ان على ذلك
ويخبر المولى على بيعه لانه اتلاف فعلي والله اعلم فصول وبه فتوى درالمحه زيد مجنون ديكر را خود را بعمرو فروخته وعمرو
وحالا اختلاف واقع شده ميان زيد وعمرو برين وجه كه زيد ميكويد كه اين محدود را در وقتي كه نارسيده
بودم بعمرو فروختم وعمرو ميكويد كه زيد بالغ بود درو وقت اين بيع بعيب قول قول زيد باشد وبر عمرو بينه باشد

ضرابط باشد والله اعلم لو قال البايع بعت منك وانا صغير وقال المشتري بل بعد بلوغك فالقول لمن يدعي الصبيان
لانه ينكر اصل العقد والسند بصير حتى يدعي البلوغ قنية الاصلاح بين المسلمين وبه فتوى درالمحه زيد عاقل بالغ ميكويد
زن خود را طلاق كردم در وقتي كه نارسيده بودم بعيب قول قول زيد باشد بشرايط باشد والله اعلم اذا قال العاقل
البالغ طلقت امراتي وانا صبي او بعت داري وانا صبي او قال طلقت امراتي وانا مجنون وقد كان جنونه
معروفا كان القول قوله لما ذكرنا في كتاب الطلاق وبه فتوى درالمحه زيد غلام ماذون خود را كه مردم را در ذمه وي
ديون است آزاد كرده بعيب اعتاق درست باشد بشرايط باشد والله اعلم واذا اعتق العبد الماذون
وعليه ديون عتقه جايز لانه ملكه والمولى ضامن بقيمة العبد للغرماء لانه اتلف ما ذكرناه
قام هاست وخواهد اين غلام را فروخت حكم اين مسئله چكونه بود اجاب اين قام داران اكر خواهند اين بيع
روا دارند وبهاء او قسمت كنند بقدر قام واكر روا ندارند بنده بستانند تا كسب كند وقام ها بكذارد وبه فتوى
درالمحه محجور مواخذ بافعال خود باشد بشرايط باشد والله اعلم المحجور مواخذ بافعاله وان لم يؤخذ باقواله
كافي وبه فتوى درالمحه بعيب عبد ماذون را ولايت اقراض باشد بلاسبب شرعي والله اعلم ولا يقرض العبد
لانه تبرع محض كالهبة هدايه وبه فتوى درالمحه اكر زيد ببيند كه غلام وي شيء معيني را از مال وي ميخرد وساكت
بعيب محجور شود اين غلام ماذون شود بلاسبب شرعي والله اعلم اذا راى المولى عبده يبيع عينا من اعيانه
فسكت لم يكن ذلك اذنا قاضيخان وبه فتوى درالمحه زيد عبد مملوك خود را مقاطعه وضع كند برين وجه كه هر روز يا هر
ماه اين مبلغ من دهد بعيب بانين وضع اين عبد ماذون شود بشرايط شود والله اعلم الاذن للعبد في التجارة
جايز فان توجه اليه الاذن في التجارة اذنا عاما واذن له في شيء خاص بعوض اليه الراي عملا العمل في
على وجه الاستخدام او يراه يتصرف ولا ينكر عليه او وضع عليه غلة كل يوم او كل شهر صار ماذونا في جميع
الانواع والتصرفات كذا في التجريد وبه فتوى درالمحه در دست عبد ماذون زيد شيء كذا است زيد ميكويد كه اين مال
از ان منست وعبد ميكويد كه از ان منست در دست عبد من است بعيب قول قول عبد باشد بشرايط باشد
في الاختلاف الواقع بين الماذون وبين مولاه فيما في يد العبد وغيره اذا كان في يد العبد الماذون له
فقال المولى هو مالي وقال العبد هو مالي فان كان على العبد دين فالقول قول العبد وان لم يكن على العبد دين فهو
للمولى

لانه في يد المولى فيكون للمولى وان كان في يد المال في يد العبد ويد المولى او يد الاجنبي وكل واحد منهم
يدعي عند انظر ان لم يكن على العبد دين فهو بين المولى والاجنبي نصفان وان كان على العبد دين فالمال
بينهم اثلاثا تاتارخانية وبه فتوى درالمحه بعيب عبد ماذون را در غير اكل مكسوبات او دست ولايت تصرف باشد
وما لم يكن من تجارة العبد الماذون لا يملك التصرف فيه هدايه في كتاب الصلح وبه فتوى درالمحه زيد بر صغير يا وصي
اكر عبد صغير را اذن كند در تجارت بعيب اين عبد ماذون شود بشرايط شود والله اعلم الاب او الوصي
اذا اذن عبد الصغير في التجارة صح اذنهما وسكوتهما يكون اذنا قاضيخان واحكام الصغار وبه فتوى درالمحه صبي
در وقتي كه بعقل بيع وشرا ميتواند كرد بعيب اذن او در تجارت درست باشد بشرايط باشد والله اعلم
واذا كان الصبي يعقل البيع والشراء فلا باس ان ياذن فيه يتجر وبيح يجوز بيعه وشراؤه واجارته واستيجاره
ورهنه وارتهانه واشباه ذلك من التصرفات وبه فتوى درالمحه زيد بدر يا وصي عقار صغير را فروخت قاضي مصلحت
در فروختن نداند ولايت باشد قاضي را كه از فروختن منع كند بدر ووصي را وفسخ بيع كند اكر بعد المصلحت
بشرايط باشد والله اعلم وبه فتوى درالمحه زيد بدر عمرو محدود كذا عمرو را بمبلغ كذا بخالد فروخته وحالا عمرو
بخالد دعوى ميكند آنرا برين وجه كه ميكويد بدر من در حال بلوغ من فروخت بي اذن من ورضاي من وخالد
ميكويد كه بدر عمرو آنرا در حال صغر عمرو فروخته است بعيب قول قول عمرو باشد وبينة ذي اليد مقبول باشد
والله اعلم ادعى دارا انها ملكها وان اباه باعها من ذي اليد حال بلوغه بغير رضاه وقال صاحب اليد ان اباك
باعها منى حال صغرك فالقول قول الابن والبينة لذي اليد وان اقاما البينة فان البينة بينة ذي اليد لانها تثبت
الانتقال في ساقط الدعوى وبه فتوى درالمحه بدر عقار نارسيده را بي حاجت نارسيده بلكه از بهر حاجت خود
فروخت بمثل قيمت روا بود يا نه اجاب بود ما عدا من كتاب البيع وبه فتوى درالمحه غرما عبد ماذون زيد را ديون
بر وي خواهند چون زيد فرا ستاده اين ديون را وغير اين عبد بديون ايشان وفا نميكند بعيب بر اين عبد بر اكر
الحاكم ديون ايشان باقي مانده است بكلف از زيد كيرند بلاسبب شرعي والله اعلم وديونه متعلقة برقبته
يباع فيه للغرماء الا ان يفديه المولى ويقسم ثمنه بينهم بالحصص وان فضل شيء من ديونه طولب بعد الحرية
قدوري الصغار وبه فتوى درالمحه بر تقدير انكه زيد عمرو مملوك خود را اذن كرده باشد براي وي يك شيء معين خريده باشد

